

top agro

Slovensko
2024/2025

VYHODNOTENIE
NAJLEPŠÍCH MANAŽMENTOV
AGROKOMPLEXU
ZA ROK

2024

Výročná publikácia

KLUBU POĽNOHOSPODARSKÝCH NOVINÁROV

KVALITA KTORÁ SA OPLATÍ

JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

OBILNÉ KOMBAINY JOHN DEERE S7

- automatické kombajny
- axiálny systém mlátenia a separácie
- pracovný záber 9,10 / 10,6 / 12,2 m
- maximálny výkon motora 466 - 625 hp

KOLESOVÉ TRAKTORY JOHN DEERE 6M

- menovitý výkon motora 95 - 250 hp
- nízke prevádzkové náklady
- vysoká prevádzková spoľahlivosť
- všestranné použitie

**PRE VIAC INFORMÁCIÍ KONTAKTUJTE
SVOJHO PREDAJCU JOHN DEERE**

Obsah

Richard Takáč , minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	4
Poctivá práca má zmysel a budúcnosť	
Jozef Sedlák , predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov	
Jubileum veľkej pokračujúcej zmeny	5
Andrej Gajdoš , predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory	
Slovensko potrebuje ekonomicky silné poľnohospodárske firmy	6
Martin Hubinský , manažér VÚB banky pre poľnohospodárstvo	
Poľnohospodárstvo medzi tlakom a rastom	7
Ján Bilinský , generálny riaditeľ COOP Jednota Slovensko	
Na Slovensku sme doma. Vnímame to ako záväzok	8
Klaudia Halászová , rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre	
Spoločne formujeme poľnohospodára 21. storočia	9
Slovenská poľnohospodárska univerzita	
Nové kritéria a zdroje údajov v súťaži Top Agro Slovensko	10
Jozef Sedlák , predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov	
Manažment, aký nikde v Európe nemajú	11
Top Agro – celkové poradie	12
Top Agro – poradie podľa kategórií	14
GRANELAM : Ekonomika a starostlivosť o krajinu môžu ísť ruka v ruke	17
Vo firme TRITICUM rozumejú pôde aj vínu	18
Nová Bodva príkladom správnych rozhodnutí a efektívnej výroby mlieka	19
Z Čerenian aj do sveta	20
Kravín v Blatnici postavený z vlastných úspor a práce	21
AGROSPOL PPD v Diviakoch nad Nitricou čaká veľa práce na modernizácii	22
Peter Janek – chovateľ s veľkým srdcom a nadhľadom	24
PDP Veľké Uherce – podnik s viacerými piliermi ekonomickej stability	25
V Agrocoop, p.v.d., Hul vládne súhra a zodpovednosť	26
Premena Imeľa : od rozpredaja k rekordom	27
DANUBIUS FRUCT : školský program je viac než len jedno jablko denne	28
PD Úsvit pri Dunaji hospodári v obklúčení satelitov	30
Vinohrady Jasová majú viac než len skvelý terroir	31
LÚČNICA symbolizuje nielen folklór, ale aj dobrých poľnohospodárov	32
FirstFarms Gabčíkovo : zamestnanci podržali firmu v najťažších chvíľach	33
Mliečne puzzle Kukučínova	36
PD Dubnica : ako na záchranu slovenského mlieka	37
Hydina Súlovce : na Slovensku nemusíme jesť cudzie mäso	38
V Sládkovičove by sa bez skúšania nových postupov neposúvali dopredu	39
ViaJur Agricultura Farná – usadlosť, aká nemá na Slovensku páru	40
Nepísanú dohodu s Liptovom plnia v Kvačanoch ukázkovo	42
V PD Vršatec robia všetko pre pohodu zvierat	43
SHP, a.s., Turčianske Teplice udržuje svoju stabilitu	44
PD Suchá Hora : Ako dostať podnik na nohy aj so zlými kartami	45
Významný osivársky hráč vyrástol vo Veľkom Grobe	46
Agrospol Boľkovce je lepší a silnejší ako pred útokom moru	47
Agrodružstvo TP : nie úradník, hospodár ide s kožou na trh	48
Dva plus dva sú vo Veľkom Záluží viac než štyri	49
Najväčší chov Landrasa? V Chynoranoch	50
PVOD Kočín – roľníka formuje rodina a prostredie	52
V Žabokrechoch chovajú prémiové slovenské kurčatá	53
V Abraháme je práce dosť, no chýbajú ruky	54
V Tomásove nastúpili na cestu ekologizácie zeleninárstva	55
Očová stále rozmýšľa nad krmovinami	56
V Bobrove dostali dojivosť na 10-tisíc litrov mlieka	57
ROD Ďurďoš – výborné výsledky v neľahkých prírodných podmienkach	58
PPD Prašice-Jacovce : kto neinvestuje, nemá budúcnosť	60
Milión štvorcov, milión prístupov k pôde vo Veľkom Mederi	61
PDP Kežmarok – A2A2 mlieko a mliečne výrobky priamo spod Tatier	62
Georgica – orechy sú kráľovská ovocinárska disciplína	63
Výčapy - Opatovce : extrémne dane „odmenou“ pre miestne družstvo	64
AGROCONTRACT plní futuristický mliečny kontrakt	65
KELO A SYNOVIA ukázali, ako rozťať ovčiarsky uzol	66
Ocenenia 30. ročníka Top Agro Slovensko	94

ROZHOVORY A REPORTÁŽE

Budúcnosť poľnohospodárstva má v rukách generácia Z.	68
Pred sto rokmi sa narodili vizionári poľnohospodárstva. Kde sú dnešní?	70
Vtáčia chrípka spôsobila škody, ktoré zatiaľ neboli preplatené.	72
Lietadlom až priamo za brány výrobného závodu PRONAR	74
Ľuďmi opustená laznička Ábelová opäť žije.	76
Komu horí na juhu Afriky pôda pod nohami	78
Rôzne príbehy, rovnaké problémy	82
Európskych producentov vytlačili z trhu mzdami a klímou	84
Napriek problémom Keňa chce zdvojnásobiť výrobu mlieka	88

INZERCIA

Agroservis, s.r.o., Komárno	2
Pottinger, s.r.o.	15
BASF, s.r.o., Bratislava	16
Slovenská poľnohospodárska univerzita, Nitra	23
Agropoistenie, s.r.o., Nitra	29
Mliečny fond	34
AGRA POISTOVŇA	41
Brigstone Europe NV/SA, organizačná zložka Slovensko	51
Agrokomplex, Nitra	59
O.F. spol. s r.o., Sládkovičovo	67
Arimex, s.r.o., Bratislava	73
Zora-Mimex, zastúpenie pre Slovensko	81
Lemken, The Agrovision Company	83
Chemstar Slovakia, a.s., Bratislava	85
EMATECH, s.r.o., Radošina	87
Agromagazin	90
Horsch	91
Profi Press	92
Poľnoinfo.sk	93
COOP Jednota Slovensko	95
VÚB Banka	96

Top Agro Slovensko 2024/2025

Publikácia k vyhodnoteniu najúspešnejších manažmentov agro-potravinárskeho komplexu za rok 2024

Vydal Klub poľnohospodárskych novinárov

Zodpovedná redaktorka: Lora Dobrucká

Autori príspevkov: Milan Debnár, Malvína Gondová, Juraj Huba, Marián Koreň, Jana Martincová, Jozef Sedlák, Štefan Ščecina

© Klub poľnohospodárskych novinárov

Akékoľvek použitie informácií alebo fotografií len so súhlasom vydavateľa

Poctivá práca má zmysel a budúcnosť

RICHARD TAKÁČ,

minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Ked' som na jeseň 2023 preberal rezort pôdohospodárstva, bolo jasné, že situácia v sektore nie je jednoduchá. Systém bol preťažený administratívou, farmári čakali na platby a dôvera v štátne inštitúcie bola slabá. Po dvoch rokoch môžem povedať, že slovenské poľnohospodárstvo je stabilnejšie, procesy sú rýchlejšie a financie sa k poľnohospodárom dostávajú včas.

V roku 2024 prerozdělila Pôdohospodárska platobná agentúra poľnohospodárom a lesníkom viac ako 1,175 miliardy eur. Z toho približne 849 miliónov tvorili priame podpory a 211 miliónov projektové opatrenia, čo je historicky najvyššia úroveň podpôr v novodobej histórii agentúry. Pri kampani priamych platieb 2024 bolo k 31. máju 2025 vyplatených viac ako 97 percent schválenej sumy, teda takmer 567 miliónov eur z 582 miliónov, pričom zvyšok bol doplatený do konca kampane bez sankcií. Štátna pomoc dosiahla v roku 2024 spolu 82 miliónov eur – išlo o desať schém, od zelenej nafty až po cieleňé kompenzácie pre najviac ohrozené segmenty. Tieto čísla dokazujú, že systém sa dostal do rovnováhy a štát plní základnú povinnosť voči tým, ktorí na pôde reálne pracujú.

Posledné obdobie ukázalo, že poľnohospodárstvo je vystavené častým krízam – ekonomickým, klimatickým aj veterinárnym. Po rokoch pandémie a vysokej inflácie Slovensko čelilo v roku 2025 aj výskytu slintačky a krívačky. Ochorenie postihlo viacero fariem, vyžiadalo si likvidáciu chovov a ekonomické straty. Vďaka rýchlemu zásahu veterinárných orgánov, disciplíne chovateľov a súčinnosti Štátnej veterinárnej a potravinovej správy sa však podarilo zabrániť ďalšiemu šíreniu. Slovenská republika opätovne získala od Medzinárodnej organizácie pre zdravie zvierat (WOAH) status krajiny bez výskytu slintačky a krívačky a bez vakcinácie, rozhodnutím k 31. októbru 2025. Štát do dnešného dňa odškodnil 38 žiadateľov v celkovej výške takmer 60-tisíc eur a pripravuje výzvy s alokáciou 40 miliónov eur na obnovu väčších postihnutých chovov.

Chcem osobitne poďakovať všetkým, ktorí stáli v prvej línii zvládania slintačky a krívačky. Moje uznanie patrí Štátnej veterinárnej a potravinovej správe SR, regionálnym veterinárnym a potravinovým správam, súkromným veterinárom, poľnohospodárom a chovateľom, ako aj zamestnancom laboratórií. Netreba zabudnúť ani na vojakov, hasičov, policajtov, finančnú správu, záchranárov, zbor väzenskej a justičnej stráže a krízové riadenie, ktorí konali rýchlo, odborne a s veľkým nasadením. Vďaka ich disciplíne, profesionalite a súdržnosti sa podarilo ochorenie zastaviť, minimalizovať škody a obnoviť status Slovenska ako krajiny bez výskytu slintačky a krívačky.

Dôležitou súčasťou rozvoja je aj domáca produkcia potravín. Podľa prieskumu Potravinárskej komory Slovenska tvorili v roku 2025 slovenské potraviny v priemere 40,4 percenta sortimentu v obchodoch, pričom medzi regiónmi sú výrazné rozdiely. Najvyšší podiel slovenských produktov dosahuje Banskobystrický kraj (48 %), nasledujú Žilinský (44 %) a Prešovský s Nitrianskym (43 %). Naopak, Bratislavský a Trenčiansky kraj sú na úrovni 37 percent a Trnavský 34 percent. Tieto rozdiely ukazujú, že podpora domácej produkcie

musí byť cielenejšia a viac regionálne prispôsobená. Významnou oporou zostáva program Značka kvality SK, ktorý v súčasnosti zahŕňa 1 223 výrobkov od 151 slovenských výrobcov. Spotrebiteľ tak má istotu, že ide o výrobky z domácej suroviny, overenej kvality a s pridanou hodnotou pre slovenskú ekonomiku.

Investície do modernizácie fariem, zavlážovania a spracovania sú kľúčové pre dlhodobú stabilitu vidieka. V roku 2024 dosiahol objem projektových podpôr 211 miliónov eur. Cieľom je, aby tieto prostriedky smerovali do nových technológií, hospodárskych budov, potravinárskych liniek či obnovy závlahových sústav. Energetická efektívnosť a hospodárenie s vodou sú dnes témami, ktoré rozhodujú o konkurencieschopnosti. Preto sa nové výzvy zameriavajú na obnoviteľné zdroje energie priamo na farmách a na obnovu infraštruktúry pre závlahy, aby poľnohospodári neboli pri každej vlne sucha odkázaní len na kompenzácie.

Slovenské poľnohospodárstvo má potenciál práve tam, kde sa denne rozhoduje o práci, výrobe a investiciách – na poliach, v maštaliach a vo výrobných halách. Úlohou štátu je vytvoriť pre týchto ľudí podmienky, ktoré im umožnia fungovať bez zby-

točnej byrokracie a neistoty. Cieľ je jasný: udržať stabilné a predvídateľné podpory, chrániť zdravie zvierat a bezpečnosť potravín a zvyšovať podiel kvalitnej slovenskej potraviny doma aj v zahraničí.

Ďakujem všetkým, ktorí aj v náročných rokoch investovali, modernizovali a nevzdali sa. Oceňujem tvorivosť najlepších slovenských agromanazérov. Sú príkladom a motiváciou pre svojich kolegov. Vďaka vám sa slovenské poľnohospodárstvo posúva dopredu. Prajem vám, aby nasledujúce roky boli viac o práci a výsledkoch než o krízach, a aby mala poctivá práca v slovenskom poľnohospodárstve zmysel aj budúcnosť.

Richard Takáč

Jubileum veľkej pokračujúcej zmeny

JOZEF SEDLÁK,

predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov

Podujatie Top Agro Slovensko – súťaž o najlepšie manažmenty v poľnohospodárstve – oslavuje tohto roku 30 rokov od svojho vzniku. Stalo sa zrkadlom našej nedávnej minulosti, ktorú sme v množstve príbehov manažérov najlepšie hospodáriacich podnikov a rodinných fariem zachytili v 30 ročenkách Top Agro Slovensko – svojráznych dejinách a tak trochu aj stručnej encyklopédii poľnohospodárstva z prelomu 20 a 21. storočia mladej Slovenskej republiky.

Podujatie a časopis tvoria jeden celok. Vznikli súčasne a spontánne, keď skupina novinárov združených v Klube poľnohospodárskych novinárov pripravovala v roku 1995 veľké dva a pol dňové turné 120 žurnalistov z celého sveta po slovenskom vidieku a jeho agropotravinárskych podnikoch. Prišli naozaj zo všetkých kontinentov, aby podali prvú správu o postkomunistickom agropotravinárstve, o živote na vidieku v malej krajine kdesi uprostred Európy.

Zájem o návštevu Slovenska, ktorá pokračovala v Českej republike, bol mimoriadny. Považovali nás za svojrázne laboratórium, kde sa odohrával prechod od štátom riadeného poľnohospodárstva k trhovému.

Keď sme premýšľali, čo všetko ukázať kolegom zo svetových médií, skrsol nápad vybrať to najlepšie, čo vtedy ponúkali do veľkých zmien sa púšťajúce transformujúce sa bývalé jednotné roľnícke družstvá, sprivatizované štátne majetky a potravinárske podniky a rodia ce sa rodinné farmy.

Chceli sme ukázať, ako sa podniky za pochodu menia, ako vznikajú rodinné farmy, ako premýšľajú naši manažéri, v čom je poľnohospodárstvo všade na svete rovnaké a v čom sa odlišuje. S odstupom času môžeme povedať, že vtedajší kongres IFAJ – Medzinárodnej federácie poľnohospodárskych novinárov – sa zapísal do histórie ako jeden z najlepších.

Rôzne rebričky, porovnávajúce výkony či už športovcov, umelcov alebo ľudí z hospodárskej branže, sú populárne. Krídla im dodáva medializácia, ktorá priťahuje pozornosť k odvetviu a ľuďom, čo sú jeho tvárou. Hodnota a trvácnosť rebričkov spočíva v kvalite obsahu, v tom, do akej miery odráža realitu. Projekt Top Agro Slovensko nebol len dielom novinárskym, ale aj ľudí reprezentujúcich inštitúcie, ktoré pôdohospodárstvo riadia a svojou prácou ho významne ovplyvňujú.

Dôležité bolo vybrať kritéria posudzujúce takú delikátnu prácu, akou je manažovanie poľnohospodárskeho podniku, farmy a jeho dôsledok hospodársky, krajnotvorný, ale aj vplyv na vedomie spoločnosti. Pri tvorbe kritérií vynikajúcu prácu odviezol tím Gejzu Blaasa, bývalého riaditeľa, žiaľ, už tiež bývalého Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva. Prihliadajúc na názory expertov z rezortu, agropotravinárskej samosprávy, bankovej sféry ako aj poznatky novinárov, zostavil časom a dobou postupne upravované kritéria.

Dnes sa opierame o výsledky Finstatu, ale podstata zostala rovnaká – posudzujeme ekonomickú výkonnosť podniku, v ktorej sa premieta zvládnutie pestovateľských, chovateľských a ostatných podnikateľských procesov. Ide o syntetický ukazovateľ hovoriaci o životaschopnosti a konkurencieschopnosti slovenskej farmy, podniku v celosvetovo zostrujúcej sa hospodárskej súťaži.

Záštitu nad prvým Top Agro Slovensko prevzal minister pôdohospodárstva Peter Baco a po ňom všetci jeho nasledovníci a nasledovníčky. Vážime si dlhodobú pozornosť, ktorú venujú Top Agro Slovensko. Svojou podporou dávajú najavo, že štátu záleží na ocenení mimoriadnych agromanažérskych výkonov, upriamujú tým pozornosť na rolu poľnohospodárstva v živote spoločnosti a krajiny.

Podujatie sa od začiatku tešilo podpore Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, jeho význam svojou autoritou výrazne podčiarkla i Slovenská poľnohospodárska univerzita, veď vychovala väčšinu úspešných manažérov.

Prirodzenými partnermi Top Agro Slovensko sa stali ďalšie samo-

správne organizácie a reprezentačný lesk mu pridali viacerí sponzori. Úspech podujatia je v synergii jeho tvorcov a spolutvorcov, je dielom spoločným, oceňujúcim výnimočný osobný výkon, z ktorého má prospech nielen konkrétny podnik, rodinná farma, ale aj región a celá spoločnosť.

Slovensko je rozmanitá krajina nielen z hľadiska pôdo-klimatických podmienok, ale aj fariem hospodárenia na pôde. Bolo našou snahou zachytiť a oceniť kvalitu výkonu v tejto bohatej pestrosti prejavov. Hľadali sme a dávali do pozornosti to, čo poľnohospodárov a potravinárov ctí – hospodárenie na pôde s rozumom a srdcom, všimli si finalizáciu produkcie, tvorbu originálnych atraktívnych a cenovo dostupných potravín vyjadrujúcich chuť a ducha regiónu.

V reportážach približujúcich hospodárenie top sto najlepšie manažovaných družstiev, obchodných spoločností a rodinných fariem sme zachytili obdobie búrlivých premien poznamenané jednak transformáciou a potom vstupom Slovenska do Európskej únie a fungovaním na spoločnom trhu.

V priebehu troch desaťročí na pódiách a stránkach časopisu defilovali, nechce sa to veriť, tri generácie slovenských poľnohospodárov od tridsiatnikov po osemdesiatnikov, teda od dedov a babičiek, ich synov a dcér až po vnukov. Aspoň v skratke sme predstavili ich osudy. Odkaz ocenených manažérov z prvých ročníkov Top Agro zníe: pokračujte v našom diele.

Tridsiatym ročníkom sa končí jedno veľké nezabudnuteľné, naozaj dramatické obdobie vývoja slovenského poľnohospodárstva. Musíme hľadiť do budúcnosti. Usilovať sa veci robiť lepšie, lebo nič nie je urobené tak dobre, aby sa nedalo zdokonaľiť. Pôda bola, je a bude základom našej existencie. To, ako na nej hospodárime, najlepšie svedčí o kvalite nášho života. Preto dáva zmysel upozorňovať na tých, čo dosahujú pozoruhodné, so svetom porovnateľné pestovateľské a chovateľské výsledky, ktoré prinášajú krajine potravinové istoty, zveľadujú ju a robia v nej život lepším.

Slovensko potrebuje ekonomicky stabilné poľnohospodárske firmy

ANDREJ GAJDOŠ,

predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory

Už po 30-krát vyhodnocujeme najlepšie poľnohospodárske podniky na Slovensku. Podniky, ktoré sú každoročne pevnou chrbticou slovenského poľnohospodárstva, živého vidieka a stabilných pracovných príležitostí naprieč krajinou. Sú cenným klenotom agrárneho Slovenska, doslova výkladnou skriňou manažérskych schopností, odvahy riskovať a modernizovať, dlhoročných skúseností, no aj generáčnej výmeny, kedy múdrosť šedín strieda inovatívny prístup mladých mozgov.

Slovenské poľnohospodárstvo vždy bolo, je a bude srdcom našej krajiny, či sa na to niekto pozerá cez prizmu histórie alebo skrytého výrobného potenciálu. Je to fakt. Zabezpečuje potravinovú bezpečnosť, je tvorcom rozmanitosti vidieka, životného prostredia, spôsobov výroby poľnohospodárskych komodít a starostlivosti o pôdu. Od rovín Podunajska až po lúky na Orave, od vinogradov na južných svahoch Malých Karpát až po pasienky s hospodárskymi zvieratami pod Tatrami, ekologické hospodárstva vo vyšších nadmorských výškach alebo sójové polia na východe – všade tam sa rodí potraviná, ktorá má vôňu regiónov a vzniká práve vďaka našim poľnohospodárom, pestovateľom a chovateľom.

Slovensko potrebuje stabilné, ekonomicky silné poľnohospodárske firmy, ale aj rodinné podniky, ktoré vedia zveľaďovať hodnoty na pôde, produkujú udržateľným spôsobom a sú zárukou bezpečnej výroby potravín vrátane generáčnej výmeny, o ktorej sa v poslednej dobe tak veľa diskutuje. Takýchto firiem a podnikov si naša krajina doslova pýta čo najviac: rôzne druhy krízových situácií, ktorým čelíme, nás nútia myslieť proaktívne s ohľadom na budúcnosť. Dnes kladie výroba potravín oveľa väčšie nároky na predvídateľnosť a udržateľnosť než kedkoľvek predtým. Výkyvy na trhoch, klimatická, bezpečnostná alebo geopolitická kríza nás nútí byť oveľa viac ostražitými a zodpovednými k produkcii všetkých hodnôt, ktoré poľnohospodárske podniky – a je jedno či malé, stredné alebo veľké – tvoria na pôde.

Nové zmeny, ktoré prichystala Európska komisia, sú tak zásadného charakteru, že ekonomicky stabilných firiem a podnikov potrebujeme mať ešte pred platnosťou novej Spoločnej poľnohospodárskej politiky a Viacročného finančného rámca Európskej únie čo najviac. Dynamika vývoja nových pravidiel a kreovanie budúcich európskych politík prinesie také obrovské zmeny v celom systéme európskeho poľnohospodárstva, že množstvo poľnohospodárov na ne doplatí zásadným spôsobom. Ako je už známe, práve Slovensko bude patriť medzi najviac zasiahnuté krajiny. Preto sa v Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komore už od prvého zverejnenia návrhov Európskej komisie snažíme aktívne riešiť veci a nielen na domácej, ale predovšetkým na európskej úrovni zmeniť predstavy Komisie, ktoré sú pre nás červenou čiarou. Zapojili sme sa osobnou účasťou do dvoch európskych protestov poľnohospodárov organizovaných v Bruseli pred budovou Európskej komisie, podporili sme nedávny tretí protest v Štrasburgu pred sídlom Európskeho parlamentu. Sme denne v kontakte s európskymi poľnohospodárskymi organizáciami a našim názorom a patričnými argumentmi ovplyvňujeme dianie.

S najväčšou pravdepodobnosťou sa v decembri chystá ďalší protest v Bruseli, no už oveľa väčšieho charakteru. Mobilizácia poľnohospodárov je nutná, pretože nesprávne nastavené pravidlá môžu zásadným spôsobom znížiť budúcu produkciu európskych potravín a aj samotnú potravinovú bezpečnosť Únie. A na to sa nemôžeme pozeráť so založenými rukami.

Práve preto, a nielen preto, je priam strategické, ako dnes vyzerá skladba úspešných poľnohospodárskych podnikov v závislosti od obhospodarovanej výmery, nadmorskej výšky, rôznych právnych foriem podnikania v poľnohospodárstve či ďalších ukazovateľov, ktoré odborná komisia posudzuje a hodnotí

a na základe čoho následne stanovuje rebríček súťaže Top Agro Slovensko. Ich 30-ročná práca a celkovo 30-ročná existencia tohto unikátneho a dôležitého projektu nám jasne naznačuje trendy v agrárnej spoločnosti v krátkodobom a dlhodobom horizonte s reflektovaním všetkých externých činiteľov, na ktoré podnikatelia so svojimi zamestnancami musia reagovať a prispôbiť sa im. Konkurencia je až príliš tvrdá a čaká na každé zaváhanie, neskorú reakciu alebo zle premyslený krok. Spoločný postup, príprava odborných stanovísk a denná komunikácia podnetov z praxe sú základným pilierom, ak chceme ustáť zmeny, ktoré sa chystajú.

Chcel by som sa preto poďakovať všetkým členom odbornej komisie, ktorí za 30 rokov trvania súťaže Top Agro svojím názorom prispeli k hodnoteniu výkonnosti agrárneho odvetvia na Slovensku. Moje poďakovanie patrí aj samotným organizátorom tejto súťaže, pretože cieľom je nielen zostaviť rebríček životaschopných podnikov, ale ich úspešný príbeh priblížiť čitateľom aj prostredníctvom reportážnych článkov a následne odprezentovať na slávnostnom podujatí Top Agro, ktoré sa v tomto roku uskutoční v Belej pri Terchove.

V neposlednom rade by som chcel poďakovať všetkým oceneným, ktorí nám už 30 rokov ukazujú, ako má vyzeráť dobrá a udržateľná poľnohospodárska výroba. Sú príkladom nielen úspechu, strategických rozhodnutí, ale aj správneho prístupu k svojím kolegom či zamestnancom, čím sa stávajú aj inšpiráciou pre mladých.

Tohtoročným oceneným firmám úprimne blahoželám.

Poľnohospodárstvo medzi tlakom a rastom

MARTIN HUBINSKÝ,

manažér VÚB Banky pre poľnohospodárstvo

Téma potravinovej sebestačnosti sa v ostatných rokoch, ktoré priniesli viacero kríz, ukázala ako mimoriadne dôležitá. Žiaľ, akoby sme sa z nej nedokázali poučiť.

Podľa aktuálnej Zelenej správy o stave poľnohospodárstva za rok 2024 zostal vývoz agrokodov zo Slovenska na rovnakej úrovni ako rok predtým. Vlni aj predvlni sme ich vyviezli za 5,1 miliardy eur. Problémom je však dovoz, ktorý za posledný rok vzrástol o 500 miliónov eur na 7,8 miliardy eur. Nožnice obchodnej bilancie sa tak rozšírili o ďalšiu pol miliardu eur a na našom trhu sa spotrebúva čoraz viac zahraničných produktov.

Zo súčasného podielu domácich potravín na pultoch obchodných reťazcov, ktorý predstavuje len približne 40 percent, sa dostaneme až vtedy, keď budeme hľadať dlhodobé riešenia, ako posunúť spracovateľský priemysel k vyššiemu výkonu. Potravinári majú kľúč k tomu, ako pomôcť celému poľnohospodárstvu formou vyššej pridanej hodnoty a exportným aktivitám. Dnes je podnikateľský sektor vystavený tlaku konsolidáčnych opatrení, ktoré im sťažujú fungovanie – od daňového zaťaženia až po príplatky za prácu. Tie sú zasa naviazané na rastúcu minimálnu mzdu.

V posledných mesiacoch boli do poľnohospodárskej prvovýroby uvoľnené výrazné investičné podpory. Je to dôsledok ukončenia programového obdobia 2014 – 2022 a dočerpávania prostriedkov podľa pravidiel N + 3. Pôdohospodárska platobná agentúra spolu s ministerstvom pôdohospodárstva akcelerovali procesy, aby poľnohospodári dokázali využiť čo najviac dostupných európskych zdrojov. Do sektora tak smerovalo približne 300 miliónov eur investícií. Treba dodať, že často išlo o preplácanie v minulosti zakúpených technológií, pri ktorých poľnohospodári čakali na ich refundáciu. Takto vrátené prostriedky môže agropodnikateľ využiť na ďalšie investície.

V ostatných rokoch realizované investície z Programu rozvoja vidieka 2014 – 2022 sa zatiaľ neprejavili vo zvýšení produkčnej schopnosti agrozozortu, ktorá by umožnila vyrábať viac komodít a znížiť závislosť od dovozu. Alarmujúce je, že aj samotná Zelená správa poukazuje na to, že pod ziskovosť agrosektora sa podpísali najmä rastúce podpory v poľnohospodárstve. Ich celkový objem sa medziročne zvýšil o 66 percent na 1,3 miliardy eur, pričom podiel podpôr na celkových výnosoch sektora vzrástol na 31 percent. Podľa údajov uvedených v správe dosiahol kladný výsledok hospodárenia pred zdanením výšku 181 miliónov eur, čo je o 16 percent viac ako rok predtým.

Z uvedeného jasne vyplýva, že dotácie v minulom roku zachránili ziskovosť slovenského poľnohospodárstva a sú pre jeho fungovanie kľúčové. V najbližších dvoch rokoch sa bude intenzívne diskutovať o budúcnosti európskeho poľnohospodárstva. Je nevyhnutné, aby Slovensko bolo pri týchto rozhovoroch aktívne. Ak chceme udržať hospodárske výsledky rezortu, musíme lobovať za zachovanie súčasnej úrovne podpôr.

Poľnohospodárov v najbližších rokoch čakajú mimoriadne náročné úlohy. Na jednej strane je dôležité pamätať na udalosti posledných piatich rokov – na krízy, ktorými prešla spoločnosť aj samotné poľnohospodárstvo. Od extrémnych výkyvov počas pandémie COVID, ochorenia ako africký mor ošipaných, vtáčia chrípka či najnovšie sľintačka a krívačka, až po vojnu na Ukrajine. V posledných rokoch producenti poľných plodín čelia nízkym výkupným cenám, s ktorými sa musia vyrovnávať prostredníctvom úspor a vyšších úrod.

Na druhej strane je tu silný tlak na investície, ktoré sú nevyhnutné na znížovanie nákladov a udržanie tempa s okolitými štátmi či konkurentmi na spoločnom európskom trhu. V uplynulom roku sme financovali viacero takýchto projektov. Medzi inými napríklad výstavbu skladovacích kapacít rastlinných komodít, vďaka čomu môžu pesto-

vatelia rozložiť riziko vyplývajúce z trhových pohybov počas celého roka. Podporili sme desiatky projektov zameraných na diverzifikáciu zdrojov energie, čo poľnohospodárskym podnikom prinieslo zníženie prevádzkových nákladov. Rovnako sme financovali aj nákup výrobných, triediacich či baliacich liniek. Veľa projektov bolo financovaných aj z vlastných zdrojov – bez eurofondov – na základe presvedčenia podnikateľov o dôležitosti týchto investícií.

VÚB banka je pripravená takéto projekty financovať aj vo výrazne väčšej miere. Ak sa zhodneme na ucelenej koncepcii rozvoja poľnohospodárstva, sme pripravení vyčleniť aj podstatne väčší balík finančných prostriedkov, ktoré podporia spracovanie domácich komodít na potraviny, zvýšia zastúpenie domácich výrobkov na trhu a zlepšia obchodnú bilanciu Slovenska s agrokodovými. Našu angažovanosť dokazujeme dlhodobo. Objem agrárnych úverov pre sektor rastie dvojciferným tempom a aktuálne dosahuje 700 miliónov eur ročne. Ide o preklenovacie úvery, financovanie projektových podpôr, skladkových a tovarových listov, nákup pôdy či iné investície do sektora. Ešte pred pätnástimi rokmi to pritom bolo len 50 miliónov eur ročne.

Dnes je bankovníctvo značne špecializované. Banky musia detailne rozumieť fungovaniu agrozozortu, chápať jeho volatilitu a rešpektovať biologickú povahu výroby. Pri hodnotení sektora sa pozeráme minimálne na päťročný horizont a rozumieme rizikám, ktoré poľnohospodárstvo v tomto období môže zažiť.

Dôležitá je dôvera. Vzniká postupne, dlhodobou spoluprácou, plnením záväzkov a otvorenou komunikáciou medzi poľnohospodármi, spracovateľmi, štátom a finančnými inštitúciami. Len ak je tento reťazec funkčný, dokážeme vytvárať stabilné podmienky na rozvoj výroby a investícií. Slovenské poľnohospodárstvo má priestor na rast, no potrebuje jasné smerovanie, predvídateľné prostredie a partnerov, ktorí mu rozumejú a vedia ho podporiť.

Na Slovensku sme doma. Vnímame to ako záväzok

JÁN BILINSKÝ,

predseda predstavenstva, COOP Jednota Slovensko

Už viac ako 155 rokov ctíme hodnoty pctivého slovenského maloobchodu. Byť súčasťou potravinovej vertikály je preto prirodzenou súčasťou nášho podnikania. Naše predajne po celom Slovensku sú miestom, kde sa stretáva tradícia, dlhoročné skúsenosti a vôľa udržať dostupnosť predajní potravín vo všetkých regiónoch Slovenska, aj v tých odľahlých. S tým nevyhnutne súvisí aj naša väzba na výrobcov a dodávateľov potravín. Na Slovensku sme doma, v každom regióne, v malých aj väčších sídlach. Kooperácia, korektné a dlhodobé vzťahy, to sú pevné piliere, ktoré sú súčasťou nášho podnikania. Tu sme zakladali prvé gazdovské a potravné spolky, prvé spotrebné družstvá a vytvorili sme základ pre rozvoj výroby a obchodovania s potravinami na Slovensku. Na tomto základe ďalej stavíme. Spolupodieľame sa na tvorbe hodnôt spoločnosti, slovenských regiónov, domácej ekonomiky a zamestnanosti.

Spolupracujeme s lokálnymi dodávateľmi, výrobcami či farmármi. Poznáme našich dodávateľov po mene a vieme, že sa k nám na pulty dostávajú výrobky konkrétnych ľudí, tímov, firiem. Predávame produkty, ktoré dôverne poznáme. Ak to zjednoduším, u nás si zákazníci môžu nakúpiť potraviny s „rodokmeňom.“ Širokou ponukou kvalitných slovenských potravín podporujeme nielen rozvoj slovenských farmárov a lokálnych firiem, ale aj udržateľnejší spôsob nakupovania. Záleží nám na tom, aby potraviny nestovali za zákazníkmi z veľkej diaľky, pretože kvalitné a bezpečné produkty vznikajú priamo v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Väzby, ktoré vytvárajú regionálne spotrebné družstvá v rámci spolupráce s lokálnymi výrobcami a dodávateľmi, sú jedinečné a dlhodobo prinášajú pozitívny efekt pre slovenské poľnohospodárstvo, potravinárstvo, ekonomiku a zamestnanosť. Spolupracujeme s viac ako 1 300 slovenskými dodávateľmi a sme jednoznačným lídrom v podiele predaja slovenských potravín medzi všetkými obchodnými reťazcami v krajine.

Napriek tomu, že podiel slovenských potravín v obchodoch klesá, zachovávame kontinuálne najvyšší podiel v ponuke aj v reálnom predaji. Slovenské potraviny tvoria viac ako 70 percent z celkového predaja realizovaného v predajniach COOP Jednota. Oceňujeme prácu našich poľnohospodárov, ktorí zabezpečujú domáce suroviny pre potravinárstvo a chceme byť aj naďalej stabilnou súčasťou systému, v ktorom sa potraviny z regiónov dostávajú k našim zákazníkom. Všetci, ktorí sme súčasťou potravinovej vertikály, slovenskí poľnohospodári, farmári, potravinári, spracovatelia, máme spoločný záujem – udržateľnosť, konkurencieschopnosť a potravinovú sebestačnosť. K dosiahnutiu tohto cieľa je však potrebná súčinnosť štátu.

Konkurenčný tlak sa s príchodom nových hráčov na slovenský trh zintenzívňuje a nová konkurencia predstavuje väčší tlak aj na slo-

venských výrobcov potravín a maloobchodné reťazce. Preto vnímam dôležitosť úlohy štátu pri rozvoji domáceho trhu, podpore domáceho poľnohospodárstva, spracovateľského priemyslu, výroby potravín a v neposlednom rade tiež pri podpore maloobchodného predaja a dostupnosti potravín v regiónoch.

Družstvá nepochybne patria do systému obchodu s potravinami na Slovensku a majú svoje stabilné poslanie a miesto na trhu. Význam družstevného podnikania pre udržateľné fungovanie komunit

zdôrazňuje aj Organizácia spojených národov, ktorá rok 2025 vyhlásila za Medzinárodný rok družstiev. Družstvo nie je prežitok, ale nadčasová forma podnikania, ktorá naplňuje veľmi aktuálne poslanie spojené s princípmi udržateľnosti, spolupráce a komunitnej súdržnosti. To dodáva družstvám esenciu modernej a uvedomelej spoločnosti.

Poľnohospodárska produkcia, ktorej súčasťou je pestovanie plodín a zeleniny, chov hospodárskych zvierat, lesníctvo, rybárstvo a poľovníctvo, je nevyhnutná na zabezpečenie a zachovanie vyváženého stravovania obyvateľstva. Preto by som na záver rád osobitne poďakoval práve našim poľnohospodárom a spracovateľom, ktorí sú základným pilierom potravinovej vertikály.

Je nesmierne dôležité všimnúť si a oceňovať prácu manažérov a spoločností pôsobiacich v našom v poľnohospodárstve. Som preto rád, že sme súčasťou projektu a súťaže Top Agro Slovensko, ktorá tento rok oslavuje 30. výročie a vďaka ktorej sa do popredia dostáva manažment slovenského agropotravinárskeho sektora.

Spoločne formujeme poľnohospodára 21. storočia

KLAUDIA HALÁSZOVÁ,

rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity

Onedlho sa skončí prvá štvrtina 21. storočia. Pri pohľade o storočok späť by sme uvideli krajinu, zvyšky ktorej nájdeme dnes už len v skanzenoch a múzeách. Práve v tom čase prichádzali na svet príslušníci tzv. tichej generácie (1925 až 1945). Čeliac obrovským geopolitickým zmenám aj vnútropolitickým pomerom zmodernizovali agropotravinárstvo a vidiek a v osemdesiatych rokoch minulého storočia posunuli Slovensko medzi krajiny s rešpektovaným poľnohospodárstvom.

Šlo o generáciu s mimoriadne silnou vnútornou motiváciou zmeniť po II. svetovej vojne zaoštalú agrárnu krajinu na modernú, prosperujúcu, sebavedomú. Prostriedkom k dosiahnutiu tohto ambiciózneho cieľa sa stalo vzdelanie – bolo to pokolenie hladné po vedomostiach, učilo sa a pracovalo s radosťou a vášňou. Zveľadilo v tom čase zrodenú kľúčovú vzdelávaciu inštitúciu – Vysokú školu poľnohospodársku v Nitre, predchodkyňu Slovenskej poľnohospodárskej univerzity, ktorá sa stala vyhňou, kde sa ukuli ďalšie tri generácie poľnohospodárov.

Aktuálne v praxi pôsobia či do nej prichádzajú mladí ľudia z pokolenia mileniálov a na pôdu univerzity vstupuje mládež generácie Z. Práve na nich vidíme, do akej miery sú iní, než ich rodičia či starí rodičia. Jedno však majú s nami spoločné. Podobne ako my túžia po zmene, po tom, aby sa krajina a jej vidiek posunuli rýchlejšie dopredu, lebo Slovensko má čo doháňať.

Zmena je v našich rukách. Ako svojich nasledovníkov vychováme, čo im vštepíme do myšlienok, aký príklad im ukážeme, takí budú, takých výsledkov sa dočkáme. Občas aj s neskrývanou dávkou irónie počuť, že naši potomkovia nevedia o pôde a zvieratách to, čo sme vedeli my a starí rodičia. Ale je to ich chyba, nemáme na tom svoj podiel aj my, ktorí sme sa usilovali poskytnúť deťom všetko, po čom len zatúžili?

Pozrime sa na veci, ako sa v skutočnosti majú. Až na výnimky, akou sú rodinné farmy, kde deti vyrastajú v prostredí zvierat a sú vťahované prirodzeným spôsobom do starostlivosti o ne, môžu si tam vyskúšať traktor alebo dokonca dron a uvidieť jeho prostredníctvom pole ako na dlani, vyzerajú slovenské hospodárstva úplne inak ako v 20. storočí. Zväčša tam pracujú malé profesionálne tímy. Farmy aj v dôsledku čoraz prísnejších zooveterinárnych predpisov, ktoré reagujú na atak vtáčej chrípky, afrického moru ošipaných a nedávno slintačky a krívačky, sú pomaly hermeticky uzavreté. Živý kontakt s poľnohospodárstvom je čoraz komplikovanejší.

Naše stredné odborné školy zmenili v posledných troch desaťročiach svoju profiláciu v úsilí vychovať agromanažérov, agropodnikateľov, ich školské hospodárstva chradli a pritom vývoj technológií priniesol dopyt po úplne nových profesiách. Realita je odrazom chaosu troch posledných desaťročí a transformácie, počas ktorej sa, na rovino to treba povedať, žilo z podstaty.

Poľnohospodárom, farmárom, podnikom služieb, stredným ško-

lám, univerzitám, ktoré sú späté s pôdohospodárstvom, ako aj príslušným rezortom je jasné, že musíme položiť akcent na zvládnutie prudko sa vyvíjajúcich poznatkov a technológií. Súčasne musíme reagovať na to, že tu máme iný slovenský vidiek, s inou skladbou obyvateľstva, ktorému začínajú prekážať prirodzené poľnohospodárske aktivity.

Z toho vyplýva, že musíme viesť nový spôsob komunikácie o poľnohospodárstve s občanmi a vysvetľovať kedysi samozrejme veci. A mládeži aj taký „sebaklam,“ že potraviny sa nerodia na pulkoch supermarketov, ale na poli a v maštali.

Z hľadiska budúcnosti je dôležité pritiahnúť mladých k štúdiu poľnohospodárskych, potravinárskych, agrolesníckych, veterinárskych a iných vzájomne sa prelínajúcich profesií. Aby sme boli úspešní, potrebujeme živý dialóg medzi univerzitou a praxou. Po úspešnej inštitucionálnej akreditácii prechádza SPU veľkým prerodom. Každá zo šiestich fakúlt mala významné stretnutia s odborníkmi z praxe, so zväzmi, zamestnávateľmi. Výsledkom tohto dialógu, ktorý musí byť trvalý, je zrod študijných programov, na konci ktorých bude absolvent schopný rýchlo sa adaptovať do aktuálnych podmienok.

Prednosťou súčasnej generácie mladých ľudí sú výborné zručnosti v ovládaní digitálnych technológií. To, čomu ich musíme v spolupráci s vami, poľnohospodármi – farmármi naučiť je, ako ich používať v živom svete pôdy, rastlín a zvierat. Univerzita sa za bezmála osemdesiat rokov významne

zmenila. V mnohom sa vieme priblížiť podmienkam reálneho života tým, že študenti pracujú vo vzorkovniciach Vysokoškolského poľnohospodárskeho podniku, ale niet nad priamu skúsenosť z konkrétnych poľnohospodárskych podnikov, kde vidia nielen to, ako sa to či ono robí, ale môžu byť vťahnutí aj do rozhodovacích procesov.

V čase, keď sa ustavične horekuje nad tým, čo všetko je zlé, predsa len máme signály, že niečo sa mení k lepšiemu. Na univerzitu sa zapísalo takmer 1 500 prvákov, čím sme zaznamenali nárast oproti minulému roku. Dochádza k obratu tam, kde to potrebujeme najviac, začína sa objavovať prirodzený záujem mládeže vyštudovať odbory, ktoré môžu zmeniť krajinu k lepšiemu, urobiť ju prostredníctvom produkcie potravín odolnejšou, sebavedomejšou. To dáva prácu, ktorú robí univerzita, zmysel.

Svet sa okolo nás prudko mení. Na vlastnej koži pociťujeme klimatickú zmenu, ale aj napätú medzinárodno-politickú situáciu. Za našimi hranicami prebieha vojna, ktorá zasiahla aj pomery vo výrobe a obchode s potravinami a chystajú sa radikálne zmeny v Spoločnej poľnohospodárskej politike. Teraz ide o to, aké miesto si v jej rámci vybudujeme, obhájime, najmä však o to, ako budeme úspešní v našich vlastných podnikoch, farmách. Slovenské agropotravinárstvo stojí pred veľkou reštrukturalizáciou a zvládne ju len s dobre pripravenými odborníkmi.

Väčšia odbornosť a transparentnosť pri hodnotení firiem v súťaži Top Agro

Slovenská poľnohospodárska univerzita

Nezávislý zdroj dát pri hodnotení súťaže manažérov a poľnohospodárskych podnikov, ktorú organizuje Klub poľnohospodárskych novinárov pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, už druhý rok funguje podľa inovovaného metodického modelu hodnotenia. Odbornú garanciu nad súťažou má Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, ktorá priniesla do procesu vyššiu mieru odbornosti, transparentnosti a dátovej presnosti. Nový prístup bol po prvýkrát aplikovaný minulý rok, pričom hodnotenie sa zameriava na komplexnejšie posudzovanie výkonnosti a manažérskej kvality podnikov s využitím údajov z verejne dostupných zdrojov.

Pôvodne súťaž Top Agro Slovensko vychádzala z informačných listov Ministerstva pôdohospodárstva, ktoré poskytovali ekonomické údaje o podnikoch na základe ich súhlasu so spracovaním. Po zmene harmonogramu spracovania týchto listov sa organizátori rozhodli pre nový, nezávislejší zdroj dát – účtovné závierky a verejne prístupné údaje spracované prostredníctvom portálu Finstat. Tento krok umožnil nielen väčšiu transparentnosť, ale aj presnejšie a porovnateľnejšie hodnotenie jednotlivých podnikov. Vďaka tomu bolo možné zaviesť nové ekonomické ukazovatele, ktoré lepšie vystihujú finančné zdravie a efektívnosť riadenia.

Systém hodnotenia využíva súbor ukazovateľov, ktoré boli vybrané po konzultáciách s odborníkmi z bánk a ekonomickej praxe. Ich cieľom je zlepšiť objektivitu a poskytnúť realistický obraz o stave poľnohospodárskych firiem. Medzi hlavné ukazovatele patria:

- **Ziskovosť** – vyjadruje, koľko percent tržieb sa premieňa na čistý zisk. Vyššia ziskovosť poukazuje na efektívne hospodárenie a schopnosť podniku vytvárať hodnotu.
- **Podiel vlastného imania** – meria finančnú stabilitu podniku. Vyšší podiel vlastných zdrojov znamená menšiu závislosť od externého financovania.
- **Doba splácania záväzkov** – ukazuje platobnú disciplínu a spoľahlivosť voči obchodným partnerom. Kratšia doba signalizuje lepšiu likviditu a finančné zdravie.
- **Likvidita** – vyjadruje schopnosť podniku pokrývať svoje krátkodobé záväzky likvidnými aktívami, čo je kľúčové pre plynulé fungovanie.
- **Návratnosť vlastného kapitálu (ROE)** – indikuje, aký zisk podnik dosahuje z každého eura vlastného imania a hodnotí efektívnosť riadenia zdrojov.
- **Finstat skóre** – model využívajúci logistickú regresiu na odhad pravdepodobnosti úpadku firmy. Je prispôbený slovenským a českým podmienkam a poskytuje pohľad na finančnú stabilitu a rizikovosť podniku.

Hodnotiaci proces zahŕňa viacstupňové filtrovanie, ktoré zabez-

pečuje, že sa do hodnotenia dostanú len ekonomicky stabilné podniky. Z pôvodnej databázy všetkých poľnohospodárskych a lesníckych subjektov boli automaticky vylúčené firmy so stratou, s negatívnym vlastným imaním alebo v konkurze, či podniky s menej ako 10 zamestnancami alebo tržbami pod 500-tisíc eur. Do finálneho hodnotenia postúpilo 200 podnikov, zoradených podľa priemerného poradia v jednotlivých ukazovateľoch. Na základe tohto poradia boli určení traja finalisti v štyroch kategóriách, ktoré reflektujú právnu formu a typ územia, kde podnikajú. Podniky sa hodnotia samostatne v produkčných oblastiach a v znevýhodnených regiónoch, čím sa zabezpečuje spravodlivé porovnanie rozdielnych podmienok hospodárenia.

Manažment, aký nikde v Európe nemajú

JOZEF SEDLÁK

Čas letí ako cválajúce kone, napísal raz Ján Smrek. V letku upalujúcej doby si často ani neuvedomujeme, ako sa zmenilo Slovensko, jeho poľnohospodárstvo a vidiek. Sme mladá krajina, veď od vyhlásenia Slovenskej republiky uplynulo tohto roku len 33 rokov a iba o tri roky menej má súťaž o najlepšie manažované poľnohospodárske podniky Top Agro Slovensko.

Tridsať rokov je dnes takmer jedna tretina ľudského života, ale za toto obdobie sa odohrali v slovenskom poľnohospodárstve obrovské zmeny, ktoré sme si v roku 1989 možno nevedeli ani len predstaviť. Mnohé si pripomenieme, keď začneme listovať v ročenkách Top Agro Slovensko a zahľadíme sa do tabuľky absolútnych víťazov.

Najpočetnejšiu skupinu podnikov tvoria obchodné spoločnosti, narátali sme ich 18. Šesťkrát zvíťazili manažmenty poľnohospodárskych družstiev a rovnaký počet víťazstiev si zaknihovali súkromne hospodáriaci roľníci. Z hľadiska podnikateľskej formy máme teda podstatne bohatšie štruktúrované poľnohospodárstvo ako v nedávnej minulosti.

Praktickým základom takmer všetkých súčasných podnikov boli bývalé roľnícke či poľnohospodárske družstvá a štátne majetky. Tento monolit, ktorý vznikol v období rokov 1949 až 1989, sa síce formálne rozpadol, ale slovenské poľnohospodárstvo si uchovalo stále veľkovýrobný charakter.

V Európe ide o ojedinelý úkaz, aký inde nenájdeme s výnimkou Českej republiky a do istej miery bývalej NDR. Pravdepodobne to bude súvisieť s tým, ako sa v čase socializmu zmenila slovenská dedina, jej sociálna základňa a infraštruktúra, ako aj s transformáciou jednotných roľníckych družstiev na družstvá podielnikov a privatizáciou štátnych majetkov.

Na Slovensku síce v priebehu ostatných 35 rokov vznikli životaschopné rodinné podniky, ale často ide opäť o veľké poľnohospodárske celky. Aj typické rodinné farmy dnes obrábajú okolo tisíc hektárov pôdy. Také podniky v susednom Rakúsku nenájdeme. Máme síce okolo 14-tisíc poberateľov dotácií, ale gro poľnohospodárskej produkcie smerujúcej na trh produkujú práve veľké firmy. Taká je slovenská realita.

Životopisy úspešných manažérov a manažérok nasvedčujú, že ide spravidla o potomkov z roľníckych rodín, no kormidla sa dnes ujímajú synovia a dcéry manažérov, ktorí viedli družstvá či zakladali rodinné podniky v uplynulých rokoch. Mnohí pracovali v zahraničí či absolvovali zahraničné štáže.

Na čele víťazných podnikov stoja vysokoškolsky vzdelaní manažéri. Napospol ide o absolventov Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre. Nielen táto univerzita, ale aj Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, Ekonomická univerzita v Bratislave a celá sieť stredných odborných škôl sa postarali o to, že podniky sa mohli oprieť o odborne zdatných ľudí aj na nižšej úrovni riadenia.

Najlepšie manažmenty ukazujú, ako pracovať s poľnohospodárskou mládežou a mladými odborníkmi, rozvíjajú spoluprácu s univerzitami a strednými odbornými školami. Práve ich skúsenosti by sa mali stať základom, ako zlepšiť prípravu manažérov tak na školách, ako aj v podnikoch.

Medzi víťazmi tiež nachádzame podniky so zahraničnou kapitálovou účasťou. Tie priniesli jednak investície, jednak nový pohľad na riadenie poľnohospodárskych podnikov. Je to nový fenomén, aký v iných krajinách nevidíme, možno s výnimkou Francúzska, kde najlukratívnejšie vinohrady ovládol zahraničný kapitál.

To všetko hovorí o tom, že Slovensko sa v mnohom naozaj vymyká predstavám o poľnohospodárstve, aké sa vyvinulo evolučným spôsobom v západnej Európe alebo kolektivizáciou v podstate nedotknutom Poľsku. Sme jednoducho krajina s inou historickou skúsenosťou, ktorá bola 40 rokov súčasťou sovietskeho bloku, čo poznačilo charakter a smerovanie poľnohospodárstva aj v neskoršom období.

V priebehu posledných 75 rokov sa od základu zmenila pôvodne maloroľnícka slovenská dedina. Tá sa výrazne svojím spôsobom života približuje k zvyklostiam mestského obyvateľstva. Paradoxne k tomu významne prispel aj ponovembrový vývoj a sťahovanie mestského obyvateľstva do dedín najmä v okolí Bratislavy, krajských, ale aj mnohých okresných miest.

Po rozpade a redukcii spracovateľského priemyslu došlo v poľnohospodárstve k výraznému obmedzeniu živočíšnej výroby. Jej

	Názov subjektu	Body	Rok
1.	PD Devio Nové Sady	80	1995
1.	Družstvo podielnikov Stročin	85	1996
1.	Fructop Ostravice	388	1997
1.	Poľnohospodárske výrobné-obchodné združenie Mostová	398	1998
1.	Ing. T. Peciar, Nedanovce	483	1999
1.	Mich-Agro, Ing Jozef Fabian, Prešov	423	2000
1.	Fructop, s.r.o., Ostravice	381	2001
1.	Hordeum, s.r.o., Sládkovičovo	395	2002
1.	Mária Pintová, SHR, Nová Stráž	281	2003
1.	Old Herold, s.r.o., Trenčín	292	2004
1.	Ing. Ivan Gombár, Agro-markt, Dvory nad Žitavou	201	2005
1.	Poľnofarma MOGBI, s.r.o., Hrachovo	133	2006
1.	Mach hydina Budmerice, s.r.o., Budmerice	187	2007
1.	PD Krajné	293	2008
1.	PD Pokrok, Ostrov	279	2009
1.	PD Pokrok, Ostrov	289	2010
1.	MM + J, s.r.o., Šamorín - Mliečno	294	2011
1.	AGRO Divízia, s.r.o., Selice	282	2012
1.	Danubius Fruct, s.r.o., Dunajská Lužná	294	2013
1.	Danubius Fruct, s.r.o., Dunajská Lužná	292	2014
1.	Gemerprodukt Valice, OVD, Rimavská Sobota	279	2015
1.	Agrospol, s.r.o., Michalovce	926	2016
1.	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci	292	2017
1.	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci	300	2018
1.	František Szaxon SHR, Zátin	286	2019
1.	FirstFarms Gabčíkovo, s.r.o.	291	2020
1.	AGRO – SEMEG S 3, s.r.o., Horné Semerovce	284	2021
1.	Agrodružstvo TP, s.r.o., Palárikovo	294	2022
1.	AGRODÖMÖTÖR, s.r.o., Vlky		2023
1.	GRANELAM, a.s., Ostrov		2024

zdôrazňovanú obnovu si často neželá ani nové obyvateľstvo vidieka. Rozširujúce sa dediny podišli k farmám, čo tam, kde zachovali živočíšnu výrobu, vyvoláva rad manažérskych hovorov.

Súťaž Top Agro pomohla identifikovať mnohé problémy, s ktorými zápasi slovenské poľnohospodárstvo a vidiek. Ukázala, ako si s nimi vedeli a vedia poradiť najlepší manažéri, ktorých skúsenosti a príklad motivujú celú poľnohospodársku komunitu. Máme úplne iné poľnohospodárstvo a inú poľnohospodársku krajinu, ako sme ju poznali v roku 1989. Nepochybujeme o tom, že manažéri si poradia aj s výzvami, ktoré prináša klimatická zmena, meniaci sa demografia slovenskej spoločnosti a požiadavky novej Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ.

Top Agro – celkové poradie podnikov

(na základe finančno-ekonomických výsledkov za rok 2024)

Por.	Názov subjektu	Hodnoty						Priemerné poradie vychádzajúce z jednotlivých ukazovateľov
		Ziskovosť (% na 1 € tržieb)	Podiel vlastného imania na aktívach v %	Doba splácania záväzkov ¹	Likvidita ² v %	ROE (% zisku z 1 € aktív)	Finstat Skóre ³ v %	
1.	GRANELAM, a.s., Ostrov	0,18	0,91	9,89	10,82	11,93	0,07	19,0
2.	QUEEN, s.r.o., Neded	0,23	0,90	7,52	4,68	7,34	0,09	25,7
3.	TRITICUM, s.r.o., Vráble	0,11	0,98	4,53	49,67	4,97	0,08	27,0
4.	AGRODŮMŮTŮR, s.r.o., Vlky	0,27	0,92	53,46	7,14	23,54	0,11	32,2
5.	ZELSTAR, s.r.o., Zemné	0,31	0,64	1,01	6,53	16,10	0,16	32,3
6.	Nová Bodva, družstvo, Turnianska Nová Ves	0,39	0,95	13,40	2,66	11,02	0,25	33,3
7.	Rofnícke družstvo Čereňany	0,11	0,96	13,65	19,59	4,06	0,10	34,3
8.	Poľnohospodárske družstvo GADER Blatnica, Karlová	0,17	0,92	27,06	5,72	7,75	0,16	36,7
9.	JANEK, s.r.o., Dolný Moštenec	0,20	0,81	32,70	3,94	21,80	0,14	36,8
10.	AGROSPOL – podielnícke poľnohospodárske, družstvo Diviaky nad Nitricou	0,14	0,88	21,30	4,29	10,46	0,18	37,7
11.	Poľnohospodárske družstvo PREDMIER, družstvo	0,25	0,79	30,33	5,65	9,84	0,11	37,8
12.	Poľnohospodárske družstvo „Zamagurie“, Spišské Hanušovce	0,09	0,82	10,18	6,50	7,17	0,14	40,0
13.	HYDINA HOLDING, s.r.o., Liptovský Mikuláš	0,12	0,76	17,04	2,43	41,84	0,15	40,8
14.	Poľnohospodárske družstvo podielnikov, Veľké Uherce	0,12	0,81	27,23	3,68	8,81	0,11	45,7
15.	Agrocoop-poľnohospodársko-výrobné družstvo Hul	0,06	0,91	1,85	7,19	3,67	0,23	46,5
16.	AGROCOOP IMEL, akciová spoločnosť	0,19	0,89	37,80	3,19	9,34	0,22	49,5
17.	Rofnícke družstvo v Pavliciach	0,22	0,75	28,07	3,02	24,64	0,27	50,5
18. – 19.	DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o., Dunajská Lužná	0,27	0,92	62,26	5,26	7,06	0,26	53,7
18. – 19.	Poľnohospodárske družstvo Dolný Ohaj	0,06	0,88	2,54	4,00	3,26	0,19	53,7
20.	Poľnohospodárske družstvo Močenok	0,10	0,95	16,67	2,88	3,43	0,25	55,7
21. – 22.	Poľnohospodárske družstvo podielnikov Radošovce – Paderovce	0,08	0,80	15,01	4,16	5,60	0,26	58,0
21. – 22.	Poľnohospodárske družstvo Chtelnica	0,03	0,90	4,03	8,23	2,11	0,12	58,0
23.	ÚSVIT pri Dunaji, Poľnohospodárske družstvo, Dunajská Lužná	0,03	0,94	7,46	14,60	1,48	0,17	58,5
24.	AGRO – MATÚŠKOVO, s.r.o.	0,16	0,80	138,07	4,80	9,24	0,06	58,7
25.	AGRO – DRUŽSTVO Trebatice	0,06	0,74	3,27	3,03	6,44	0,25	58,8
26.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo so sídlom v Králi	0,06	0,81	14,74	4,34	3,51	0,21	59,0
27.	Agrodružstvo OPZ, Veličná	0,10	0,78	22,30	1,57	7,75	0,18	60,0
28.	Poľnohospodárske družstvo Žaškov	0,03	0,91	11,46	11,05	1,39	0,12	60,3
29.	Vinohrady Jasová, s.r.o.	0,11	0,71	2,89	4,59	7,52	0,33	60,5
30.	AGROFRUCT, spol. s r.o., Čierna Voda	0,04	0,87	25,54	3,73	5,16	0,13	61,7
31.	LÚČNICA, spol. s r.o., Lúčnica nad Žitavou	0,06	0,93	27,72	3,14	4,31	0,24	62,8
32.	AGO, spol. s r.o., Kysucký Lieskovec	0,04	0,81	8,95	1,84	5,11	0,19	66,5
33.	FirstFarms Gabčíkovo, s.r.o.	0,19	0,69	19,25	1,68	14,24	0,32	66,7
34.	Poľnohospodárske družstvo Dubnica nad Váhom	0,04	0,83	25,63	5,33	2,48	0,18	68,8
35.	Poľnohospodárske družstvo Belá – Dulice	0,04	0,73	13,63	4,80	3,95	0,22	69,2
36.	HYDINA SÚLOVCE, s.r.o., Súlovce	0,08	0,14	7,70	0,95	93,24	0,08	70,0
37.	AGROLENS, spol. s r.o., Zlaté Klasy	0,03	0,90	17,54	4,66	2,17	0,23	71,0
38.	Rofnícke družstvo Dovalovo	0,09	0,72	40,65	1,57	13,28	0,26	73,2
39.	ProOvo, a.s., Svätý Jur	0,26	0,62	35,58	1,47	24,30	0,31	74,3
40.	Poľnohospodárske družstvo „Pokrok“, Tekovské Lužany	0,06	0,92	21,67	1,47	3,89	0,29	74,5
41. – 42.	Agrovýkrm Rybany, s.r.o., Malinovo	0,21	0,64	39,57	2,60	17,42	0,32	74,7
41. – 42.	Bioaspa, spol. s r.o., Kúty	0,09	0,78	35,92	2,68	8,73	0,31	74,7
43.	ViaJur Agricultura, s.r.o., Farná	0,81	0,85	525,09	1,85	9,46	0,30	76,7
44.	SEMA HŠ, s.r.o., Sládkovičovo	0,03	0,81	20,15	12,78	1,08	0,22	77,7
45. – 46.	Poľnohospodárske družstvo Liptovské Hole so sídlom v Kvačanoch	0,02	0,83	16,02	5,65	0,99	0,20	77,8
45. – 46.	Podielnícke poľnohospodárske družstvo Trhové Mýto, Trhová Hradská	0,02	0,89	27,00	4,17	1,93	0,17	77,8
47.	Rofnícke družstvo Hybe	0,08	0,83	34,94	1,59	4,27	0,28	79,0
48.	Radar, s.r.o., Zbehy	0,17	0,69	99,73	5,81	10,89	0,32	79,2
49.	AGROTOP Topolníky, a.s.	0,04	0,79	27,84	3,27	2,36	0,18	80,2
50.	Poľnohospodárske družstvo „Vršatec“, Pruské	0,13	0,78	38,64	0,92	8,29	0,28	81,5

Por.	Názov subjektu	Hodnoty						Priemerné poradie vychádzajúce z jednotlivých ukazovateľov
		Ziskovosť (% na 1 € tržieb)	Podiel vlastného imania na aktívach v %	Doba splácania záväzkov ¹	Likvidita ² v %	ROE (% zisku z 1 € aktív)	Finstat Skóre ³ v %	
51.	Poľnohospodárske družstvo Ivanka pri Nitre	0,00	0,90	8,77	7,47	0,07	0,24	82,8
52.	SHP, a.s., Turčianske Teplice	0,08	0,69	89,08	2,17	14,92	0,27	83,2
53.	AGRONATURAL, družstvo Nová Ves – Slepčany	0,07	0,75	55,45	2,28	7,71	0,29	84,0
54.	Poľnohospodárske družstvo Suchá Hora, družstvo	0,10	0,79	84,52	1,74	3,31	0,20	85,5
55.	KARPATSKÁ PERLA, s.r.o., Šenkvice	0,12	0,84	44,03	0,88	3,59	0,28	89,2
56.	AGROPEK-TEAM, spol. s r.o., Veľký Grob	0,23	0,52	76,24	1,46	28,79	0,31	90,2
57.	Družstvo Agrospol, družstvo, Lučenec	0,16	0,57	64,6	1,04	19,91	0,30	92,7
58.	Agrodružstvo TP, s.r.o., Palárikovo	0,13	0,62	66,15	1,08	12,99	0,30	93,7
59.	Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie	0,04	0,78	44,83	1,87	3,28	0,26	94,2
60.	Poľnohospodárske družstvo Senica	0,01	0,82	23,03	2,49	0,84	0,25	96,2
61.	Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch	0,03	0,78	27,91	1,45	3,46	0,28	96,5
62.	PD Kútники, s.r.o.	0,06	0,53	6,50	0,95	11,9	0,35	97,5
63.	Kukučínov – Poľnohospodárske družstvo	0,08	0,63	88,76	1,19	8,94	0,25	98,5
64.	Poľnohospodárske družstvo Žilkovce-Ratkovce	0,14	0,46	61,99	0,60	34,37	0,29	99,3
65.	AGRO – SEMEG S 3, s.r.o., Horné Semerovce	0,05	0,65	26,47	2,44	4,69	0,35	100,2
66.	Agro Boleráz, s.r.o.	0,10	0,42	33,57	3,81	10,72	0,39	100,7
67.	Roľnícke družstvo Vysoká n/Uhom	0,02	0,86	34,8	2,02	0,97	0,28	101,5
68.	Prima Fruit, a.s., Horná Potôň	0,04	0,58	13,2	3,12	4,89	0,37	102,2
69.	AGRO – GOMBÁR, s.r.o., Dvory nad Žitavou	0,03	0,73	0,88	0,49	2,76	0,31	104,7
70.	VJARSPOL, s.r.o., Nitrianske Pravno	0,09	0,55	23,28	0,51	12,91	0,36	105,0
71.	Vinohradnícko vinárske družstvo podielníkov KARPATY, družstvo, Pezinok	0,05	0,68	108,15	2,41	3,60	0,27	106,3
72.	Poľnohospodárske výrobné a obchodné družstvo Kočín	0,05	0,65	26,33	1,02	6,16	0,35	107,3
73.	Podnik živočišnej výroby, a.s., Žabokreky nad Nitrou	0,06	0,59	57,14	1,19	8,95	0,32	108,3
74.	AGROREGIÓN, a.s., Rajec	0,13	0,51	53,26	0,71	17,37	0,36	109,7
75. – 76.	Poľnohospodárske družstvo Spišské Bystré	0,06	0,65	25,88	0,68	3,37	0,32	111,3
75. – 76.	Poľnohospodársko-obchodné družstvo Abrahám	0,04	0,57	28,6	1,18	5,07	0,31	111,3
77.	Poľnohospodárske družstvo „Radošinka“, Veľké Ripňany	0,16	0,59	67,9	0,35	12,32	0,34	113,7
78.	Poľnohospodárske družstvo v Tomášove	0,02	0,67	37,17	1,53	4,85	0,34	113,8
79.	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci	0,05	0,63	28,21	1,04	4,36	0,36	114,2
80.	POLANA – podielnícke družstvo Jarabina	0,03	0,78	49,28	1,98	1,39	0,33	114,8
81.	Poľnohospodárske družstvo Očová	0,17	0,44	49,79	0,33	23,22	0,36	115,2
82.	Podielnícke roľnícko-obchodné družstvo Bobrov	0,08	0,56	34,43	0,76	7,64	0,36	115,8
83.	AGROHELP, s.r.o., Heľpa	0,18	0,10	103,19	0,68	84,17	0,34	116,0
84.	Agro Insemas, s.r.o., Trebešovo	0,08	0,37	32,78	0,58	6,53	0,32	117,5
85.	Roľnícko-obchodné družstvo Ďurďoš	0,08	0,61	53,23	0,32	7,35	0,32	118,8
86.	AGRONATUR, s.r.o., Jasová	0,05	0,47	8,38	0,43	10,34	0,38	119,0
87.	Poľnohospodársko-podielnícke družstvo Prašice sídlo Jacovce	0,01	0,70	17,76	1,48	0,84	0,34	120,3
88.	PIGAGRO, s.r.o., Ipeľský Sokolec	0,11	0,27	44,68	0,61	24,69	0,41	122,3
89.	DUMET, spol. s r.o., Iža	0,06	0,28	37,8	0,48	21,47	0,36	124,3
90.	Dan – Slovakia Agrar, a.s., Veľký Meder	0,16	0,47	75,76	0,34	16,65	0,37	124,7
91.	FRUITLAND, s.r.o., Horná Potôň	0,04	0,60	30,38	0,59	6,22	0,36	125,0
92.	Združenie agropodnikateľov, družstvo, Dvory nad Žitavou	0,06	0,48	44,06	1,77	3,63	0,39	125,2
93.	Poľnohospodárske družstvo AGROPOHORELÁ, družstvo, Pohorelá	0,07	0,27	40,61	0,71	17,68	0,40	125,3
94.	Poľnohospodárske družstvo podielníkov Kežmarok	0,04	0,64	18,98	0,32	3,50	0,36	125,5
95.	Georgica, s.r.o., Filákov	0,29	0,47	283,56	0,77	9,84	0,37	125,8
96.	NAVI, spol. s r.o., Prievidza	0,09	0,42	75,46	0,50	16,91	0,37	128,0
97.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo Výčapy – Opatovce	0,06	0,46	30,73	0,46	4,75	0,36	130,2
98.	AGROCONTRACT Mikuláš, a.s., Dubník	0,11	0,39	202,22	0,78	13,07	0,40	135,0
99.	EuroGen, spol. s r.o., Prievaly	0,01	0,45	7,83	1,33	1,89	0,39	135,8
100.	KELO A SYNNOVIA, s.r.o., Veľké Teriakovce	0,07	0,56	53,43	0,29	4,16	0,37	137,8

¹ Doba úhrady celkových krátkodobých záväzkov v dňoch

² Schopnosť pokryť záväzky krátkodobými aktívami

³ Ukazovateľ rizika úpadku. Ukazovateľ vyvinutý spoločnosťou Finstat ako nástroj na rýchle vyhodnenie rizika úpadku spoločnosti v nasledujúcom účtovnom období. Hodnota sa pohybuje v intervale od 0 do 100 %. Ak je hodnota nižšia ako 30 % považuje Finstat spoločnosť za finančne stabilnú. Ak je ukazovateľ vyšší ako 70 % spoločnosť čelí vysokej pravdepodobnosti úpadku. Medzi týmito hraničnými hodnotami sa nachádza sivá zóna.

PRAMEN: Finstat. VYHODNOTILA: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Poradie Top podnikov 2024

(podľa kategórií)

Por.	Názov subjektu
------	----------------

POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVÁ

Produkčné oblasti

1.	Agrocoop-poľnohospodársko-výrobné družstvo Hul
2.	Roľnícke družstvo v Pavliciach
3.	Poľnohospodárske družstvo Dolný Ohaj
4.	Poľnohospodárske družstvo Močenok
5.	Poľnohospodárske družstvo podielnikov Radošovce – Paderovce
6.	ÚSVIT pri Dunaji, Poľnohospodárske družstvo, Dunajská Lužná
7.	AGRO – DRUŽSTVO Trebatice
8.	Poľnohospodárske družstvo „Pokrok“, Tekovské Lužany
9.	Podielnícke poľnohospodárske družstvo Trhové Mýto, Trhová Hradská
10.	Poľnohospodárske družstvo Ivanka pri Nitre
11.	AGRONATURAL družstvo Nová Ves – Slepčany
12.	Družstvo Agrospol, družstvo, Lučenec
13.	Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie
14.	Poľnohospodárske družstvo Senica
15.	Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch
16.	Kukučínov – Poľnohospodárske družstvo
17.	Poľnohospodárske družstvo Žilkovce-Ratkovce
18.	Poľnohospodársko-obchodné družstvo Abrahám
19.	Poľnohospodárske družstvo „Radošinka“, Veľké Ripňany
20.	Poľnohospodárske družstvo v Tomášove
21.	Poľnohospodársko-podielnícke družstvo Prašice sídlo Jacovce
22.	Združenie agropodnikateľov, družstvo, Dvory nad Žitavou
23.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo Výčapy – Opatovce

Znevýhodnené oblasti

1.	Nová Bodva, družstvo, Turnianska Nová Ves
2.	Roľnícke družstvo Čereňany
3.	Poľnohospodárske družstvo GADER Blatnica, Karlová
4.	AGROSPOL – podielnícke poľnohospodárske, družstvo Diviaky nad Nitricou
5.	Poľnohospodárske družstvo PREDMIER, družstvo
6.	Poľnohospodárske družstvo „Zamagurie“, Spišské Hanušovce
7.	Poľnohospodárske družstvo podielnikov, Veľké Uherce
8.	Poľnohospodárske družstvo Chtelnica
9.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo so sídlom v Králi
10.	Agrodružstvo OPZ, Veličná

Por.	Názov subjektu
------	----------------

11.	Poľnohospodárske družstvo Žaškov
12.	Poľnohospodárske družstvo Dubnica nad Váhom
13.	Poľnohospodárske družstvo Belá – Dulice
14.	Roľnícke družstvo Dovalovo
15.	Poľnohospodárske družstvo Liptovské Hole so sídlom v Kvačanoch
16.	Roľnícke družstvo Hybe
17.	Poľnohospodárske družstvo „Vršatec“, Pruské
18.	Poľnohospodárske družstvo Suchá Hora, družstvo
19.	Roľnícke družstvo Vysoká n/Uhom
20.	Vinohradnícko vinárske družstvo podielnikov KARPATY, družstvo, Pezinok
21.	Poľnohospodárske výrobné a obchodné družstvo Kočín
22.	Poľnohospodárske družstvo Spišské Bystré
23.	POLANA – podielnícke družstvo Jarabina
24.	Poľnohospodárske družstvo Očová
25.	Podielnícke roľnícko-obchodné družstvo Bobrov
26.	Roľnícko-obchodné družstvo Ďurďoš
27.	Poľnohospodárske družstvo AGROPOHORELÁ, družstvo, Pohorelá
28.	Poľnohospodárske družstvo podielnikov Kežmarok

OBCHODNÉ SPOLOČNOSTI

Produkčné oblasti

1.	GRANELAM, a.s., Ostrov
2.	QUEEN, s.r.o., Neded
3.	TRITICUM, s.r.o., Vrábce
4.	AGRODÖMÖTÖR, s.r.o., Vlky
5.	ZELSTAR, s.r.o., Zemné
6.	AGROCOOP IMEL, akciová spoločnosť
7.	DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o., Dunajská Lužná
8.	AGRO – MATÚŠKOVO, s.r.o.
9.	Vinohrady Jasová, s.r.o.
10.	AGROFRUCT, spol. s r.o., Čierna Voda
11.	LÚČNICA, spol. s r.o., Lúčnica nad Žitavou
12.	FirstFarms Gabčíkovo, s.r.o.
13.	HYDINA SÚLOVCE, s.r.o., Súlovce
14.	AGROLENS, spol. s r.o., Zlaté Klasy
15.	ProOvo, a.s., Svätý Jur
16.	Agrovýkrm Rybany, s.r.o., Malinovo

Por.	Názov subjektu
17.	ViaJur Agricultura, s.r.o., Farná
18.	SEMA HŠ, s.r.o., Sládkovičovo
19.	Radar, s.r.o., Zbehy
20.	AGROTOP Topoňníky, a.s.
21.	KARPATSKÁ PERLA, s.r.o., Šenkvice
22.	AGROPEK-TEAM, spol. s r.o., Veľký Grob
23.	Agrodružstvo TP, s.r.o., Palárikovo
24.	PD Kútniky, s.r.o.
25.	AGRO – SEMEG S 3, s.r.o., Horné Semerovce
26.	Agro Boleráz, s.r.o.
27.	Prima Fruit, a.s., Horná Potôň
28.	AGRO – GOMBÁR, s.r.o., Dvory nad Žitavou
29.	Podnik živočišnej výroby, a.s., Žabokreky nad Nitrou
30.	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci
31.	AGRONATUR, s.r.o., Jasová
32.	DUMET, spol. s r.o., Iža
33.	Dan – Slovakia Agrar, a.s., Veľký Meder

Por.	Názov subjektu
34.	FRUITLAND, s.r.o., Horná Potôň
35.	AGROCONTRACT Mikuláš, a.s., Dubník
Znevýhodnené oblasti	
1.	JANEK, s.r.o., Dolný Moštenec
2.	HYDINA HOLDING, s.r.o., Liptovský Mikuláš
3.	AGO, spol. s r.o., Kysucký Lieskovec
4.	Bioaspa, spol. s r.o., Kúty
5.	SHP, a.s., Turčianske Teplice
6.	VJARSPOL, s.r.o., Nitrianske Pravno
7.	AGROREGIÓN, a.s., Rajec
8.	AGROHELP, s.r.o., Helpa
9.	Agro Insemas, s.r.o., Trebeľovce
10.	PIGAGRO, s.r.o., Ipeľský Sokolec
11.	Georgica, s.r.o., Fiľakovo
12.	NAVI, spol. s r.o., Prievidza
13.	EuroGen, spol. s r.o., Prievaly
14.	KELO A SYNOVIA, s.r.o., Veľké Teriakovce

PRAMEŇ: Fínstat. VYHODNOTILA: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Žacia kombinácia s vysokou výkonnosťou

www.pottinger.sk

NOVACAT V 10000

- Kombinácie sú k dispozícii bez narušenia pokosu, s prstovými kondicionérmi ED, s gumovými valcami RC, s priečnymi zhadzovacími dopravníkmi COLLECTOR alebo s riadkovacími závitovkami CROSS FLOW.
- Flexibilný pracovný záber – suverénne na svahoch a v zákrutách alebo maximálna šírka pri rovnom kosení (bočný posuv až 370 mm). Maximálny záber je 10,02 m.
- Špeciálna vstupná prevodovka Y DRIVE, hydraulická nájazdová poistka NONSTOP LIFT s trojrozmerným výkyvom jednotlivých jednotiek alebo hydraulické odľahčenie s automatickým nastavením prítlaču.

OBCHODNÉ ZASTÚPENIE FIRMY PÖTTINGER PRE SR: Ing. Juraj Kandra • 0918 520 426 • juraj.kandra@pottinger.sk

DEALERSKÁ SIETĚ: Agrobón Zvolen, s.r.o., Zvolenská Slatina • AT Agrotyp, s.r.o., Ružomberok • G-TECHNIK, s.r.o., Holíč • MOREAU AGRI, s.r.o., Madunice, vrátane stredísk v rámci celej SR

Pictor[®] Revy

Ešte lepší, nejlepší.

Capalo[®] Revy

Najsilnejší ochrana obilnín.

Belanty[®]

Rozdiel, ktorý oceníte.

Daxur[®]

Udržiava rovnováhu medzi výbornou úrodou a prijateľnou cenou.

Osiris[®] Revy

Záruka revyľučnej úrody.

Neustále pre Vás prinášame inovácie

a staráme sa
o vitalitu a zdravie
Vami pestovaných plodín.

 BASF

We create chemistry

www.agro.basf.sk

Pri používaní prípravkov je nutné riadiť sa platnou etiketou
a zoznamom povolených prípravkov na ochranu rastlín!

GRANELAM: Starostlivosť o krajinu a ekonomika môžu ísť ruka v ruke

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 434 ha
Počet pracovníkov	45
Výnosy	6 836 635 eur
Pridaná hodnota na pracovníka	78 292 eur

Spoločnosť GRANELAM, a.s., dosiahla v jubilejnom 30. ročníku súťaže najlepších manažmentov poľnohospodárskych podnikov Top Agro pomyselný hetrik. Absolútnym víťazom sa stala po tretíkrát (v rokoch 2009 a 2010 ešte ako PD Pokrok Ostrov) a počas celého trvania súťaže sa umiestňuje na popredných priečkach. Prítom niekoľkokrát obsadila prvé miesto v príslušnej kategórii. Podnik, ktorý sa prioritne zameriava na produkciu osív kukurice a hustosiatych obilnín, už niekoľko rokov úspešne vedie manažérsky tandem otca a syna Schuchmannovcov.

Za výnimočnými výsledkami v roku 2024 stoja podľa nich najmä vyššie ceny za produkty, solídne úrody aj úspory na vstupoch. Veľkú úlohu pri tom zohrali technológie presného poľnohospodárstva, najmä variabilné hnojenie. „Snažíme sa využívať najnovšie technológie a vedecké poznatky. Vypracovali sme si mapu celého chotára z hľadiska obsahu živín v pôde. Zistili sme, že ich máme dostatok na väčšine parciel, takže sme zásobné hnojenie znížili na polovicu a doplnili sme jednozložkovými hnojivami iba tie živiny a tam, kde chýbali. Ušetrili sme tak významné sumy,“ hovorí dlhoročný predseda predstavenstva Juraj Schuchmann starší a J. Schuchmann mladší, ktorý už má viacero skúseností vo funkcii výrobného riaditeľa, dodáva: „Vlani sme začali naplno využívať traktory so satelitnými navigáciami v kombinácii s rozmetávaciami, ktoré dokážu variabilne dávkovať hnojivá a zabráňujú prekryvaniu či hnojeniu mimo určených parciel. Zamerali sme sa aj na optimalizáciu nákupov – prehodnotili sme dodávateľov, vyžiadali cenové ponuky a tlačíme ceny nadol. Pri predaji našich produktov spolupracujeme len s najspoľahlivejšími odberateľmi.“

Optimisticky sa v spoločnosti pozerajú aj na výsledky za rok 2025: „Tento rok osivová

Už desať historických traktorov zachránených z dvorov a šrotovísk bolo postupne opravených a všetky sú plne funkčné.

Už niekoľko rokov vedie podnik manažérsky tandem otca a syna Schuchmannovcov.

kukurica, ako naša nosná plodina, ukazuje celkom pekné úrody. Hoci na začiatku sezóny bolo sucho, júlové dažde jej výrazne pomohli a počas opeľovania neboli vysoké horúčavy ako po minulé roky,“ sumarizuje Juraj Schuchmann mladší.

V Ostrove si uvedomujú, že bez dostatku vody sa nezaobídu, preto venujú zvýšenú pozornosť modernizácii čerpacích staníc na závlahy. „Ide síce o majetok štátu, ale ten sa oň primerane nestará a situácia sa stále zhoršuje. Je potrebné opravovať a modernizovať technologické zariadenia, pričom aj podzemná sieť je už prestarnutá. Investujeme do majetku, ktorý nám v skutočnosti nepatrí, čo nám zvyšuje náklady. Repasujeme čerpadlá, motory, kupujeme a montujeme diaľkové ovládania, vymenili sme elektrické rozvodné skrine. Štátny podnik Hydromeliorácie len každý rok priniesie dvadsaťstranovú zmluvu, v ktorej sa uvádza, čo všetko musíme robiť a za akých okolností nám to môžu zobrať. Nerozumiem, načo taký podnik vôbec existuje,“ krúti hlavou J. Schuchmann st. a dodáva: „Kukurici však závlahy výrazne pomohli, tak verím, že sa nám investície do opráv vrátia.“

Hoci kukuricu klimatológovia v strednej Európe označujú za jednu z najohrozenejších plodín práve kvôli nedostatku zrážok, manažéri GRANELAM-u ako pestovatelia a spracovatelia osív to tak pesimisticky nevnímajú: „Kukurica je najcitlivejšia v čase kvitnutia. Šľachtitelia sa už venujú suchovzdornejším odrodám a predpokladám, že jej pestovanie sa bude v Európe posúvať severnejšie. Osivá

budú potrebné aj naďalej, hoci ich budeme dodávať do nových, netradičných krajín,“ hovorí J. Schuchmann st. Nazdáva sa, že geografická poloha Slovenska má výhodu oproti južnejším regiónom, ako sú Maďarsko, Srbsko či Rumunsko.

Aj keď hovoríme o veľkom a ekonomicky úspešnom podniku, ktorý pestuje trhové plodiny, dokáže skĺbiť efektívnu výrobu s dôrazom na životné prostredie, ochranu pôdy, vody a biodiverzity. Dlhodobá a dobrovoľne robí viac, než vyžadujú podmienky na čerpanie eurofondov. Vysadené aleje a remízky už plnia svoju funkciu – poskytujú úkryt a priestor pre dravce, ktoré prirodzene regulujú škodcov. V areáli vybudovali trativod, ktorý zachytáva dažďovú vodu zo striech budov v areáli.

Starší z dvojice Schuchmannovcov postupne prenecháva každodenné riadenie synovi a venuje sa iným aktivitám – odchovu jarabíc schopných prirodzeného rozmnožovania, chovu včiel, ktoré pomáhajú pri opeľovaní, pestovaniu jabloní a uchovávaní histórie v podobe zbierky funkčných traktorov.

Pokusy s populárnymi bezorbóvymi technológiami ich však výrazne nepresvedčili. „Vyskúšali sme metódu strip-till, ale neoslovila nás. Zakúpili sme novú sejačku, ktorá urobí všetky potrebné úkony pri jednej operácii. Šetríme tým počet prejazdov, spotrebu nafty – teda ide tiež o formu minimalizačného postupu,“ prízvukuje J. Schuchmann mladší.

Minimalizácia je potrebná aj v oblasti pracovnej sily, ktorej je čoraz menej a jej cena rastie. Pri práci s osivami sú pritom nevyhnutné skúsenosti a zručnosti, ktoré sa u pracovníkov a sezónnych brigádnikov vytrácajú. Preto podnik plánuje aj naďalej investovať do nových technológií, ktoré znížia potrebu pracovnej sily na nevyhnutné počty.

Do budúcnosti sa teda GRANELAM pozerá s optimizmom. Vďaka spojeniu tradície, inovácií a rodinnej kontinuity ostáva jedným z lídrov slovenského agrárneho sektora.

Dva nové optické sortéry Tomra na triedenie klasového materiálu by mali nahradiť až 10 ľudí.

> KONTAKT

GRANELAM, a.s.

922 01 Ostrov pri Piešťanoch

Predseda predstavenstva:

Ing. Juraj Schuchmann

Tel.: +421/ 33/ 7914 311, 7914 356

e-mail: ostrov-eko@granelam.sk

Vo firme TRITICUM rozumejú pôde aj vínu

Výmera poľnohospodárskej pôdy
Počet stálych pracovníkov

2 445 ha
26

Založenie rodinnej firmy TRITICUM bola prvotná myšlienka otca Františka Štefunku, ktorý mal bohaté skúsenosti v oblasti poľnohospodárstva. Agropodnikanie predstrel svojim dvom synom Miroslavovi a Petrovi ako budúci možný smer ich spoločného podnikania. Začínali v menšom, tvrdou prácou postupne rástli a dnes sú známymi poľnohospodármi nielen vďaka úspešnému pestovaniu plodín, ale presadili sa tiež výrobou kvalitných vín, oceňovaných na prestížnych svetových súťažiach. A sľubne vyzerá aj budúcnosť firmy, už teraz sa na jej rozvoji podieľa ďalšia generácia rodiny. Všetci dodržiavajú zásady, vstúpané zakladajúcim členom firmy Františkom, od ktorého smrti bohužiaľ nedávno uplynulo päť rokov.

Štefunkovci začínali oficiálne od jesene 1992. Spočiatku na menšej výmere, mlínikom bola najmä kúpa hospodárskeho dvora v obci Klasov od správcu konkurznej podstaty. Museli hneď investovať do techniky, lebo na dvore boli len chátrajúce objekty, ktoré bolo potrebné opravovať. Dnes vyzerá areál firmy na okraji Klasova podstatne inak, vzorne vybudované asfaltové komunikácie, opravené budovy s novými fasádami, pekne upravená výsadba zelene – výborná vizitka domácich hospodárov už na prvý pohľad.

Na úvod Miroslav Štefunko hovorí: „Poľnú výrobu mám na starosti ja, vinárstvo riadi môj brat Peter. Okrem vyše 2 400 hektárov výlučne ornej pôdy obrábame aj tri hektáre vlastných vinohradov. Celkovo náš chotár zasahuje až do jedenástich katastrov.“ Ako napovedá už samotný názov TRITICUM, latinsky pomenúvajúci pšenicu, táto plodina má najvýraznejšie zastúpenie na miestnych poliach. Ozimnú mäkkú pšenicu pestujú na výmere 500 a tvrdá zaberá 300 hektárov. Sľušné výsledky tu dosahujú aj pri jačmeni, ozimnom a jarnom, pravidelne vo výbornej sladovníckej kvalite. „Podľa podmienok sa už snažíme väčšinu jarného jačmeňa zasiať na jeseň, podobne ako aj hrach. Úrody bý-

Na snímke zľava: Ing. Miroslav Štefunko a obsluha techniky Štefan Štefanka.

vajú spravidla vyššie aj o viac ako jedna tona z hektára a lepšie si rozložíme zberové okno. Vlastníme tri kombajny Claas Lexion, ku ktorým prichádzajú ďalšie dve v rámci služieb počas zberu hustosiatych plodín,“ vysvetľuje Miroslav Štefunko.

Tunajším poľnohospodárom sa darí aj pri pestovaní repky, dokonca pri vyhodnotení minulého roka boli najlepší v rámci celého Slovenska. Na slávnostnom podujatí NAJ naše pole v Oponiciach nebol v kategórii pestovateľov repky nad 300 hektárov ocenený nikto lepší ako TRITICUM. Naopak, miestne polia veľmi neprajú pestovaniu sóje, lepšie sa ukazuje slnečnica, ktorú uprednostnili v osevnom postupe a v tomto roku ju pestovali na 160-hektárovej výmere. Podstatné zastúpenie, väčšinou 400 až 450 hektárov, má kukurica na zrnó s FAO od 350 do 450.

Na poliach firmy už niekoľko rokov skúšajú nové odrody v poloprevádzkových pokusoch. Takto si najlepšie preveria, čo je najvhodnejšie pre ich podmienky. Tento rok mali v pokuse slnečnice zaradených 29 rôznych odrôd a skúšali aj 6 variant s hnojením. Cenné poznatky zvyknú potom zúročiť pri výbere odrôd na väčšie pestovateľské plochy. Pri kukurici na zrnó zase porovnávajú väčšinou 90 až 100 hybridov, tento rok mierne znížili ich počet na 76.

Základom poľnohospodárskej výroby je pôda, čo si ľudia v spoločnosti veľmi dobre uvedomujú a podľa toho sa k nej aj správajú. „Na začiatku nám viacerí hovorili, že bez živčínej výroby nebudeme vedieť udržať úrodnosť pôdy. Dá sa to, ale musíme dodržiavať určité pravidlá a pestovateľskú disciplínu. Z našich polí sa nevyvezie ani gram slamy, všetku organickú hmotu vraciame naspäť do pôdy. Na základe rozborov tiež dopĺňame do nej všetku potrebnú výživu. Veľkú pozornosť venujeme úprave pH, preto každý rok vápňujeme až okolo 400 hektárov, prioritne jemne mletý, teda rýchlo využiteľným vápencom,“ zdôrazňuje Miroslav Štefunko príkladnú starostlivosť o pôdu. Technológie obrábania prispôsobujú aktuálnym podmienkam, aby

to bolo čo najlepšie a najšetrnejšie pre pôdu v danom čase. Preto nezatrucujú ani orbu na jeseň, pozemky pravidelne podryvajú a v posledných rokoch využívajú strip-till, čím dokážu kompletne spracovať pôdu jedným prejazdom.

Miestne stredne ťažké až ťažké pôdy lepšie držia pôdnu vlhku, čo sa hodí vzhľadom na častý zrážkový deficit. „Sme v určitom zrážkovom tieni, sťahuje ich väčšinou Zobor a zaprší viac na sever od nás,“ opisuje podmienky regiónu Miroslav Štefunko.

Názov TRITICUM je aj čoraz známejšou značkou kvalitných vín. Región Vrábľ bol historicky úzko spätý s vinohradníctvom a vinárstvom, preto sa Štefunkovci rozhodli vysadením vinice v roku 2013 pokračovať v tradícii a využiť vhodné miestne podmienky. Sľučná poloha, ilovitá pôdna štruktúra a nadmorská výška sú ideálne faktory, ktoré dodávajú tunajšiemu vínu špecifické vlastnosti.

Odrodovú skladbu vyberali aj na základe tradícií odrôd pestovaných v tomto regióne v minulosti. Preto nechýbajú napríklad známe staršie odrody Sémillon a Sauvignon, takisto najpestovanejšie odrody Rizling vlašský a Rizling Rýnsky, alebo na Slovensku vyšľachtené odrody Devín, Dunaj, Nitria. Nechýbajú ani nové moderné odrody ako Hibernal a obľúbená Pálava a Pinot Blanc.

Vína s logom TRITICUM sa nestratia ani vo svete, ba práve naopak, často sú hodnotené ako najlepšie na rôznych prestížnych súťažiach. Kde sa ukrýva tajomstvo úspechu? Možno je za tým jednoducho „len“ poctivá práca poľnohospodárov, vzorne sa starajúcich o pôdu, ktorá následne odpovedá dopestovanou kvalitou.

Vzorne upravený hospodársky areál firmy sa nachádza v Klasove.

> KONTAKT

TRITICUM, s.r.o.
Hliníkova 373
952 01 Vrábľe
Konatelia: Ing. Miroslav Štefunko,
Peter Štefunko
Tel.: +421/ 37/ 7832 014
e-mail: triticum@triticum.sk
www.triticum.sk

Vína TRITICUM sú známe nielen na Slovensku, kvalitou sa presadzujú aj vo svete.

Nová Bodva príkladom správnych rozhodnutí a efektívnej výroby mlieka

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 561 ha
Počet stálych pracovníkov	46
Počet hovädzieho dobytku	1 400 ks, z toho 700 dojníc

Ing. Štefan Kóteles v poraste silážnej kukurice, ktorú museli vplyvom sucha silážovať už v druhej dekáde augusta.

V Turnianskej Novej Vsi nezanevrel na živočíšnu výrobu ani počas ťažkých období, keď bola nákupná cena mlieka hlboko pod výrobnými nákladmi. Vždy sa tu pozerali na poľnohospodárstvo ako na celok, na vzájomnú symbiózu chovu zvierat a pestovania plodín. A dlhodobý výsledok správnych rozhodnutí v kombinácii s pracovitosťou ľudí? Najlepšie poľnohospodárske družstvo na Slovensku v rámci súťaže Top Agro pri hodnotení za rok 2024.

„Pri bilancovaní vlašajška musíme spomenúť letné mesiace, počas ktorých nám vplyvom tropických teplôt rapídne poklesla úžitkovosť dojníc,“ hodnotí rok predseda Štefan Kóteles. To viedlo k rozhodnutiu investovať do cyklónových ventilátorov, ktoré osadili v produkčných maštaliach aj v čakárni pred dojárňou. „Oplatilo sa to. Za prvých osem mesiacov tohto roka nám medziročne stúpila úžitkovosť o 10 percent,“ potvrdzuje predseda opodstatnenosť investície. K zlepšeniu pohodlia dobytku pomohol aj nový rozdrúžovač balíkov Tomahawk, používaný pri nastieľaní slamy.

Základným výrobným pilierom družstva Nová Bodva je výroba mlieka. V minulosti si mohol manažment vybrať spomedzi viacerých možností, rozhodli sa špecializovať na výrobu mlieka, aj vzhľadom na nižšiu kvalitu miestnej pôdy. „S odstupom času hodnotíme toto rozhodnutie ako veľmi správne, keďže sa u nás nemôžeme spoliehať na intenzívnu rastlinnú výrobu,“ vysvetľuje Štefan Kóteles. Jeho slová potvrdzuje až takmer 80-percent-

ný podiel živočíšnej výroby na celkových tržbách družstva. Múdri ľudia viedli tunajšie družstvo aj v závere minulého režimu, keď nedovolili v tom období navrhované megalomanské projekty. Mnohé z nich nedávali ekonomický zmysel a podnik by enormne úverovo zaťažili v 90-tych rokoch, keď mnohých iných zruinovali vtedajšie vysoké úroky. Družstvo Nová Bodva tak vstúpilo do nového režimu bez zbytočných finančných záväzkov, s čistým stolom a rozumne nastaveným výrobným zameraním. V Turnianskej Novej Vsi príkladne zvládli aj proces transformácie.

Všetky maštale na hospodárskom dvore v Turnianskej Novej Vsi sú obsadené dobytkom, nie je tu žiadna opustená a chátrajúca stavba. Aktuálne chovajú do 1 400 kusov dobytku, z toho takmer 700 dojníc Holštajnského plemena. Vzhľadom na nedostatok priestorov nerobia výkrm dobytky a teľatá – mladé býčky predávajú. „Ceny mlieka sa v posledných rokoch konečne dostali aspoň na férovú úroveň. Úžitkovosť nám vlní poklesla pod 10-tisíc litrov mlieka v priemere na jednu dojnicu, tento rok aj vplyvom spomínaných opatrení by sme mali atakovať 11-tisíc,“ hovorí predseda. Určite treba pritom vyzdvihnúť, že konečne došlo k spravodlivejšiemu oceneniu chovateľov, po viacerých mliečnych krízach a cenách dehonostujúcich ich ťažkú prácu. Nie je to až tak dávno, keď poľnohospodári dostávali za mlieko násobne menej ako stála obyčajná čistá voda v obchode. „Ak sme si už mysleli, že pri chove nás nemá čo prekvapiť, tak prišla nákaza SLAK. Zobrali sme si z toho ponaučenie, teraz sme určite obozretnější,“ spomína Štefan Kóteles na nedávne obdobie.

Ak by sme sa chovateľov dojníc opýtali, čo pokladajú za hlavný problém, odpoveď by bola v drvivej väčšine asi rovnaká – ľudia a zháňanie nových pracovníkov do živočíšnej výroby. Tretina zamestnancov družstva Nová Bodva pochádza zo zahraničia, z Maďarska a Ukrajiny. „Bez nich by sme v našich podmienkach nevedeli prevádzkovať farmu. Výrazne pociťujeme blízkosť priemyselného

centra – mesta Košice,“ vysvetľuje predseda. V družstve ponúkajú pre zamestnancov aj možnosť ubytovania v novo zrekonštruovaných bytoch. „Je na škodu, že štát neuláhčuje zamestnávaniu cudzincov v takých odvetviach, kde sa náročnejšie hľadajú ľudia. Pomohlo by tiež flexibilnejšie prispôsobenie zákonníka práce pre poľnohospodárstvo,“ zamýšľa sa Štefan Kóteles.

Aktuálny rok 2025 si väčšina poľnohospodárov na Slovensku nebude pamätať ako suchý rok s nedostatkom zrážok. Úplne iná situácia však bola v okolí Turnianskej Novej Vsi. Právě tento malý kúsok na mape našej krajiny, takmer presne kopírujúci družstevný chotár, zaznamenal v rozhodujúcom vegetačnom období suverénne najväčšie pôdne sucho. „Keď sme si tento rok obdobie od začiatku apríla až do konca júla porovnali s jedným z najsuchších rokov v histórii (2022), tak nám teraz spadlo len o 10 mm zrážok viac,“ približuje Štefan Kóteles nepriaznivé podmienky tejto pestovateľskej sezóny. Najviac utrpel porast silážnej kukurice na parcele so štrkovým podložíom. Kukurica doslova núdzovo uschla a museli ju silážovať už v druhej dekáde augusta. Našťastie, ostatné silážne porasty postihlo sucho menej a nová rezačka John Deere sa do nich mohla zahryznúť už 1. septembra.

„Počasie nám komplikovalo aj žatevné práce v júli. Mali sme síce suchu, ale časté zopár milimetrové preháňky v kombinácii s nízkymi teplotami nás vyhánali z polí,“ pripomína predseda trampoty, ktoré sprevádzali uplynulú žatvu.

V družstve neustále hľadajú možnosti efektívnejšieho hospodárenia. Dobrým príkladom je investícia do fotovoltiky, inštalovaním výkonu 100 kW ušetrili vlní až štvrtinu celkovej spotreby elektriny. Čoskoro kapacitu rozšíria, vrátane batériového úložiska. „Investujeme pravidelne, ak počítame aj prevod jalovic do základného stáda, tak vlní to bolo celkovo 1,5 milióna eur,“ dopĺňa na záver predseda.

Maštaliný hnoj – cenný zdroj výživy a udržiavania úrodnosti pôdy.

> KONTAKT

Nová Bodva, družstvo
044 02 Turnianska Nová Ves 140
Predseda: Ing. Štefan Kóteles
Tel.: +421/ 918/ 606 179
e-mail: novabodva@gmail.com

Nová rezačka výrazne prispieva k výrobe kvalitných objemových krmív.

Z Čereňan aj do sveta

Výmera poľnohospodárskej pôdy	700 ha
Počet dojníc	220
Počet pracovníkov	18

Roľnícke družstvo v Čereňanoch v okrese Prievidza sa dlhodobo profiluje ako producent kravského mlieka a hovädzieho mäsa. Chovajú tu Slovenský strakatý dobytok, ktorému prispôsobili aj technológie, výživu a genetickú prácu v stáde. V ostatných rokoch zaznamenali viacero úspechov, ktoré ich zaradili medzi popredné chovy na Slovensku. Ich dojnica bola dva roky po sebe šampiónkou výstavy Simmental Cup, ktorú organizuje Zväz chovateľov Slovenského strakatého dobytku. Plemenný býk z ich chovu sa navyše dostal medzi top 100 plemenných býkov na svete podľa medzinárodného genetického hodnotenia.

„Priemerná ročná úžitkovosť u dojnicy za rok 2024 bola podľa kontroly úžitkovosti 9 636 kilogramov mlieka. Zapojili sme sa aj do tretieho ročníka slovenskej súťaže Simmental Cup a naša dojnica obhájila minuloročný titul šampiónky výstavy. Za spomenutie stojí aj to, že v lineárnom hodnotení prvostok sme sa umiestnili na prvom mieste v rámci Slovenska,“ informuje predsedníčka družstva Darina Chalmovianská.

V Čereňanoch orientácii na Slovenský strakatý dobytok prispôsobili už pred rokmi nákup inseminačných dávok. V roku 2022 získali štatút šľachtiteľského chovu. To znamená, že plemenné zvieratá z neho sa môžu využívať na zlepšovanie genetického základu populácie v celej krajine. „Vždy sme vyberali prvých dvoch najlepších býkov z ponuky. Pár eurový rozdiel, ktorý sme zaplatili navyše za špičkovú genetiku, sme vnímali ako investíciu do budúcnosti,“ hovorí predsedníčka.

Výsledky sa začali prejavovať na rastúcej

Predsedníčka družstva Darina Chalmovianská vníma ako najväčší problém lesnú zver, ktorá im ničí krmivá pre hovädzí dobytok.

produkcii mlieka aj kvalite zvierat. Aby sa vývoj nezastavil, družstvo ako jedno z prvých na Slovensku začalo využívať genomické hodnotenie jalovic. Ide o moderný metódu, ktorá pomocou analýzy DNA z odobratého chlpu presne určí genetický potenciál zvierat. Chovatelia tak vedia už v mladom veku, či má zviera predispozíciu na vysokú produkciu mlieka, alebo sa skôr hodí na výkrm.

Vďaka tomu dokážu efektívnejšie plánovať obnovu stáda a šetriť náklady. Genomické hodnotenie využili aj pri jednom z býkov, ktorý na základe výsledkov odkúpila spoločnosť CRV a zaradili ho na inseminačnú stanicu v stredných Čechách. Ide tak po rokoch, keď dominantní hráči v rezorte skôr siahali po zahraničných býkoch, o prvého simentálskeho býka zo Slovenska, ktorého inseminačné dávky sa môžu dostať k domácim chovateľom, aj do sveta. Paradoxne, situácii pomohla česká spoločnosť, ktorá aj na Slovensku predáva chovateľom genetiku. Je to dôležitý signál, že slovenské chovy dokážu konkurovať aj zahraničným plemenárskym centrom.

„V slovenských chovoch je určite veľa zvierat s dobrým potenciálom, len o nich nevieme,“ konštatuje Darina Chalmovianská. Podľa nej by pre slovenských chovateľov bolo veľkým prínosom, keby sa zaviedla podpora na genomické hodnotenie zvierat. V Českej republike preplácajú až 70 percent nákladov na túto službu z národnej podpory. Výsledky sa tam už prejavili – české simentálske kravy v súčasnosti patria k najproduktívnejším v Európe.

V Čereňanoch genomické hodnotenie posunulo chov k vyššej úžitkovosti, no genetika nie je všetko.

Dôležitým faktorom je aj výživa a kvalita objemových krmív. Družstvo venuje príprave siláží a pestovaniu krmovín mimoriadnu pozornosť. V regióne, kde porasty poškodzujú diviacie a srnčie zveri, to však nie je jednoduché. „V tomto roku sme zmulčovali 20 hektárov kukurice. Bola natoľko zničená lesnou zverou, že, ako sme vyhodnotili, bolo zbytočné ju zberať,“ vysvetľuje predsedníčka.

Základ krmnej dávky tvorí kukuričná siláž a lucernová či ražná senáž. V posledných rokoch ju doplnili aj o cirok križovaný so sudánskou trávou, ktorý má vyššiu stráviteľnosť a obsah bielkovín. Okrem výživy investujú aj do modernizácie techniky.

„Najviac investujeme do jej obnovy alebo opráv, pretože stroje už nemajú takú životnosť ako kedysi Zetory. Kvôli klimatickým zmenám a menšiemu počtu pracovníkov potrebujeme urobiť maximum v krátkom čase. Preto sme pred dvoma rokmi kúpili zánovnú rezačku. Keď máte vlastnú techniku, dokážete reagovať okamžite, čo je pri počasi, ktoré sa mení z hodiny na hodinu, zásadné,“ prízvukuje Darina Chalmovianská.

Okrem produkcie mlieka a hovädzieho mäsa sa družstvo venuje aj pestovaniu komerčných plodín – cukrovej repy, repky a sladovníckeho jačmeňa. Ten podľa kvality buď predávajú, alebo využívajú v živočišnej výrobe. „Ceny jačmeňa dlhodobo stagnujú, preto ho čoraz častejšie pridávame do krmných dávok. Má dobrú výživnú hodnotu a pre nás je ekonomicky výhodnejšie použiť ho v chove,“ dodáva predsedníčka.

Genomickým hodnotením získali v Čereňanoch náskok. Naplno by sa rozvinul ich chov v nových objektoch, tie však za aktuálnych podmienok nedokážu postaviť. Dojareň, ktorú využívajú, má už štvrtstoročie. Investovať do novej sa im zdá neekonomické. Radšej by zvolili riešenie, ktoré zmení systém dojenia. V Čereňanoch v najbližších rokoch majú nad čím premýšľať a čo realizovať. Kroky, ktoré ich chov pripravili na novú éru, však už urobili.

Býk Hitcher patrí medzi top 100 býkov na svete.

Dvojnásobná šampiónka výstavy Simmental Cup. Zľava zootechnik Ing. Roman Poliak, vedúca živočišnej výroby Ing. Zuzana Pavlíková a krmíč Tomáš Gatál.

> KONTAKT

Roľnícke družstvo Čereňany

Prievidzská 26/25

972 46 Čereňany

Predsedníčka:

Ing. Darina Chalmovianská

Tel.: +421/ 46/ 5495 103

e-mail: rdcerenany@gmail.com

Kravín v Blatnici postavený z vlastných úspor a práce

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 998 ha
Počet pracovníkov	40
Priemerná úžitkovosť na dojnicu a rok	7 098 litrov

V priebehu niekoľkých mesiacov vyrástla v Turci konštrukcia novej maštale. Má priniesť zlepšenie zdravotného stavu zvierat a vyššiu produkciu mlieka. Do jej výstavby sa pustilo Poľnohospodárske družstvo Gader v Blatnici a rozsiahlu stavbu financuje zo svojich vlastných zdrojov a s pomocou úveru. Roky si odkladali peniaze, aby takúto investíciu zvládli.

Nové objekty boli pre družstvo už nutnosťou a posunú chov nielen po kvalitatívnej, ale aj kvantitatívnej stránke. Už dnes počítajú s tým, že počet dojníc sa zvýši zo súčasných 270 na 320 zvierat. „Pracovníci živočišnej výroby sa zaoberajú a tešia na nový objekt, no zároveň sa aj obávajú, že ich nebude potrebných toľko, ako doteraz,“ tvrdí hlavný zooteknik Matej Baláz.

Predsedička Zlata Holubová namieta, že takéto obavy nie sú na mieste. Upozorňuje, že nový kravín len znormализuje pracovnú dobu v živočišnej výrobe, aby ľudia robili obvyklých osem hodín. A keďže každý poľnohospodársky subjekt na Slovensku má väčšie či o niečo menšie problémy s obsadzovaním pozícií v živočišnej výrobe, aj v Gaderi sú aktuálne na nutnom minime, ktoré dokáže zabezpečiť výrobu mlieka. A prezamestnanosti tak nemôže byť reč.

„Cieľom investície je zlepšiť podmienky. Ľuďom aj zvieratám. Nevidím dôvod, aby niekto, kto sa stará o tento chov, odchádzal. Veď aj vďaka jeho práci sme vytvorili zdroje na novú investíciu,“ presviedča Zlata Holubová.

Jarný výskyt ochorenia slintačky a krívačky priniesol do všetkých slovenských a možno aj európskych poľnohospodárskych podnikov obrovskú mieru neistoty a obáv. Vo

Kompletné vedenie PD Gader: zľava druhý agronóm Jozef Becík, mechanizátor Pavol Pavlík, druhý zooteknik Róbert Komjati-Nagy, predsedníčka Zlata Holubová, hlavný zooteknik Matej Baláz, podpredseda Vladimír Štancel a hlavný agronóm Ivan Bonda.

zvduchu visela reálna hrozba, že roky vytvárané hodnoty sa zvrtnú na základe jedného telefonátu od veterinárov. „Na jar by som si ani nevedela predstaviť, že so stavbou v priebehu roka naozaj začneme a počas jesenných mesiacov sa nám na farme bude pohybovať štyridsať stavebných robotníkov,“ hovorí predsedníčka.

Dnes je na hospodárskom dvore v Blatnici vidieť desiatky metrov vysoký štít konštrukcie nového objektu. Dôležitú úlohu pri jeho výstavbe zohral a zohráva podpredseda Vladimír Štancel, ktorý roky upravoval a opravoval pôvodné objekty. „Som rád, že sa posúvame. Nová maštaľ však bude vyžadovať ďalšie investície. V prvom rade potrebujeme novú dojáreň, z dôvodu rozšírenia výroby mlieka musíme postaviť aj ďalší silážny žlab a kúpiť cisternu s aplikátorom tekutých hnojív,“ vymenúva.

S výpočtom budúcich investícií súhlasí aj mechanizátor Pavol Pavlík, ktorý dodáva, že technikou sú síce výborne vybavení, ale bez aplikátora sa nezaobídu. „Čo bolo v minulosti potrebné kúpiť, do toho sme investovali. Ceny techniky v posledných rokoch však poskočili a tak dôkladne zvažujete, čo je potrebné. Cisterna s aplikátorom a drtičom, ktorá nám pomôže s vývozom tekutých hnojív, stojí 150-tisíc eur a to sú v ponuke aj drahšie,“ pripomína.

Družstvo podľa predsedníčky posledné roky nečerpalo eurofondové investičné zdroje. Naposledy dostali príspevok na teleskopický manipulátor, ktorý im preplatili v čase, keď už mal odpracovaných tisícich motohodín. V súčasnosti veria, že to s využitím európskych zdrojov pôjde rýchlejšie. „Čakáme na nové výzvy. Sme zvedaví na ich harmonogram, podľa ktorého sa rozhodneme, do čoho investovať,“ hovorí Zlata Holubová.

V najbližších rokoch potrebujú postaviť najmä novú dojáreň, lebo z vlastných zdro-

jev ju nedokážu prefinancovať. Len stavebná časť aktuálne budovanej maštale prevýšila dva milióny eur.

„Vždy sme sa snažili dosahovať dobré výsledky. Keď nešlo mlieko, postavili sme si vlastnú mliekareň, ktorá nám v niektorých rokoch neuveriteľne pomohla. Vďaka agronómom Ivanovi Bondovi a Jozefovi Becíkovi máme v posledných rokoch vysoké a stabilizované úrody rastlinných komodít. To sú všetko dôležité súčasti, aby sme dokázali financovať naše aktivity,“ zdôrazňuje predsedníčka.

Výsledky rastlinnej výroby najlepšie dokazuje pohľad na silážovanie kukurice. Rezačka sa stráca v poraste a starší z agronómov, päťdesiatnik Ivan Bonda tvrdí, že aktuálne silážovaná kukurica patrí medzi menšie. Na výšku má „len“ 3,5 metra. Inde výška kukurice v Gaderi prevyšuje aj štyri metre, čo si mimochodom tento rok aj odmerali, aby pred kolegami nevyzerali, že hovoria do vetra.

„Pre živočišnú výrobu pestujeme kukuricu na výmere 150 hektárov a na ďalších plochách lucernu a v tomto roku začíname aj s pestovaním ďatelinotráv. Osievame nimi parcely susediace s lesnými porastmi, lebo škody spôsobené lesnou zverou sú u nás výrazné,“ informuje Ivan Bonda.

Lesná zver sa podpisuje významne pod úrodu. Družstvo síce dosiahlo priemernú úrodu pšenice 8,4 tony z hektára, na najlepšej parcele to bolo 9,3 ton, ale na tej najviac zničenej lesnou zverou 6,2 tony z hektára. Rozhodujúci je pritom priemer. Lesná zver ovplyvnila aj súčasný oševný postup podniku.

„Čím dlhšie držíme plodinu na poli, tým väčšie sú škody. Od pestovania ľanu, lupiny či sóje sme upustili – tým, že ostávajú na poli väčšinu roka, zver ich za ten čas pošliape a pováľa. Dokonca aj výmeru repky sme pri tohtoročnej sejbe znížili o štvrtinu. Paradoxne, úrody z tohtoročného zberu boli výborné – 4,3 tony z hektára, priemer však potiahlí menej poškodené parcely,“ uzatvára Jozef Becík.

Rezačka mizne vo vysokej kukurici.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
GADER Blatnica
038 15 Karlová
Predsedička: Ing. Zlata Holubová
Tel.: +421/ 907/ 147 361
e-mail: holubova@pdgader.sk

Podpredseda Vladimír Štancel (v popredí) nechýba pri každodennom rozhodovaní v súvislosti s výstavbou nového objektu živočišnej výroby.

AGROSPOL PPD v Diviakoch nad Nitricou čaká veľa práce na modernizácii

Výmera poľnohospodárskej pôdy	855 ha
Počet pracovníkov	25
Stav dobytky/z toho dojnic	682/224 ks

Agrospol podielnícke poľnohospodárske družstvo Diviaky nad Nitricou vzniklo vo februári 1968 a tak sa pomaly blíži k svojim šesťdesiatym narodeninám. Úspešné družstvo so silným zameraním na živočíšnu výrobu a produkciu mlieka počas svojej histórie prešlo viacerými zmenami a v roku 2025 asi tou najväčšou.

Otázka generáčnej obmeny v poľnohospodárstve, o ktorej sa často hovorí, zasiahla aj tento podnik. Dlhoročný stabilný manažment dospel do obdobia, keď je načase odovzdať opraty následníkom. Keďže sa však mladí ľudia v rodinách manažérov orientujú iným profesionálnym smerom, došlo k rozhodnutiu o predaji podniku. Od mája 2025 sa tak družstvo stalo súčasťou skupiny Agrofert a nastúpil aj nový manažment. Riaditeľom sa stal Ing. Peter Marko, ktorý má s reštrukturalizáciou poľnohospodárskych podnikov skúsenosti.

Pri diskusii o ekonomických výsledkoch za rok 2024, na základe ktorých sa podnik umiestnil na popredných priečkach v súťaži Top Agro, sme teda narazili práve na túto zmenu. „Tieto výsledky dosiahlo ešte predchádzajúce vedenie na čele s dlhoročným predsedom Ing. Jozefom Adamcom. Pomohla aj dobrá cena pšenice, mlieka či hovädzieho mäsa, po ktorom je teraz vysoký dopyt. Podnik sme teda prevzali v relatívne dobrom stave. Je tu však veľký investičný dlh, čo je logické, lebo investovať veľké peniaze do niečoho, v čom neplánujem pokračovať, nedáva veľký zmysel. My však teraz stojíme pred otázkou, odkiaľ sa do modernizácie všetkých aktivít pustiť, do čoho sa investície oplatia a do čoho nie,“ hovorí Peter Marko a oceňuje, že podnik nebol zadlžený, čo zlepšuje štartovaciu pozíciu.

Prevzatie podniku teda podľa slov riadite-

ľa prebehlo pokojne, v symbióze s doterajšími vedúcimi pracovníkmi. Tí napriek nároku na odchod do zaslúženého odpočinku naďalej zostávajú na základe dohôd o pracovnej činnosti pôsobiť, kým sa podarí obsadiť potrebné pozície, čo vôbec nie je jednoduché. Najšť vhodných pracovníkov s aspoň stredoškolským vzdelaním a záujmom o prácu je jeden z tvrdých orieškov na rozlúsknutie. Pozitívne kroky boli urobené aj smerom k vlastníkom pôdy, ktorým zvýšili cenu za nájom, čo tiež nastavilo budúci vzťah k obci a jej obyvateľom.

Produkcia rastlinnej výroby sa efektívne zhodnocuje v živočíšnej výrobe, ktorá je pre túto oblasť tradičná kvôli priaznivým prírodným podmienkam. Tie sú však priaznivé aj pre voľne žijúcu zver, ktorá na porastoch spôsobuje extrémne škody. Z 855 ha pôdy je 455 ha ornej, kde pšenica zaberá 210 ha, kukurica 114 ha a na ostatnej výmere je zasiatá lucerna a trávy na ornej pôde. Zvyšok sú trvalé trávne porasty, ktoré poskytujú senáž aj pastvu pre jalovice. Zo 682 kusov dobytky plemena Slovenské strakaté je v súčasnosti 224 dojnic.

„Určite bude potrebná modernizácia technológií v živočíšnej výrobe. Momentálne prebieha prepočet návratnosti investícií a uvažujeme aj o potenciálnej výmene plemena. Takisto je pre nás dôležité dobre zväziť investície do modernej mechanizácie pre rastlinnú výrobu, či by bola efektívne využitá, alebo je lepšie spoľahnúť sa na dodávateľský spôsob potrebných úkonov. Nemôžeme si dovoliť, aby bol niektorý stroj (napr. sejačka na kukuricu) využitá len niekoľko dní do roka. Prichádza jeseň a zima, keď bude čas pripraviť plány na budúci rok a zároveň prepočítať návratnosť všetkých investícií. Potom sa rozhodneme, do ktorých sa kedy pustíme a čoho sa vzdáme alebo dočasne odložíme,“ uvažuje nahlas P. Marko.

Výzvou je aj ochrana porastov pred voľne žijúcou zverou, ktorej je v okolitých lesoch veľké množstvo. A aj napriek názvu obce, diviaky tu nie sú najväčším problémom. „Tento názov pochádza od mena šľachtického rodu, ktorý tu vlastnil majetky, rodu Diviékyovcov, čo asi bolo poslovenčené a tak boli pomenované obce Diviaky nad Nitricou aj susedná Diviacka Nová Ves. Problém nám tu robí premnožená vysoká zver, najmä daniely, ktoré sa pokojne prídu pásť rovno pod okná kancelárie,“ tvrdí riaditeľ a bývalý predseda J. Adamec ho doplní: „Pestovali sme tu vo veľkom zemiaky a mali sme pre ne vybudované centrálné sklady pre celý okres. Kvôli zveri sme so zemiakmi museli úplne skončiť a takisto tu nemôžeme pestovať ani repku.“ Uvažujú teda nad stratégiami, ako pred zverou čo najviac ochrániť krmoviny, aby si dokázali naďalej zabezpečiť kvalitnú výživu pre zvieratá v dostatočnom množstve.

Riaditeľ Ing. Peter Marko a doterajší predseda Ing. Jozef Adamec naďalej spolupracujú.

Nový majiteľ družstva skupina Agrofert ubezpečila, že v žiadnom prípade nejde o jeho stagnáciu, prepúšťanie pracovníkov alebo rozpredaj, práve naopak, cieľom je jednoznačne rozvoj a rast. „Chceme zamestnávať ešte viac ľudí, ako tu bolo doteraz, investovať do strojov, technológií aj do pôdy, ktorá je teraz limitujúcim faktorom, vyrábať kvalitné produkty a dosahovať pozitívne ekonomické výsledky. Znie to jednoducho, ale čaká nás ešte veľa práce,“ uzatvára Peter Marko a dodáva: „Vedľa v kancelárii je nástenný kalendár, kde je motto: „Urob, čo môžeš s tým, čo máš, tam, kde si“. Myslím, že v tomto momente je to dosť výstižné.“

Práce na poliach družstva pokračujú ako doteraz.

> KONTAKT

AGROSPOL, podielnícke poľnohospodárske družstvo Diviaky nad Nitricou
972 25 Diviaky nad Nitricou
Predseda: Bc. Emil Macho
Riaditeľ: Ing. Peter Marko
Tel.: +421/ 46/ 5453 210

Ing. Jozef Adamec s kolektívom dosiahli vlni veľmi pozitívne výsledky pri produkcii mlieka a hovädzieho mäsa.

SPU
Slovenská
poľnohospodárska
univerzita v Nitre

POĎ NA ZELENÚ!

Študuj, čo má zmysel!

Poľnohospodárstvo tu vždy bolo a bude, bez jedla sa človek nezaobíde. Vytváraj inovatívne a zdravé potraviny, ktoré majú pozitívny vplyv na zdravie ľudí. Založ si vlastnú farmu či poľnohospodársky podnik a buď sám sebe pánom.

Prispej k zelenej budúcnosti našej planéty!

Udržateľný rozvoj, zelené opatrenia, zachovanie prírodného bohatstva a biologickej diverzity či opatrenia reagujúce na zmenu klímy. Venuj sa témam, ktoré sú dôležité pre budúcnosť krajiny okolo teba, ale aj celej planéty.

Buď svetový/á!

Využi širokú ponuku študijných pobytov a stáží v mnohých krajinách sveta, ktoré ti SPU ponúka, alebo si vyber niektorý medzinárodný študijný program a absolviuj časť svojho štúdia v zahraničí.

Študuj na univerzite, ktorá je jedinečná!

Ktorá slovenská univerzita sa môže pochváliť tým, že má vlastný malý pivovar, jazdecké centrum, vivárium s plazmi, botanickú záhradu, kreatívne centrum, envirocentrum, poľnohospodársky podnik aj potravinový inkubátor na vývoj a produkciu vlastných inovatívnych potravín? No predsa SPU v Nitre!

Buď aktívny aj po škole! Na SPU sa nudiť nebudeš

SPU je oveľa viac ako len univerzita. Okrem kvalitného štúdia ti ponúka aj širokú škálu športových a voľnočasových aktivít. Po škole si môžeš zaplávať v modernom univerzitnom bazéne, zacvičiť v posilňovni, pridať sa k sokoliarom, kynológom, poľovníkom, silovým trojbojárom či k folkloristom.

Podaj si prihlášku
do **30. apríla 2026**

www.podnazelenu.sk

Peter Janek – chovateľ s veľkým srdcom a nadhľadom

Počet pracovníkov	70
Zisk po zdanení	1 603 tisíc eur
Fenoménum – rodinná farma v pravom slova zmysle	

Kto chce zapáliť, musí sám horieť a veriť tomu, čo robí. Slovensko bolo po stáročia krajinou roľníkov, ktorí rozumeli pôde a zvieratám. Dnes skutočných roľníkov nemáme veľa, kolektívizáciou boli položené základy družstiev, ale s nimi, ako sa upevňovali, rozpadal sa aj gazdovský spôsob života. Obnoviť ho v pôvodnej podobe nejde, do takej miery sa zmenila slovenská dedina. A predsa existujú ľudia, ktorí to najlepšie z roľníckej, gazdovskej pestovateľsko-chovateľskej tradície dokázali uchovať. Hydinár Peter Janek patrí k takejto vzácnej skupine ľudí.

Narodil sa s vášňou pre zvieratá. Sformovalo ho rodinné prostredie, dvor, na ktorom sa ozývalo kotkodákanie sliepok, kikirikanie kohútov, gáganie husí, bľachanie oviec. Ak je dieťa obklopené živými tvormi, nemôže k nim nepriľnúť. Peter ešte nechodil do školy a už pásol husičky. Keď sa ako 15-ročný rozhodol, čím bude, voľba bola jasná – chovateľom. Nastúpil na Strednú poľnohospodársku a technickú školu v Ivanke pri Dunaji, kde vyštudoval hydinárstvo.

V tom čase sa kládli základy moderného, vo svojej podstate priemyselného chovu hydiny, ktorý mal Slovensku priniesť efektívnu produkciu vajec a hydiny. Do chovu sa pustili aj v JRD 9. máj v Púchove. Tu našiel prácu 19-ročný Peter Janek. Maturita mu vynesla postavenie technika. Hodili ho do vody a plávajú. Družstvo malo problém s nedostatkom nosníc. Viedol ho ambiciózny predseda Emil Filo, ktorý tlačil na výkon.

Trh pýtal vajcia, ale kde vziať nosnice? Peter, ktorý s hydinou vyrástol, sa pozrel na krídle v halách a vybral z 3 hál do 1 haly súce

Hrdý víťaz v súťaži Top Agro za rok 2023.

nosnice, také, čo práve „preperovali“, a po dvojtýždňovom oddychu pekne ožili a odmenili sa krásnymi nadštandardne veľkými 70 gramovými vajcami.

Preskočme na chvíľu o pár desaťročí vpred. Práve o ne je medzi dobrými gazdinkami najväčší záujem, a práve také za dobrú cenu, akú nevedia ponúknuť reťazce, predávajú v podnikovej predajni v Púchove, ale aj v ďalších obchodoch, ktoré zásobuje Janek, s.r.o. Jednoducho sú to vajcia, aké majú byť, s veľkým krásnym žltkom, čerstvé, radosť s nimi pracovať v kuchyni. Nečudo, že lákajú zákazníkov zo severu od Žiliny a z juhu od Trenčína k Janekovi do Púchova. Najlepšou reklamou je produkt sám a osobné odporúčanie zákazníčok. Tento marketing fungoval a bude fungovať aj v časoch, keď obchodné reťazce valia nevidané prostriedky do reklamy na akciové vajcia.

Nuž, a sme pri podstate veci, pri poctivej chovateľskej práci. Tú si, ako sme už naznačili, v púchovskom družstve všimli a Peter Janek dostal ako technik zelenú. Prišlo zvýšenie platu, vie si dnes niekto predstaviť, ako sa dalo vyžiť z 1 200-korunovej mzdy? Aj to viedlo Janeka, aby ako otec mladej rodiny hľadal možnosti postarať sa o ňu. Choval ovce, povykášal všetku trávu, každú medzu. Pri pohľade na Janekove ruky vidno, že nikdy neodpočívali a keď sa s týmto mužom rozovoríme o hydine a podnikaní s ňou, hneď vidno, že je vo svojom živle.

Po roku 1989 sa veľké družstvá aj vzhľadom na chaos v dodávateľsko-odberateľských vzťahoch a kalné vody sprevádzajúce privatizáciu dostali do problémov. Chov nosníc ohrozovali dlhy za nezaplatené krmivo, ktoré dodávala PNZZ Púchov. V roku 1992 banka odmietla družstvu financovať výrobu na dlh. V tejto situácii oslovili Janeka.

Založil eseročku a zobral si 20-miliónový úver. Jednak, aby sa pokonal s veriteľmi družstva a jednak rozbehol výrobu vo vlastnej réžii.

Odvtedy uplynulo 33 rokov a na slovenskom trhu sa stretávame s vajcami a hydinou, ktoré vyprodukovala spoločnosť Janek. Má kredit, lebo ponúka kvalitu. Z času na čas sa nájdú mesiáši, ktorí spochybňujú chov nosníc v obohatených kliebkach. Ale keď chodíme s Petrom Janekom po znáškových halách, vidíme, že v obohatených kliebkach si nosnice hovejú, majú dosť miesta, dostávajú krmivo, v ktorom je perfektný mix všetkých živín a je rovnaké pre všetky typy chovu či v kliebkach, voľne alebo na podstielke.

Sú ľudia, čo videli sliepku len z rýchlika a neuvedomujú si, kam sa dostal vývoj chovu, ako na jeho potreby reagovali šľachtitelia hydiny na celom svete a následne aj chovatelia. Peter Janek dbá o to, aby sa sliepky mali dobre. Lebo vtedy je dobrá znáška vajec u nosníc a v prípade brojlerov prírastky. Firma má podstielkový chov na farme Liptovská Teplá a v Púchove kliebkový a voliérovy chov. Tolkó diskutované welfare zvierat je na jeho farmách realitou. Je to vec princípu a morálky, viery v dobro, vraví muž, ktorý si ctí desatoro a uplatňuje ho aj na pracovisku.

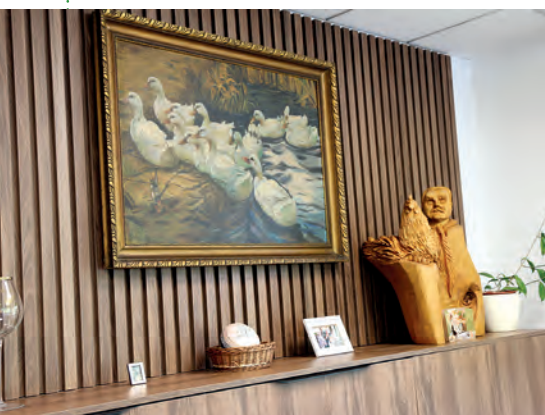
To mu umožnilo oddeliť, ako sa vraví, kúkoľ od zrna, sformovať také chovateľské tímy, ktoré garantujú, že na farmách je poriadok, čistota a v konečnom dôsledku nepretržitý prúd vajec a krehkého kuracieho mäsa.

Dnes sa veľa hovorí o kontinuite, o tom, kto prevezme štafetu po tých, ktorí rozbehli podnikanie. Peter Janek má šesť detí. Jeho synovia, dcéry a dnes už aj vnúčatá (tie ako brigádnici) pracujú na farme. Dcéra Zlatica riadi farmy nosníc, najstarší syn Peter zasa farmy na produkciu brojlerového mäsa. Ich súrodenci tiež našli uplatnenie – Alžbetku nájdeme pri balení vajec, Helenka a Kristínka pracujú na ekonomickom úseku a univerzál Samuel rieši vždy to, čo treba. No a keď nastanú chvíle, že je vítaná každá pracovitá ruka, objavia sa na farme vnúčatá. Jedného z vnukov Petra Janeka III. sme v roku 2024 videli spolu s otcom v aule SPU Nitra, kde študuje. Jeho vitálny starý otec prebral cenu za najúspešnejšie manažované obchodnú spoločnosť v súťaži Top Agro Slovensko.

Vraví sa, že jablko nepadá ďaleko od stromu. Peter Janek je nielen dobrý hydinár, ale aj rozhladený človek. Vychoval si v rodine pokračovateľov v diele, ktorému sa venuje viac ako polstoročie. Tie roky prebehli ako voda. Peter Janek ich nežil márne, aj tohto roku je medzi slovenskou manažérskou špičkou. Nie je to náhoda. Tomu, čo robí, rozumie a robí to so srdcom. Bodaj by Slovensko malo čo najviac takýchto podnikateľov.

> KONTAKT

Janek, s.r.o.
017 01 Dolný Moštenec 122
Konateľ: Peter Janek
Mobil: +421/ 905/ 553 432
e-mail: janek@janek.info

Som hydinár, kto je viac.

PDP Veľké Uherce – podnik s viacerými piliermi ekonomickej stability

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 780 ha
Počet stálych pracovníkov	122
Tržby	8 195 368 eur
Zisk po zdanení	994 138 eur

Polnohospodárske družstvo podielnikov Veľké Uherce patrí k vzorom v našom agrozorte. Vďaka vhodne nastavenej výrobnjej štruktúre sa môže pochváliť výbornými hospodárskymi výsledkami. Môže sa oprieť o niekoľko silných pilierov, zabezpečujúcich jeho ekonomickú stabilitu. Slušné výsledky v rastlinnej výrobe dopĺňa početný chov dobytka, ale tiež vlastná pekáreň zásobujúca široké okolie, vrátane vlastných predajní a navyše aj kovovýroba.

„Hospodárime na 2 570 hektároch ornej pôdy a 210 hektároch trvalých trávnych porastov. Spomedzi pestovaných plodín má najvýznamnejšie zastúpenie pšenica na 640-hektárovej výmere, nasleduje kukurica, spolu silážna a zrnová 420 hektárov, repka 380 hektárov, ešte pestujeme raž, jačmeň jarný aj ozimný, cukrovú repu, ovos, lucernu, hrachovo-obilnú miešanku, slnečnicu, sóju, pohanku,“ predstavuje na úvod skutočne veľmi pestrú skladbu plodín predseda PDP Jaroslav Javůrek.

Početná štruktúra plodín a ich striedanie na miestnych poliach môže byť príkladom správnej farmárskej praxe. Tunajšia silná živočíšna výroba zastúpená vyše 800 dojnami Holštajnskeho plemena a celkovo takmer 2 000 kusmi dobytka sa významne podieľa aj na pestovateľských výsledkoch – je cenným zdrojom výživy pôdy vo forme maštalného hnoja. A približne polovica produkcie rastlinnej výroby, pri vyjadrení v trhových cenách, smeruje naspäť do živočíšnej výroby. „Dojnice chováme na dvoch farmách, vo Veľkých

Predseda predstavenstva PDP Veľké Uherce Jaroslav Javůrek, tvorca koncepcie a rozvoja družstva. V pozadí: U nás doma – predajňa pekárenských výrobkov a lahôdok.

Uherciach a Žabokrekoch nad Nitrou, pričom jeden chov má štatút šľachtiteľského. Súčasťou našej živočíšnej výroby je aj výkrm dobytka, aktuálne máme 200 jatočných býkov,“ dopĺňa riaditeľ PDP Jozef Štefkovič. Za minulý rok dodalo družstvo do bratislavskej mliekarene MEGGLE takmer sedem miliónov litrov mlieka. „Tržby zo živočíšnej výroby sme mali vlani 3,468 milióna eur, z toho tvorilo mlieko až 3,183 milióna eur,“ bilancuje príjmy predseda. Ďalších 160-tisíc litrov mlieka predávajú ešte prostredníctvom šiestich mliečnych automatov, z toho tri sa nachádzajú v neďalekom meste Partizánske.

Vo Veľkých Uherciach sa môžu pochváliť tiež moderným strojom parkom. Vo všetkých prácach sú plne sebestační, jedinou pravidelnú výnimku tvorí obdobie žatvy v lete. Vtedy na krátku dobu prichádzajú dva až tri kombajny v rámci služieb, ktoré dopĺňajú tri vlastné. „Každoročne investujeme 800-tisíc až milión eur do novej techniky. Napríklad za posledné obdobie sme kúpili novú rezačku Claas Jaguar, cisternu Zuhhammer, prepravník krmných zmesí, dva traktory Case IH, sejačku Lemken a ďalšie stroje,“ spomína predseda nedávne investície.

V PDP Veľké Uherce diverzifikujú podnikateľské riziko aj prevádzkovaním nepoľnohospodárskych činností, čo podporuje ekonomiku celého podniku. „Vo vlastnej réžii finalizujeme potravinársku pšenicu vypestovanú na našich poliach, ktorú si dávame mlieť v mlyne a múku spracúvame v družstevnej pekárni Pažiť. V tejto prevádzke pracuje 32 ľudí a zásobujeme obchodné reťazce Tesco, Jednota a viacero maloobchodných predajní, vrátane piatich našich vlastných,“

tvrdí predseda o známej pekárni, z ktorej chutné pečivo má veľmi dobré meno v širokom okolí. Ročné tržby pekárne zaznamenali za vlaňajšok 1,36 milióna eur, pri výrobe 630-tisíc kilogramov pekárenských výrobkov. Mimochodom, ročne upečú až 856-tisíc chlebov. Za úspechom pekárne stojí najmä kvalita, pretože vsádzajú na tradičné receptúry a poctivé zloženie výrobkov. Zároveň musíme dodať, že v pekárni Pažiť používajú moderné technológie, do ktorých len minulý rok investovali 870-tisíc eur.

Päť vlastných predajní slúžilo najprv na predaj pekárenských výrobkov, ale sortiment postupne rozširovali najmä o kvalitné regionálne potraviny. Vlani vo všetkých týchto predajniach spolu utžili vyše 1,3 milióna eur.

Ďalším pilierom družstva je úsek kovovýroby a obchod s hutným materiálom, s tržbami 834-tisíc eur za vlaňajšok. „Hlavne kooperujeme s inými podnikmi a opravujeme aj naše vlastné stroje,“ vysvetľuje predseda a dopĺňa ešte informácie o poslednom úseku: „Prevádzkujeme taktiež závodnú jedáleň, kde sme v roku 2024 pripravili 43-tisíc obedov, z toho 19-tisíc pre našich zamestnancov a zvyšok pre cudzích strávníkov.“ Kovovýroba a podobné pridružené činnosti boli veľmi bežné na poľnohospodárskych podnikoch pred nežnou revolúciou. Vo Veľkých Uherciach sa tejto činnosti nevzdali, naopak, rozvíjali ju ďalej a dnes posilňuje celkovú ekonomickú situáciu družstva. Podobne ako spomínaná pekáreň, prevádzkovaná od roku 1992.

Polnohospodári z PDP Veľké Uherce si vybrali náročnejšiu cestu, keď sa rozhodli rozvíjať pestrú štruktúru výroby. Ale dlhodobé výsledky ukazujú, že to urobili a aj naďalej robia veľmi dobre.

Pekáreň Pažiť je známa používaním tradičných receptúr a poctivým zložením výrobkov.

> KONTAKT

Polnohospodárske družstvo podielnikov Veľké Uherce
958 41 Veľké Uherce 3
Predseda predstavenstva:
Jaroslav Javůrek
Tel.: +421/ 918/ 342 160
e-mail: pdpvu@pdpvu.sk
www.pdpvu.sk

V družstve pravidelne investujú do modernej techniky.

V Agrocoop, p.v.d., Hul vládne súhra a zodpovednosť

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 233,5 ha
Počet pracovníkov	11
Produktivita práce na zamestnanca	8 227 eur
Výnosy	1 879 851 eur

Po rozpade bývalého JRD Žitava v regióne skôr známeho ako „RVHP“, lebo zahŕňalo chotáre obcí Radava, Vlkas, Hul a Podhájska, pôsobí v obci Hul od roku 1990 Agrocoop-poľnohospodársko-výrobné družstvo. Dobré zapísané je na mape úspešných podnikov s produkciou rastlinných komodít. Za dosiahnuté výsledky už získalo niekoľko ocenení v rôznych súťažiach a za rok 2024 obsadilo v súťaži Top Agro prvú priečku v kategórii poľnohospodárskych družstiev hospodáriacich v produkčných oblastiach.

Podnik je známy aj tým, že už viac ako 20 rokov organizuje Deň poľa repky

v spolupráci s osivárskymi firmami, Českou zemědělskou univerzitou (dlhé roky s uznávaným odborníkom prof. Vašákom), Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou a v súčasnosti so spoločnosťou Chemos. Na tomto podujatí sa stretávajú odborníci a pestovatelia tejto významnej plodiny zo širokého okolia. Čo prináša samotnému podniku? „Je to pre nás veľká skúsenosť. Vidíme prakticky všetky nové hybridy repky, ktoré sa dostanú na slovenský trh. Každoročne si vyhodnotíme výsledky prezentovaných odrôd v našich podmienkach a na ďalší rok si vyberáme tie najlepšie,“ hovorí predseda družstva Ing. Peter Vojtek, ktorý už 16. rok stojí na čele podniku, a dodáva: „Niektoré odrody si nechávame aj 10 rokov, iné len dva-tri. Sľachtitelia pri tejto plodine veľmi rýchlo napredujú a niekedy je aj pre mňa prekvapením, koľko nových odrôd prinesú. V praxi ich toľko ani nevieme využiť. Myslím, že by sa jednotlivé firmy mohli upriamiť na tri, štyri hybridy, z ktorých by si dokázali poľnohospodári ľahšie vybrať.“

S pestovaním repky sa spájajú aj problémy s ochranou proti škodcom, odkedy v EÚ vstúpil do platnosti zákaz používania chlorpyrifosu a thiaclopridu. „To, čo nám zostalo, nepostačuje a preto musíme najmä pri počiatkoch štádia vývoja repky znásobiť počet postrekov a vstupov do porastu. Keď sa ho však podarí dobre založiť, repka je pre podnik spoľahlivým zdrojom prvých peňazí v sezóne.“

Okrem repky Agrocoop pestuje pšenicu mäkkú aj tvrdú, kukuricu a slnečnicu. Za vynikajúce výsledky hospodárskeho roka 2024 vďaka súhre pozitívnych faktorov, ktoré spoločne vytvorili celkový ekonomický obraz. Podarilo sa zasiať v agrotechnickom termí-

Porada vedenia s ekonomickým úsekom. Sprava: Ing. Peter Vojtek, Ing. Petra Chromčová, Ing. Patrik Vojtek a Anna Zajíčková.

ne, ošetrenia sa uskutočnili v optimálnej fáze, výživa aj hnojenie boli presne dávkované. Výsledky úrody v uvedenom roku boli zmiešané, ale podnik dokázal efektívne pracovať s kvalitou a realizačnými cenami. Napríklad úroda kukurice v predchádzajúcom roku dosahovala 10 ton na hektár, v lepších lokalitách aj 14 ton. Pšenica dosiahla nižšie úrody, ale mala dobrú realizačnú cenu. Tú dokážu ovplyvniť najmä termínom predaja, na čo má podnik k dispozícii skladovacie priestory prakticky na celú úrodu a všetky potrebné zariadenia (čističku, sušičku aj moričku osiva). „Pri plánovaní na nasledujúci rok si stanovíme, aké ceny by sme chceli dosiahnuť. Nie sme nútení predávať okamžite, vieme si na vhodnú cenu počkať. Pôvodný plánovaný hospodársky výsledok na rok 2024 bol stanovený na 14 000 eur. Skutočný zisk pred zdanením však prekročil 90 000 eur.“

V roku 2025 sa ukazujú takmer opačné trendy: vyššie úrody a špičková kvalita pšeníc, výrazne nižšie úrody kukurice. Napriek vysokej kvalite a úrode obilnín však ceny na trhoch prudko klesli; pri tvrdej pšenici z 300 eur/t na 220 eur/t a pri mäkkej z 200 eur/t na približne 180 eur/t. K tomu sa trvale zvyšujú ceny energií, čo v konečnom dôsledku tiež výrazne ovplyvní výsledok.

Zameranie na rastlinnú výrobu, keď je k dispozícii výkonná technika s najmodernejším vybavením, nevyžaduje vysoké počty zamestnancov. Agrocoop funguje ako jedna veľká rodina a to nielen pre menší počet ľudí, ale aj preto, že ako v jednom z mála družstiev, sú všetci aj jeho členmi. Každý má jeden hlas a zamestnanci sú stabilní. „Všetci vo výrobe vedia robiť všetko a záleží im na výsledku. Často si veci aj sami našťudujú

a musím byť pripravený odpovedať na ich konkrétne otázky a detaily postupov. Takisto každý vie obsluhovať aj všetky stroje na poliach či v skladoch, takže nemusím rozmýšľať, koho na ktorý stroj posadím. Zároveň tu má každý zodpovednosť za stroj, na ktorom pracuje. Naším krédom je: „pokazený stroj neexistuje“, tvrdí predseda.

Ak je stroj pokazený, musí byť uvedený do funkčného stavu, aby mohol byť kedykoľvek použitý. Svoj význam má aj dokonalá znalosť obhospodarovaného chotára: „Chlapci ho majú celý „prečítaný“, poznajú každú piad' zeme, vedú si poradiť sami na mieste. Aj ja sám som si za 40 rokov práce na družstve prešiel celým výrobným procesom a nič ma už tak ľahko nezaskočí,“ vyzdvihuje význam vedomostí a skúseností Peter Vojtek, ktorý sa neobáva ani o nástupníctvo vo vedení podniku. Dcéra Petra Chromčová sa už dnes pripravuje na vedenie ekonomického úseku pod vedením skúsenej dlhoročnej ekonómky podniku Anny Zajíčkovej a syn Patrik pôsobí ako agrónom aj mechanizátor. Pokračujú tak v rodinnej tradícii, kde sa celá rodina venuje poľnohospodárstvu už niekoľko generácií.

O vzťahu k práci na poli hovorí sám za seba status na sociálnej sieti Agrocoopu: „Naša žatva je ako symfónia, kde všetky nástroje (zamestnanci) hrajú v súlade a dirigent (manažér) udržuje tempo a harmóniu. Celý orchester (firma) sa zomkne a vytvára nádhernú hudbu (výsledok práce). Každý nástroj má svoju vlastnú úlohu a bez neho by celková symfónia bola nedokonaná.“

Každý člen družstva vie obsluhovať ktorýkoľvek stroj.

> KONTAKT

Agrocoop-poľnohospodársko-výrobné družstvo Hul
941 44 Hul 458
Predseda: Ing. Peter Vojtek
Tel: +421/ 35/ 6585 138

Premena Imeľa: od rozpredaja k rekordom

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 800 ha
Počet pracovníkov	54
Hospodársky výsledok	1,02 milióna eur

Akciová spoločnosť AGROCOOP IMEĽ dodáva spracovateľom desať miliónov kilogramov surového kravského mlieka ročne, čo ju radí medzi najväčších chovateľov dojníc na Slovensku. Tesne po roku 1990 to pritom vyzeralo tak, že družstvo, ktoré ešte na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov chovalo päťsto dojníc, chov zruší. V priebehu dvoch rokov poklesol počet zvierat na polovicu.

„V roku 1992 som bol zvolený za predsedu. Agronóm bol môj spolužiak zo základnej školy a mechanizátor bol o dva roky starší. Spoločne sme sa začali zamýšľať nad tým, ako ďalej. Zhodli sme sa, že k poľnohospodárstvu patrí živočíšna výroba a tak sme hľadali možnosti, ako ju začať robiť čo najlepšie,“ spomína Alexander Pastorek.

Jedným z prvých realizovaných opatrení novozvoleného predsedu bolo, že zastavili rozpredaj chovu. Následne pristúpili k prekrížovaniu pôvodného stáda na výkonný mliečny holštajn. V čase vstupu Slovenska do Európskej únie investovali do dvoch maštali, ktoré sa aj po dvadsiatich rokoch podobajú tým, ktoré poľnohospodári budujú v súčasnosti. Nové priestory zásadne zlepšili životné podmienky zvierat, čo sa prejavilo v náraste dojivosti. V roku 2008 sa stali dokonca farmou s najvyššou priemernou úžitkovosťou na Slovensku.

Tesne po tomto úspechu prišli k rozhodnutiu zmeniť plemennú skladbu zvierat. Pre lepšie pochopenie takto zásadného obratu je potrebné vnímať ho v kontexte doby, v kto-

Už o pár mesiacov budú v novom kravine dojnice. Zľava vedúci výroby Alexander Pastorek mladší, konateľ Alexander Pastorek, agronóm Tomáš Vrábel a mechanizátor Richard Tóth.

rom vzniklo. Slovensko v roku 2009 padlo do najväčšej mliečnej krízy, akú doteraz zažilo. Chovatelia niekoľko mesiacov predávali kilogram mlieka za 17 centov, dokonca boli aj spracovatelia, ktorí ho vykupovali ešte lacnejšie. Čím viac mlieka poľnohospodár vyrobil, tým vyššiu stratu dosahoval. V tejto situácii sa ako východisko javil chov kombinovaného plemena, ktoré si nevyžaduje také vysoké náklady a najmä dosahuje vyšší priemerný počet laktácií. Vďaka tomu sa náklady na odchov kravy, kým začne dojiť, rozkladajú na viac laktácií, čo zlepšuje ekonomiku chovu.

„Nárast dlhovekosti nedokázal v našom prípade kompenzovať pokles úžitkovosti, ktorý bol tak zásadný, že pred piatimi rokmi sme začali opätovne prekrížovať na holštajn. Úžitkovosť začala postupne rásť a za posledné štyri roky sme stúpili s produkciou o dva milióny kilogramov ročne,“ pochvaľuje si konateľ spoločnosti.

Dnes v Imeľi na južnom Slovensku chovajú 900 dojníc a cieľom je sa v najbližšom období dostať na tisíc kusov. To je strop, ktorý chcú udržať a na ktorý sa pripravujú v súčasnosti aj investíciami. V tomto roku postavili novú maštal, kde budú umiestnené vysokotelné jalovice. Objekt je dvojičkou maštale kolaudovanej v roku 2021, ktorá sa osvedčila pri produkčných dojniciach.

„Ideme opačnou cestou ako Slovensko. Ak podľa

Zelenej správy 35 percent tržieb slovenských poľnohospodárov pochádza zo živočíšnej výroby a 65 percent z rastlinnej výroby, u nás tržby zo živočíšnej výroby tvoria približne tri štvrtiny výkonu podniku,“ tvrdí Alexander Pastorek.

V súčasnosti stoja pred rozhodnutím, čím nahradí dvadsaťročnú dojareň. Od nákupu dojacích robotov ich odrádza, že zatiaľ nepociťujú problém s pracovnou silou. Majú stabilný tím dvadsiatich zamestnancov v živočíšnej výrobe – zootechnikov, ošetrovateľov, krmíčov a dojičov. To znamená, že priemerný výkon na jedného pracovníka dosahuje pol milióna litrov mlieka. Na slovenské pomery vykazujú výnimočnú produktivitu a tak spoločnosť AGROCOOP IMEĽ, a. s., dokáže zamestnancom platiť možno viac, ako je bežné u iných chovateľov. Priemerný plat zamestnanca v živočíšnej výrobe sa pohybuje na úrovni dve tisíc eur mesačne s predpokladaným nárastom v ďalšom roku.

Investičné rozhodnutie, ktoré ovplyvní výrobu na ďalších minimálne dvadsať rokov, nebude konateľ realizovať sám. Už dnes má vo firme mladú generáciu, ktorá prevzala úlohy dennodenného manažmentu výroby. „Dôležité je mať na stole dôkladné prepočty – na mzdy aj pravidelný servis, napríklad pri robotoch. Treba zväziť všetky ukazovatele,“ odpovedá na otázku, ktorému spôsobu dojenia dávajú prednosť.

Syn Alexander Pastorek mladší vstúpil do firmy v roku 2008. Najskôr mal na starosti medzinárodnú kamióňovú dopravu a následne chov ošípaných. Prešiel si podobnou cestou, ako jeho otec, ktorý nastúpil na družstvo v Imeľi v závere sedemdesiatych rokov.

Alexander Pastorek starší pracoval najskôr ako opravár poľnohospodárskej techniky a až po niekoľkých rokoch praxe išiel študovať na poľnohospodársku univerzitu do Nítry. Keď v polovici osemdesiatych rokov ukončil štúdium, od vtedajšieho predsedu družstva dostal dôveru viesť celé technické zázemie podniku. Dnes sa takto Alexander Pastorek spolieha na svojho syna. „Pomaly vedenie odovzdávam nasledujúcej generácii a očakávam, že to budú robiť lepšie ako ja. Viem, v akých číslach sa firma pohybuje a čo bude znamenať posun vpred,“ hovorí.

K nastupujúcej novej generácii patrí aj agronóm Tomáš Vrábel či mechanizátor Richard Tóth. Spolu s Alexandrom Pastorkom mladším ide všetko o čerstvých štyridsiatnikoch, ktorí majú záujem pokračovať v živočíšnej výrobe a udržať podnik v takej investičnej kondícii, ako je teraz. Za všetko jedno číslo – priemerný vek všetkých traktorov je pod piatimi rokmi a kombajnov dokonca ešte nižší.

V tomto roku družstvo investovalo z vlastných zdrojov do dvoch nových kombajnov, dvoch traktorov s výkonom 200 kW a teleskopického nakladača pre živočíšnu výrobu.

> KONTAKT

AGROCOOP IMEĽ, a. s.

Hlavná 54/1

946 52 Imeľ

Konateľ: Ing. Alexander Pastorek

Tel.: +421/ 35/ 7956 106

e-mail: agrocoop@slovanet.sk

DANUBIUS FRUCT: školský program je viac než len jedno jablko denne

Výmera poľnohospodárskej pôdy	140 ha
Počet pracovníkov	100
Zisk po zdanení	2 803 348 eur

Jablko je dávnym symbolom poznania, zdravia, lásky, plodnosti a krásy. Je to však aj ovocie, ktoré mení pohľad na poľnohospodárstvo a ukazuje ako oprú sa o nové technológie môže stať atraktívnym odvetvím pre mladých ľudí. Cestu k nemu otvára aj program Školské ovocie. Jeho cieľom je dopriať deťom denne čerstvú porciu vitamínov, naučiť ich pravidelnej konzumácii ovocia a zeleniny.

No keď tento program realizujú šikovní, nad súvislosťami doby premýšľajúci ľudia, prinesie Slovensku ešte viac osohu, lebo môže zmeniť a už aj mení aj vzťah spoločnosti k poľnohospodárskym profesiám. Hovorí o tom príbeh z Dunajskej Lužnej.

Tamojšia spoločnosť DANUBIUS FRUCT je jednou z ovocinárskych fariem, čo stoja za dnes veľmi populárnou značkou Dobré jablká, ktoré deťom prináša Dobrý ježko. To logo pozná aj 107-tisíc detí do 700 základných a materských škôl na západnom Slovensku, ktoré dostávajú jablká v rámci programu Školské ovocie. Spoločnosť posunula tento program na vyššiu úroveň, keď začala organizovať exkurzie do ovocných sádov a supermoderného spracovateľského závodu v Dunajskej Lužnej.

Dnes pominuli časy, keď si ľudia dopesťovali ovocie a zeleninu v prídomyých záhradách alebo v záhradkárskech osadách. Aj väčšina vidiečanov nakupuje vitamíny v supermarketoch. Nečudo, že niekedy deti nadobúdajú dojem, že potraviny vrátane ovocia sa rodia na pultoch obchodov. Ovocinári z Dunajskej Lužnej našli spôsob, ako predísť tomuto sebaklamu. Už roky usporadávajú festival Hodovanie u Dobrého ježka, počas

Gorazd Trnovec a Michal Kocián sprostredkujú deťom nový pohľad na pestovanie a spracovanie jablák.

ktorého návštevníci vidia, kam sa posunulo ovocinárstvo 21. storočia.

Na poslednom dni otvorených dverí v októbri 2025 predstavili absolútnu ovocinársku novinku. Supermoderná triedička jablák zaujala malých aj veľkých návštevníkov. Jozef Vozár, ktorý stál pri založení DANUBIUS FRUCTU pred tridsiatimi rokmi, si všimol, akú veľkú pozornosť venujú talianski či nemeckí ovocinári komunikácii s deťmi. Dostať mladých na ovocinársky chodník nie je jednoduché ani v krajinách s rozvinutými rodinnými farmami. No 21. storočie, ktoré ovládli digitálne technológie a umelá inteligencia, poskytujú nečakané príležitosti.

Keď sa pred pol druhu rokom vo firme pustili do modernizácie triediarne ovocia, ráťali v projekte aj s exkurziami pre školákov. Vybudovali visutú lávku, ktorá bezpečne privedie deti do veľkého preskleného akvária. Pojme celú triedu a odkryje školákovi pohľad na 36 plnoautomatizovaných triediacich kanálov a na celé pracovisko.

V „akváriu“, ako prezývajú výhľadovú plošinu, je aj veľká televízna obrazovka. Naše deti sú odchované na videách, prečo im nepriblížiť ovocinárstvo v detailoch a v kontexte, o ktorom často nič nevedia ani ich rodičia? Pravda, deti musia mať sprievodcu, ktorý ich vie zasvätiť do tajov ovocinárstva. Spoznávanie sa začína v sadoch a končí sa v triediarni a klimatizovaných skladoch, kde si jablká uchovávajú čerstvosť prakticky až do novej úrody.

Verili by ste, že ročne príde do sádov a triediarne ovocia 10-tisíc detí? To číslo prezradí Michal Kocián, ktorý je v Dunajskej Lužnej zodpovedný za program Školské ovocie. Je otec dvoch malých detí práve vo veku, v akom prichádzajú na školské exkurzie. Má pre nich porozumenie. Dozvedáme sa, že do Dunajskej Lužnej chodia nielen školáci z hlavného mesta a blízkeho okolia, ale aj od Nítry až po Skalicu. Ukážu im jablono-

sady, ale aj jahodové plantáže a vôbec všetky druhy ovocia vrátane bobuľového, ktoré v spoločnosti pestujú.

Je úsmevné, keď sa dozvieme, že niektoré deti nevedia, ako si odtrhnúť jahodu. Nečudujme sa, človek 21. storočia sa veľmi vzdialil pôde, zato naše deti, príslušníci generácie Z, dokonale komunikujú s mobilmi a počítačmi. Keď prídu do triediarne, všimnú si, že jablká dávkuje na linky s neomylnou presnosťou robot, hravo si poradí s obrovskou paletou. Jablká plávajú vo vode ku kamerám, ktoré dokonale zo všetkých možných pozícií preskenujú každý plod. Odhalí všetky defekty a roztriedi plody podľa ich veľkosti, keď prechádzajú „digitálnou bránou pravdy“.

Gorazd Trnovec je inžinier strojár, jeho otec vyštudoval nitriansku poľnohospodársku univerzitu a ťahalo ho to k strojom. Syn išiel v jeho stopách, ale skončil tam, kde otec začal – v poľnohospodárstve. Zvládnutie nových technológií robí poľnohospodárstvo mimoriadne perspektívnym odvetvím. Aj pre vyštudovaného mechatronika.

Výstavba novej triediarne sa uskutočnila na slovenské pomery v neuveriteľne krátkom čase. Nemáme na mysli len technickú stránku diela, ale aj zadministrovanie celého náročného investičného projektu. To naznačuje aj spružnenie chodu Pôdohospodárskej platobnej agentúry. Ak chceme pohnúť stagnujúcou špeciálnou rastlinnou výrobou, treba konať rýchlo, presne a obetavo.

Gorazd Trnovec podotkne, že projekt rýchlo napredoval aj preto, lebo všetci, ktorí doň boli zainteresovaní, pracovali denne viac než oných osem a pol hodiny. Ak sa veľké dielo podarilo, zásluhu na tom má aj pochopenie manželiek, detí.

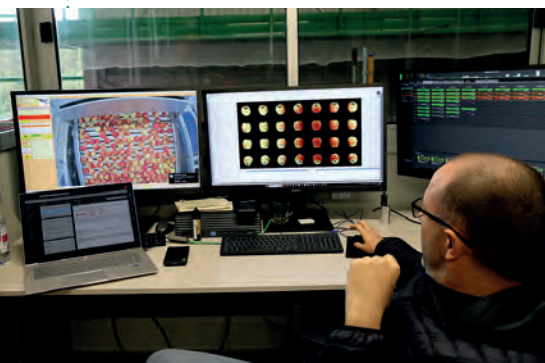
Nuž dobrá vec sa podarila. Dunajská Lužná nie náhodou patrí medzi top sto najlepších podnikov. Dva razy počas tridsaťročnej existencie súťaže o najlepšie manažovaný poľnohospodársky podnik sa stala absolútnym víťazom. Tunajší ovocinári sú príkladom, ako si poradiť s výzvami, ktoré prináša rýchlo napredujúca doba.

Jablká sa pri triedení neutrú, plávajú vo vode.

> KONTAKT

DANUBIUS FRUCT, spol. s r.o.
Lipnická ul. 3035/162
900 42 Dunajská Lužná
Tel.: +421/ 2/ 4020 8100
e-mail: info@dobryjezko.sk

Moderný velín triediacej linky jablák riadi počítač.

Chránime slovenské poľnohospodárstvo

PD Úsvit pri Dunaji

hospodári v obklúčení satelitov

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 400 ha
Počet pracovníkov	48
Zisk	153 126 eur

Dunajská Lužná je jednou z najbúrlivejšie sa rozvíjajúcich obcí na Slovensku. Vďaka za to blízkosti Bratislavy, ktorá s ňou pomaly, ale isto zrastá. Tomu sa musia prispôbovať aj v PD Úsvit pri Dunaji. Začiatkom deväťdesiatych rokov družstvo hospodáril v katastrach 11 obcí na 4 800 hektároch poľnohospodárskej pôdy, po 35 rokoch sa výmera polí zmenšila o 1 200 hektárov.

Pôvodná dedina Dunajská Lužná, ale aj príľahlé obce Miloslavov či Rovinka ako aj ďalšie v ich okolí sa doslova nafúkli o satelity. Prišli do nich ľudia, ktorých do hlavného mesta priťahli pracovné príležitosti. Bývanie v Bratislave však bolo drahé a tak sa vyhnuli do okolia. Záplava nových obyvateľov – Dunajská Lužná má dnes 9 500 duší, Rovinka a Miloslavov po 3 000 – úplne zmenili charakter a rytmus života dedín. Ich prirodzenou súčasťou boli farmy živočíšnej výroby, za domami družstevníkov záhrady plné zeleniny a ovocných stromov a v chlievoch krochkali prasiatka. Dnes je v Dunajskej Lužnej jeden jediný chovateľ ošípaných.

Na demografickú zmenu muselo reagovať aj družstvo. Pred dvadsiatimi rokmi malo namále, zadlžené bolo až po uši, došlo k výmene vedenia, ktoré v priebehu ani nie päť rokov vyrovnalo všetky podlžnosti a odvtedy hospodári s čistým štítom. Nemá žiadne dlhy, úvery ani leasingy, obchodný partner na pohľadanie. Takto vyzerá, keď nazriete do správy Finstatu a vidíte históriu hospodárskych výsledkov. V skutočnosti je však gazdovanie v družstve príbehom ľudí, ktorí vďaka šikovnosti, dôvtipu, trpezlivosti a húževnatosti vždy našli východiská z každej šlamastiky, ktorá sa im postavila do cesty.

S neskrývanou dávkou ironie sa občas zvykne na margo poľnohospodárov povedať,

Predseda PD Úsvit pri Dunaji Anton Patrnciak a hlavná ekonómka Mária Zwingerová. Kto gazduje, ten počtuje.

že ich najväčším nepriateľom sú štyri ročné obdobia. Realitou je však klimatická zmena a jej dôsledky pociťujú aj v PD Úsvit pri Dunaji. Tohto roku pršalo poľnohospodárom vraj ako na objednávkou, no chotáre v okolí Dunajskej Lužnej sa ocitli v zrážkovom tieni. Táto situácia sa opakuje od roku 2016, vtedy naposledy zobrahi štandardnú úrodu obilnín 6,5 tony po hektári. Nevedno, čo je za útlmom zrážok. Jedni vravia, že hrebeň Malých Karpát, druhí, že blízka rafinéria ropy, tretí, že je to vplyv vodnej zdrže na Dunaji.

Za tejto situácie je najdôležitejšie, ako sa podarí speňažiť úrodu. Zväčša sa to darí, keď časť úrody zrnovín predajú po zbere, časť na kontrakty a poslednú tretinu realizujú neskoro na jar. No tak ako sa mení klíma, prestávajú platiť aj obvyklé trhové pravidlá. Nielen príroda, ale aj trh je plný extrémnej volatility cien. Je to zrejme dôsledok ruskej vojny na Ukrajinu a jej vstupu na trhy EÚ či colných vojen medzi USA, Čínou a EÚ. V roku 2025 pár mesiacov po žatve sú ceny obilnín nižšie ako počas jej priebehu, čo hovorí o ďalšej anomálii, s ktorou sa musí družstvo vyrovnávať.

Tou najväčšou sa dlho zdalo súžitie s novými obyvateľmi. Výsledkom bolo, že družstvo zrušilo dve farmy hovädzieho dobytku a jednu ošípaných. Udržali však 600-kusové stádo dobytku priamo v Dunajskej Lužnej a každá z 300 tamojších holštatníek dojí priemerné ročne po 10-tisíc litrov mlieka. Ako jedno z mála družstiev na Slovensku prevádzkuje mliečny automat, kde si ľudia denne kúpia 400 litrov čerstvého mlieka. V konkurencii supermarketov to svedčí o tom, že čistý prírodný produkt predsa len niečo ľuďom hovorí.

Novousadlíci sa dlho nevedeli zmieriť s prítomnosťou poľnohospodárskeho podniku. Sťažovali sa na hluk kombajnov a pozberovej linky, na hnojenie polí maštalným hnojom či

družstevné muchy. Predseda družstva Anton Patrnciak by vedel vymenovať množstvo na pohľad úsmevných príhod, ale v skutočnosti oberajú o energiu, pretože manažment družstva čelil po každej sťažnosti dôkladnej kontrole. V Rakúsku či Švajčiarsku, kde sú farmy rodinné a kde v každom sedliackom dvore poznajú celé spektrum vôní potravín, s tým problém nemajú. Slovenská dedina 21. storočia, tobôž tá, čo je blízko Bratislavy, sa však len učí spolunažívaniu s poľnohospodármi, ktorí chlieb a mlieko dorábajú.

Základom družstevnej ekonomiky je rastlinná výroba. Tá stojí na obilninách, kukurici, repke, slnečnici, sóji a maku a posledné dva roky boli konečne ziskové aj v produkcii mlieka. Akoby hospodárska kríza zrealizovala cenu mlieka, pri 51 centoch za liter je už aj mlieko ziskové.

Keď však hlavná ekonómka družstva Mária Zwingerová predloží účty, vidno, že nebyť dotácií, nedalo by sa hovoriť o ziskovosti.

Teraz, keď Európska únia mieni po roku 2028 stropovať priame platby sumou stotisíc eur, vidí výmerou veľký poľnohospodársky podnik šancu prežitia v tom, že sa prihladne na zamestnanosť a s ňou súvisiace mzdové náklady. Veľkovýrobný model, ktorý na Slovensku prežil, adaptoval sa do nových podmienok, je jednoducho produkt historického vývoja.

PD Úsvit dáva prácu takmer 50 ľuďom, z toho štvrtina pracuje v živočíšnej výrobe. V okrese Senec sú už len dve družstvá, ktoré chovajú dobytok. Aj na tento fakt treba prihliadať. Rovnako na skladové zázemie, strojové vybavenie, pozberovú linku. Všetko je zmodernizované a kostrou sú veľkovýrobné produktívne stroje a technológie. A ako zdôrazní predseda družstva, nakúpili ich z vlastných zdrojov. Jednou z posledných investícií bola výstavba novej sušičky. Spotrebuje menej plynu a vysuší viac obilnín, práce zabezpečujú silné traktory, manipuláciu s úrodou zabezpečuje päť nových manipulátorov. Najnovšie má družstvo zámer kúpiť dve sejačky: jednu na obilniny a druhú na presný výsev plodín. Ako vidno, všetko tu má jasný plán.

Anton Patrnciak prišiel pracovať na družstvo v roku 1978. Vyše 40-ročná skúsenosť ho naučila, že všetko sa dá aj s istou dávkou pokory napokon zvládnuť. Pravda, nič nejde samo od seba, ale pričinením ľudí, ktorí práci rozumejú, stoja si za svojim. A vedľa vysvetliť raz novousadlíkom, inokedy tým, čo formujú agrárnu politiku, ako sa veci skutočne majú a čo treba urobiť, aby poľnohospodárstvo dávalo krajine s takou samozrejmosťou očakávané úžitky, akými sú potraviny, ale aj obrobeň polia.

> KONTAKT

PD ÚSVIT pri Dunaji
Podnikateľská 758
900 42 Dunajská Lužná
Predseda družstva: Anton Patrnciak
Tel.: +421/ 903/ 751 405
e-mail: predseda.usvitpd@slovanet.sk

Družstvo roky cielavedome modernizuje svoje skladové zázemie aj strojový park.

Vinohrady Jasová majú viac než len skvelý terroir

Výmera poľnohospodárskej pôdy	800 ha
Počet pracovníkov	13
Zisk po zdanení	180 237 eur
Fenómén	kredit vín potvrdený titulmi z Paríža

Južnoslovenská vinohradnícka oblasť sa za posledných 25 rokov stala najväčším prevkapaním v rozvoji slovenského vinárstva. Vína dorobené v miernej Podunajskej a Pohronskej pahorkatine, koreniace v hlbokých nánosoch spráše odhalili novú podobu slovenského vína. Ba stali sa prameňom, z ktorého začali čerpať aj vinári z Malokarpatskej či Nitrianskej vinohradníckej oblasti. Posledné štvrtstoročie možno nazvať obdobím veľkej emancipácie. Príčinili sa o ňu aj vinohradníci zo spoločnosti Vinohrady Jasová, ktorí poukázali na mimoriadny potenciál tunajších vinič.

Viac než inokedy sa v súčasnosti skloňuje terroir. Nejde v ňom len o pôdu, jej zloženie, ale aj o mikroklimu a výber správnych odrôd. V princípe ide o súhrv všetkých prvkov, kde rozumejú všetkým prírodným zložkám treba nájsť správne muštové odrody, ktoré dajú vína s neopakovateľnou vôňou a chuťou.

Práve to sa podarilo dosiahnuť v rodinnej spoločnosti v Jasovej, kde na čele stojí Ladislav Boros spolu s bratom Kamilom. A nesmieme zabudnúť na ich otca tiež Ladislava. Tohto roku oslávil osemdesiatku.

Málokto tak dobre pozná jasovský chotár ako najstarší z Borosovcov. Prežil v ňom celý život a výrazne sa zaslúžil o jeho súčasnú podobu. Fenoménom južnoslovenskej oblasti je potok Paríž, ktorý v jednej časti vytvára močiare. Tie síce nenájdeme v Jasovej, cez ktorú preteká, ale sú tu vodné nádrže ovplyvňujúce svojim výparom vody príslahlé prostredie, aj viniče. Po viac než štyroch desaťročiach od ich vybudovania „rybníky“ zrástli s okolím a zdá sa, akoby tu boli od nepamäti.

Celoživotná profesionálna skúsenosť priviedla Ladislava Borosa k hľadaniu súladu medzi hospodárením a prostredím. Keď sa spolu so synmi zhodli, že v roku 2001 prevzmu a rozšíria upadajúci družstevný vinohrad, hľadali spôsob nielen ako ho urobiť výnosnejším, ale aj to, ako by sa stal prirodzenou súčasťou jasovskej poľnohospodárskej krajiny. Do vinič vedie aleja z agátov. Po viac ako 20 rokoch od výsadby zmohtnela a spolu so zmiešanými dubovo-hrabovými lesíkmi vytvorila obruč, ktorá chráni viniče pred vpádmi studeného vzduchu. Poloha viniče nie je iba dar prírody, treba ju spoluvytvárať.

Rozbiehajúci podnikanie mysleli Borosovci na to, aby ho stabilizovali aj v rokoch, keď ho môže negatívne ovplyvniť počasie. Naozaj platí, že osudom vína je ročník, nuž a tie bývajú všakovaké, nielen skvelé, ale aj priemerné a občas aj zlé. Vtedy ekonomiku Vinohradov Jasová, ktoré hospodária dovedna na 800 hektároch, podržia práve iné plodiny.

Súčasne však možno vo väčšom podniku využiť výhody z lacnejšieho zaobstarávania hnojív, ochranných prostriedkov, pretože pri väčších nákupoch sa dá zjednať výhodnejšia cena. Platilo a platí: babka k babce, budú kapce.

Väčšina zo 60-hektárového vinohradu je v najlepších rokoch rodivosti. Pri výsadbe majteli predvídavo odhadli premenlivosť vinárskej módy, ktorá ovplyvňuje dopyt po tom či onom odrodovom alebo cuvée víne. Dovedna vo vinohrade rastie 22 druhov muštových odrôd. Nájde tu slovenskú klasiku – Rizling vlašský aj Rizling rýnsky, Sauvignon blanc, najmä však pre Jasovú typický Tramín červený. Nepochybne je to kráľ miestnych vinohradov. Ale aj Devín, v žilách ktorého koluje práve krv tramínu, je pozoruhodný.

A keď už sme pri bielych odrodách, spomeňme muškátové vína. Z nich pritiahol v ostatných rokoch mimoriadnu pozornosť nielen Muškát moravský, ale najmä Muškát žltý. Typicky tokajskej odrode sa v jasovskej viniči darí a vyhľadávajú ju všetci veľkí slovenskí vinári. V priebehu dvoch desaťročí medzi stálymi partnermi objavujeme Juraja Zápražného z Vinosadov, jeho suseda Martina Pomfyho, trnavské vinárstvo Víno Mrva a Stanko, Chateau Topoľčianky, Villa Víno Rača, ktoré sa stalo tohto roku Vinárstvom roka a špecialitky tu hľadajú aj vinári z neďalekého Strekova bratia Bertovci.

Práve táto plejáda vinárov získala s vínamí z Jasovej prestížne ocenenia v Paríži či Bruseli. Nespomenuli sme modré muštové odrody. Ladislav Boros mladší dáva do pozornosti na jednej strane svetovo rozšírený Cabernet Sauvignon a na druhej Dunaj z dielne Doroty Pospíšilovej, ktorý pomohol vypiplať strekovsko-rúbanský šľachtiteľ a vinohradník Ondrej Korpás ešte ako družstevný agrónóm.

Ako ide dovedna globálne a regionálne? Nuž veľmi jednoducho, ak lokalita vinohra-

Vinohradníčka Alžbeta Jakabová a Ladislav Boros ml. sa tešia z úrody Merlotu.

dov ponúkne viac než univerzálne podmienky. Vtedy sa stáva víno nadpriemerným. Vinohrady si vždy potrpeli na dobrú, rozhodnú a pritom láskavú vinohradnícku ruku. Tak ako rezom vychovávame vinič, rovnako si treba vedieť vychovať ľudí, ktorí sa starajú o vinič. Na čele tímu vinohradníkov stojí Alžbeta Jakabová. Vo vitríne firmy svietia plakety Zlatý rez viniča, ktoré potvrdzujú, že ide o slovenskú šampiónku. Jej prácu však vidno predovšetkým vo viniči. Má nielen šikovné ruky, ale vie si prácu dobre zorganizovať. Lebo vždy ide o preteky s časom. Či už pri reze, zelených prácach alebo počas zberu.

Spolu s Ladislavom Borosom stojíme pri dozrievajúcich strapcoch Merlotu. Sú plné, pekne vyfarbené. Betka Jakabová prehodí, že viniča je krásna nielen keď je obťažkaná úrodou, ale najmä keď kvitne. Omamnú vôňu viniče je dopriate vdychovať zväčša len vinohradníkom, ale jasovské vinohrady sa stali vyhľadávaným miestom aj pre ľudí z okolia. Postarala sa o to pred pár rokmi pandémie covidu. Vtedy ľudia objavili krásu vinohradov.

Pravda, práca vo viniči ich neláka. Problémy s pracovnou silou počas zberu vyriešil kombajn, ktorý dokáže obrať za deň úrodu aj zo 4 až 5 hektárov. No je tu ešte jeden väčší a tvrdší oriešok. Do slovenských vinohradov vtrhla nebezpečná choroba fytoplazma zlaté žltnutie viniča. V Jasovej, našťastie, nemajú v okolí spustnuté viniče drobných zostarnutých vinohradníkov.

Nekompromisný zásah, ktorý teraz organizuje rezort životného prostredia, však mal prísť oveľa skôr. V ohrození sú viniče a tie nie sú ako pšenica jednoročnou kultúrou. Aj vzhľadom na neistú hospodársku situáciu, konsolidáciu nielen štátneho, ale aj rodinných rozpočtov, si kladú v Jasovej otázku, ako ďalej. Prichádza totiž čas obnovy vinič. Štát by mal vyslať signál, ktorým dá najavo, že má záujem o udržanie vinohradov. Víno nie je obyčajný nápoj, spája sa s ním všestranné kultivovanie krajiny aj spoločnosti.

> KONTAKT

Vinohrady Jasová, s.r.o.
941 34 Jasová 616
Konatelia: Ing. Ladislav Boros st.,
Ing. Ladislav Boros ml.
a Ing. Kamil Boroš
Tel.: +421/ 907/ 723 491
e-mail: vinohrady@jasova.sk

Väčšinu úrody muštového hrozna pozberá kombajn.

LÚČNICA symbolizuje nielen folklór, ale aj dobrých poľnohospodárov

Výmera poľnohospodárskej pôdy

2 968 ha

Počet stálych pracovníkov

27

Snázvom Lúčnica sa stretol už asi každý. Väčšina ľudí by si možno pomyslela, že začíname hovoriť o slovenskom folklóre. Ale viacerí poznajú aj obec Lúčnica nad Žitavou neďaleko Vrábľa, kde sídli rovnomenný poľnohospodársky podnik, dlhoročne ukázkovo obhospodarujúci miestne polia. Stoja za ním zariadení domáci poľnohospodári, odborne zdatní, so základnou filozofiou chrániť pôdu a jej úrodnosť aj pre budúce generácie.

V Lúčnici sa v súčasnosti zameriavajú výlučne na pestovanie plodín. „V minulosti sme mali aj živočíšnu výrobu. Ošípané sme chovali na novej farme v Meleku. Žiaľ, na začiatku milénia nám chov zlikvidoval mor. Po čase sme sa snažili ho obnoviť, ale aj vplyvom vtedajšej situácie na trhu sme nakoniec museli definitívne skončiť s chovom ošípaných,“ spomína na obdobie pred vyše dvoch desaťročí konateľka spoločnosti LÚČNICA Mária Kováčová. Podobný osud postihol aj hovädzí dobytok. Výkrm býkov ukončili v roku 2011, pravda, z iného dôvodu. Zvieratá chovali v starších priestoroch, a hoci chceli investovať do rekonštrukcie, mali zviazané ruky pre nevysporiadané pozemky pod stavbami.

Aktuálne tak jediný aktívne využívaný hospodársky dvor a zároveň aj administratívne sídlo sa nachádza vo Vajke nad Žitavou, časti Lúčnice nad Žitavou. Vidieť tu niektoré investície z posledných rokov, späť aj s ochranou životného prostredia. Napríklad, novú čerpaciu stanicu vybudovanú s projektovou pomocou alebo inštalované fotovoltaické panely na streche skladov, z ktorých energia poslúži aj pri prevádzke pozberovej linky. Dominantou dvora, viditeľnou už z diaľky, sú nové silá GGS. Vybudovali ich postupne v dvoch fázach a dnes v nich dokážu dlho-

Za úspešnými výsledkami stoja roky práce ľudí. Na zábere vedenie spoločnosti.

do uskladniť komodity bez straty kvality.

Medzi poľnohospodármi má Lúčnica dobré meno vďaka slušným úrodám plodín. Skrýva sa za tým pestovateľská disciplína a veľmi rozumne vyberané vstupy do výroby. Samozrejme, v poľnohospodárstve môžeme urobiť všetko pre úspech, ale ten sa napriek tomu nedostaví, lebo rozhodujúce slovo má priebeh počasia počas vegetácie. Niekedy úrody pri zbere prekvapia pozitívne, no výnimkou nie sú ani opačné situácie. „V lete nás v dobrom prekvapili úrody obilnín, pri tvrdej pšenici sme zaknihovali v priemere 7,5 t/ha,“ hovorí o peknom žatevnom výsledku konateľ spoločnosti Ľuboš Maračka. S pestovaním tvrdej pšenice začínali medzi prvými na Slovensku už pred tridsiatimi rokmi. Jej pestovateľská plocha postupne rástla a v súčasnosti zaberá každoročne 700 až 800 hektárov. Mäkké odrody pšenice sú zastúpené na miestnych poliach len približne štvrtinou oproti tvrdej.

Žatevným výsledkom potešila naposledy aj repka, ktorú pestovali spolu na 540 hektároch. „Úrody repky sme mali tento rok od 3,7 t/ha po 5,7 t/ha a celkový priemer vyšiel 4,95 t/ha,“ bilancuje Ľuboš Maračka. Plochu repky medziročne zvýšili a zasiali ju teraz až na 680 hektárov. Výberu vhodných odrôd pomáhajú aj pokusy, ktoré v Lúčnici robia pre český SPZO už dve desaťročia. Podobne skúšajú odrody slnečnice a vo vlastnej réžii aj kukurice. „Ide o dobrú spoluprácu, pod gesciou skúsených ľudí si môžeme vyskúšať v našich podmienkach nové odrody a uľahčiť si výber pre nasledujúcu sezónu,“ pochvaľuje si Ľuboš Maračka.

Zrnovú kukuricu pestovali tento rok na 630-hektárovej výmere. V čase našej návštevy v druhej polovici októbra zostávalo na koreni ešte približne 250 hektárov. Dvoma vlastnými kombajnmi, z celkovo troch, dokážu denne pozberať 50 hektárov. Limitom je sušička, teda vlastne dve nové sušiacie silá s kapacitou po 300 ton. Zber kukurice na zrno ide v tomto roku pomalšie na celom Slovensku vzhľadom na vyššiu vlhkosť

pri zbere. „Zvykneme pestovať na takmer 300 hektároch výlučne sladovnícky jačmeň. Ide síce o jarné odrody, ale zhruba polovicu vysievame už na jeseň. Väčšinou vychádzajú lepšie úrodovo aj kvalitatívne jeseňné sejby, ale mali sme aj taký rok, keď to bolo naopak,“ približuje Ľuboš Maračka viacročné skúsenosti.

Pri bilancii plodín v osevnom postupe spomenieme ešte takmer 200 hektárov slnečnice a medzi 50 až 100 hektárov sóje. Posledná menovaná plodina v tunajšom regióne úrodovo veľmi kolíše. Pamätajú si najlepší výsledok na Slovensku ocenený na podujatí NAJ (4,3 t/ha), ale aj nasledujúci ročník, keď celková úroda neprekročila ani jednu tonu z hektára. Pestovateľskou novinkou tohto roka je cirok, ktorý vysiali na svahovitejšie polia. „Pri ciroku išlo najmä o skúšku, ale môžem povedať, že splnil očakávania. Mali sme tri odrody na troch poliach, spolu 60 hektárov,“ komentuje Ľuboš Maračka novú plodinu na ich poliach.

V snahe udržiavať optimálnu štruktúru pôdy a zachovávať jej úrodnosť používajú v Lúčnici pôdochranné technológie. „Všetku slamu vraciame naspäť do pôdy, vysievame medziplodiny. Používame stroje, s ktorými jedným prejazdom urobíme kompletne spracovanie, vrátane predsejbovej prípravy, čím minimalizujeme utlačanie pôdy,“ uvádza Ľuboš Maračka príklady starostlivosti o najcennejší výrobný faktor. Pluhy už dlhšie nepoužívajú, každoročne podryjú až polovicu výmery, čím dosahujú lepšie využitie pôdnej vlahy. V Lúčnici robia pri obrábaní polí správne rozhodnutia, potvrdzujú to aj pravidelné merania penetrometrom, ktoré ukazujú optimálny stav pôdy bez zhutneného podorničia.

Starostlivosť o polia sa odráža v slušných úrodách plodín.

> KONTAKT

LÚČNICA, spol. s r.o.
Vajka nad Žitavou 425 B
951 88 Lúčnica nad Žitavou
Konateľia: Ing. Ľuboš Maračka,
Mária Kováčová
Tel.: +421/ 37/ 7882 124
e-mail: lucnicasro@pobox.sk

Technika, ktorá dokáže jedným prejazdom spracovať pôdu.

FirstFarms Gabčíkovo: zamestnanci podržali firmu v najťažších chvíľach

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 600 ha
Počet pracovníkov	54
Počet prasníc	2 250
Ročná produkcia	76 000 ošipáných

Po získaní titulu Absolútneho víťaza Top Agro v roku 2020 zostáva spoločnosť FirstFarms Gabčíkovo naďalej pevnou súčasťou rebríčka Top 100 poľnohospodárskych podnikov Slovenska. Svoje umiestnenie v jeho prvej polovici si udržala aj po zmene spôsobu hodnotenia pred dvomi rokmi

Pri pohľade na rok 2024 sú výsledky spoločnosti opäť úctyhodné. K tomu podľa slov jej konateľa Mortena Knudsgaarda prispela najmä „vysoká efektívnosť v chove ošipáných, veľmi stabilná produkcia počas celého roka a zároveň pomerne vysoké ceny.“

V prvej polovici roka 2025 však zasiahla podniky so živočíšnou výrobou epidémia slintačky a krívačky (SLAK) a hrozba jej ďalšieho šírenia, pričom gabčíkovský chov ošipáných bol priamo v jej epicentre. Dve postihnuté dobytky farmy, na ktorých museli všetok dobytok utraťiť, sa nachádzali takmer za bránami podniku – len o niečo viac ako 3 km. „Veľmi sme sa báli, že by sa vírus mohol dostať až k nám. Mali sme veľké šťastie, že sa tak nestalo, ale aj tak nám to spôsobilo škody. Po prepuknutí tejto veľmi nebezpečnej choroby sú vytvorené tzv. reštrikčné zóny, v ktorých je zakázané akékoľvek premiestňovanie zvierat vnímavých na toto ochorenie, medzi ktoré patria aj ošipané. Zákaz platí, až kým nie je ohnisko zlikvidované a kým sa okolité stáda neotestujú. My sme boli uzamknutí v tejto 10-kilometrovej zóne viac ako dva mesiace. Pritom prasnice stále rodia prasiatka a vy nemôžete presúvať žiadne ošipané z farmy na farmu, ani ich predávať, takže počet zvierat sa týždeň čo týždeň len zvyšuje. Môžem povedať, že zóna bola uvoľnená v posledný deň pred tým, ako by sme museli začať utrácať pekné ošipané, len aby sme prežili, pretože sme boli plní „po strechu“, spomína M. Knudsgaard.

V ochrane pred preniknutím infekcie do tohto veľkého a úspešného chovu zohrali najväčšiu úlohu efektívne a prísne dodržiavané opatrenia biosekurity, ktoré platili na

Konateľ Morten Knudsgaard: „Naším zamestnancom sme veľmi vďační za to, že v ťažkom období bez výhrad dali firme, čo mohli.“

farme už pred vypuknutím SLAK. Keďže vírus sa prenáša aj prostredníctvom všetkých organických materiálov, na ktorých dokáže dlho prežiť, je z hľadiska šírenia veľmi nebezpečný. Preto v Gabčíkove prijali ďalšie opatrenia, ako dodatočnú manuálnu dezinfekciu všetkých druhov vozidiel, aplikáciu dezinfekcie na cesty v areáli, do ktorého nemohol nikto bez povolenia vstúpiť. „Pre ľudí sme zaviedli extra dezinfekciu obuvi a rúk už pri vstupe za prvú líniu oplotenia a dodatočnú dezinfekciu pri prechode ďalšou líniou, spolupracovali sme aj s úradmi, ktoré vykonávali dezinfekciu áut na cestách. Táto extra práca stála za to, ale vyžadovala vysoké dodatočné náklady. K tomu sa pridali náklady za dlhšie držanie zvierat na farme. Keďže sme však neboli priamo zasiahnutí, nemáme nárok ani na kompenzáciu škôd. Vznikli pritom aj problémy s predajom. Slovensko stále nie je

považované za zónu bez nákazy, preto niektorí zákazníci nechcú brať naše ošipané. Zároveň lokálne bitúnky znížili cenu v porovnaní s Nemeckom, Francúzskom alebo inými krajinami, takže naďalej trpíme nižšími cenami. To všetko sa prejaví na tohtoročných hospodárskych výsledkoch, ale urobíme všetko pre to, aby to

v konečnom dôsledku nebolo až také výrazné,“ približuje konateľ spoločnosti a s dôrazom dodáva: „Chcel by som aj touto cestou ešte raz v mene spoločnosti FirstFarms poďakovať našim zamestnancom. Sme im veľmi vďační za to, že v tomto ťažkom období naozaj tvrdo pracovali bez spochybňovania situácie a bez výhrad či nejakej špeciálnej motivácie preukázali svoju zodpovednosť za zvieratá a spolupatričnosť k firme. Bola to napriek kritickej situácii naozaj skvelá skúsenosť. Aj to ukazuje, že robíme niečo správne v tom, ako sa k našim zamestnancom a ku komunite, v ktorej pôsobíme, správame.“

Čo sa týka rozbehnutých alebo plánovaných investícií a nových technológií, v Gabčíkove sa definitívne vzdali myšlienky na vybudovanie novej bioplynovej stanice. Bráni tomu najmä komplikovaná slovenská legislatíva na prevádzku jednoduchého bioplynového systému, ktorý musí spĺňať rovnaké podmienky ako veľká bioplynová stanica. Pokračujú však v budovaní viacerých fotovoltaických systémov, ktoré budú hlavným motorom v znižovaní uhlíkovej stopy.

Veľmi sa osvedčila novo inštalovaná technológia chladenia maštalí systémom Cooling Pad, ktorá bola aj jedným z faktorov udržania stabilnej produkcie počas celého roka. Preto pribudol aj v ďalších budovách a plánuje sa aj pre výkrmovú prevádzku.

Neoddeliteľnou súčasťou činnosti firmy je aj rastlinná výroba. Začali tu skúšať no-till spôsob obrábania pôdy, k čomu pristupujú opatrne, aby si overili výsledky na menšej ploche. „Chceme sa najprv naučiť, ako na to, pretože je to veľmi odlišné aj v závislosti od kvality pôdy. K tomu sa pridáva umiestňovanie hnoja od ošipáných na polia a závisí to aj od plodín, ktoré máme v osevnom postupe a ten je podmienený tým, že produkujeme hlavne krmivo pre naše ošipané,“ približuje nové aktivity M. Knudsgaard. Plánované nové investície a technológie pritom charakterizuje ako stabilizačné a optimalizačné, najmä v oblasti biosekurity a úspor energie.

Počas tohtoročnej epidémie slintačky a krívačky sa chov gabčíkovských ošipáných nachádzal priamo v jej epicentre.

Pod pekný výsledok v roku 2024 sa podpísala vysoká efektívnosť, veľmi stabilná produkcia počas celého roka a pomerne vysoké nákupné ceny.

> KONTAKT

FirstFarms Gabčíkovo, s.r.o.
Patašská 586
930 05 Gabčíkovo
Konateľ: Morten Knudsgaard
Tel.: +421/ 31/ 5509 716

MLIEČNY FOND

UNIKÁTNA SPOLUPRÁCA VERTIKÁLY PRVOVÝROBY A SPRACOVANIA MLIEKA. NIČ OBDOBNÉ NA SLOVENSKU NENÁJDETE.

Spoluprácu vertikály prvovýroby a spracovania mlieka možno prirovnať k dobrému manželstvu, ktoré prežije každú turbulenciu a vyjde z nej posilnené, schopné žiť vo vyrovnanom vzťahu v dobrých aj horších časoch.

ZVLÁDNUTÉ MLIEČNE KRÍZY

Od roku 2004, kedy Slovensko vstúpilo do Európskej únie, zažil mliečny sektor 2 vážne krízy a jednu sa podarilo odvrátiť. Rok 2009 je dodnes zapísaný v historických tabuľkách ako rok s najnižšou cenou za surové kravské mlieko, niekoľko rokov stabilizácie vystriedala v roku 2016 ďalšia silná mliečna kríza, pričom obe tieto krízy sa podpísali na znížení počtu fariem a produkcie mlieka. Iba zvýšená podpora zo strany štátu pomohla odvrátiť katastrofu v roku 2016, rovnako aj v rokoch 2020/21 ako dôsledok pandémie.

Ako súčasť európskeho trhového priestoru znášajú aj slovenskí farmári a spracovatelia mlieka všetky pozitívne a negatívne javy spoločne, a najmä oveľa intenzívnejšie s ohľadom na svoje veľkostné štruktúry. O to viac musia spolu komunikovať a snažiť sa preklenúť neprajné obdobia. Výhľad na zmenu spoločnej poľnohospodárskej politiky a otváranie európskeho trhu silným svetovým hráčom sú momentom, ktorý opakovane preverí pevnosť manželstva prvovýrobcov a spracovateľov mlieka na Slovensku. Tiež by ich mohol posunúť k ešte cielavedomejšej spolupráci.

PODPORA ŠTÁTU JE VIAC AKO POTREBNÁ

Všetky krízy, ktoré spoločne slovenský mliečny sektor prekonal, neboli z jeho viny. Sektor mlieka v súčasnosti dobiehajú staré hriechy, ktoré na ňom zanechali stopy za predchádzajúce desaťročia. Jedným z nich je investičný dlh podnikov prvovýroby a spracovania mlieka. Prvovýrobcovia a spracovatelia mlieka sa podieľajú na zabezpečení potravinovej bezpečnosti a práve preto si zaslúžia väčšiu pozornosť a zlepšenie podmienok na zabezpečenie konkurencieschopnosti. Vyrábajú jednu z najdôležitejších potravín a preto si zaslúžia aj väčšiu spoločenskú úctu.

SPOLUPRÁCA, KTORÁ NEMÁ OBDOBU

Vertikála prvovýroby a spracovania mlieka svoju spoluprácu povýšila na úroveň, ktorú nedosiahla žiadna iná vertikála na Slovensku. Vytvorením spoločného Mliečneho fondu v roku 2008 prvovýrobcovia a spracovatelia mlieka vytvorili filozofiu propagácie mlieka a mliečnych výrobkov zo Slovenska a filozofiu komunikácie so slovenskými spotrebiteľmi. Mliečny fond združuje viac ako 360 slovenských podnikov prvovýroby a spracovania mlieka. Od roku 2008 bolo do Mliečneho fondu vyzbieraných viac ako 8,5 mil. EUR.

ÚLOHA MLIEČNEHO FONDU

V čase svojho vzniku bola hlavnou úlohou aktivít, financovaných z Mliečneho fondu zabezpečiť zvýšenie spotreby mlieka a mlieč-

nych výrobkov všeobecne. Po roku 2011 bolo prijaté spoločné rozhodnutie sústrediť finančné prostriedky na propagáciu iba slovenského mlieka s dôrazom na propagáciu slovenských značiek. A tak úspešne prebehli úspešné kampane Za SK mliečne výrobky, Adoptuj kravičku a Slovenská mliečna rodina, ktoré sme v tomto roku obohatili o silnú propagáciu overených slovenských značiek mlieka a mliečnych výrobkov.

LOJALITA SPOTREBITEĽA JE KĹUČOVÁ

V dnešnej „konsolidačnej“ dobe sa dá očakávať, že spotrebiteľ sa budú čoraz viac orientovať na cenu ako na kvalitu a pôvod produktov, pričom dôvera a lojálnosť spotrebiteľov pri nákupoch mlieka mliečnych výrobkov je pre slovenských producentov kľúčová. Je pre nás dôležité, aby si slovenský spotrebiteľ uvedomoval, že za každým mliečnym výrobkom je práca farmára, jeho starostlivosť o kravičky a o krajinu, ako aj práca mliekarenskeho podniku, ktorý surové mlieko pretvorí v kvalitný a chutný výrobok. Naším cieľom je, aby s každým domácim mliečnym výrobkom v ruke pociťoval slovenský spotrebiteľ hrdosť, porozumenie a spolupatričnosť.

**NAJLEPŠIE MLIEČNE VÝROBKY
SÚ OD NAŠICH OVERENÝCH
SLOVENSKÝCH ZNAČIEK!**

Mliečne puzzle **Kukučínova**

Výmera poľnohospodárskej pôdy

1 251 ha

Počet pracovníkov

36

Hospodársky výsledok

214 669 eur

V obci Kukučínov v levickom okrese chovajú posledných tristo ošípaných. Prasnice už pred pár mesiacmi odpredali a keď sa im podarí v najbližších týždňoch speňažiť aj výkrmové zvieratá, poľnohospodárske družstvo ukončí svoju desaťročia trvajúcu éru producenta bravčového mäsa. Roky márne dúfali, že sa situácia zlepši a vytvorí dostatok zdrojov na významnejšiu investíciu do modernizácie výroby.

Najzásadnejšou prekážkou stability chovu ošípaných boli odberateľské vzťahy. Mesiac nezaplatené faktúry za dodávky zvierat vyvrcholili v tomto roku tým, že družstvo na dvoch svojich obchodných partnerov podalo návrh na exekúciu. V krajnom kroku videli poslednú možnosť, ako sa domôcť peňazí za dochované zvieratá.

Po potvrdení ohniska afrického moru ošípaných v Dolných Semerovciach v máji 2025 spadli do desaťkilometrového okruhu od infikovanej farmy a tak sa k dovtedajším dlhodobým problémom pridal jeden aktuálny: komu vôbec zdravé zvieratá predať a za akú cenu. „Akonáhle ošípané predáme, vyčistíme maštal a upravíme ju pre potreby chovu hovädzieho dobytká. Aby sme ušetrili čas, už dnes objekt upravujeme zvonku. Z vlastných zdrojov budujeme výbehy pre jalovice. Rozhodnutie zruší chov ošípaných som podmienil tomu, že nemôžeme poklesnúť v produkcii živočišnej výroby,“ vysvetľuje predseda družstva Zoltán Cibula.

Družstvo v posledných štyroch rokoch zvyšuje stavy hovädzieho dobytká aj produkciu mlieka. „Z 210 dojníc sa postupne v priebehu posledných dvoch – troch rokov dostávame na 250 kusov. To sa spolu so zvýšenou úžitkovosťou podpísalo pod nárast produkcie mlieka. Za ostatné štyri roky stúpila ročná produkcia o 700-tisíc kilogramov,“ dodáva hlavný zooloog družstva Ľudovít Saróka.

Aktuálne doja v Kukučínove v priemere 11 396 litrov mlieka na dojnicu a rok, čo ich v rámci holšajnského plemena radí na 24. miesto v republike. Dojenie prebieha

Zooloog Ľudovít Saróka (vľavo) a predseda družstva Bence Saróka.

V objekte, kde sú dnes ešte ošípané, už v exteriéri budujú prístrešky pre jalovice. Cieľom Zoltána Cibulu bolo čo najskôr vytvoriť nové ustajňovacie priestory.

trikrát denne, čo podľa zooloogov prináša približne o 10 až 15 percent viac mlieka, ako len ranné a večerné dojenie.

„Kto dnes pri päťdesiatcentovej cene mlieka vyrába stratu, nech s jeho produkciou prestane. Značí to, že má v chove veľký problém. Buď zlé ustajnenie, zlú krmnú dávku či odbornosť. Pri úžitkovosti nad 10-tisíc litrov mlieka nemôže byť jeho produkcia dnes stratovou záležitosťou,“ presvedča Zoltán Cibula.

V ostatných rokoch v družstve výrazne postúpili pri welfare zvierat. Nemajú síce vybudované nové maštale, ale staré objekty rekonštruovali tak, aby mali zvieratá dostatok miesta, svetla, vzduchu a v letných mesiacoch zabezpečené chladenie. Krmnú dávku prispôbili aj horúcim dňom, aby zabezpečili čo najmenšie výkyvy v produkcii. Pomohla tomu ražná senáž, ktorá je dobre stráviteľná. Okrem toho krmia kukuricou, lucernou, miagánym vlhkým kukuričným zrnom, cirokom aj cukrovárnickými rezkami. Dôležitá je pritom kvalita.

„Je to veľmi jednoduchá vec. Krave musíte dať všetko, čo potrebujú, a ona vám dá to, čo potrebujete vy. Aj keď to znie veľmi jednoducho, je za tým skladačka, ktorú možno prirovnať k puzzle. Aby ste dostali komplexný obraz, musíte mať všetky dieliky. To platí aj pri výrobe mlieka. Chov dojníc je obrovská súhra všetkých faktorov, ktoré tvoria výsledok,“ prízvukuje hlavný zooloog.

Dôležitú úlohu zohráva rastlinná výroba, ktorá zabezpečuje pre živočišnú výrobu produkciu asi z jednej štvrtiny výmery. Na ostatných plochách pestujú v družstve komerčné plodiny. Tak ako inde na Slovensku, aj oni sú v tomto roku s úrodami relatívne spokojní. Všetko však záviselo od konkrétnej plodiny.

„Keby mi niekto povedal pred žatvou,

že tu budeme mať 4,5 tony repky z hektára, tak si poviem, že bodaj by si mal pravdu. Aj 7 ton ozimného jačmeňa bola veľmi dobrá priemerná úroda, keďže bol vysiaty aj na slabších parcelách. Nie som až tak spokojný s výsledkom pri ozimnej a tvrdej pšenici,“ hodnotí predseda.

Dve susedené parcely tvrdej pšenice mali značný rozdiel v úrode. Tam, kde predtým pestovali repku, dosiahli úrodu 6,7 ton z hektára a kde bola predplodinou kukurica, o dve tony menej. Najmä v jarných mesiacoch chýbala vlaha, ktorá by rozhybala mikroorganizmy v pôde a došlo by tak k lepšiemu rozloženiu pozberových zvyškov, na ktoré je kukurica bohatá.

„Suchom trpeli aj krmoviny vysiate na ornej pôde, tu sa však jarne manko v produkcii podarilo dohnať. Pomohla tomu aj dobre premyslená mechanizácia. Disponujeme napríklad rezačkou, aby sme stihli prípravu senáže včas a nestrácali na kvalite krmiva,“ hovorí Zoltán Cibula.

Družstvo sa v posledných rokoch zapojilo do viacerých výziev na eurofondové investície. Ak sa ešte pred niekoľkými mesiacmi zdalo, že uspeli len s jedným projektom, po posune bodových hraníc im oznámili, že úspešní boli aj v ďalších požiadavkách.

„Nakúpili sme aj samochoďný postrekoč, dva teleskopické nakladače Manitou, malý traktor New Holland do vinohradu, zhrňovač Pöttinger a krmný voz Storti Husky,“ vymenúva predseda položky z ďalších dvoch projektov. Priamo do chovu dojníc smerovali aj prostriedky na nákup systému detekcie ruje a sledovania zdravotného stavu kráv.

„Investícia môže byť prínosom len tam, kde ju pracovníci vedia využiť. Ľudia, ktorí dnes robia v Kukučínove, takto k novým technológiám prístupujú,“ uzatvára Zoltán Cibula.

Chov ošípaných nedokázal vytvoriť dostatok zdrojov na svoju modernizáciu.

> KONTAKT

Kukučínov –
Poľnohospodárske družstvo
937 01 Kukučínov 112
Predseda: Ing. Zoltán Cibula
Tel.: +421/ 36/ 7799 197
Mobil: + 421/ 905/ 530 251
e-mail: pdkukucinov@gmail.com

PD Dubnica: ako na záchranu slovenského mlieka

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 180 ha
Počet pracovníkov	32
Zisk	73 364 eur

Úpadok slovenskej prvovýroby mlieka má smutnú číselnú podobu: každý rok svoje brány nadobro zavrie dvadsiatka chovov, pričom za dve dekády žiadny nový do mapy mliečnych fariem nepribudol. Keby to tak pokračovalo ďalej, za 15 rokov bude domáce kravské mlieko iba spomienkou na staré časy.

Našťastie, na Slovensku sú ešte stále podniky, ktoré robia všetko preto, aby najčiernejší scenár nenastal. Jedným z nich je Poľnohospodárske družstvo Dubnica nad Váhom, ktoré sa dlhodobo snaží udržať produkciu surového kravského mlieka na Považí. Vďaka vytrvalosti, dobrým rozhodnutiam, ale aj spájaniu síl sa to darí.

V družstve sa venujú prevažne rastlinnej výrobe, no príjmy čoraz viac ťahajú zvieratá. Aj tu kedysi mala miesto produkcia bravčového mäsa, ktorú však postihol podobný osud ako v ostatných kútoch krajiny. Vplyvom lacných dovozov a tlaku bitúnkov na výkupné ceny výkrm postupne ukončili. Ekonomika nepustí.

To dalo priestor venovať sa naplno produkcii mlieka. V súčasnosti ročná úžitkovosť dojníc prekonalala hranicu 10 000 litrov. A z rozprávania predsedu družstva Antona Rebra je jasné, že ide o dlhodobé úsilie nasmerovať výrobu k väčšej efektívnosti. „Bola to dlhá cesta. Roky sme prešlapovali na jednom mieste a nevedeli sme prekročiť v ročnej dojivosti sedemtisíc litrov,“ opisuje.

Keďže výsledky neprichádzali, niekoľkokrát menili výživárov. Situácia sa zlepšila, až keď rozbehli spoluprácu s Milošom Haasom, špičkovým slovenským veterinárom, ktorý v Kanade manažuje tisícové stáda. Družstvu pomáha na diaľku, no každý rok sa dvakrát prídru na zvieratá v dubnickom družstve pozrieť aj osobne. „Pomohol nastaviť krmnú dávku, reprodukciu aj manažment stáda. Vidno pokrok – nielen pokiaľ ide o mlieko, ale aj o zdravie kráv a teliat,“ pochvaľuje si predseda a dodáva: „Somatika, bielkoviny aj tuky dosahujú hodnoty najkvalitnejšieho mlieka. Najväčšia zmena nastala v krmivách – musíte vážiť všetko, aj sušiny pri výrobe lucerkových senáží sa líšia počas dňa. Ráno má 30 percent, poobede 40 a to robí rozdiely v dávke. Prešli sme z kompletnej krmných zmesí na vlastnú výrobu – bielkovinový koncentrát dopĺňame mačkaným obilím, repkovým šrotom a kukuricou.“

Živočišna výroba by sa však na zelené čísla nedostala bez investícií do obnovy objektov a strojov, do ktorých sa už silno zahryzol zub času. Podnik naplno využil možnosti, ktoré ponúkajú európske fondy, keď uspel so žiadosťou na veľký 650-tisícový projekt. Rekonštrukcie sa dočkali teliatnik a stará pôrodná kráv, vybudovali dojareň, rozšírili senážne plochy a dokúpili techniku: krmný voz, traktory, aplikátor hnojovice, hrabačky či lis

na balíky. Dole tlačiť náklady bude už aj nová fotovoltika na teliatniku.

„Každá finančná pomoc je dobrá – keď máte 50 až 60-percentnú dotáciu, je to slušné. Zvyšok si prispievame sami. Časť investícií realizujeme cez odbytové združenie,“ zdôrazňuje Anton Rebro.

Predseda družstva Ing. Anton Rebro.

A tým sa dostávame k ďalšej časti receptu na udržanie konkurencieschopnosti v našom agrosektore. K spolupráci. Družstvo je dlhoročným členom odbytového združenia Mlieko Považie. Predseda hovorí, že odbytovka má stále veľký zmysel. V minulosti podniku rozširoval príjmy dotáciami na liter mlieka. Keď tie skončili, regionálni prvovýrobcovia mlieka začali združenie využívať na investičné dotácie, napríklad na chladenie mlieka, ventiláciu ustajnenia, identifikáciu dojníc či nákup rohoží. No ešte viac to posilňuje jeho pozíciu pri rokovaniach so spracovateľom, ku ktorému smeruje celá mliečna produkcia.

„V odbytovke je vyjednávací sila. Keď dodávame polovicu mlieka do mliekare spoločne, už nás nemôžu len tak odbiť. Pre nich je to existenčné množstvo. Máme istotu odberu a férové ceny. Tie kopírujú slovenský priemer, niekedy sme dokonca aj mierne nad ním“ pochvaľuje si predseda.

V súčasnosti dosiahla cena mlieka 53 centov za liter, čo dostalo jeho výrobu do mierneho zisku. Znamená to, že sa v Dubnici pokúsia produkciu kravského mlieka rozširovať? Nie neobmedzene a nie za každú cenu.

Strop úžitkovosti predsedu odhaduje na 11 000 litrov mlieka. „Nemôžeme sa hnať do extrémov. Ak by sme mali 13 000 litrov a stratili stotisíc eur, nemá to zmysel. Cieľ je udržať rovnováhu – kvalitu aj efektívnosť,“ hovorí

Družstvo prevádzkuje aj jeden mliečny automat v centre Dubnice nad Váhom.

s tým, že v plánoch je aj návrat k čiernemu holštajnovi, čo by na kravu dalo ďalšiu tisíciku litrov mlieka.

Pravda, chovať viac zvierat nateraz neprichádza do úvahy. Kapacitne to nevládne dvor a podnik už dlhšie pre zástavbu prichádza o desiatky hektárov najbonitnejšej pôdy. Už 70 hektárov stratili, výhľadovo to môže byť až 200. Na týchto pôdach sa dopestovalo sedem ton obilia. Na štrkoch sa to nedá nahradiť.

A tradičnou brzdou ostáva aj jedna z najväčších slabín slovenského poľnohospodárstva: nie sú ľudia. „Najväčší problém sú dojičky. Kedysi to robili ženy, ktoré to mali ako srdcovku. Teraz prídu, vydržia mesiac-dva a odídu,“ zúfa si predseda.

O niečo väčšie starosti však družstvu robí rastlinná výroba. Túto sezónu najlepšie vystihuje veta „dobrá úroda, zlé ceny“. Zmluvy, ktoré boli podľa predsedu dobré, sa pre dažde počas žatvy nedali naplniť. Pri 40-percentnom prepade ceny len na 90 hektároch tvrdej pšenice, ktorú nakoniec počasie premenilo iba na krmivo, prišiel podnik o desaťtisíce eur. Podobné straty počítal aj pri sladovníckom jačmeni a cukrovej repe.

Samozrejme, v družstve zvažujú všetky možnosti, ako zlepšiť výsledky. Anton Rebro hovorí hlavne o pozberovej úprave. „Keď prší v čase žatvy, kvalita ide dolu. Preto premýšľame o mobilnej sušičke, s ktorou by sa to dalo zachrániť,“ približuje a dodáva, že v prípade vhodných výziev by sa pokúsili aj o investície do skladovania.

Cestou podľa neho je aj väčšia zmena a diverzifikácia plodín. „Budeme musieť hľadať náhrady – možno viac kukurice, hrach, menej tvrdej pšenice a repy,“ dodáva.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
Dubnica nad Váhom
Kvášovec
018 41 Dubnica nad Váhom
Predseda: Ing. Anton Rebro
Tel.: +421/ 42/ 4440 298
Mobil: +421/ 918/ 661 726
e-mail: pddubnica@pddubnica
www.pddubnica.sk

Hydina Súlovce: na Slovensku nemusíme jesť mäso zo zahraničia

Počet pracovníkov	24
Zisk po zdanení	562 647eur
Fenómén	kvalitné kuracie mäso Made in Slovakia

Cestu Slovenska k sebestačnosti v spotrebe mäsa otvorilo intenzívne hydinarstvo. Od konca sedemdesiatych rokov minulého storočia patrilo k výstavným skriniam slovenského agropotravinárstva. Opieralo sa o domácu produkciu zrnovín, na svoju dobu moderné farmy, odvetvie fungovalo ako po vertikále a horizontále a jeho dušou boli ľudia. Niektorí vo svojom diele vytrvalo pokračujú ďalej, nehladiac na všetky prekážky, s ktorými sa stretli a stretávajú.

Poľnohospodárski inžinieri Marián Čakajda a Vojtech Fabián spojili svoj život s hydinarstvom v osemdesiatych rokoch a prežili s ním všetky vzostupy aj pády. Vybudovali jeden z najproduktívnejších hydinárskeho komplexov v krajine. Taký, ktorý naozaj zodpovedá súčasným požiadavkám aj pokiaľ ide o pohodlie – welfare zvierat ako aj o dosah farmy na životné prostredie. V brandži pôsobia štyri desaťročia a stále si myslia, že ich farma nepovedala posledné slovo v ponuke čerstvej hydiny.

Sú presvedčení, že mohli by jej vyrobiť ešte viac. Tobož, keď Slovensko má bohaté zdroje zrna, dnes aj Non GMO sóje, ale paradoxne domáca výroba hydiny podobne ako bravčového mäsa upadá. V čase, keď sa toľko hovorí o oživení sebestačnosti, sa na slovenskom území udomáčuujú konkurenti napríklad z Ukrajiny, ktorí tu otvárajú spracovateľské závody. Jeden už majú a bude ďalší?

Kto v snahe o potravinovú bezpečnosť – pozor, nie sebestačnosť – bude podporený? Domáci výrobcovia, ktorí dokázali a podržali krajinu vo výrobe mäsa v každej ťažkej chvíli, alebo tí, čo de facto dusia svojou produkciou zrna a hydiny slovenskú produkciu?

Konatelia Ing. Vojtech Fabian a Ing. Marián Čakajda.

V Súlovciach je areál, ktorý má vynikajúcu polohu, je rokmi odskúšaný, že neškodí životnému prostrediu ani obci, lebo je výborne situovaný v zelenom objatí lesa. Zo 14 hál tu ročne vyprodukujú okolo osemtisíc ton mäsa, ktoré spracúva neďaleký závod HYZA Topolčany. Ten zvýšil spracovateľskú kapacitu a pýta státisíce nových kurčiat. Nie je to náhoda, spotreba kuracieho mäsa rastie, je lacnejšie ako bravčové a vlni po prvý raz predbehlo najpopulárnejšiu bravčovinu. A to by mohla byť príležitosť aj pre Hydinu Súlovce.

Ukazuje sa však, že rozšíriť výrobu a farmu o tri haly na ploche 3,5 hektára nie je vôbec také jednoduché. Prítom zďaleka nejde o pôdu takej vysokej bonity, ako je čiernozem v okolí Šurian, kde sa má postaviť baterkáreň. Areál hydinarne sa nachádza na chudobných pôdach v podhorskej oblasti pohoria Tríbeč. Pravda, aj tu prichodí vykúpiť pozemky, ale do hry vstupuje životné prostredie a dobre známa EIA, ktorá posudzuje vplyvy investície na život ľudí a prírodu. Nestáčila by tzv. malá EIA? Musí byť veľká? Rezort vie niekedy konať veľmi rýchle, ale keď chce, sú jeho úradníci schopní preskúmať aj to, čo už bolo dávno preverené hospodárskou praxou.

Čo je štát? Organizácia, ktorá z vôle ľudu a platená daňami občanov má pracovať na prospech spoločnosti. V čase klesajúcej potravinovej sebestačnosti, ale aj neistej situácie vyvolanej zhoršenými medzinárodnými podmienkami je naťahovanie času to najhoršie, čo môže podnikateľov postihnúť. Prítom okolnosti žičia producentom hydiny. V dôsledku vtáčej chrípky vypadli silní producenti v Poľsku aj Maďarsku, hydina chýba vo Veľkej Británii a jej ceny rastú. Slovensko nevie uspokojiť ani vlastný dopyt, ani exportné možnosti.

„Živíme plán na rozšírenie výroby zo 600-tisíc na 800-tisíc kurčiat v jednom zástave, ale dni bežia a nevieme sa pohnúť

z miesta. Lebo všetko dlho trvá a pritom počívame, ako sa sem chystajú vstúpiť konkurenti z Ukrajiny. Prestávame rozumieť tomu, prečo sa nevieme pohnúť z miesta,“ hovorí Marián Čakajda.

Spomenie, že už raz presne pred desiatimi rokmi mali pripravený obdobný projekt, ale zlyhal na prehnaných požiadavkách úradov. Alebo skôr úradníkov služobníkov štátu? Ako je možné, že v Poľsku vedia zadministrovať obdobné investičné projekty rýchle a neodradia lehotami ani domácich, ani zahraničných investorov?

Podnikanie pripomína tečúcu vodu. Buď núkajúcu sa príležitosť v pravom momente firma využije, alebo zostane opäť premrhnanou. Vlni Hydina Súlovce vytvorila zisk vyše pol milióna eur, peniaze investovala do modernizácie, lebo veď aj existujúce zariadenia raz doslúžia a treba ich nahradiť.

Pravda, aj v Hydine Súlovce vedia, že za výkonnosťou podniku sú nielen technológie, kvalitné krmivá a biologický materiál, no predovšetkým ľudia, ktorí sa starajú o zvieratá. Bezmála tri štvrtiny pracovníkov v podniku sú zamestnanci, ktorí sa de facto upísali firme na celý život. Na ľudí, čo odpracovali 25 rokov, je spoľahnutie. Vedia, čo presne majú robiť, netreba ich vynukovať. Ťažšie je zohnať za nich náhradu, keď odídu do dôchodku. Citeľne chýbajú údržbárske profesiie, ako sú napríklad elektrikári. Úzkym profilom sú aj vysokoškolsky vzdelaní odborníci, zootecnika veru nie je snom mládeže.

Zdá sa, že prv mnoho samozrejmych vecí, ktoré dlho fungovali akoby samy od seba, zlyháva. „Podcenili sme odborné školstvo, poľnohospodárstvo príde na pretras len vtedy, keď sa hovorí o dotáciách a ich zneužívaní, ale oveľa menej sa hovorí o jeho potrebnosti pre chod života obyvateľov tejto krajiny,“ zhodujú sa v názore na príčiny stagnácie agropotravinárstva Marián Čakajda a Vojtech Fabián.

Patria k pokoleniu tých, čo nadviazali na dielo generácie otcov a teraz premýšľajú, aký zmysel malo 40 rokov života, počas ktorého udržali nad vodou jeden z posledných ostrovov konkurencieschopnej hydinárskej výroby. Vravia, že nádej umiera posledná. Dostali aj ponuky na odpredaj farmy, ale cena, ktorú si kupci predstavovali, ani zďaleka nezodpovedala hodnote a potenciálu diela.

Ako sa vraví, niet všetkým dňom koniec. Víťazia tí, čo sú vytrvalí, ale treba nastoliť poriadok aj tam, kde by mal byť samozrejmosťou, teda v správe vecí verejných. Lebo ony ovplyvňujú hospodárenie a chod podnikov, od ktorých závisí spokojnosť ľudí.

> KONTAKT

Hydina Súlovce, s.r.o.
954 16 Súlovce
Konatelia: Ing. Marián Čakajda
a Ing. Vojtech Fabian
Tel.: +421/ 38/ 5317 191
e-mail: hydinasulovce@
hydinasulovce.sk

Zatiaľ z jedného zástavu vychádza 600-tisíc kurčiat. V podniku by chceli zvýšiť tento počet na 800-tisíc.

V Sládkovičove by sa bez skúšania nových postupov neposúvali dopredu

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 250 ha
Priemerný počet pracovníkov	29
Produktivita práce na pracovníka	28 225 eur
Pridaná hodnota	818 529 eur

Ekologické poľnohospodárstvo často vnímame ako záležitosť menších fariem. SEMA HŠ Sládkovičovo úspešne pôsobí v ekológii od roku 1999. Je jedným z najväčších bio-podnikov na Slovensku a dokazuje, že ekologická produkcia je možná aj vo väčšom rozsahu. Svoje miesto niekoľko krát obhájila aj v rebríčku TOP AGRO v konkurencii podnikov s konvenčnou produkciou. Aktuálne tu pestujú šesť klasických ekologických plodín: jačmeň, pšenica, hrach, kukurica, slnečnica a pšenica špaldová.

Opraty vedenia podniku takmer naplno prevzal od dlhoročného riaditeľa Mariana Halmeša (ktorý zostal konateľom), jeho syn Martin. Do spoločnosti priniesol aj skúsenosti z iných úspešných firiem, kde po ukončení vysokej školy niekoľko rokov pracoval. Naďalej však otec so synom spoločne zvažujú inovácie a čo najlepšie postupy, ako dosiahnuť vyššiu a zároveň kvalitnú produkciu spĺňajúcu najprísnejšie kritériá.

Nie náhodou z firmy na export odchádza približne 90 % produkcie a kľúčom k ekonomickej stabilite je dlhodobá a úspešná spolupráca s nemeckým odberateľom, ktorá trvá takmer 28 rokov. Nemecký partner kupuje 3 500 až 5 000 ton bioproduktov a ponúka dobré ceny. „Certifikáty a pravidelné kontroly sú neoddeliteľnou súčasťou našej spolupráce. Za tie roky sme si vybudovali vysokú úroveň dôvery. Už nemusíme platiť za laboratorné rozbor z každej dodávky, robí si ich odberateľ sám na vlastné náklady,“ hovorí Marian Halmeš.

Trhy s ekologickými komoditami sa neradia cenami na svetových burzách, ale ponukou a dopytom. „Zvýšenie dostupnosti ekologicky vypestovaných produktov sa prejavilo práve počas roka 2024, keď sme zaznamenali výrazný pokles ich nákupných cien. Kým predošlé výkyvy boli len okolo 5–10 %, cena kukurice klesla z 310–350 na 230 eur a cena kvalitnej potravinárskej pšenice z 300–360 na 240–250 eur. „Je to výrazný

Marian a Martin Halmešovi naďalej spoločne zvažujú, ako dosiahnuť čo najvyššiu úrodu, ktorá zároveň splní aj najprísnejšie kritériá.

rozdiel, ktorý ovplyvnil hospodársky výsledok,“ hovorí Martin Halmeš a otec vysvetľuje: „Posilnila sa ekologická výroba v Nemecku, mnohé podniky už ukončili prechodné obdobie a naplno začali zásobovať trh. Produkcia ekologických komodít sa tam zvýšila zhruba o 20 %. Na Slovensku zostáva záujem o ekologické produkty minimálny, najmä kvôli vyššej cene, na odbyt idú len krmné komodity (krmná pšenica, jačmeň, kukurica). Jediným našim väčším odberateľom je spoločnosť BúšlakOil, ktorá má záujem o slnečnicu. Máme tú výhodu, že si dokážeme uskladniť celú produkciu a môžeme predávať vtedy, keď je cena lepšia.“

Aj keď ekologická produkcia prináša väčšie úskalia ako konvenčná najmä pri ničení burín v porastoch a skladiskových škodcov, v Sládkovičove ani na chvíľu neuvažujú ukončiť ekologickú produkciu: „Prirástlo nám to k srdcu. Už aj naši zamestnanci vedia, ktoré úkony musia spraviť, aby nedošlo ku kontaminácii ekologického produktu,“ vysvetľuje Marian Halmeš, pričom priznáva, že dochádza aj k neočakávaným situáciám: „Každý rok je iný, vždy niečo dokáže prekvapiť. Napríklad tento rok nám doslova „vzbuchlo“ 120 ha hrachu. Výdatné zrážky prišli v nevhodnom období, nemohli sme vstúpiť do porastu a prerástli ho všetky letné buriny. Bez chémie nič nenarobíme, museli sme všetok podvríť a zadiskovať. Je to veľký finančný výpadok, ale už to berieme aj z tej pozitívnej stránky: živiny z hrachu zostanú v pôde pre ďalšiu plodinu.“

Kým v konvencii sa problém so škodcami a burinami dá riešiť postrekom, v ekológii musí agronóm neustále premýšľať nad každým krokom, aby nepoškodil úrodu. Najlepšie sa osvedčila mechanická ochrana, najmä

používanie brán a plečiek niekoľkokrát po sebe. Špeciálnou metódou je takzvané „bránenie na slepo“ pred vzídením plodiny (napr. kukurice, slnečnice). „Keď brána prebehne po pôde, odhalí jemné koreničky burín, ktoré slnko následne spáli a potom už ich tlak nie je taký silný,“ vysvetľuje Martin Halmeš a približi aj ďalšie inovatívne riešenia: „Využívame presnú sejbu, kamera navádza plečky. Zvažujeme aj kúpu dronu na monitorovanie porastov, najmä kukurice, aby sme včas odhalili ohniská škodcov či poškodenie diviakmi. Testujeme sejbu repky v dvojriadkoch, aby plodina mala viac priestoru. Skúšali sme aj minimalizačné technológie, dospeli sme však k názoru, že do ekologickej produkcie nie sú vhodné, lebo pri tlaku burín nemôžeme použiť chémiu. Takisto si vždy radšej na menšej ploche vyskúšame nové osivá, nové certifikované prípravky na ochranu či výživu. Až potom sa rozhodujeme, či ich začneme používať. Nie všetky pokusy sa teda zavedú aj do praxe, ale bez skúšania sa dopredu neposunieme.“

V spoločnosti majú ťažké srdce na povinnosť zakladať úhory a biopásy aj pri ekologickom spôsobe hospodárenia. Podľa Mariana Halmeša robiť úhor na najbonitnejšej pôde na Slovensku, na Podunajskej nížine, je hriech. „Úhory a biopásy slúžia len ako semeniská burín. Pri pretrvávajúcich silných vetroch sa šíria rýchlo, najmä invázne a hlboko koreniace buriny (napr. pichliač), s ktorými sme sa predtým dokázali vysporiadať podrytím. Prítom pichliač sa množí nielen semenom, ale aj koreňom. Mechanickými spôsobmi sme proti takýmto burinám slabí. Potom to dopadne tak, že slnečnicu na dva roky úhorovancom pozemku úplne prerástli buriny, hoci sme urobili až šesť mechanických zásahov. Už dokonca zvažujeme možnosť prestať žiadať o priame platby, aby sme neboli povinní úhorovať a robiť biopásy,“ hovorí na záver.

Príprava pôdy pre novú úrodu bola počas našej návštevy v plnom prúde.

> KONTAKT

SEMA HŠ, s.r.o.
Konateľ: Ing. Marian Halmeš
Nový Dvor 1862
925 21 Sládkovičovo
Tel.: +421/ 31/ 7841 721
sekretariat@sema.sk
www.sema.sk

Nájsť vhodného človeka do poľnohospodárskej výroby nie je jednoduché, pri Michalovi Žabkovi (vpravo), ktorý je novým agronómom podniku, sa to podarilo.

ViaJur Agricultura Farná – usadlosť, aká nemá na Slovensku páru

Výmera pôdy	60 ha
Počet zamestnancov	18
Zisk	541 918 eur
Fenoméni – ekologické, ekonomické a estetické ide dovedna	

Tomáš Dilong preferuje citlivý prístup k vinici a vínu.

Kolko trvá, kým sa značka zapíše do povedomia spoločnosti a začne ňou hýbať? V búrlivom 21. storočí, kde ľudia medzi sebou komunikujú na všadeprítomných sociálnych sieťach, ide všetko rýchlejšie. Pred desiatimi rokmi nikto nevedel o usadlosti ViaJur Agricultura Farná a dnes sa stáva jednou z najvyhľadávanejších agroturistických destinácií v kedysi zabudnutom kúte Podunajskej pahorkatiny. Oslovuje všetky vrstvy spoločnosti: rodiny s deťmi, zamilované mladé páry či seniorov mudrujúcich nad starými dobrými časmi.

Vo Farnej objavia to, čo je stále vzácné – obraz moderného ekologicky zmýšľajúce-

ho Slovenska, ktorý možno vnímať všetkými zmyslami.

Názov spoločnosti je viac než symbolický. Via je po latinsky cesta, agricultura znamená poľnohospodárska kultúra (môže to byť plodina, ale aj kultúra, úroveň hospodárenia). A práve tieto dve slová vyjadrujú zmysel, s ktorým rodinná investičná spoločnosť ZAR, a.s., založila usadlosť vo Farnej. Po tom, čo oživila palffyovský kaštieľ vo Sv. Juri, hľadala miesto, kde by sa dali dotiahnuť ďalšie podnikateľské zámery súvisiace s novým pohľadom na vidiecku krajinu a využitím jej prirodzeného potenciálu na úžitok i potešenie.

Vo Farnej, dedinke s 1 300 dušami, ZAR objavila zabudnutý a po rokoch neobrábaný zdivený niekdajší družstevný vinohrad. Bolo to v roku 2016. Odvtedy uplynulo desať rokov a na pomedzí okresov Levice a Nové Zámky na Ikladskom vrchu vyrástla vinohradnícko-agroturistická usadlosť, aká nemá na Slovensku páru. Je reakciou na túžbu spoločnosti žiť zdravšie, viac v súlade s prírodou, dopriať si jedlo, víno, ovocie, zeleninu, ktoré naozaj chutia, voňajú prostredím, čo ich zrodilo. Vinice na zanedbaných Perešských honoch vyslobodili aj za pomoci ťažkej techniky spod nadvlády divých šípkov a agátu a do priestoru vstúpil nový vinohrad obohatený o veľkú kvitnúcu záhradu. Usadlosť sa hospodársky rozvíja, rastie z roka na rok do krásy, o čom svedčí čulá komunikácia na sociálnych sieťach.

Čím je ViaJur Agricultura vo Farnej príťažlivá? Predovšetkým novou krajinársko-záhradnou architektúrou. Do krajiny je citlivo zakomponovaná nielen obnovená vinica, ale aj sady s ovocím, ktoré sa na juhu Slovenska vždy pestovalo a na ktoré sme v ére industriálneho poľnohospodárstva takmer zabudli. Zároveň tu v dôsledku globálneho otepľovania nájdeme rastlinstvo, s ktorým prišli na Slovensko nové farby, vône a chute prírody typické pre mediteránne – stredozemské prostredie. Napríklad tu rastú olivy, z ktorých pozberali tohto roku prvú úrodu.

Je tu jedinečná zeleninová záhrada s množstvom tradičnej zeleniny a liečivých bylín. To všetko umožňuje pripraviť pre návštevníkov zaujímavý výlet do citlivo kultivovanej poľnohospodárskej krajiny, ktorý vrcholí ochutnávkou jedál a vín.

Jedným z realizátorov tohto diela je Tomáš Dilong. Medzi vinohradníkmi a vinármi je to známe a rešpektované meno. Kariéru odštartoval na Novom Zélande a má bohaté skúsenosti aj z malokarpatských viníc a pivníc, čo dnes zužitkúva vo ViaJur Agricultura.

Hoci je Dilong predovšetkým vinohradník a vinár, akcentuje všestranné, mnohokrát využitie 60-hektárového priestoru. Jeho tvárou sú, samozrejme, vinice, kde dostali priestor v pomere 1:1 biele a modré muš-

Usadlosť vo Farnej – to sú levandule, vinice či múzeum traktorov.

speli nové technológie, si návštevník uvedomí, keď nastúpi do vyhladkového elektromobilu. Na elektrinu sú poháňané s výnimkou traktorov aj malé úžitkové valníky. Zhruba polovicu elektrickej energie tu získavajú z fotovoltaických panelov, ktoré vidíme na streche modernej hospodárskej budovy.

Každý z návštevníkov usadlosti tu nájde niečo, čo ho chytí za srdce. Emócia a racionalita tvoria vynikajúci tandem. V štýlovom vinohradníckom dome REVA možno ochutnať jedlá a vína, pritom všetky suroviny vrátane delikátnych ingrediencií pochádzajú z usadlosti. Pri potulkách vinicou objavia ľudia vzácné včeláriky zlaté, nádherné pestrofarebné vtáky. Spolu s brehuľami hniezdia v starej pieskovni, ktorá je súčasťou areálu.

Najnovšou atrakciou ViaJur Agricultura sú sobáša v chráme prírody. V kalendári na rok 2026 sú už obsadené takmer všetky termíny. Niektorí zvyknú hovoriť, že vo Farnej objavili Toskánsko, iní Provensálsko. Nie, je to územie sformované umnými slovenskými hospodármi, ktorí sa nechali inšpirovať tradíciou, možnosťami nových technológií a ktorí vedú premeniť na príležitosť aj zmeny, čo prináša globálne oteplenie.

tové odrody. Nájde tu svetovú klasiku z Bordeaux (Cabernet Sauvignon, Cabernet Franc, Merlot), Burgundska (rodina pinotov) či Tramín korenistý pochádzajúci z obce Traminu v severnom Taliansku, ako aj slovenské novošachtence Dunaj či Hron.

Neprehliadnuteľnou ozdobou usadlosti sú levanduľové záhony. Vysadili tu dovedna 12-tisíc kusov levandule Angustifolie a levandule Grosso. Na prelome mája a júna sa levanduľa stala jedným z magnetov, ktorý priťahuje ľudí na farniansku usadlosť nie menej ako včely. Novou atrakciou je samozber levanduľových kytičiek a fotenie uprostred levanduľových záhonov.

Súčasťou usadlosti je aj včelie hospodárstvo, pašou pre včely sú jednak na jar kvitnúce ovocné stromy, medzi ktorými sú nielen

marhule, slivky či hrušky, ale aj už len v pamäti starých rodičov uložené dule či mišpule. Víťaným zdrojom peľu pre včely je facélia, ktorá spolu s ďatelinou purpurovou a plazivou, ako aj horčicou pridali vinohradu novú vzrušujúcu farebnosť. Koberec bylín navyše ozdravuje pôdu vo vinici, korenky rastlín ju meliorujú a pomáhajú lepšie hospodáriť s vlhkosťou. V čase privalových dažďov výborne zachytávajú vodu a umožňujú viniču bez väčšej ujmy prežiť obdobie sucha. Aj preto sa tu rodia skvelé vína.

Ekologické, ekonomické, estetické, tieto tri kritéria v hospodárení usadlosti sa prelínajú a v súčte vytvárajú hospodárstvo nového zážitkového typu. Súčasnosť a minulosť tu kráčajú ruka v ruke a v niekdajšej stodole je zbierka unikátnych traktorov. To, kam do-

> KONTAKT

ViaJur Agricultura, s.r.o.
935 66 Farná 1459
Konateľ: Tomáš Dilong
Mobil: +421/ 907/ 835 431
e-mail: info@viajur.sk

AGRAR
UNIVERZÁL

Čo ak príde ľadovec/krupobitie? Čo ak všetko pomrzne?

S produktom **Agrar Univerzál** získate celoročnú ochranu od sejby až po zber. Krupobitie, mráz, sucho a ďalšie prejavy extrémneho počasia spôsobujú každý rok v poľnohospodárstve veľké škody.

Kontakt:

Agra poisťovňa
Tel.: +421 2 55 64 34 50, www.agrapoistovna.sk

AP
AGRA POISŤOVŇA

Poisťujeme to, čo Vás živí.

Nepísanú dohodu s Liptovom plnia **v Kvačanoch** ukážkovo

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 017 ha
z toho orná pôda	384 ha
Ročná produkcia mlieka	3 mil. kg
Počet pracovníkov	48

Tesne pred vstupom do turistickej obľúbenej Kvačianskej doliny, kde sa liptovské roviny lámu do hôr, sa rozprestiera areál Poľnohospodárskeho družstva Liptovské Hole so sídlom v Kvačanoch. Vo vykosenom a upravenom hospodárskom dvore má umiestnenú administratívu, chov dojníc a od minulého roka aj výrobu krmných zmesí. Dvoru dominuje maštal' s vysokým štítom, ktorá sa nelíši od tých, ktoré poľnohospodári stavajú v súčasnosti.

Pri vstupe do Kvačianskej doliny družstvo prenajíma chatu. Predseda Ján Florek hovorí, že ročne prinesie do rozpočtu družstva okolo 6-tisíc eur.

„Objekt sme dokončili ešte v roku 2009. Potrebovali sme sa vo výrobe mlieka výraznejšie posunúť a dojnice sústrediť na jeden hospodársky dvor,“ vysvetľuje predseda predstavenstva Ján Florek.

Produkcia surového kravského mlieka je doteraz základným pilierom ich ekonomiky a preto na nej investične nešetria. V ostatných mesiacoch si obstarali novú dojáreň, zakúpili veľkoobjemový náves na hnojovicu s aplikátorom, inštalovali fotovoltaické panely, ktoré zlacnili výrobu, či investovali do lepšej výroby krmných zmesí. Kúpili zánovnú, ktorú využíval istý chovateľ hydiny na východnom Slovensku.

„Previezli sme ju a inštalovali na hospodárskom dvore v Liptovských Kvačanoch. Kým stará výrobná potrebovala dvoch ľudí obrazne osem dní do týždňa, aktuálna vyžaduje pozornosť jedného človeka maximálne tri dni v týždni. Odpadli aj ďalšie náklady na prepravu krmív,“ tvrdí predseda.

Stavy dojníc družstvo dlhodobou udržuje na stabilnej úrovni štyristo kusov. Menila sa však plemenná skladba. Podobne ako iné poľnohospodárske subjekty v regióne, aj oni ešte pred pár desaťročiami chovali pinzgaušky dobytok. Nenárodné zvieratá vhodné do horských a podhorských oblastí neobstáli na celom Slovensku v konkurencii výkonnejších mliekových plemien.

„Keď som pred desaťročiami ako plemenný technik začal chodiť aj na družstvo v Kvačanoch, mali úžitkovosť tak 2 500 litrov na dojnicu a rok. Už v osemdesiatych rokoch sme začali tamojšie pinzgaušky kravy prekrížovať insemináciami dvákami od býka plemena červený holštajn. Doteraz si dobre pamätám jeho meno – volal sa RED21. Veľmi dobre zareagoval na kvačianske kravy a ich

potomstvo výrazne zlepšilo stádo a posunulo ho k vyššej úžitkovosti,“ spomína Pavol Odlevák, ktorý pracuje ostatné roky ako dvorový zooteknik v družstve.

Holštajnsko-pinzgaušky dojnice priniesli družstvu lepšiu úžitkovosť, no v prvých rokoch nového tisícročia pristúpili k ďalšiemu prekrížovaniu dojníc. „Prešli sme na slovenský strakatý dobytok, no stále by sa v stáde našlo niekoľko holštajniak a pinzgauiek, ktoré dojme,“ hovorí predseda.

Po stabilizácii chovu sa družstvo začalo ešte viac zameriavať na efektívnosť. Modernizácia sa neprejavila len vo výstavbe a technike, ale aj v samotnej práci so zvieratami. Kým v minulosti obojky umiestnené na krku kráv slúžili len na sledovanie ruje, dnes nové zariadenia dokážu monitorovať oveľa širšie spektrum informácií. Sledujú a vyhodnocujú čas, ktorý krava venuje napríklad prežúvaniu, pretože je to dôležitý ukazovateľ jej zdravia a pohody. V posledných rokoch svoj chov posúvajú vpred aj vďaka využívaniu genetiky jalovic, ktorá im umožňuje vyberať najkvalitnejšie zvieratá na ďalší chov.

V družstve živočíšna výroba nepozostáva len z produkcie kravského mlieka. V horských oblastiach našla uplatnenie sedemdesiatka kráv pinzgauškého dobytku, ktoré chovajú bez trhovej produkcie mlieka. Presúvajú dobytok od jarných mesiacov po neskorú jeseň aj na najvzdialenejšie pasienky. Tie sú napríklad aj nad obcami Malé a Veľké Borové, ktoré sú od sídla družstva vzdialené viac ako dvadsať kilometrov. Priamo v obci Veľké Borové, ktorá má len približne štyridsiatku obyvateľov, chovajú tisícku oviec, z čoho je sedemsto bahníc.

Vďaka silnej živočíšnej výrobe družstvo

dodnes udržuje všetky hospodárske dvory. Pred desaťročiami sa vzdali len jediného, kde v minulosti chovali ošípané, ktoré ekonomike výrazne uškodili. Ján Florek na družstve pracuje od roku 1977 ako mechanizátor a stav, ktorý dostal podnik takmer na pokraj krachu, je mu zdvihnutým ukazovák, aby k svojim aktivitám pristupovali s rozvahou.

„Odkedy som sa stal v roku 2008 predsedom, zobrali sme len jediný úver na novú maštal'. Inak investujeme zo svojich úspor. Nečerpáme ani takzvané zelené úvery, ktoré slúžia na financovanie priamych platieb,“ pochvaľuje si predseda.

Z rastlinnej výroby tržby takmer nemajú, všetko, čo dopestujú, až na minimálne výnimky skrmia. Investične ju pritom nezanebávajú. Uvedomujú si, že kvôli zmenám počasia musia pracovať so širokým spektrom výkonných či početných strojových liniek. Pri príprave krmovín napríklad využívajú žací stroj Pöttinger s pracovným záberom prevyšujúcim osem metrov, s ktorým dokážu kosiť aj strmé liptovské lúky. Pre rýchlu prípravu krmovín disponujú aj výkonnou rezačkou a v tomto roku na jeseň rozšírili flotilu kombajnů na štyri. Pravda, dva z kombajnů sú staré Forschirtry, no udržiavať chcú aj tie.

„V tohtoročnom daždivom lete sme boli radi za každý pozeraný hektár. Nové stroje idú na výkon, no tie staré vedia kolegovia stále opraviť a keď zoberú len pár hektárov denne, aj to sa počíta. Jeden New Holland sme už mali a tento rok na jeseň sme kúpili ďalší. Každoročne investujeme len do poľnohospodárskej techniky približne pol milióna eur. Keďže máme veľa mladých ľudí, musíme ich vedieť zaujať aj novou technikou,“ uzatvára Ján Florek.

Najvyššie tržby prichádzajú z produkcie mlieka.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
Liptovské Hole so sídlom
v Kvačanoch
032 23 Kvačany
Predseda: Ján Florek
Mobil.: + 421/ 915/ 141 394
e-mail: predsedakvacany@citycom.sk

V PD Vršatec robia všetko pre pohodu zvierat

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 395 ha
Výmera ornej pôdy	562 ha
Počet stálych pracovníkov	54
Počet dojníc	488

Keď prideme do Poľnohospodárskeho družstva Vršatec v považskej obci Pruské, jeho predseda sedí v kancelárii nad hromadami papierov. Nejde o výsledok zle organizovanej práce, ale o nočnú moru každého agromanažéra – úradnícku prácu.

Ján Kopšo svoje rozprávanie začne úvahou o tom, že nadmernej byrokracie, proti ktorej slovenskí poľnohospodári vlni vyšli do ulíc, za ostatný rok v jeho pracovnom programe ešte pribudlo.

Patrí pritom medzi manažérov, ktorý si uvedomuje, že ďalej rozvíjať úspešný poľnohospodársky podnik dokáže len vtedy, keď udrží krok s modernými trendami vo výrobe. Súčasťou jeho práce je preto aj hľadanie inšpirácií, ako by inovácie či automatizácia výroby mohli pomôcť k lepším výsledkom aj v Pruskom. Za novými poznatkami neváha vycestovať aj do zahraničia, najbližšie to budú farmy v Kanade. No jesennú návštevu moravského podniku s modernou maštalou, o ktorej sníva aj on, musel nakoniec pre administratívne povinnosti oželiť. Každá minúta strávená nad zbytočnými reguláciami brzdí podnik v rozvoji. „Byrokracia nás tak zahltala, že človek nemá dosť času na strategické dlhodobé rozhodnutia,“ postáva sa Ján Kopšo.

Na družstve v Pruskom až osemdesiat percent tržieb tvoria zvieratá a tak najviac úsilia smeruje do zvyšovania výkonnosti v živočíšnej výrobe. Hlavným zdrojom príjmov je produkcia surového kravského mlieka, o ktorú sa stará 500 holštajnských dojníc.

Hovorí sa, že koľko metrov má štít strechy maštale, toľko litrov dokáže krava nadojti. V Pruskom majú stajňu s výškou viac ako

Predseda družstva Ján Kopšo má všetko pod palcom, nielen papiere, ale aj kontrolu úrody.

desať metrov. Priemerná úžitkovosť dosahuje 10 500 litrov mlieka na kravu a rok. Pri tejto úrovni už dojivosť nenapreduje milovými krokmi, no medziročne stále zaznamenáva prírastky. Kým vlni za 12 mesiacov dodali vyše 4,4 milióna litrov mlieka, už teraz je jasné, že v tomto roku to pri rovnakom počte dojníc bude minimálne o 200-tisíc litrov viac. O to sa postaral hlavne lepší odchov prvôtok. Ale podľa Jána Kopša je dôležité splniť tri kľúčové podmienky: kvalitnú výživu, dobrú technologickú disciplínu vo výrobe mlieka aj odchove a moderné technológie.

Na bezmála 600-hektároch ornej pôdy pestujú ozimnú pšenicu, kukuricu na siláž aj na zrno a zvieratá skŕmia aj rezky z vypestovanej cukrovej repy. Vyše osemsto hektárov TTP sa využíva na pasenie a výrobu sena a senáže. Predseda je hrdý na to, že už nemajú problém dorobiť kvalitné krmivo, no žartuje, že to má aj svoje nevýhody. „Dakedy, keď kravám nechutilo, nevedeli sme sa dočkať, kedy sa silážna jama vyprázdni. Teraz ju otvoríte, trochu sa poobzeráte a už tam nič nezostalo.“

Napriek tomu stále hľadajú spôsoby, ako dopestovať ešte lepšie stimulanty na dojenie. Veľa si sľubujú od holandského mixu tráv Green Star, ktorý zatiaľ osiaili na dvadsiatich hektároch a už prvé porasty vyšli krásne. „Menia sa trendy vo výžive a projekcii kŕmnych dávok. S tým sa snažíme držať krok. Nechceme tie zvieratá oklamať na ničom,“ prízvukuje predseda.

Vo výrobe mlieka pribudol nový systém predchladzovania mlieka studničnou vodou. Mlieko sa ihneď po dojení bez elektrickej energie schladí na teplotu 22 stupňov. Tým sa zastaví množenie

baktérií a o polovicu skráti doba prevádzky chladiacich kompresorov, čo je pri dennom nádoji 12-tisíc litrov už citeľná úspora. Voda zohriata mliekom sa navyše dá potom použiť na napájanie zvierat. „Vďaka pozitívnemu vplyvu na baktérie v bachore to zlepšuje zdravotný stav a teda aj pohodu zvierat, nám to zase priniesie veľa ušetrených kilowattov,“ teší sa Ján Kopšo. Okrem toho efektívite výroby pomohli aj inteligentné napájacie automaty pre teľatá, nový systém rozmrazovania mledziva a samochoďný kŕmny voz.

To všetko prispieva k pohode zvierat, ktorú predseda PD Vršatec spomína neustále. Tam smeruje veľká časť snahy a financií družstva, no od úplnej spokojnosti ho delí staré ustajňovanie. Ján Kopšo sa najviac rozhovori o téme novej maštale, ktorá zatiaľ na dvore družstva v Pruskom chýba, no v jeho hlave má už veľmi podrobné kontúry. Jasno má v prvom rade v tom, že musí byť plne automatizovaná. Z hlavy vymenuje všetky možnosti robotizácie v kŕmení, dojení, odstraňovaní výkalov či vetraní. Nové technológie Jána Kopša vždy fascinovali, no je za tým aj presvedčenie, že robot urobí menej chýb ako človek. Výsledkom je lepšia hygiena a zdravie zvierat.

Dobré podmienky v chove podľa neho vedia priniesť aj 2 000 litrov mlieka navyše. Jednoduchým prepočtom dostaneme, že pri terajších cenách a počte dojníc by to prinieslo na mlieku len za rok dodatočný príjem 500-tisíc eur. Náklady by vďaka efektívnosti pritom ostali rovnaké.

Hoci podnik neustále investuje do modernizácie, zvláda to na slovenské pomery veľmi netradične bez zadlžovania. Svojopomocne sa mu rozvíjať darí preto, lebo na to ide postupne. „My fungujeme niekoľko rokov bez úverov. To je môj zámer. Radšej mať rezervu a pokoj,“ opisuje jeden z dôvodov, prečo podnik dlhodobo dosahuje ekonomické výsledky slovenskej špičky.

Usporené peniaze dávajú nádej, že nová maštal' jedného dňa bude v Pruskom realitou. Predseda s nadsádzkou hovorí, že sa s ňou netreba ponáhľať, pretože technológie, ktoré boli ešte včera na tepe doby, na druhý deň už môžu byť prežitkom. „Čím neskôr postavíš, tým modernejšiu maštal' budeš mať,“ vysvetľuje zdanlivý paradox. Dodáva však, že sa neoplatí ani príliš otáľať, lebo technológie sa menia rýchlejšie než administratíva a stavebné konania. Preto nechce čakať ani na to, či sa jeho plán nájde v niektorej z budúcich investičných výziev. „Tá investícia sa neďa urobiť tak, aby podnik cielene získal maximum podpory. Musí sa rozhodnúť, že ide do toho, a keď má trochu šťastia, tak si trochu prilepší. A keď ho nemá, tak ju postaví za svoje,“ uzatvára.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
"Vršatec"

018 52 Pruské 118

Predseda: Ing. Ján Kopšo

Tel.: +421/ 42/ 4492 525

Mobil.: +421/ 905/ 423 561

e-mail: pdpruske@pdpruske.sk

Práce na poliach sa takmer nezastavia.

SHP, a.s., Turčianske Teplice

udržiava svoju stabilitu

Výmera poľnohospodárskej pôdy	470 ha
Počet stálych pracovníkov	85
Obrat	12 239 596 eur

Spoločný hydinársky podnik, a.s., Turčianske Teplice patrí k dlhoročným poľnohospodárskym firmám na Slovensku. Svoju históriu píše už od roku 1968, keď na farme neďaleko obce Diviaky sa rozbehla produkcia slepačích vajec. Na začiatku jeho hlavnou činnosťou bol chov nosníc, ale postupne pribúdala odchov mládok, chov brojlerov, triedenie vajec, ba i potravinárska a rastlinná výroba.

Osvedčený súčasný manažment.

Po 25 rokoch existencie sa podnik transformoval na akciovú spoločnosť, ktorej začiatky neboli ľahké. Vďaka pružnému podnikovému manažmentu a vtedajšiemu riaditeľovi Ing. Branislavovi Roháčikovi sa podarilo situáciu stabilizovať a dnes je to úspešná obchodná spoločnosť v poľnohospodárskej prvovýrobe. Svoju kvalitu potvrdzuje aj tým, že sa každoročne dostáva do rebríčka 100 najúspešnejších poľnohospodárskych podnikov v rámci súťaže Top Agro Slovensko. V jeho jubilejnom 30. ročníku obsadil v kategórii obchodné spoločnosti hospodáriacich v znevýhodnených oblastiach piatu priečku, v roku 2023 si odniesol cenu za tretie miesto v tejto kategórii.

Dnes SHP hospodári na necelých 500 hektároch pôdy v šiestich katastrálnych územiach Horného Turca. Aktívne udržiava ráz krajiny a prispieva k zachovaniu poľnohospodárskeho dedičstva. Pestuje hlavne obilniny. Spoločnosť je tiež kľúčovým regionálnym zamestnávateľom, ktorý má 84 až 85 stálych pracovníkov.

Podnik mal na začiatku potenciál na produkciu 12 miliónov vajec, v súčasnosti je tento potenciál už 35 miliónov. Aktuálne tu chovajú 140-tisíc nosníc. V roku 2024 vyprodukovali aj viac ako 900-tisíc brojlerových kurčiat, čo prinieslo na trh 2 250 ton brojlerového mäsa.

Aj hydinári z Turčianskych Teplíc sú však znepokojení tým, že klesá sebestačnosť týchto produktov a na puldoch slovenských predajní neustále rastie podiel dovážaných vajec a hydinového mäsa najmä z Ukrajiny a Lotyšska. Trápi ich aj hrozba vtáčej chrípky bez zabezpečenia náhrad, čo stavia podnikanie do veľmi rizikovej pozície. Okrem toho Európska únia žiada od producentov preorientovať sa z klieťkového na voliérové a voľno výbehové chovy. Je tu tiež potreba vyrovnáť sa s legislatívnymi zmenami EÚ. „Európska poľnohospodárska politika tlačí na prijatie ekologizačných legislatívnych noriem na ustajnenie nosníc, čo by znamenalo značnú záťaž, prinieslo by vyššie ceny a posúvanie ďalších prebytkov zo západných štátov a Ukrajiny na slovenský trh z dôvodu poklesu domácej produkcie. Hydinársky sektor stále očakáva zrovnoprávnenie dotačnej politiky s ostatnými krajinami tak, aby sme na európskom trhu neboli znevýhodňovaní a dosiahli minimálne úroveň Českej republiky,“ komentuje tieto požiadavky predseda predstavenstva spoločnosti MVDr. Eugen Ruttkay.

Manažment SHP predsa len vníma tieto výzvy ako impulz pre modernizáciu. Pripravený je projekt na rekonštrukciu klieťkového chovu mládok na alternatívne systémy chovu a na rekonštrukciu klieťkového chovu nosníc na voliérovy systém. Tieto projekty rátajú s najmodernejšou technológiou. Budú spolufinancované z európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka a majú zlepšiť hygienu a pohodu chovanej hydiny, vytvoriť priaznivé pracovné podmienky pre obslužný personál a zároveň prispieť k zníženiu záťaže na životné prostredie.

V SHP si dlhodobo zakladajú na vysokej kvalite. V snahe finalizovať vlastné suroviny orientovali sa pred viacerými rokmi aj na potravinársku výrobu. Najmä detské piškóty Veselé turčianske piškóty sa stretli s priaznivým ohlasom hlavne u mladých konzumentov. Používajú iba prírodné suroviny bez é-čok a farbív. O kvalite výrobkov, potravinovej bezpečnosti a dodržiavaní správnej výrobných praxe svedčí certifikát IFS pre výrobu piškót. Dlhoročnú tradíciu má aj výroba doplnkových krmív, ako sú piškóty Majlo pre spoločenské zvieratá.

Spoločnosť disponuje vlastným vozovým parkom, ktorý využíva predovšetkým na rozvoz vajčiek a piškót z vlastnej produkcie najmä v Žilinskom, Trenčianskom, Trnavskom, Banskobystrickom a Bratislavskom kraji. Výrobky z Turčianskych Teplíc však nájdeme

Predseda Eugen Ruttkay s riaditeľkou podniku Vierou Steiningerovou.

po celom Slovensku, ba aj v Českej republike.

SHP má aj štyri vlastné podnikové predajne – dve v Martine, po jednej v Turčianskych Tepliciach a v Hornej Štubni, v blízkosti farmy na výrobu vajec. Snahou pracovníkov spoločnosti je podporovať najmä svoj región Turca. A sú vďační zákazníkom, ktorí sa nedajú nalákať na nízke ceny z dovozu, ale kupujú domáce produkty.

Spoločný hydinársky podnik, a.s., Turčianske Teplice preukazuje svoju dlhodobú stabilitu a manažérsku prezieravosť. Udržiava si silnú ekonomickú pozíciu, zároveň strategicky reaguje na budúce výzvy rozsiahlymi, spolufinancovanými investíciami do alternatívnych chovov.

> KONTAKT

SHP, a.s.
Ul. Červenej armády 1191
039 01 Turčianske Teplice
Predseda predstavenstva
a manager: MVDr. Eugen Ruttkay
Tel.: +421/ 43/ 4301 873
Mobil: +421/ 905/ 408 334
Fax: +421/ 43/ 4135 182
e-mail: farmavet@farmavet.sk

PD Suchá Hora: ako dostať podnik na nohy aj so zlými kartami

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 062 ha
Výmera ornej pôdy	215 ha
Počet stálych pracovníkov	18
Počet dojníc	200

Poľnohospodárske družstvo z podtatranskej obce Suchá Hora na poľskej hranici sa do výberu najlepších agromanažmentov v rámci súťaže Top Agro dostalo prvýkrát až za výsledky v roku 2024. Dá sa to ľahko pochopiť, pretože efektívnej poľnohospodárskej výrobe tu praje len máločo.

Svahy v osemstometrovej nadmorskej výške sú pokryté ílovitou pôdou takmer bez ornice. Obec leží na severnom úpätí tatranských štítov, cez ktoré sem skoro neprejde teplý vzduch. Kukurica tu nedozrie, pšenica dáva nízke úrody, špeciálna rastlinná výroba nepripadá do úvahy. No a v prospech družstva nehrá ani história. Hoci by sa do chotára oveľa viac hodili ovce, počas kolektívizácie tu vybudovali obrovskú maštaľ pre dojnice.

Prvovýroba mlieka po prechode na trhovú ekonomiku prešľapovala na mieste a hospodárske výsledky sa čoraz viac ponárali do červených čísel. Karta sa začala obracať až v roku 2020, keď na predsednícku stoličku zasadol Vladimír Krížo. Do Suchej Hory priniesol aj skúsenosti, ako v oravských podmienkach dostať živočišnú výrobu z krízy. Postupne totiž pôsobil ako zootechnik na družstvách vo Veličnej, v Mútnomaj ako podpredseda a v Hornej Lehote a v Žaškove už ako predseda. Viaceré z týchto podnikov pomohol z úpadku postaviť na nohy.

„Keď som sem prišiel, podnik bol v čistej strate. Negatívny výsledok vykazoval každý rok. Museli sme si zobrať dvestotisícový úver, aby sme prežili. Hneď na druhý rok sme už nepotrebovali ani polovicu. A odvtedy ideme bez úveru,“ spomína predseda.

Aký je teda jeho recept? Sám hovorí, že riešenia robí podvedome, no keď sa s ním o tom rozprávame, je jasné, že je pre neho najdôležitejšie dostať chod podniku pod kontrolu. Pred jeho príchodom v družstve dvadsať rokov nerobili kontrolu úžitkovosti. „Doviezli sa síce montbelliardské jalovice, ale nerobili evidenciu pôvodu ani kontrolu dojivosti. Ak chcete pokrok, musíte vedieť, z čoho vychádzate. Tak sme s tým začali od nuly,“ vysvetľuje. Zistili, že tri štvrtiny kráv má síce známy pôvod, ale po býkoch z prirodzenej plemenitby. Dnes už neexperimentujú a spoliehajú sa výhradne na Slovenský strakatý dobytok, ktorého chov je podľa Kríža na Orave opodstatnený.

Ďalším dôležitým krokom bolo zaplátať diery vo výdajoch. Hlavne na strane ľudských zdrojov. Jeho deň sa preto začína rozdelením prác mechanizácie a následne ihneď v maštali pri nastavovaní krmných dávok a organizácii prác. „Tým, že som denne v maštali, presne viem, kto čo robí a čo sa deje so zvieratami. Keď sú ľudia pod kontrolou, dopúšťajú sa oveľa menej únikov a menej neodpracovaných hodín,“ prízvukuje s tým, že dnes už v družstve dobre funguje

Predseda Ing. Vladimír Krížo pred maštaľou, ktorá neposkytuje dojniciam príjemné prostredie.

systém samokontroly a rozdelenie zodpovednosti.

Samozrejme, družstvo zo Suchej Hory by medzi elitu nevystrelilo bez investícií do modernizácie výroby. Za päť rokov sa podarilo obnoviť prakticky celý strojový park. Z investičných výziev nakúpili nové traktory, kosačky, obracače, šmykom riadený nakladač či teleskop. Vďaka tomu dnes jeden človek urobí to, čo kedysi traja.

Vlani družstvo preinvestovalo ďalšieho pol milióna eur a hoci meškali platby z platobnej agentúry, zvládlo to už bez úveru. Väčšina peňazí smerovala do novej dojárne, ktorá dostala pod kontrolu kvalitu mlieka a dojenia. „Teraz máme systém, kde sledujeme každú kravu – koľko dáva, ako sa dojí, aké má mlieko. To je zásadná zmena,“ pochvaľuje si Vladimír Krížo.

A hoci všetko toto snaženie smeruje k zvyšovaniu produkcie mlieka, predseda sa konkrétnym číslom úžitkovosti radšej zatiaľ vyhýba. Generačný interval, ktorý vie v živočišnej výrobe priniesť zmenu, trvá niekoľko rokov. Navyše ťahať úžitkovosť do rekordných čísel je mimo jeho produkčnej filozofie. Rozhoduje náklad na liter mlieka, nie samotná úžitkovosť. „Som presvedčený, že pri siedmich tisícoch litroch na kravu máme lepšiu ekonomiku výroby mlieka ako chov s desať tisíc litrami,“ vysvetľuje.

V Suchej Hore si pritom uvedomujú, že

na to nemajú podmienky. Net kde dopestovať priemyselné plodiny a tak patrí družstvo k posledným, kde sa zvieratá pasú. Vráťane dojníc, ktoré na paši strávia ročne 120 dní. Vtedy dojivosť ide prirodzene dole. „Napriek tomu sme zlepšili výživu aj kŕmenie. V prírodno-klimatických podmienkach, kde nedozrie ani kukurica na siláž, robíme senáže čisto z ďatelinotráv na ornej pôdy, tri-štyri kosby ročne. Objemové krmivo máme kvalitné a v dostatočnom množstve, to je základ,“ hovorí predseda.

Najväčšie starosti mu však robí, že vplyv dobrej výživy a novej dojárne stále ťahá nadol stará maštaľ. Hoci si vedia odchovať kvalitné jalovice, ktoré sa pripúšťajú v 14. mesiaci, po presune do kravína sa „pokazia“. „Aj keď by mohli mať po 40 litrov, nakoniec sme radi, keď dajú po 20, lebo pri ustajnení bez ležiskových boxov, v podstate v kŕmisku a súčasne hnojnej chodbe, doja za krátky čas len na dva cecky a ďalšie dva sú zapálené,“ zúfa si.

Rekonštrukcia pôvodného objektu podľa neho nemá význam, preto snívá o novej maštali. Je presvedčený, že v nej by každá dojnica dala ročne viac aj o dvetisíc litrov mlieka. Odvaha nechýba, ale pôda áno.

Vzťah družstva a miestnych je dodnes totiž poznačený minulosťou. V Suchej Hore celý život žili z pôdy, ktorú si po vojne nakupovali z peňazí ťažko vydetých za oceánom. Na rozdiel o iných dedín tu nevideli v družstve záchranu od ťažkého živobytia, ale krádež storočia. Preto kládli odpor, na čo režim zareagoval hrubou silou: chlapov pozatvárali, do dediny napochodovali vojaci a gazdovstvá zrovnali so zemou. Ľudia nezabudli. „Doteraz nám preto nechcú pôdu prenajať ani predať. A ja sa im nečudujem. Dodnes sa im nikto ani neospravedlnil,“ vysvetľuje predseda.

Pasienky družstva ponúkajú netradičný pohľad na severnú stranu Vysokých Tatier.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
Suchá Hora
027 13 Suchá Hora 413
Predseda: Ing. Vladimír Krížo
Mobil: +421/ 905/ 899 429
e-mail: pdsh@orava.sk

Významný osivársky hráč vyrástol vo Veľkom Grobe

Výmera poľnohospodárskej pôdy

4 400 ha

Počet pracovníkov

50

Hospodársky výsledok

2,05 milióna eur

Zatiaľ čo väčšina európskeho poľnohospodárstva má problém osloviť mladých ľudí, v spoločnosti AGROPEK-TEAM vo Veľkom Grobe, ktorá patrí do skupiny Mačaj, to tak nie je. Podnik vedú ľudia vo vekovej kategórii okolo tridsať rokov. K skúsenejším traktoristom sa v posledných rokoch pridáva najmladšia generácia. Každoročne podchytiť niekoľkých študentov vďaka zaradeniu firmy do duálneho vzdelávania, ktoré pre-pája vyučovací proces

Najkomplexnejšie stredisko skupiny Mačaj vedú mladí ľudia. Zľava agronóm Jozef Tomlák, mechanizátor Roman Piš, výrobný riaditeľ Tomáš Paška, mechanizátori Ivan Tomčík a agronóm Dávid Iván.

s praxou priamo na farmách. Spolupracujú s tromi strednými poľnohospodárskymi školami v širšom regióne.

„Tridsiatku študentov učíme priamo na traktoroch aj v dielni. Majú možnosť stretnúť sa s modernou technikou a širokým spektrom poľnohospodárskych prác,“ informuje výrobný riaditeľ spoločnosti Tomáš Paška.

Každoročne končí štúdium približne desať študentov tretích ročníkov, z ktorých zväčša traja pokračujú v práci priamo u nás. Aj samotné vedenie AGROPEK-TEAM dôverne pozná prevádzku zo všetkých úrovni výroby. Napríklad agronóm Jozef Tomlák začínal v spoločnosti ako traktorista a až neskôr si doplnil vzdelanie na vysokej škole v Nitre. Dnes spolu s Tomášom Paškom a Dávidom Ivánom zodpovedajú za rastlinnú výrobu. Mechanizátor Patrik Ballán pôsobil najskôr ako traktorista, Ivan Tomčík je vyštudovaný mechanizátor a Roman Piš je ešte študentom poľnohospodárskej univerzity, napriek tomu už pracuje ako mechanizátor. „Najväčší potenciál je, keď ľudia chcú. Držíme si náš tím tak, aby sme si do neho nepustili nejakého lajdáka,“ vysvetľuje Tomáš Paška.

Dôležitú prácu pri kastrovaní kukurice stále zohrávajú brigádnici.

Ak pri užšom manažmente majú takúto filozofiu všetci poľnohospodári, pri rutinných činnostiach výroby a menej atraktívnych pozíciách je situácia v poľnohospodárstve často zložitejšia. Ešte vypuklejšie sa to prejavuje pri sezónnych prácach, kde sa podniky spoliehajú na brigádnikov, ktorých kvalita aj spoľahlivosť býva rôzna. AGROPEK-TEAM však túto bariéru dokázal prekonať. Každé leto k nim nastúpi vyše stovka overených brigádnikov, najmä z Kysúc. Od Tomáša Pašku na nich nepočuť krivé slovo. Do okolia Veľkého Grobu prichádzajú zväčša mladí ľudia, často vysokoškolační. Väčšina z nich sa vracia opakovane, majú spoločnú históriu, dobré vzťahy, vzájomnú zodpovednosť. Pomáhajú v kastrovaní osivovej kukurice, ktorou síce pestovatelia v skupine Mačaj nie sú tak známi ako zemiakmi alebo cibuľou, ale v jej produkcii patria k významným európskym hráčom. „V posledných štyroch rokoch pestujeme ročne viac ako 700 hektárov osivovej kukurice pre päť osivárskych firiem,“ hovorí Tomáš Paška.

Ak číslo ukotvíme v európskej výmere pestovania osivovej kukurice, podnik dosahuje 0,5-percentný podiel na európskych výmerách. Na Slovensku sú aj ďalšie desiatky menších pestovateľov osivovej kukurice. To vyplynulo z histórie jej produkcie na Považí sústredenej do okolia obce Ostrov, kde už v osemdesiatych rokoch vznikol moderný spracovateľský závod.

Osivová kukurica je pre slovenských poľnohospodárov už desaťročia lukratívna, ale aj nesmierne náročná plodina. Najviac sa hovorí o dobre načasovanej a zvládnutej kastrovaní samičích jedincov a dostatočnej závlahovej dávke. V AGROPEK-TEAM počas sezóny dodávajú na parcelu často aj vyše 300 mm vlahy. „Pritom ak v júli zmeškáte rozhodujúce momenty kastrovaní, porast môže byť za 24 hodín znehodnotený, príliš včasná zásaha

tiež znižujú potenciál úrody,“ zdôrazňuje Tomáš Paška.

Výrobný riaditeľ prišiel do Veľkého Grobu z osivárskej spoločnosti, kde sedem rokov kontroloval kvalitu produkcie osív kukurice. Jeho úlohou bolo preniesť vedomosti a skúsenosti získané od desiatok poľnohospodárskych subjektov do Veľkého Grobu.

„Načasovanie závlahy, kvalita sejby a kastrovanie, ale aj chemická ochrana, to sú všetko dôležité súčasti úspešného pestovania kukurice. Problémom je, že jej kastrovanie prebieha v čase žatvy a tak sa v mnohých podnikoch môže jej pestovanie v kľúčových fázach dostať do úzadia. Na toto si dávam pozor, aby ani jedna z prác u nás nebola podcenená,“ tvrdí Tomáš Paška.

Stredisko vo Veľkom Grobe vzniklo oddelením sa od centralizovaného strediska skupiny Mačaj v Lúčnom Dvore. Okrem osivovej kukurice sa orientuje na pestovanie extenzívnych plodín ako sú pšenica, jačmeň, kukurica, cukrová repa, hrach, mak, repka alebo sója. Pestujú tam aj raž alebo kukuricu na siláž pre bioplynovú stanicu. Od budúceho roka pribudnú aj zemiaky a cibuľa, čím sa stanú najkomplexnejším subjektom skupiny Mačaj.

Ich fungovanie pritom ovplyvňuje aj ostatné podniky. V súčasnosti napríklad spolupracujú pri tvorbe osevných plánov celej skupiny a starajú sa o pôdu tým, že zlepšujú jej štruktúru. Podnik pre celú skupinu zabezpečuje organické hnojenie desiatkami tisíc ton hovädzieho, kuracieho a konského hnoja, kompostom aj digestátom. V stredisku majú vlastnú kompostáreň s produkciou 5 000 ton. Každoročnou činnosťou je aplikácia sádrovca na 1 800 hektároch pôdy.

„Nesypeme ho len preto, že sa to robí. Sledujeme štruktúru pôdy, jej chemické a fyzikálne vlastnosti, určujeme dávkovanie, intervaly. Cieľom je zlepšiť zadržiavanie vlahy a dostupnosť živín z pôdy,“ prízvukuje Tomáš Paška.

Technológia kastrovania osivovej kukurice.

> KONTAKT

AGROPEK-TEAM, spol. s r.o.

925 27 Veľký Grob 455

Výrobný riaditeľ: Ing. Tomáš Paška

Tel.: +421/ 948/ 309 346

e-mail: tomas.paska@agromacaj.sk

Agrospol Boľkovce je lepší a silnejší ako pred útokom moru

Výmera poľnohospodárskej pôdy

1 100 ha

Počet pracovníkov

35

Zisk po zdanení

747 000 eur

Ziak predstihol učiteľa. Do tejto vety by sa dal zhrnúť príbeh Družstva Agrospol v Boľkovciach neďaleko Lučenca. Vzniklo pred 25 rokmi a za štvrtstoročie prežilo vzostupy aj pády. Oba pády sa spájali s obávanými chorobami ošipaných. V roku 2004 čelila farma klasickému moru a o nečelých 20 rokov neskôr ešte nebezpečnejšiemu africkému moru ošipaných. Po oboch zničujúcich útokoch prišla modernizácia a vzostup produkcie odstavčiat aj jatočných ošipaných.

Bezmála celé štvrtstoročie vedie družstvo Rastislav Sločík. Takmer sa nezmenil, len v černej vlasov sa už tu a tam mihnú strieborné. Akoby vraveli, že manažovať chov ošipaných je rovné postu trénera futbalového mužstva, od ktorého sa očakávajú len majstrovské tituly. Jeden veľmi vzácny sa Agrospolu tohto roku podarí získať, dosiahne najvyšší odstav ošipaných – priemerne na prasnicu to bude 37,5 prasiatok. Tento ukazovateľ hovorí o vynikajúcej chovateľskej úrovni, o tom, že na Slovensku by sme si konečne raz mohli poradiť s traumatizujúcou témou úpadku výroby bravčového mäsa.

Keď v Boľkovciach rozbiehali chov ošipaných, objavili sa na Slovensku investori z Dánska, ktorí v Jesenskom na juhu stredného Slovenska založili farmu Pigagro. Príchod Dánov sprevádzalo množstvo rečí, za krátko sa však ukázalo, že nie náhodou patrí Dánsko k najlepším chovateľom na svete. Mladý manažér z Agrospolu sa neváhal učiť od najlepších a po rokoch sa mu spolu s tímom spolupracovníkov podarilo vybudovať naozaj veľmi dobre hospodáriacu farmu.

Ak je niečo pre boľkovského predsedu typické, tak je to triezvosť. Fakt, že predbehli v odstavbe dánsku konkurenciu, neprečeneje, hneď pripomenie, že čo do počtu prasníc treba brať do úvahy, že dve boľkovské farmy majú dovedna vyše 800 prasníc, kým Dáni desaťnásobne viac. Pravda, aj chov s 800 prasnicami už rátame do kategórie veľkých. Pozrime sa teda na to, z čoho vyrástol vynikajúci výsledok družstva Agrospol.

Vrávi sa, že každé zlo je na čosi dobré. Akokoľvek bol útok afrického moru ošipaných na lučenskú farmu v roku 2021 devastujúci, bolo treba zlikvidovať vyše 8 000 zvierat, stal sa predelom v tom, ako veci robí lepšie. Analyzujúci výsledky najúspešnejších svetových chovateľov, dospeli k rozhodnutiu zmeniť genetiku. Namiesto anglo-americkej prešli k holandskej, keď vsadili na TOPIGS Norsvin. V tom názve, trochu slovné hračky, je ukryté sebedovomie Holanďanov, že sa im podarilo vyšľachtiť ošipané pre potreby náročného 21. storočia. Ak sa dnes v Agrospole darí realizovať genetický potenciál, tak nepochybne aj preto, lebo v družstve, povedanými slovami jeho predsedu „prehodnotili manažment chovu na farmách.“ Kľúčom k úspechu v každej firme sú ľudia a tí, ktorí

Predsa družstva Agrospol Boľkovce Rastislav Sločík.

dlhodobu pracujú v Agrospole, majú hlavnú zásluhu na tom, že družstvo napreduje.

Cestu k lepším výsledkom otvorila modernizácia lučenskej farmy. Náklady dosiahli 2,3 milióna eur, ale už hospodársky výsledok za rok 2024 (zisk takmer trištvrte milióna eur) naznačuje, že to bola dobrá investícia. Okrem iného zlepšili welfare prasníc, ktoré majú v koteroch viac miesta a tým aj pohody pre seba aj prasiatka, ktoré privedú na svet.

Predbehnime trochu udalosti a porovnajme, koľko trval výkrm jatočnej ošipanej pred vpádom AMO na farmu a po jej obnove. Vtedy to bolo 170 dní, teraz je to 150 dní. Oných 20 dní vraví o výraznom zefektívnení chovu. Jedným z opatrení, ktoré prinieslo veľký efekt, bolo predĺženie odstavu zo štyroch na päť týždňov, čo znížilo úhyn z desiatich na päť percent.

Napokon vráťme sa ešte k odstavu. Pred morovou udalosťou dosahovali v Agrospole odstav na prasnicu a rok 31 prasiatok, v roku 2024 ho zvýšil na 34, čo bol, pravda, výsledok z boľkovskej farmy s 20-ročnou technológiou. Po dokončení modernizácie lučenskej farmy plánovali dosiahnuť odstav 36 prasiatok priemerne na prasnicu. Skutočnosť však prekonáva očakávania, keď odstav smeruje k méte 38 odstavčiat. Pri celkovom počte 850 prasníc tak Agrospol dosiahne výkon, ako keď pred morom choval tisíc prasníc.

Sústredili sme sa na niektoré dôležité chovateľské momenty, ktoré umožnili optimalizovať výrobu ošipaných. Tá sa však neodohráva, ako zdôrazní počas rozhovoru Rastislav Sločík, vo vzduchoprázdne, ale na globálnom trhu. Ten sa teraz spamätáva z cieľ, ktoré uvalila Čína na mäso z krajín Európskej únie. Mäso, ktoré malo prúdiť do

Číny, sa rozlialo po celej Európe. To narušuje odbytový reťazec aj na Slovensku. Trh je naozaj globalizovaný, pretože tak jatočné ošipané, ako aj odstavčatá, ktoré sa vyprodukujú v Boľkovciach, smerujú nielen na Slovensko, ale aj do susedných krajín.

Družstvo tak čelí opäť jednej z cyklických kríz, za ktorou je rastúce medzinárodné napätie a súperenie medzi USA, Čínou a Európskou úniou, ale aj rad iných faktorov, ako je unavujúca vojna na Ukrajine. A tak k manažmentu chovu patrí nielen perfektné zvládnutie zootekniky a všetkého, čo súvisí s hladkým chodom na farmách, ale aj obchodnej politiky. Veľký trh prináša veľké možnosti, ale aj veľké riziká.

V družstve sa musia vyrovnávať aj s množstvom problémov, ktoré sú typické pre Slovensko. Aj keď základné chovateľské tímy sú stabilizované, priebežne treba dopĺňať pracovníkov. A tu sa ukazuje, že na pracovnom trhu nezostalo už veľa ľudí súcich a ochotných pracovať na farmách. Získanie nových zamestnancov je časovo náročné, niekedy až znechucujúce, lebo veľa uchádzačov prácu vzdáva po pár dňoch či týždňoch a zneužíva inštitút pracovnej neschopnosti. O peniaze prichádza firma i štát. Družstvo sa pritom usiluje stabilizovať svojich pracovníkov naozaj dobrými zárobkami, ktoré sú na úrovni 1 500 eur a k tomu dostávajú aj vykrmenú ošipanu ako naturálnu odmenu.

Rastislav Sločík pochádza z poľnohospodárskej rodiny. Jeho otec bol úspešným predsedom družstva v Rimavských Janovciach. Občas obaja porovnávajú prácu vtedy a dnes a zhodnú sa, že podmienkami, štruktúrou poľnohospodárskej výroby, ale aj ochotou ľudí pracovať v poľnohospodárstve ide o veľmi rozdielne obdobia podnikania. Vtedy aj dnes si však práca vyžadovala srdce, znalosť, skúsenosť, ochotu venovať podnikaniu viac než len bežný pracovný čas. Výsledky, ktoré dosahuje syn, robia otcovi radosť. Bodaj by takýchto tandemov malo Slovensko čo najviac.

Ošipané na farme.

> KONTAKT

Družstvo Agrospol

Boľkovce 228

984 01 Lučenec

Predsa: Ing. Rastislav Sločík

Mobil: +421/ 903/ 289 292

e-mail: rastoslocik@gmail.com

Agrodružstvo TP: nie úradník, hospodár ide s kožou na trh

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 800 ha
Počet pracovníkov	12
Tržby	2,616 mil. eur

V súčasnosti je populárne žiadať od poľnohospodárov, aby boli ekologickejší, ohľaduplnejší voči životnému prostrediu. Vyjadrením tejto požiadavky bol v Spoločnej poľnohospodárskej politike Green Deal, plán veľkého ozelenenia poľnohospodárstva. Jeho podoba pretavená do konkrétnych opatrení negatívne ovplyvnila hospodárenie farmárov v celej Európe, Slovensko nevynímajúc, kde tvorcovia zelenej politiky ukázali, že dokážu byť pápežskej ako pápež. Pociťili to aj v Agrodružstve TP v Palárikove.

Tento nasledovník bývalého PD Palárikovo je súčasťou holdingu Poľno SME, kde sa roky usilujú citlivou agrotechnikou nielen udržať, ale aj zvýšiť úrodnosť pôdy. Je to predsa základný výrobný prostriedok každého poľnohospodára. Palárikovský chotár leží v chránenom území Dolné Považie, nachádza sa tu bažantia obojstranne medzinárodného významu a množstvo poľnej zveri. Či už to bolo v časoch šľachtickej rodiny Karolíjovcov, alebo sedliakov zo Slovenského Medera, ako sa volalo Palárikovo ešte krátko po skončení druhej svetovej vojny, tunajší hospodári vždy rešpektovali ducha prírody.

V roku 2022 sa palárikovské Agrodružstvo TP stalo absolútnym víťazom súťaže o najlepšie manažmenty Top Agro. Blyso sa mimoriadne dobrými úrodami obilnín, kukurice aj cukrovej repy, minimalizovaním výrobných nákladov. A celkovo nadštandardnú efektívnosť podčiarkuje dobré speňažovanie produkcie, o ktoré roky dbá Zoltán Černák, agromanažér s obdivuhodnou 60-ročnou praxou. Jeho protipólom z hľadiska veku je Robert Židuliak, predstaviteľ mladej, ale už dostatočne ostrieľanej generácie poľnohospodárov. Má za sebou 22 rokov praxe. Černáka a Židuliaka spája aj dokonalá znalosť pomerov palárikovského chotára. Dobré vedieť, ako sa ten ktorý hon správa, keď je mokry alebo naopak suchý rok, kde sú polia pod väčším tlakom poľnej zveri, poznajú prednosti aj Achillovu pätu každej role.

Oboch preto prekvapilo, keď v roku 2023 vstúpili do platnosti rôzne zelené opatrenia vyžadujúce dodržiavanie termínov sejby či zberu, striedania plodín aj na honoch, kde to nedávalo zmysel. Tak sa stalo, že v Palárikove po kukurici museli zasiať sóju aj na honoch, kde vopred vedeli, že to neprinesie „múdrymi zelenými hlavami“ očakávané zlepšenie. Zaviedli tiež biopásy a úhory. V celom holdingu vypadlo z obrábania okolo 400 hektárov pôdy, v družstve okolo 50 hektárov, čo sa prejavilo na poklese príjmov. Nezmyselnosť opatrení zvýraznili po sebe dve horúce letá v roku 2023 aj 2024. Vlni Brusel z „ozeleňovacieho“ kurzu zľavil, ale urobil tak

Zoltán Černák (vpravo) a Róbert Židuliak v najkrajšom okamihu poľnohospodárskeho roka.

aj pod tlakom obrovských protestov poľnohospodárov.

Kam vlastne smeruje moderné európske poľnohospodárstvo a kto v ňom nesie zodpovednosť za výsledky hospodárenia? Niektorí, kto sa pasuje do role spasiteľa planéty, alebo ten, kto pôdu obrába a dáva chlieb celej krajine? V Palárikove majú na rozdiel od euroúradníkov, ktorí tlačia na dekoncentraciu poľnohospodárskej výroby, v tejto otázke jasno. Záleží im na udržaní vysokej úrodnosti pôdy a nepotrebné, aby im niekto z Bratislavy či Bruselu nariadoval, čo kedy a ako majú robiť.

Hospodárenie na pôde sa vyvíja a mení, nové technologické postupy, ktoré uplatňujú v Palárikove, sú voči pôde ohľaduplné, ekologické a pritom produktívne a efektívne. Na trhu sa súťažou kvalitou, zdravotnou neškodnosťou a, pravdaže, cenou predovšetkým. Kto nie je efektívny, vypadáva z hry. V Palárikove už viac než desaťročie využívajú bezorbové obrábanie pôdy, orú len na troch percentách pôdy. Prinieslo to významné úspory nafty – spotreba klesla zo 700-tisíc na 500-tisíc litrov, čo v čase dražejúcich energií prinieslo výrazné zlacnenie výroby. Pôdu tu podrývajú, kypria, vertikálne spracúvajú, aby organická hmota zlepšila jej štruktúru v celom profile. Prejavilo sa to na lepšom hospodárení s vlhkosťou, v pôde je viac dážďoviek, je skrátka živá. Pri výžive sa agronómia opiera o úrodné mapy, ktoré zohľadňujú obsah živín v pôde, jej pH, jednoducho nič sa nerobí naslepo.

V roku 2022 kúpili na odskúšanie dron, pomocou ktorého zamýšľali ešte precíznejším spôsobom robiť ochranu rastlín. Dron by totiž umožňoval zasiahnuť proti chorobám, burinám a škodcom na bodovo najviac zasiahnutých plochách. Najmä na honoch, ktoré bývajú po výdatných lejakoch podmäčkané. Už tri roky však zariadenie nemôžu používať, lebo kompetentní stále nemajú jasno v tom, kam z hľadiska aplikácie dron zaradiť. Je a či nie je to letecká aplikácia? Všetko by podľa

Róberta Židuliaka zmenilo konštatovanie, že aplikácia pripravkov dronom vo výške 2 metrov nad porastom sa nepovažuje za leteckú.

Kým na úradoch plynie čas pomaly, poľnohospodári musia na každú zmenu, ktorú pripraví počasie, reagovať promptne. Nie je to totiž úradník, ale hospodár, ktorý ide s kožou na trh. Volatilita cien je po vstupe Ukrajiny na trh s obilím, kukuricou a slnečnicou obrovská. Tohto roku ide síce Palárikovu karta, keď napríklad dorobili po 8 ton kukurice priemerne z hektára. Náklady sa podarilo stlačiť k 1 200 eurám na hektár a tak pri tržbách 1 800 eur bude kľúčová plodina zisková. Lenže pšenica, hoci dala 7 ton po hektári, dosahuje len zlomok zisku z kukurice, pretože ukrajinské obilie tlačí sústavne cenu v celom európskom priestore dole. Na slovenský trh pritom od východného suseda už preniká nielen obilie, hydina, vajcia, ale aj múka.

Je normálne, ak nečlenská krajina EÚ operá kartu všetkých výhod a pritom devastuje slovenské podnikateľské prostredie?

V Agrodružstve Palárikovo reagujú na požiadavky štátu, ktorý nalieha na oživení živočíšnej výroby. Obnovili tu chov hovädzieho dobytku. Na lokálny trh už prichádza čerstvé hovädzie mäso. Môžu ho ochutnať nielen Palárikovčania, ale aj návštevníci reštaurácie a wellness zariadenia, ktoré prevádzkujú palárikovskí poľnohospodári. Tí ho aj sami využívajú. Zoltán Černák dbá, aby sa prehlbovala spolupatričnosť medzi pracovníkmi družstva, celého holdingu v duchu zásady jeden za všetkých a všetci za jedného. Ocenením fortieľu, svedomitosti a obetavosti sú 13. a 14. plat.

Agrodružstvo TP Palárikovo opäť patrí medzi top sto najlepšie manažovaných poľnohospodárskych podnikov na Slovensku.

Superstroje šetria pôdu aj naftu.

> KONTAKT

Agrodružstvo TP, s.r.o.
Remeselnícka 2
941 11 Palárikovo
Konatelia: Ing. Zoltán Černák,
Ing. Renáta Mračnová,
Ing. Róbert Židuliak
Tel.: +421/ 35/ 6493 133
e-mail: polnosme@polnosme.sk

Dva plus dva sú vo Veľkom Záluží viac než štyri

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 480 ha
Počet pracovníkov	33
Hospodársky výsledok	132 485 eur

Keď sa Poľnohospodárske družstvo Veľké Zálužie ocitlo v roku 2004 na prahu exekúcie a zo strojového parku fungoval už len posledný traktor, spoločnosť HSH z Veľkého Zálužia, ktorú verejnosť pozná ako chovateľa a spracovateľa hydiny, vykúpila podiely od členov družstva. Získala tak kontrolu nad podnikom. O dvadsať rokov neskôr sa družstvo majetkovo od HSH osamostatnilo, no úzke väzby medzi firmami trvajú. V praxi dokazujú, ako funguje synergický efekt, ktorý ekonómovia často

Podpredseda Jozef Halveland (vľavo) a agronóm Andrej Fogada sú s tohtoročnou úrodou kukurice spokojní.

popisujú na prvý pohľad nezmyselným výsledkom, keď dva plus dva sú spolu päť. Ide o to, že ak sa dve samostatné aktivity spoja do jednej, často prinesú väčší efekt, ako by zabezpečili samostatne.

Poľnohospodárske družstvo vo Veľkom Záluží začalo pred 20 rokmi s produkciou brojlerových kurčiat. V súčasnosti v dvoch halách chovajú na jeden turnus 50-tisíc kurčiat a počas roka dokážu otočiť 6 až 7 turnusov. Presný rozpis termínov, kedy majú do HSH dodávať zvieratá, majú rok dopredu.

„Vieme si predstaviť, že by sme chovali aj viac kurčiat. Rozšírenie výroby však brzdí hospodársky dvor, lebo nedokážeme na nevyhnaných pozemkoch postaviť ďalšie haly,“ hovorí podpredseda družstva Jozef Halveland.

Priestory, v ktorých chovajú kurčatá, postavili v roku 2005 a vlni prešli komplexnou obnovou. Pomohli im k tomu eurofondy. Vymenili krmné linky, osvetlenie haly, zakúpili kamerové systémy či automatickú elektrocentrálu. Ak v minulosti nastal výpadok elektrickej energie, pôvodnú centrálu musel fyzicky zapnúť človek. Dnes sú procesy riadené automaticky a centrála sa rozbehne do minúty od výpadku prúdu. Dôležité je to najmä pri zabezpečení vetrania objektov.

Všetky informácie a systémy sa zbierajú v niekoľkých mobilných telefónoch a pracovníci tak dostávajú okamžitú informáciu o každom probléme. Po modernizácii dnes pracuje v chove kurčiat jediný zamestnanec a väčšinu dňa je chov mimo fyzického dohľadu človeka. Všetko je pod kontrolou inteligentných systémov.

Krmivá nakupujú od dodávateľa, z ich poľnej výroby do chovu kurčiat prechádza len pšeničná slama, ktorú zabezpečujú pre všetky hydinné farmy spoločnosti HSH: v Rybanoch, Veľkých Ripňanoch, Žabokrechoch nad Nitrou aj Práznovciach. K chovateľom hydiny prichádza kamión naložený slamou a odchádza s hnojom. Vďaka hnoju z fariem HSH a produkcie vlastnej hydinnárne dokážu každoročne vyhnojiť 250 až 300 hektárov pôdy.

„Spokojní sme, keď sú úrody repky nad štyri tony z hektára, pšenice nad sedem ton a napríklad kukurice nad desať ton z hektára,“ vymenováva agronóm Andrej Fogada. Kurací hnoj má vyšší obsah dusíka, fosfóru aj draslíka ako kravský hnoj. V minulosti pritom mali aj ten. Ešte v roku 2022 chovali vo Veľkom Záluží dojnice. „Keď sme prepočítali ekonomiku výroby mlieka, rozhodli sme sa, že jeho produkciu ukončíme. Hlavná motivácia bola však iná. V živočíšnej výrobe pracovali už len dôchodcovia, aj sedemdesiatnici a s našim rozhodnutím súhlasili,“ spomína Jozef Halveland.

Pri produkcii rastlinných komodít je situácia iná. Pracuje tu len niekoľko päťdesiatnikov, no väčšina zamestnancov je mladšia. Už roky sa ich darí nájsť aj vďaka autoservisu, ktorý družstvo prevádzkuje od roku 1986. Za socializmu bol súčasťou širokej pridruženej výroby. V posledných dvadsiatich rokoch opravujú vozidlá pre HSH. Hydinnárska spoločnosť disponuje sedemdesiatkou automobilov určených na prepravu živých kurčiat, na rozvoz hydinného mäsa, ba aj osobných áut.

„V našich dielňach opravujeme všetko. Osobné aj nákladné automobily a v našej réžii si servisujeme aj poľnohospodársku techniku. Najmä pri preprave živých zvierat je dôležitý stopercentný stav áut.

Aby dokázali do servisu získavať kvalitných zamestnancov, spolupracujú s dvoma nitrianskymi strednými odbornými školami. Jedna je zameraná na elektrotechniku, druhá na servis vozidiel. „Spolupráca funguje už asi pätnásť rokov. Chlapci k nám prídu na prax a hoci majú záujem byť automechanici, stáva sa, že ich zláka obsluha veľkých strojov,“ hovorí podpredseda, ktorý je tiež vyučený automechanik.

Najskôr vo svojom obore aj pôsobil. V deväťdesiatych rokoch a na prelome tisícročia mal na starosti v HSH autodopravu. Po vstupe hydinnárskej spoločnosti do družstva však bolo potrebné sfunkčniť poľnohospodársku techniku. Halveland na družstve zostal a dnes riadi poľnú výrobu.

„Situácia bola vtedy zložitá. Družstvo už nemalo prostriedky na naftu a na náhradné diely. Museli sme začať realizovať postupné kroky, aby sme sa dostali k súčasnému stavu, keď sme vybavení výkonnou technikou, pozberovou linkou, skladmi či sušičkou kukurice,“ vymenováva podpredseda.

Stabilitu družstva vo Veľkom Záluží nedokazujú len investície do techniky či výroby, ale aj sociálny program. Pred takmer desiatimi rokmi tu prerobili nevyužívanú administratívnu budovu. „Vzniklo v nej 27 bytov, ktoré sú vo vlastníctve družstva a k dispozícii našim zamestnancom či zamestnancom HSH. Je to dôležitý aspekt, aby sme vedeli osloviť nových kolegov a udržať aktuálnych. Nájomné za tieto byty je pritom skôr symbolické,“ uzatvára Jozef Halveland.

Chov brojlerových kurčiat je súčasťou družstva už dve desaťročia.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
Veľké Zálužie
Hlavná 1
951 35 Veľké Zálužie
Podpredseda: Jozef Halveland
Tel.: +421/ 37/ 6592 210
e-mail: pdvz@pdvz.sk

Bývalú administratívnu budovu družstvo prerobilo na bytovku pre zamestnancov.

Najväčší chov Landrasa? V Chynoranoch

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 992 ha
Počet pracovníkov	108
Počet dojníc	895
Ročná produkcia ošípaných	8 500 ks
Hospodársky výsledok po zdanení	291 884 eur

Poľnohospodárske družstvo Chynorany dlhodobo potvrdzuje svoju orientáciu na živočíšnu výrobu. V čase, keď mnohé podniky z tohto zamerania ustupujú, tu rozvíjajú najväčší šľachtiteľský chov plemena Landras na Slovensku. V rámci produkcie ošípaných stoja na ekonomickom modeli, keď časť zvierat spracovávajú a časť predávajú v živom. Zároveň stabilné výsledky dosahujú aj v produkcii mlieka.

„Ak by sme začali znižovať počty zvierat, mohli by sme sa dostať do špirály, keď by produkcia ošípaných ako celok prestala byť životaschopná,“ tvrdí predseda družstva Robert Šmatlák

V súčasnosti v družstve chovajú 350 prasnic a tento stav chcú udržať aj do budúcnosti. Dôležitou súčasťou je aj šľachtiteľská práca. Orientujú sa na plemeno Landras, ktoré je známe dobrou reprodukciou a výborným mäsovým zhodnotením.

Pri ostatnej bonitácii bolo zo 108 predvedených prasnic 24 zaradených do najvyššej kategórie plemenné jadro. Tieto zvieratá sú následne pripravované nakupovanými insemináčnymi dávkami plemena Landras. V družstve veria, že sa v budúcnosti podarí odchovať aj špičkových plemenných kancov, ktorých ponúknu na ďalší predaj.

„Na najlepšiu prasnicu pripadá odstav 35,3 odstavčaťa. Vybraných bolo šesť špič-

Predseda Robert Šmatlák vyzdvihuje zodpovednú prácu družstevníkov, ktorá sa prejavila aj počas tohtoročnej epidémie slintačky a krívačky.

kových prasnic, takzvaných matiek kancov,“ informuje Miloš Smutný, jeden zo zootechnikov v chove ošípaných.

Prasnice, ktoré sa nedostanú do plemenného jadra, sú zaradené do plemennej skupiny. Pri ostatnej bonitácii to bolo 84 zvierat. Tie sú prekrížované vlastným kancom Biela ušľachtilá. S narodenými zvieratami sa počíta do rozmnožovacieho chovu, kde sú prekrížované plemenom Pietrain a Duroc, čím vzniká finálny hybrid výkrmní.

„Disponujeme vlastnou insemináčnou stanicou. Prasnice sú tak oplodňované insemináčnymi dávkami,“ vysvetľuje ďalší zo zootechnikov Martin Moško.

Ošípané chovajú v družstve na viacerých strediskách. Prasnice sú umiestnené v sídle družstva v Chynoranoch, predvýkrm prebieha v Norovciach a výkrm v obciach Nadlice a Livinské Opatovce. Významnou ekonomickou súčasťou výroby je vlastný bitúnok, vybudovaný pred viac ako desiatimi rokmi v Chynoranoch. Týždenne porazia približne stovku výkrmových ošípaných, zvyšok putuje na zahraničné bitúnky, predovšetkým do Maďarska.

„Je to ovplyvnené situáciou na európskom trhu. Pre nás je dobrá možnosť voľby, časť predávame vo forme bravčových polovic a časť ako živé jatočné zvieratá,“ hovorí predseda.

Ich bravčové polovice odoberajú najmä regionálni spracovatelia mäsa z Nadlíc, Chynorian či Bošian. „Tí majú aj vlastné predajne a často deklarujú, že mäso pochádza zo slovenského chovu, čo nás teší. Vieme, že sa produkty z nášho mäsa dostávajú aj do školských jedální v regióne,“ dodáva predseda. Družstvo umožňuje objednať si bravčo-

vú polovicu aj bežným zákazníkom. Výrazné zľavy majú zamestnanci a ešte výhodnejšiu cenu platia členovia družstva – aktuálne 1,50 eura za kilogram.

Popri ošípaných si v Chynoranoch udržiavajú aj silnú prvovýrobu mlieka. Dojnice chovajú v dvoch strediskách. „Priemerná ročná úžitkovosť je v Chynoranoch na úrovni 11 500 litrov, v Krušovciach okolo 10 800 litrov na dojnicu,“ informuje Robert Šmatlák.

Vlaňajšiu mliečnu sezónu nepriaznivo ovplyvnilo sucho. Podpisalo sa na kvalite objemových krmovín aj na mliečnej produkcii. „Kukurica uschla ešte pred plnou mliečnou voskovou zrelosťou kukuričného klasu, v ktorom nebol vyvinutý škrob. Kýmnu dávku sme zachraňovali senážami z raže a tritikale,“ spomína predseda

Následky menej kvalitnej siláže pociťujú v družstve ešte aj v tomto roku, keď vyšší obsah sušiny silážnej kukurice spôsobil zhoršenú stráviteľnosť, čo prinieslo zníženú produkciu mlieka.

„Tešíme sa už na tohtoročnú siláž. Kukurice vyzerali podstatne lepšie. Nižšie letné teploty spôsobili aj nižší pokles v produkcii mlieka, než to bývalo bežné v minulých rokoch. Výraznejší pokles sme zaznamenali len v teplom júni, keď sme v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom dojili denne o 2,5 litra na dojnicu menej. Letné mesiace už boli pre chovateľov dobytka priaznivejšie, ako v predošlých rokoch,“ tvrdí predseda.

Najmä chladnému máju pripisujú, že v rámci rastlinnej výroby dosiahli dobré úrody aj pri ďalších plodinách. Pri repke mali dokonca rekordnú úrodu 4,7 tony z hektára, aj pšenica dala nadpriemernú úrodu 7,5 tony z hektára.

„Za priaznivé ukazovatele, ktoré dosahujeme v živočíšnej aj rastlinnej výrobe, patrí veľké poďakovanie našim ľuďom. Vďaka nim sme tam, kde sme. Rok 2025 bol pritom pre nás oveľa náročnejší ako tie predchádzajúce. Mám na mysli najmä ohrozenie slintačkou a krívačkou, ktoré v prípade nášho podniku, kde živočíšna výroba je sústredená na viacerých strediskách, bolo zásadné. Zamestnanci sa k vytvorenej situácii postavili mimoriadne zodpovedne,“ uzatvára Robert Šmatlák.

Jeden z plemenných kancov.

> KONTAKT

„Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch“

Bernolákova ulica 202/18

956 33 Chynorany

Predseda: Ing. Robert Šmatlák

Tel.: +421/ 91/ 8340 351

e-mail: pdchynorany@pdchynorany.sk

Dojnice chovajú na dvoch strediskách – v Chynoranoch a v Krušovciach.

Maximálna
univerzálnosť
v teréne aj na ceste

VH-IND
ENLITEN

Výnimočná trakcia na všetkých povrchoch

Extra nosnosť

Vynikajúca stabilita

Predĺžená životnosť

Chcete sa dozvedieť viac
o Bridgestone VH-IND?
Naskenujte QR kód
k podrobnostiam.

Bridgestone Europe NV/SA,
organizačná zložka Slovensko
Ivan Kamenský
0911 983 240
ivan.kamensky@bridgestone.eu
www.bridgestone-agriculture.cz

PVOD Kočín – roľníka formuje rodina a prostredie

Výmera ornej pôdy	1 330 ha
Počet pracovníkov	72
Zisk po zdanení	369 228 eur

V roku 1993 priviezli na Poľnohospodársko-výrobnobochodnom družstve v Kočíne vysokoteľné jalovice Holštajnsko-frízskeho plemena. Pri ich vykladaní z kamiónu do maštale bol aj trinásťročný šuhajko Jozko Puvák, syn predsedu družstva. Najlepšie mliečne plemeno kráv malo akcelerovať produkciu mlieka.

Odvtedy uplynulo tridsaťdva rokov a na poste predsedu družstva v Kočíne, Lančári a Šterusoch došlo k výmene. Vedie ho Jozef Puvák mladší, onen trinásťročný šuhajko, ktorý si nenechal ujsť príležitosť byť pri príchode jalovic, do ktorých družstvo vkladalo toľko nádeje. Možno aj to rozhodlo o tom, že vyštudoval Slovenskú poľnohospodársku univerzitu. Formuje nás prostredie, v ktorom vyrastáme.

Príležitosť, ktorú odštartovala holštajnizácia chovu kráv, chytili družstevníci za pačesy a dnes patrí PVOD Kočín k najintenzívnejším producentom mlieka na Slovensku. Ročná produkcia sa pohybuje na úrovni 8 miliónov litrov, priemerná dojnnosť na kravu presahuje 10-tisíc litrov. Na farme nachádzame aj intenzívny chov ošipáných.

Málokde nájdeme tak premyslene usporiadaný hospodársky areál. Pred rokom 1989 sa budovali z dnešného pohľadu až predimenzované dvory, v Kočíne je 12 hektárov využitých s rozumom, vzdialenosti medzi maštalami a zásobárňami krmív (nejde len o zastrešené haly so silážou, kukuricu spracovanú CCM systémom majú natlačenú do fóliových rukávco) sú minimálne a všade vládne čistota, poriadok. Dojem umocňujú kvety a okrasné kríky pred hospodárskymi objektmi. To, že ide o ošipáreň, pripomenie plastika na stene – drobné umelecké dielo zobrazujúce družstevníčku ženúcu prasnica a k tomu veľavravňavý nápis Uznávaný plemenný chov.

Nespočetné pokolenia roľníkov sformovali krajinu do súčasnej podoby a manažéri ako Jozef Puvák starší a dnes jeho syn dali tvár aj tomu, čomu sme kedysi hovorili gazdovský dvor, dnes hospodársky areál. Pred

časom navštívili družstvo vysokoškolsáci z Dánska a ocenili nielen parametre výroby, ale aj estetiku hospodárenia. Aj tá je súčasťou kontinuity – upravené prostredie hovorí o kultúre podniku a v širšom zmysle národa. Kultivovať podnikanie to je tiež súčasť manažmentu, ktorý priniesol do družstva Jozef Puvák starší a dnes s nadhľadom rozvíja jeho syn. Krv nie je voda, naozaj to platí.

Dvadsať rokov priniesli veľkú obmenu tak manažmentu, ako aj pracovných kolektívov. Vedľa Jozefa Puváka mladšieho vidíme jeho rovesníkov – agronóma, mechanizátora, ekonómku. Ide o generáciu mileniálov a zetkárrov, hojne zastúpenú aj medzi traktoristami či skôr agromechanizátormi. Majú svoju predstavu o živote, chcú si užívať slobodu, ale byť slobodným možno len, ak je človek existenčne zabezpečený.

Družstvo rozvíja duálne vzdelávanie, aj teraz v ňom má dvoch prvákov a dvoch druhákov. Uhrádza im štipendium, čím sa pokúša o to, aby mladí zostali pracovať v družstve. Nie vždy sa to podarí, ale je to prostredie, ktoré formuje mladých ľudí. To v PVOD Kočín je naozaj náročné, ako v profesionálnom hokejovom klube. Len jeden detail, nielen alkohol, ale aj fajčenie je na pôde družstva zakázané. Hospodárenie je svojím spôsobom rehoľa. Tá platí vo vrcholovom športe, aj v poľnohospodárstve založenom na super-technologických.

Platí, to je dnes veľká téma. Nežijeme z ideálov, ale z toho, čo si zarobíme – priemerný plat sa v družstve prehupol cez 1903 eur. V PVOD Kočín súčasťou celoročnej odmeny je 13. a 14. plat, k tomu tri polovičky ošipanej a rôzne mäsové pochúťky k Vianociam a Veľkej noci z remeselného bitúnku družstva. Sedemdesiat ľudí, ktorí pracujú na 1 330 hektároch, to je na súčasné pomery krásna zamestnanosť. Stojí za ňou práve živočišná výroba – podieľa sa na tržbách 85 percentami, koľko takých podnikov nájdeme na Slovensku? Rozvojom živočišnej výroby, ktorá efektívne zhodnocuje produkty rastlinnej produkcie, pláva družstvo proti súčasnému podnikateľskému prúdu, ktorý svoje šťastie spojil len s rastlinnou výrobou. Jej významov však tá cesta reálnou prítomnosťou obilia z Ukrajiny na trhoch EÚ privádza do slepej uličky.

Keď prepukla v marci slintačka a krívačka, v družstve prežívali bezsenné noci, v hre bol osud dvoch výnimočných stád s vysokou genetickou hodnotou, dielo dvoch generácií družstevníkov. Existenčný zápas, najväčšiu životnú a manažérsku skúšku Jozef Puvák mladší zvládol s tímom ľudí na výbornú. Práve SLAK pripomenul, ako riskantné je podnikanie na farmách živočišnej výroby.

Kostrou tímu dojičiek a ošetrovateľov kráv sú dnes ľudia z Ukrajiny. Poskytli im ubytovanie, dobré nadštandardné zárobky.

Predsa PVOD Kočín Jozef Puvák mladší. Z hory krmiva bude jazero mlieka.

Zostanú po skončení vojny na farme a splynú s družstvom alebo sa vrátia domov? „Manažéri družstiev musia hľadať s predstihom dopredu a uvažovať, čo bude v horizonte nielen najbližších dní či mesiacov, ale aj rokov,“ zamyslí sa nad budúcnosťou družstva Jozef Puvák mladší.

Hlavným bohatstvom roľníka bola, je a bude pôda. Prebiehajúce pozemkové úpravy umožňujú družstvu urobiť chotár kompaktným a vyčistiť vlastnícke vzťahy. Mať istotu v základnom výrobnom prostriedku umožňuje družstvu prijímať strategické rozvojové rozhodnutia. Ich súčasťou je aj stabilizácia pracovného kolektívu. Sú to ľudia, ktorí napokon rozhodnú o budúcnosti družstva, ako sa im za prácu vloženú do pôdy a zvierat odvdáči zem, ktorú s takou láskou zveľaďovali generácie predkov.

To nie je vstup do kancelárií, ale do ošiparne.

> KONTAKT

PVOD Kočín
922 03 Šterusy 199
Predsa: Ing. Jozef Puvák
Tel.: +421/ 37/ 787 123
Mobil: +421/ 905/ 455 003
e-mail: pvodkocin199@gmail.com

Zdrojom 85 percent tržieb družstva je živočišná produkcia.

V Žabokrekoch chovajú prémiové slovenské kurčatá

Špičkový producent výkrmovej hydiny, jednorazový zástav

400-tisíc

Počet pracovníkov

39

Priemerný plat

1 716 eur

V krajinách s vysokou spotrebou mäsa, ku ktorým sa radí aj Slovensko, tvorí základ ponuky hydiny mäso. Je dietetické, zdraviu prospešné, predovšetkým však pre obyvateľstvo cenovo dostupné.

Pravda, nie je kurča ako kurča. Aj keď pre slovenského spotrebiteľa zostáva cena na prvom mieste, časom ľudia zistia, že je dôležité vedieť, kto kurča vychoval, ako sa mu venoval. Na tanieri sa ukáže, či je mäso vyzreté, alebo bolo na pekáč dohnané len úsilím rýchlo na ňom zarobiť.

„Dve veci utvrdia chovateľa v tom, že to, čo robí, robí dobre. Je to, samozrejme, ekonomika, pozitívny hospodársky výsledok a na druhej strane odzva spotrebiteľov. Máme množstvo ohlasov od šéfkuchárov reštaurácií a manažérov jedální, že cielene kupujú kuracie mäso so značkou HSH Kurča kráľovské, ktoré sa opiera o dodávky brojlerov z našich fariem,“ hovorí Gabriel Bíro, riaditeľ Podniku živočíšnej výroby v Žabokrekoch nad Nitrou. Inými slovami povedané, pri kurčatách z týchto fariem je akurátny pomer medzi cenou a kvalitou, ľudia za svoje peniaze dostávajú chutné, krehké mäsko, ktoré ich nesklame. Lebo, a to na svoju škodu viacerí spotrebiteľia zistili, lacné ešte neznamená dobré.

Hydinársky biznis je z roka na rok náročnejší. Na trh vstupujú hráči, s ktorými sa ešte pred pár rokmi vôbec nerátalo. Nie je to len dobre známe Poľsko či ultra lacná hydina z Brazílie, sú tu aj noví súperia ako Ukrajina a napríklad aj Rumunsko. Najmä Ukrajina je tvrdým orieškom. Dostáva rad výhod z Bru-

Gabriel Bíro zdôrazňuje, že základom úspechu je spokojné kuriatko.

selu, ktoré ju stavajú prakticky na roveň členského štátu, hoci v skutočnosti ide o tzv. krajinu s inými pestovateľskými a chovateľskými štandardmi. A pokiaľ ide o Rumunov, je to krajina, kde sa urobili nové investície využívajúce najnovšie technológie. V okamihu, keď sa konkurenčné mäso ocitne na trhu, nezostáva nič iné, len presvedčiť, že slovenské mäso je lepšie.

PŽV v Žabokrekoch nad Nitrou sa opiera o farmy, ktoré vznikli ešte v minulom desaťročí. Aby boli konkurencieschopné, musia ich priebežne modernizovať. Keby sa hydinarstvu dostávala pozornosť, ktorú si zaslúži, potom by bolo jednoduchšie s podporou štátu staré farmy zbúrať a postaviť nové. Lenže realita je taká, že podniky zaoberajúce sa chovmi hydiny si musia vystačiť s tým, čo bolo vybudované. O to viac si treba vážiť výkon, ktorý podávajú.

V podniku výrazne zlepšili chovateľské podmienky zásluhou dobre zvolených rekonštrukcií do skvalitnenia chovateľských hál na jednej strane a na druhej do kľúčových technologických uzlov. V súčte investície za jeden milión eur priniesli úsporu energie, ktorá najmä počas vojny na Ukrajine prudko zdražela, a efektívnejšiu produkciu hydiny. Gabriel Bíro vysvetľuje, že potom, čo na 15 halách vymenili strechy, zateplili obvodové steny a k tomu investovali do rekuperácie tepla a filtrácie vzduchu, sa dostavili výrazné energetické úspory. Sú až 50-percentné najmä v prvých desiatich dňoch, keď sa rozbieha chov.

Ešte nikdy sa nehovorilo toľko o pohodlí zvierat, ako v posledných rokoch. Rad ochranárskych organizácií sa sústreďuje práve na chovateľov hydiny. V Žabokrekoch a na ostatných farmách – v Rybanoch, Veľkých Ripňanoch a Práznovciach – však majú nielen čisté svedomie, ale predovšetkým v dobrých podmienkach chované kurčatá. Na metri štvorcovom sa nachádza nie 21, ale 15-16 kurčiat, ktoré majú dostatok životného priestoru, pohodlný prístup k vode a krmivú. Na konci je dobre, bez stresu vykrmené kurča, čo sa prejaví na vyzretosti mäsa.

Gabriel Bíro manažuje chovy hydiny sedemnásť rok. Kým sa stal riaditeľom, prešiel na farmách, ale aj na bitúnku postmi, ktorú mu ukázali, ako funguje každé ohnisko výrobného procesu. Má bohaté skúsenosti, rozumie zootechnike, ekonomike a najmä ľuďom. Nejde pritom len o tím pracovníkov na farmách, ale aj o komunikáciu s verejnosťou.

Práca s ľuďmi je čoraz náročnejšia. Časy, keď sa hydinarne farmy mohli spoľahnúť na odborne vzdelaných chovateľov zo stredných poľnohospodárskych škôl, sú minulosťou. Skúsená chovateľka Mária Ladická je napríklad poslednou absolventkou SPOU vo Voderadoch. Škola bola zrušená a hydinarí pracujú s ľuďmi, ktorých „dodá“ trh. Za pochodu si ich vychovávajú z brigádnikov, ktorým sa napokon práca zapáči, lebo zvieratá sú živé tvory, je tu dobrá pláca, prírodné prémie. Inými slovami povedané, riaditeľ a tím najbližších spolupracovníkov si musí poradiť nielen s bežnou výrobou, ale aj so zaškolením pracovníkov a ich udrzaním vo firme.

Gabriel Bíro vraví, že s odstupom rokov sa ukazuje, čo všetko sa zanedbalo v príprave poľnohospodárskeho a potravinárskeho dorastu a čo treba urobiť, aby spoločnosť docenila rolu fariem a ľudí pracujúcich v živočíšnej výrobe. Tento problém sa akútne prejavuje pri rozširovaní obcí, ktorých nové ulice sa nebezpečne približujú k farmám. Na jednej strane chcú ľudia čerstvé slovenské mäso a na druhej im vadí existencia fariem. Otázka však stojí, ako sa robia územné plány, ktoré nezohľadňujú to, že dávno pred schválením novej výstavby v katastri obce existovali farmy.

Kurča, ktoré je základom našej výživy, ukrýva množstvo problémov. Je najvyšší čas ich riešiť v celom komplexe. Naozaj aj dobre fungujúce chovy hydiny rozhodnú o tom, ako sa bude žiť v našej krajine v nasledujúcich desaťročiach.

> KONTAKT

Podnik živočíšnej výroby, a.s.
Topoľčianska cesta 321
958 52 Žabokrek nad Nitrou
Riaditeľ: Ing. Gabriel Bíro
Tel.: +421/ 38/ 5421 248,
Mobil: +421/ 905/ 318 628
e-mail: ekonomicke@pzv.sk

Podnik živočíšnej výroby Žabokrek: jeho veľičenstvo kurča.

V Abraháme je práce dost, no chýbajú ruky

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 537 ha
Stav dojníc	335 ks
Priemerná úžitkovosť na dojnicu	11 587 kg
Počet pracovníkov	57

Galanta patrí dlhodo- bo medzi regióny s najnižšou mierou nezamestnanosti na Slovensku. Podľa augustových čísel počet uchádzačov o prácu len mierne prevyšuje dve percentá, čo poľnohospodársku prvovýrobu stavia do výraznej konkurencie ďalších odvetví. Denne to pociťuje manažment Poľnohospodársko-obchodného družstva Abrahám, ktoré okrem štrnástich pestovaných plodín produkuje aj mlieko. V prostredí obmedzenej dostupnosti pracovnej sily je pre odvetvia náročné na fyzickú prácu čoraz ťažšie nájsť a udržať kvalifikovaných zamestnancov. Hoci v Abraháme ponúkajú nadpriemerné platy, logistické centrá v regióne sú pre väčšinu uchádzačov atraktívnejšie. Najviac pociťujú vplyv zamestnávateľov z neďalekých Voderád. Už dnes sú tam distribučné uzly viacerých spoločností, ktoré sa rozprestierajú na ploche niekoľkých hektárov. A vo výstavbe sú ďalšie, napríklad pre obchodný reťazec, ktorý najnovšie po Poľsku objavil Slovensko.

Výsledkom situácie, na ktorej sa výrazne podpísala možnosť požiadať o predčasný dôchodok po štyridsiatich odpracovaných rokoch je, že dnes prvovýroba mlieka stojí len z polovice na skúsených a dlhodobých zamestnancoch. Druhá časť sa v kratších či o niečo dlhších intervaloch obmieňa, no odídených profesionálov sa zväčša nahradiť nepodarí. Okrem ľudí z regiónu družstvo skúša zamestnať aj zahraničných pracovníkov. Scenár je však podobný. Ľudí práca v živočíšnej výrobe neláka.

„Zatiaľ vieme poskytnúť ubytovanie štyrom osobám a v súčasnosti rekonštruujeme priestory tak, že to bude až pre osem ľudí. Disponujeme dokonca dvojizbovým bytom pre stáleho zamestnanca alebo pár,“ vysvetľuje predseda družstva Marcel Kollár.

V družstve už investície prispôsobujú tomu, aby sa potreba pracovnej sily čo najviac znižovala. Pri špeciálnej rastlinnej výrobe, ktorú v Abraháme zosobňuje aj vinohradníctvo, kúpili pred pár rokmi na zber hrozna kombajn. Výsledkom mechanizovaného zberu je, že aj v čase vrcholu vinohradníckych prác stretnete medzi radmi viniča iba traktor, ktorý ťahá kombajn. Potrebu pracovníkov znížili na minimum.

V minulom roku výrazne investovali aj do vlastnej technológie výroby vína. Majú záujem o niečo zvýšiť vlastnú produkciu a na

Najväčšou investíciou tohto roka bol podľa predsedu Marcela Kollára nákup samochoďného postrekovača.

druhej strane znížiť potrebu pracovnej sily. Kúpili nový lis, mlynkoodzrňovač či rmutové čerpadlo.

„Vieme presne, kde by sme potrebovali investovať aj v prvovýrobe mlieka, aby sme znížili potrebu pracovnej sily a zatraktívili výrobu. V súčasnosti sú dojnice ustajnené v objektoch z osemdesiatych rokov. Slúžia nám, ale zásadná zmena napríklad dojenia by bez stavebných a technologických zásahov nebola možná. Ide však o investície v rozsahu vyšších jednotiek miliónov eur a momentálne si neviem predstaviť, že by sme sa do nich pustili,“ uvažuje Marcel Kollár.

Obavy má najmä z nestálosti živočíšnej výroby, ktorá sa v posledných dvadsiatich rokoch potvrdila dvakrát, a to v oboch prípadoch zásadne. Pri výraznej stavebnej a technologickej investícii, ktorá by zadĺžila poľnohospodársky subjekt, Kollár nedokáže odhadnúť, ako by náhly výkyv na mliečnom trhu prežili. Dnes pritom patria do prvej dvadsiatky najlepších holštajnských chovov na Slovensku.

Rastlinnú výrobu považujú z hľadiska vynaloženia investícií za stabilnejšiu oblasť.

Hospodársky dvor v Abraháme sa „zelená“ technikou.

Mechanizovaný zber hrozna pomáha riešiť problémy s nedostatkom pracovnej sily.

Stroje a technológie pravidelne obnovujú, ale aj tu pociťujú problém získať kvalitného zamestnanca. „Keď ten stroj stojí pol milióna eur, chalani majú často obrovský rešpekt s ním pracovať,“ hovorí predseda.

V posledných rokoch nakúpili v družstve techniku na zber obilnín a olejnin, ale aj na chemickú ochranu. Z hľadiska štruktúry výroby neprevládajú u nich len výkonné traktory, ako je často bežné na farmách južného Slovenska. Disponujú aj menšími strojmi nevyhnutnými pre živočíšnu výrobu či vinohradníctvo.

„V najbližšom čase potrebujeme investovať do závlah. Momentálne vieme zavlažiť tak 1 200 hektárov pôdy, no reálne počas roka zavlažujeme približne 450 hektárov. Ide najmä o polia, kde pestujeme cibuľu, zemiaky, lucernu či kukuricu,“ vymenúva predseda.

Ich záujem smeruje najmä k pivotovému zavlažovačom, ktoré fungujú automaticky bez potrieb každodenného zásahu. Disponujú konštrukciou stavanou na veľké polia a to im umožňuje rovnomerne zavlažovať desiatky hektárov.

„Využívanie závlah je pre nás dôležité. Do konca až tak, že boli jedným z dôvodov nášho nezapojenia sa do čerpania ekoschémy. Mali sme totiž kvôli tomu, že hospodárime vo vtáčom území, deliť polia na dvadsaťhektárové parcely,“ vysvetľuje M. Kollár. Družstvo celou svojou výmerou hospodári v Úľanskej mokradi a povinnosť rozdeliť polia by výrazne skomplikovala zavlažovanie plodín.

„Novovytvorená možnosť splniť podmienku ekoschémy vytvorením ostrovov biodiverzity ukázala, že menej znamená niekedy viac. Zmena v chápaní ekoschémy priniesla, že sme sa do nich v tomto roku zapojili prvý raz aj my. Na každej parcele, ktorá je nad 20 hektárov, sme vyčlenili minimálne 3,5 percenta výmery na plochu, ktorú sme osiali medonosnými rastlinami alebo lúčnymi zmesami,“ dopĺňa Marcel Kollár.

Takýchto plôch vytvorili na obhospodarovanej výmere v rozsahu takmer sto hektárov. „Ostrov biodiverzity sme urobili okolo remízok, vodných tokov, ale aj tam, kde máme pásy hydrantov,“ uzatvára predseda.

> KONTAKT

Poľnohospodársko-obchodné družstvo Abrahám
925 45 Abrahám 220
Predseda: Ing. Marcel Kollár
Tel.: +421/ 31/ 7857 247
podabraham@podabraham.sk
www.podabraham.sk

V Tomášove nastúpili na cestu ekologizácie zeleninárstva

Výmera poľnohospodárskej pôdy

900 ha

Počet pracovníkov

20

Hospodársky výsledok

115 914 eur

V Tomášove neďaleko Bratislavy dnes pestujú na polovici svojej výmery zeleninu. Ešte pred tromi rokmi hlavnú časť osevného postupu tvorili obilniny, z komplikovanejších výrob cukrová repa a v rámci živočíšnej výroby chovali 120 dojníc. Situácia sa zmenila v roku 2023, keď podnik kúpila zeleninárska rodina Mačajovcov. Hneď v prvom roku akvizície pribudlo do osevného postupu tomášovského družstva 17 hektárov mrkvy.

V ďalšom roku to boli zemiaky či cibuľa a tiež koreňová zelenina – mrkva, petržlen, zeler či paštrnák. V tomto roku okrem iného vysiali na 80 hektároch hrášok, ktorý dodali do mraziarne v Maďarsku. Výpočet aj ďalších plodín, ktoré sa za posledné tri roky objavili v okolí Tomášova, je široký. Od maku, cez kapustu, cuketu či tekvicu hokaido. „Máme tu dobrú pôdu, je piesková, čo vyhovuje koreňovým zeleninám a tým, že máme takmer celú výmeru pod závlahou, rastlinám nechýba ani v čase sezóny vlaha,“ tvrdí Roland Árva, gazda podniku. Nevšedný názov funkcie bol zavedený v spoločnostiach Mačaj a popisuje najvyššie postaveného na konkrétnej farme.

Čas zberu.

V okolí Tomášova využívajú štyri spôsoby zavlažovania a jednoznačne uviesť, ktorý je najlepší, nie je podľa tamojších poľnohospodárov jednoduché. Ak v jednom prípade víťazí jednoduchosť inštalácie, v inom je to možnosť polievať aj pri silnejšom vetre. Ak sa to dá, závlahy prispôbujú plodine. Pásovú či pivotovú zavlažovače využívajú najčastejšie pri cibuli či zemiakoch. Pri koreňovej zelenine sú najviac vhodné kvapkové závlahy, ktoré poskytujú vlahu priamo ku koreňu, alebo sprinklery, kde sa tlakom vody vysúvajú trysky zo zeme a porast zavlažujú z niekoľkokentimetrovej výšky.

V najbližšom roku plánujú výrazne rozšíriť plochy kvapkových závlah – zo súčasných približne 40 hektárov na 100 hektárov. Dôvodom je, že koreňové zeleniny dosahujú najvyššie úrody práve pod kvapkovou závlahou,

ktorá umožňuje efektívne hospodárenie s vodou a podporuje rast koreňovej časti rastlín.

Maximálny prístup efektívnosti využívajú aj pri hnojení či chemickej ochrane. Pri hnojení sa zamerali na variabilné dávkovanie opreté o exaktné údaje z pôdných rozborov. Podobný prístup zvolili aj pri chemickej ochrane. Roky spolupracujú na monitoringu škodcov s profesorom Jánom Tancikom zo spoločnosti Ecophyta v Nitre. K ošetroeniu plodiny tak pristupujú aj na základe jeho poznatkov. Postupne sa pritom posúvajú k väčšej ekologizácii výroby.

„Na päťhektárovej parcele zemiakov som skúšal počas celej sezóny len biopripravky a výsledky boli veľmi dobré. Napríklad prírodný insekticíd vyrobený prírodnou cestou z baktérie žijúcej v pôde účinkoval na drôtovca. Podobne to bolo aj v prípade ekologického fungicídneho prípravku. Mojim cieľom je, aby sme na základe takýchto skúseností začali využívať čo najmenej chemickej ochrany, no pritom vedeli plodiny účinne ochrániť,“ hovorí Roland Árva.

K výraznému zníženiu využívania herbicídov prispela ich bodová aplikácia. Mechanizátor Ivan Farago pracuje už takmer desaťročie na farmách spoločnosti Mačaj. Začínal ako traktorista, no v posledných troch rokoch má na starosti využitie najnovších technológií v poľnej výrobe so zameraním na presné poľnohospodárstvo. Jednou z technológií, ktorá sa finančne vrátila už v priebehu jedného roka používania, nazýva chemická plečka.

„Máme niekoľko týchto strojov ARA zo Švajčiarska a fungujú brutálne dobre. Stroj dokáže vidieť a odfotoграфovať burinu už od dvoch milimetrov. V okamihu od vyfotenia sa fotky posielajú na vzdialený server, kde sa vyhodnocuje, či ide o kultúrnu plodinu alebo burinu. Ak je to burina, postrieka ju. Stroj má záber 6 metrov a je rozdelený na 156 sekcií a rovnaký počet trysiek,“ vysvetľuje mechanizátor Ivan Farago.

Pojazdová rýchlosť technológie, ktorú ťahá traktor a viac sa podobá na skriňu na podvozku, je sedem kilometrov za hodinu. Jej využitie podľa doterajších prepočtov a skúseností ušetrilo až 86 percent herbicídov. Ochrana prírody je pri takejto aplikácii nespochybniteľná. Herbicídi sa nestriekajú plošne aj kultúrne plodiny, ale len burina.

„Sme prísne kontrolovaní. Disponujeme napríklad certifikátom GlobalG.A.P, ktorý vyžadujú obchodné reťazce. Prechádzame pravidelnými auditmi, ktoré sa dotýkajú od ochrany rastlín, cez hygienu, spôsobilosť pracovníkov. Dôležitá je výsledovateľnosť produkcie,“ vraví agrónomka Ľudmila Hricková. Jej špecializáciou je cibuľa a kým v minulosti pôsobila ako plodínová agrónomka v spoločnosti Mačaj, dnes je súčasťou Poľnohospodárskeho družstva Tomášov. „Do budúcnosti plánujeme pestovaniu zeleniny

Mrkva bola prvou zeleninou, ktorú začali v Tomášove pestovať. Zľava agrónomka Ľudmila Hricková, mechanizátor Ivan Farago a gazda Roland Árva.

pridať vyššiu hodnotu, k čomu by mali prispieť aj nové skladové priestory. Veríme, že ich výstavbu sa podarí zrealizovať aj s podporou eurofondov,“ dodáva.

Medzi ďalšie zámery patrí rozšírenie pestovania plodín napríklad o osivovú kukuricu či jarnú a ozimnú cibuľu. Tento rok vysiali prvých päť hektárov cesnaku a už v tom nasledujúcom by sa chceli dostať na dvadsať hektárov.

„Dôležité je mať šikovných kolegov. Chceme, aby sme štruktúrou výroby a podmienkami dokázali prilákať perspektívnych ľudí, ktorí sú nadšení – napríklad aj pre nové technológie. Dnes vidíme veľký potenciál v agrodronoch vybavených senzormi a kamerami s vysokým rozlíšením, pomocou ktorých by sme dokázali monitorovať porasty. Ak takýchto ľudí nájdeme, vieme im odovzdať naše dlhoročné skúsenosti a oni zas nám svoje nadšenie pre technológie,“ uzatvára Ľudmila Hricková.

Výsadb cesnaku.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
v Tomášove

Hlavná 1313/111

900 44 Tomášov

Predseda: Ing. Juraj Mačaj

Mobil: +421/ 903/ 256 680

e-mail: juraj.macaj@macaj.eu

Očová stále rozmýšľa nad krmovinami

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 512 ha
z toho orná pôda	2 150 ha
Produkcia mlieka	7,5 mil. litrov
Počet pracovníkov	72

Poľnohospodárske družstvo Očová patrí k najznámejším na Slovensku. Isto k tomu prispel film zo sedemdesiatych rokov Očovské pastorále a od deväťdesiatych rokov aj pravidelné organizovaný Deň poľa zameraný na krmoviny. Značka tohto podpolianskeho družstva sa formovala cez ľudí, ktorí si uvedomovali dôležitosť využitia najnovších poznatkov. Tento prístup podporil aj vtedajší predseda Juraj Nuoška, ktorý v polovici deväťdesiatych rokov stiahol do podniku prezentáciu moderných technológií v príprave krmovín. Družstvo viedol do roku 2008. Dnes pod vedením Kataríny Drdolovej, ktorá je v čele od roku 2022, sa na prípravu objemových krmív kladie stále rovnako silný dôraz.

„Väčšiu pozornosť venujeme kvalite objemových krmovín. Lúky prisievame, pravidelne prihnojujeme a so zberom začíname, kým je porast mladý. Úrody sú síce nižšie, ale zato je oveľa vyššia kvalita dorobeného krmíva. Podobne pristupujeme aj ku krmovinám na ornej pôde. V posledných rokoch kosíme lucernu 4 až 5 krát za rok. Trávy na lúčach sme začali kosiť dva až trikrát, čo nebývalo bežné,“ hovorí Katarína Drdolová.

Vďaka tomu, že družstvo zlepšilo kvalitu vlastných krmív, postupne obmedzilo nákup externých vstupov do prvovýroby mlieka. To

Manažment očovského družstva tvoria skúsení, celoživotní poľnohospodári. Zľava zootechnik Lubomír Ďatko, predsedníčka Katarína Drdolová, mechanizátor Juraj Chabada a agronóm Juraj Petruš.

sa podpísalo pod mierne zníženie úžitkovosti o 200 litrov na dojnicu a rok. Ekonomický efekt bol však zásadný. Dnes vďaka ceste efektívnej intenzity doja na dvoch mliečnych farmách očovského družstva v priemere po 10 500 litrov mlieka na dojnicu a rok.

„Pomáhajú nám najmä zmeny v pestovaní silážnej kukurice. Výkonnejšie hybridy, správne načasovaný zber a oplotenie pozemkov. Ak sme pred desiatimi rokmi pestovali silážnu kukuricu na 600 hektároch, teraz je to na 400 hektároch. A rozdiely v stavoch hovädzieho dobytku nie sú nijak výrazné,“ uvádza predsedníčka.

Jedným z argumentov pri hľadaní dôvodov premoženia medvedov v našich horách sa stáva poukazovanie na rozšírené pestovanie kukurice. Očová v posledných rokoch znižuje jej výmery a pritom sa vďaka medvedom dostala do povedomia aj širšej verejnosti. Prítom v súčasných podmienkach si tamojší poľnohospodári nedokážu predstaviť, že by vedeli vyrábať mlieko bez využitia kukuričnej siláže. Je základnou zložkou potravy hovädzieho dobytku. „Ročne nám však lesná zver značne zničí 50 – 60 hektárov kukurice,“ zdôrazňuje predsedníčka.

To, či škody spôsobia medvede, diviaky alebo raticová zver, nepočítajú. Vidia len, o koľko vyššie úrody dosahujú na parcelách, ktoré sú vzdialené od lesných porastov. Uchránené pritom nie sú žiadne pestované plodiny. Napríklad, v aktuálnom, klimaticky priaznivom roku dosiahli v družstve úrodu pšenice 6,5 tony z hektára. „Boli aj

parcely s viac ako ôsmimi tonami, ale máme aj také v blízkosti hôr a tie nám priemer vždy ovplyvnia. Vlní sme dosiahli pri pšenici priemernú úrodu len 5 ton z hektára. Niektoré parcely boli úplne zničené,“ spomína Katarína Drdolová.

Viacero parcel oplotili, no nie je to všeliek na škody spôsobené všetkou poľnou zverou. Pletivo je potrebné pravidelne kontrolovať a oplotiť celé družstvo považujú v Očovej za nereálne.

Družstvo začalo pod dohľadom súčasného vlastníka, najväčšej mliekarenskej skupiny v krajine sústredenej okolo Tatranskej mliekare, so svojou stabilizáciou. V posledných rokoch racionálne investujú. Laik vidí najvýraznejšiu zmenu v tom, že opustili honosnú a architektonicky dominantnú stavbu v centre obce Očová, na ktorej sa podpísala roky zanedbaná údržba. Prestaňovali sa do moderných a účelných priestorov na mechanizačný dvor. „Odrazu nemusím niekoľko ráz denne prichádzať na stredisko, a presne vidím, čo sa u nás deje. Necítim sa odtrhnúť od výroby,“ pochvaľuje si predsedníčka.

K technologickému posunu došlo aj vďaka eurofondom. Ešte pred niekoľkými rokmi sa zapojili do investičnej výzvy, ktorú poľnohospodári poznajú pod označením „52“. Síce najskôr boli neúspešní, ale stroje, ktoré v projekte uviedli, potrebovali nakúpiť aj tak. V tomto roku sa im z platobnej agentúry ozvali, že bodová hranica úspešnosti projektu sa posunula v ich prospech. Na v minulosti zakúpené investície tak získali príspevok. „Kúpili sme veľký traktor, teleskopický manipulátor, ale aj krmný voz,“ vymenúva Katarína Drdolová.

Družstvo sa zameralo na technológie, ktoré znižujú prevádzkové náklady a zvyšujú efektívnosť. Patria k nim aj investície do fotovoltaiky, kde opäť využili eurofondy, aj keď v tomto prípade boli z hľadiska vyhodnotenia projektov a termínu samotnej realizácie pod mimoriadnym časovým tlakom.

Stavebné investície na objektoch živočíšnej výroby realizujú svojpomocne. Naposledy upravili veľkokapacitné senníky, z ktorých odstránili rošty a urobili nové podlahy. Odvtedy skladujú všetku slamu v balíkoch v krytých objektoch.

Podobne, často hľadajú vlastné rezervy, získavajú aj ďalšie financie. Kyprič Horsch zakúpili za peniaze, ktoré získali z odovzdaného šrotu. Upratili si hospodárske dvory družstva a odrazu mali na drahý stroj, ktorý výrazne zlacnil prípravu pôdy. Namiesto viac ako 30 litrov nafty na orbu jedného hektára im dnes stačí približne polovica.

„Mojim práním je, aby sme dokázali slušne fungovať bez veľkých úverov. Aby sme aj v horších rokoch, keď nám nevýdajú úrody, boli životaschopní. Verím, že aj v rámci štátu sa procesy budú zjednodušovať a sfunkčňovať. Aby sme nemuseli často riešiť problémy na poslednú chvíľu, ale podmienky budú dopredu dané,“ žela si Katarína Drdolová.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo Očová
SNP 360/75
962 23 Očová
Predsedníčka: Katarína Drdolová
Mobil: +421/ 911/ 354 672
e-mail: pdocova@pdocova.sk

Dušan Ďurečka v tatrovke a Vladimír Košutí (v pozadí) v rezačke.

V Bobrove dostali dojivosť na 10-tisíc litrov mlieka

Výmera poľnohospodárskej pôdy	966 ha
Výmera ornej pôdy	600 ha
Počet stálych pracovníkov	30
Počet dojníc	370

V Podielníckom roľnícko-obchodnom družstve Bobrov sa skoro všetko podriada výrobe surového kravského mlieka. O tú sa stará 370 dojníc, pričom celkovo družstevníci chovajú 780 kusov hovädzieho dobytká.

V minulosti nebola dotačná podpora pre produkciu kravského mlieka v horských oblastiach úplne motivačná. Nové agrodotačné obdobie je však už viac zamerané na tých, ktorí skutočne produkujú a ktorí čelia väčším výrobným prekážkam. A to je aj dôvod zlepšenej nálady v Bobrove. Aj vďaka tlaku oravských poľnohospodárov sa dnes prvovýrobcom mlieka dýcha oveľa ľahšie.

„Teraz je pre chovateľov dojníc najlepšie obdobie za ostatných tridsať rokov, čo robím v poľnohospodárstve. Sú dobré ceny, podpory nastavené férovou a slušnou sadzbou sú obzvlášť v horských oblastiach,“ konštatuje predseda Tomáš Lúchavý.

Dobrému roku priali aj ceny mlieka. Ešte pred štyrmi rokmi predávali liter mlieka za 33 centov. Dnes priemerná cena preyšuje 50 centov. Tomu okrem trhu výrazne pomáha aj odbytové združenie Milkoray, kde je PROD Bobrov členom spolu s ďalšími ôsmimi oravskými farmami.

To všetko sa zákonite prejavuje na produkčných ukazovateľoch. Bobrov je jediným družstvom na Orave, kde mlieko produkuje čierny holštajn. Práve v tomto roku sa úžitkovosť podarilo preklopiť cez úctyhodnú hranicu desaťtisíc litrov na dojnicu a rok. „Zmes plemien, ktorú sme tu mali po revolúcii, bol úplný chaos: pinzgauské, slovenské strakaté, rôzne krížence – každá krava iná. Postupne sme to šlachtili na červenostrakatý dobytok až sme napokon prešli na čierneho holštajna,“ spomína predseda. Dodáva, že keby sa mohol rozhodovať znova, vrátil by sa k slovenskému strakatému dobytku, ktorý je pre oravské podmienky najvhodnejší.

Pri takmer štyroch stovkách kráv to už meniť nemá význam, pretože by z toho vznikla „zoologická záhrada“. „O holštajnov sme sa už naučili starať, robiť pravidelne paznechty, kvalitné objemové krmivá a zvládať reprodukciu,“ objasňuje.

K súčasným výsledkom sa družstvo dopracovalo postupnou trpezlivou prácou. Trend najlepšie vidieť, keď ich porovnáme s dávnejšou minulosťou. Ešte v roku 2013 jedna dojnica vyprodukovala 17,5 litra mlieka denne, o sedem rokov neskôr to už bolo 23 litrov a vlni sa už denný nádoj dojnice vyšplhal na 30 litrov. Keď Tomáš Lúchava pred tridsiatimi rokmi nastúpil na družstvo, chovali tu 200 kráv, ktoré denne nadojili 500 litrov mlieka. „Dnes máme 370 dojníc a vyrábame desaťtisíc litrov denne,“ hrdo tvrdí predseda.

Dobré výsledky poskytujú družstvu väčší priestor na investície do modernizácie výroby. Predseda ožije hlavne pri téme o pozemkoch, keďže sa mu konečne podarilo vysporiadať pôdu pod celým hospodárskym dvorom. „Keď som začínal, ani jeden pozemok nepatril družstvu. Dnes je všetko naše a po tridsiatich rokoch môžeme konečne slobodne plánovať projekty,“ teší sa.

Na dvore sa nachádza sedem maštali, ktoré postupom času obnovili tak, aby sa zlepšovalo pohodlie zvierat. V roku 2018 k nim pribudla úplne nová dojareň s programovým vybavením. V priebehu štyroch rokov sa podnik úspešne zapojil do štyroch investičných projektov. Rozšírilo sa farmové hnojisko, zrekonštruovali maštal pre 120 dojníc a teľných jalovic, do výroby pribudli robotické prihrňáče, šmykom riadený a teleskopický nakladač či cisterny. Technikom uľahčili prácu obojky, vďaka ktorým majú lepší prehľad o pohybovej aktivite dojníc, spotrebe krmiva či prežúvaní.

V rastlinnej výrobe sa podnik venuje hlavne ozimnej pšenici a kukurici na siláž. To sú dve plodiny, ktoré pokrývajú viac ako polovicu ornej pôdy. Zvyšok využívajú hlavne na objemové krmivá. Šesťdesiat hektárov ornej pôdy je osiatych ďatelinotrávami, lúky sa kosia na seno a senáž. Pestovanie ovplyvňujú všetky typické horské obmedzenia: krátke vegetačné obdobie, ťažká ílovitá pôda a chladné počasie. Žatva prebieha v auguste, keď má zvyšok Slovenska už dávno pokosené.

No aj tak sa družstvo dlhodobo môže chváliť obdivuhodnými úrodami. Z hektára vedľa zozberať v priemere päť ton pšenice, v ostatnej sezóne sa podarilo šesť a pol tony. Hlav-

Predseda: Tomáš Lúchava.

ným dôvodom je podľa Lúchavu dostatok vlastnej organiky a pôdy, ktoré dobre držia vlahu. „Keď je suchý rok, tu máme najlepšie úrody,“ hovorí o miestnom parodoxe, no jedným dychom dodáva, že tohtoročná jeseň je mokrá, čo poznačí kvalitu kukurice. Kukuričná siláž spolu so senážou tvorí základ krmnej dávky. „Keď nemáte objem, tak sa nedá predpokladať, že úžitkovosť pôjde hore. To nenahradíte žiadnymi nakúpenými krmivami,“ myslí si.

Krmivá tvoria 50 percent nákladov v chove dojníc. Dokupuje sa sója, repkový šrot, kukurica aj slama. A tým sa dostávame na začiatok – tu spočívajú nevýhody podhorských oblastí oproti produkčným, čo by dobre nastavené podpory mali kompenzovať. Predseda je však hrdý na to, že jeho podnik nežije z dotácií, ale z práce.

Družstvo v Bobrove má tridsať zamestnancov. Tri a pol milióna litrov vyprodukovaného mlieka, spolu s tržbou za pšenicu podniku prinesie dvojmiliónové tržby. Štátne a európske podpory tvoria asi pätinu ich tržieb. „Myslím, že to je také zdravé, normálne. Sú podniky, ktoré majú dvojnásobné dotácie ako tržby.“

Keď to prepočítame na plochu, vyjde, že z každého hektára vie podnik dostať tržbu dvetisíc eur. „To je viac než majú mnohí v produkčných oblastiach s repkou či pšenicou,“ porovnáva predseda s tým, že za výsledkami stoja všetci tridsať zamestnanci: technici, a pracovníci živočíšnej i rastlinnej výroby. „Všetkým nám záleží na prosperite a budúcnosti chovu dojníc v Bobrove,“ uzatvára predseda.

> KONTAKT

Podielnícke roľnícko-obchodné družstvo
Družstevná 263
029 42 Bobrov
Predseda: Ing. Tomáš Lúchava
Mobil.: +421/ 903/ 535 846
e-mail: luchava@prodbobrov.sk

Žatva v Bobrove.

ROD Ďurďoš – výborné výsledky v neľahkých prírodných podmienkach

Výmera poľnohospodárskej pôdy

723 ha

Počet stálych pracovníkov

24

Už prvý pohľad na družstevný chotár napovedá o náročnej práci miestnych poľnohospodárov. Z vyše 720-hektárovej výmery je len veľmi málo rovinatejších. Neprekvapí preto zameranie najmä na živočišnú výrobu – mlieko, k čomu je prispôsobená aj podstatná časť rastlinnej výroby.

„Hospodárime v troch obciach okresu Vranov nad Topľou – Vlača, Babie a Ďurďoš,“ informuje na úvod predsedu Roľnícko-obchodného družstva Ďurďoš Pavol Gača. Je rodák

z jednej zo spomínaných obcí a v družstve pracuje od roku 1996. Najprv pôsobil na pozícii mechanizátora, predsedom sa stal pred štyrmi rokmi.

V družstve sa zameriavajú najmä na živočišnú výrobu, a to predovšetkým na produkciu kravského a ovčieho mlieka. „Chováme 400 oviec plemena Cigája. Do živočišnej výroby je veľmi náročné získať ľudí a pri ovciach to platí ešte asi dvojnásobne. Pri tejto príležitosti však musím vyzdvihnúť náš kolektív šikovných a spoľahlivých zamestnancov. Teší aj to, že cena mlieka sa už dostala na férovejšiu hodnotu v porovnaní s minulosťou,“ pokračuje predseda. Ovčie mlieko smeruje prostredníctvom odbytového združenia do Červeného Kameňa.

„Rovnako cez odbytové združenie dodávame kravské mlieko michalovskej Syrámi Bell. Túto serióznu spoluprácu musím pochváliť, platby za mlieko nám uhrádzajú pravidelne dvakrát do mesiaca,“ vyzdvihuje Pavol Gača spoľahlivého obchodného partnera a taktiež spoluprácu podnikov v rámci odbytového združenia.

V družstve chovajú 170 dojníc Slovenské-

Predseda predstavenstva Ing. Pavol Gača.

ho strakatého plemena a celkovo približne 340 kusov dobytka. Ročne dodávajú do Michaloviec 1,1 milióna litrov mlieka, pri ročnej úžitkovosti 7 200 litrov v priemere na jednu dojnicu. Spomenúť musíme ešte aj mliečny automat, ktorý ROD Ďurďoš prevádzkuje v neďalekých Hanušovciach nad Topľou.

Z celkovej výmery družstevníci obrábajú len približne 400 hektárov ornej pôdy, kde sa snažia v prvom rade vypestovať dostatok krmovín pre chov dobytka. Ozimnú pšenicu a jačmeň spracovávajú vo vlastnej výrobní krmných zmesí. Trhové plodiny nájdeme na miestnych poliach len v zastúpení 70 hektárov sladovníckeho jačmeňa, menšieho množstva krmnej pšenice a 40 hektárov sóje, ktorú pestujú posledné dva-tri ročníky. „Pre menších odberateľov v regióne pestujeme ešte aj zemiaky na ploche 1,5 hektára. Ide o tradičný spôsob ručného zberu, čo je veľmi náročné z pohľadu ľudskej práce,“ vysvetľuje predseda.

Okrem horšej kvality pôdy, ktorá mimochodom v katastri obce Babie má najnižšiu bonitu v celom okrese, bránia dosahovaniu vyšších úrod aj početné stavy divej zveri. Napríklad v tomto roku bola úroda ozimnej pšenice na lepších poliach pri rieke Topľa 6 až 6,5 tony z hektára, ale v kopcoch a pri lesoch to vyšlo podstatne menej. Preto celkový úrodový priemer pšenice po hektári len nepatrne prekročil štyri tony. „Väčšina našich polí sa nachádza medzi lesom a vodným tokom. V podstate z každej strany je náš chotár ohraničený lesmi. Skúšali sme pestovať aj repku, ale nemalo to žiadny zmysel,“ opisuje miestne podmienky Pavol Gača. Pomaly sa

v tomto regióne dvíhajú aj počty diviakov. Nedávno pri zbere silážnej kukurice z niekoľko hektárovej parcely hneď vedľa hospodárskeho dvora Ďurďoš vybehli až štyri matky, každá s 8-9 malými prasiatkami. „Podobne sme v tomto roku mali veľmi pekný porast ovsa, ale zver sa postarala o to, že zostalo z neho možno tak len 20 percent,“ uvádza ďalší príklad z tohto roka predseda.

V družstve sa snažia investovať do techniky pravidelne, najmä do traktorov a krmovinárskej techniky. Vlastnia jeden starší kombajn, ku ktorému prichádza ďalší v rámci služieb počas žatevnej špičky. Vlastným kombajnom chodia potom, naopak, na výpomoc k iným. Využívajú ešte služby rezačkou pri zbere senáže a kukuričnej siláže. „V roku 2023 sme kúpili nový traktor John Deere a sejačku Pöttinger. Aktuálne riešime projekt cez mliečne odbytové družstvo, chceli by sme kúpiť krmný voz. Nedávno sme tiež investovali do zlepšenia podmienok v chove teliat, napríklad inštalovaním protiprievanových zábran,“ sumarizuje predseda nedávne investície.

K investíciám patrí aj minuloročná kúpa dojárne pre ovce, ktoré chovajú na hospodárskom dvore Babie. Išlo o veľkú zmenu, pretože prechádzali z ručného dojenia na strojové. „Obávali sme sa, či nedôjde k poklesu dojivosti, ale našťastie nič také sme nezaznamenali. Ovce si na novú technológiu rýchlo zvykli,“ hovorí Pavol Gača a pokračuje ďalej: „Okrem ovčieho mlieka máme pri chove oviec aj druhý príjem z predaja veľkonočných jahniat, čo tento rok sprevádzala veľká neistota z dôvodu šírenia slintačky a krívačky.“

Podmienky na poľnohospodársku výrobu nemajú v ROD Ďurďoš ideálne, napriek tomu si tu ľudia dokážu poradiť a poctivou prácou dosahovať výsledky, ktoré ich radia medzi najlepších na Slovensku.

Prírodné podmienky prajú chovu dobytka.

> KONTAKT

Roľnícko-obchodné družstvo Ďurďoš

094 31 Ďurďoš 64

Predseda predstavenstva:

Ing. Pavol Gača

Tel.: +421/ 57/ 4452 434

e-mail: druzstvodurdos@gmail.com

Žatva na poliach ROD Ďurďoš.

AGROKOMPLEX 2025

**Jubilejný ročník
v znamení tradície, inovácií
a budúcnosti slovenského
poľnohospodárstva**

Päťdesiaty ročník výstavy Agrokomples 2025 potvrdil, že ide o kľúčové podujatie slovenského poľnohospodárstva, potravinárstva a vidieka. Výstava sa uskutočnila od 3. do 7. septembra 2025 v Nitre a počas piatich dní privítala viac než 92 tisíc návštevníkov. Na ploche vyše 134 tisíc m² sa predstavilo 525 vystavovateľov z deviatich krajín. Päťdesiaty ročník tradične doplnila aj Národná výstava hospodárskych zvierat a výstava Poľovníctvo, lesníctvo a rybárstvo.

Odborný i spoločenský význam podujatia potvrdila účasť prezidenta SR a členov vlády, ktorí rokovali priamo v areáli výstavniska. Minister pôdohospodárstva Richard Takáč vyzdvihol potrebu modernizácie štátneho podniku Agrokomples a podporu mladých farmárov. Výraznú pozornosť pútala poľnohospodárska technika, ktorá znamenala najväčšie zastúpenie za posledné roky.

Spríevodný program kombinoval odborné diskusie, súťaže zručnosti a kultúrne podujatia. Zaujala súťaž **AgroSkills 2025**, interaktívna „Cesta profíka“ pre školákov či kulinárske prezentácie slovenských potravín so Značkou kvality. Nechýbali galavečery spojené s odovzdávaním ocenení, folklórny program, alegorický sprievod či ďakovná svätá omša za úrodu.

Napriek obmedzeniam v dôsledku výskytu slintačky a krívačky, ktorá znemožnila prezentáciu hovädzieho dobytku, výstava ponúkla pestrú expozíciu oviec, koní a drobných zvierat. Dôraz na tradíciu i moderné trendy doplnili témy ako agrolesníctvo, regeneratívne poľnohospodárstvo a **spolupráca škôl so sektormi praxe**.

Celkovo sa jubilejný Agrokomples niesol v znamení reprezentatívnosti, odbornosti a generáčného prepomenia. Výstava potvrdila svoj status hlavného poľnohospodárskeho fóra Slovenska, ktoré spája profesionálov, verejnosť aj rodiny a dokazuje, že slovenské pôdohospodárstvo má nielen tradíciu, ale aj budúcnosť.

Organizátori srdečne pozývajú na ďalší, 51. ročník výstavy Agrokomples, ktorý sa uskutoční v Nitre v termíne **2. – 6. septembra 2026**.

PPD Prašice-Jacovce: kto neinvestuje, nemá budúcnosť

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 980 ha
Celkové výnosy	13 151 234 eur
Počet pracovníkov	125

S rozvahou a nadhľadom budované, spĺňajúce podmienky bližšej i vzdialenej budúcnosti – také je PPD Prašice-Jacovce, ktoré hospodári v katastrach 14 obcí v blízkosti okresného mesta Topoľčany. Družstvo sa usiluje reagovať na všetky výzvy a súčasne aj na limity doby.

Všimnime si demografický vývoj na vidieku, kde došlo k veľkej obmene i výmene obyvateľstva. Do dedín sa prisťahovali ľudia z miest, ktorým poľnohospodárstvo so všetkými jeho prejavmi príliš nevonía.

Nájsť súlad nie je jednoduché, ale kto modernizuje a súčasne vedie s občanmi dialóg, predsa len ho nachádza, aj keď to nie je jednoduché. Taká je skúsenosť družstevníkov.

Témou doby je kontinuita. Priemerný vek 125 pracovníkov družstva je 45 rokov. Predseda Marian Cikatricis považuje za jeden z najväčších úspechov omladenie manažmentu na strednej úrovni riadenia. Tak v rastlinnej výrobe, ale predovšetkým v živočíšnej, kde väčšina mladých nemá veľkú chuť pracovať. Trio nových zooteknikov tvoria tridsiatnici. Je tu perspektíva, že farmy špecializujúce sa na produkciu mlieka a hydinového mäsa povedú najbližšie tri desaťročia. Súčasne budú priebežne inovovať technológie do živočíšnej výroby, aby na trhu konkurovali živočíšne produkty kvalitou a cenou.

Družstvo spolupracuje so SOŠ Topoľčany a sprístupňuje budúcim agromechanizátorom svoje dielne. Môže si tak vyhladiť najlepších chlapcov, motivovať ich pracovať v družstve tým, že im uhradí nie lacný vodičský kurz, poskytne štipendium ako protihodnotu za ochotu posilniť tím PPD.

Kto neinvestuje, v budúcnosti sa stratí. Do tejto výstižnej skratky zhrňa jednu z podmienok prežitia Marian Cikatricis. Manažment družstva sa sústredil na posilnenie kľúčových ohníviek rastlinnej a živočíšnej výroby. Modernizácia sa v rastlinnej výrobe sústredila na pozberovú spracovanie a skladovanie obilnín, repky či kukurice a v živočíšnej výrobe na rozšírenie produkcie hydinového mäsa.

Práve pri realizácii týchto projektov sa ukázalo, ako nedostatočne pružne fungujú investičné projekty podporované PPA. To bol dôvod, prečo pozberovku a štyri silá na obilniny vybudovali v PPD z vlastných zdrojov aj za cenu bankového úveru. Nebol malý, požičali si 1,2 milióna eur, ale projekt z obdobia rokov 2019 až 2020 zvládli v rekordnom čase, priebežne ho technicky dotvorili a zdokonallili. Oceňujú perfektnú spoluprácu

Na zábere zľava predseda družstva Marian Cikatricis a podpredseda Peter Čaniga.

s dodávateľom stavebných prác AG Stavbet Topoľčany i technológiu od českej firmy Pawlica. Pôvodná návratnosť vyrábaná na 12 rokov sa skrátila na sedem rokov. Čas sú peniaze.

Čas sú aj nervy, čo sa ukázalo pri projekte rozšírenia výroby hydinového mäsa. Družstvo ako veľký a intenzívny producent obilnín (úrody 2025 na úrovni 8,5 až 9 ton po hektári) mieni brať vyššiu pridanú hodnotu aj z krmného obilia. Načo ho predávať, keď má vlastnú výkonnú VKZ! Preto cez PPA realizovali v hodnote dvoch miliónov eur výstavbu dvoch odchovňových hál pre jednorazový zástav 25-tisíc brojlerov. Začiatkom tohtoročného leta boli haly skolaudované, čím sa celková produkcia jednorazového zástavu priblížila k 90 000 kurčatám.

Ako však podotýka podpredseda družstva Peter Čaniga, ktorý dlhé roky má pod palcom investičné zámery, súčasťou projektu nebolo hnojisko. Muselo sa dobudovať až dodatočne. Dôvod? Hnojisko sa pre nepochopenie úradníkov na PPA nedostalo do pôvodného projektu, muselo ísť ako sólo projekt. Kde sa podel zdravý sedliacky rozum, pýtajú sa poľnohospodári.

V družstve dobre vedia, do čoho potrebujú investovať v záujme posilnenia konkurencieschopnosti. Ročne predávajú do mliekarní vyše šesť miliónov litrov mlieka, ale stále je tu len hmlistý súhlas rezortu, že môžu rátať s podporou chovu mliečného dobytká. To však nestačí, potrebovali by, ako vraví Peter Čaniga, dlhodobý výhľad rozvojových projektov, aby mohli na ne reagovať kvalitne spracovanými žiadosťami. Všetko je to stále príliš zdĺhavé, administratívne náročné.

Vidno to pri kolaudáciách, ktoré si vyžadujú nespočetne veľa dokladov. Tie si pritom schvaľovacie orgány môžu zaobstarať samy jednoduchým kliknutím do patričnej databázy údajov. Záver znie: treba odstrániť z podnikania na pôde byrokratizmus. Roľníci obrábajú pôdu, chovajú zvieratá, krmia tisíce ľudí,

ale systém podpôr im zväzuje ruky a vytŕha z práce, ktorá je kľúčová.

Jedny z posledných investícií smerovali v podniku do zvýšenia energetickej sebestačnosti. Na farmách Prašice a Hôrka rozmiestnili na strechách hospodárskych budov fotovoltaické panely. Prebytky energie, ktorú vyrobí, však nespújú umiestniť do siete, lebo na fotovoltaiku dostali štátnu pomoc. Nedá sa to vari vyladiť, prečo je nedotknuteľný monopol na rozvod energie?

Ako vidno aj v tomto družstve, podnikanie v poľnohospodárstve nie je prechádzka ružovou záhradou. Najmä ak Európska komisia v najbližšom programovacom presadí revíziu vyplácania podpôr. Majú naň doplatiť práve veľké poľnohospodárske podniky. Ak nedôjde k rozumnej revízii programu, môže PPD Prašice-Jacovce prísť až o 600-tisíc eur.

„Túto krajinu pritom nenakrmia malé farmy, ale konsolidované veľkovýrobné celky. Za desaťročia svojej existencie sme sa naučili produkovať potraviny efektívne,“ zdôrazňuje Marian Cikatricis a dodáva, že treba zohľadniť cestu, ktorou prešlo slovenské poľnohospodárstvo. Riešením nie je nanucovanie modelu rodinných fariem, ktorý prišiel o prirodzené zázemie. Slovensko má iný vidiek ako Rakúsko.

A Peter Čaniga dáva do pozornosti aj taký fakt, že jednou z výhod hospodárenia v ich podniku sú dovolenky. Družstevníci sa môžu venovať svojim rodinám a nemusia byť priviazaní k dvoru a maštali 365 dní do roka.

Hospodárenie na pôde nikdy nebolo ľahké. Nielen preto, že sa odohráva pod holým nebom, ale aj preto, že vždy bojovalo s rôznymi predsudkami. Neodstránilo ich ani 21. storočie.

Kto neinvestuje, v budúcnosti sa stratí. Do tejto výstižnej skratky dospeli v družstve už dávnejšie.

> KONTAKT

PPD Prašice-Jacovce

Májová 65

956 21 Jacovce

Predseda družstva: Marian Cikatricis

Tel.: +421/ 38/ 5361 333

e-mail: ppdprasice@ppdprasice.sk

www.ppdprasice.sk

Milión štvorcov, milión prístupov k pôde **vo Veľkom Mederi**

Výmera poľnohospodárskej pôdy	11 200 ha
Počet prasníc	11 800
Počet pracovníkov	245

Za najväčším chovom ošípaných na Slovensku stojí podnik, ktorý si väčšinu krmiva dopestuje sám. Akciová spoločnosť Dan-Slovakia Agrar spája rastlinnú a živočíšnu výrobu do uzavretého cyklu, v ktorom jačmeň, pšenica, cirok či kukurica z polí končia vo výkrmni ošípaných, zatiaľ čo sója a slnečnica smerujú na trh.

„S úrodami sme v tomto roku spokojní. Na dvojtisícovej výmere pšenice sme dosiahli priemernú úrodu osem ton z hektára, pri trojtisícovej výmere jačmeňa to bolo takmer 8,4 tony z hektára a pri vlhkej kukurici, ktorú sme pestovali na výmere 1 700 hektárov, to bolo bezmála 13 ton z hektára,“ vymenúva vedúci výskumu a vývoja spoločnosti Dan-Slovakia Agrar Zsolt Domonkos PhD.

Úrody jačmeňa sú o viac než tonu vyššie, než dosahuje dlhodobý priemer. Pri pšenici taký výrazný rozdiel nezaznamenali, no s tohtoročnou produkciou sú spokojní. Najviac zaujmú úrody kukurice, ktoré atakujú takmer dvojnásobné úrovne oproti dlhodobej slovenskej priemerke.

„Kukuricu zberáme pri približne tridsaťpercentnej vlhkosti. Zrno hneď po zbere šrotujeme a ukladáme do silážnych jám, kde ho utlačíme a zakryjeme. Technológia je podobná výrobe siláže – takto nám krmivo pre ošípané vydrží počas celého roka,“ vysvetľuje Zsolt Domonkos.

Kukurica a sója sú v súčasnosti jediné plodiny, ktoré Dan-Slovakia Agrar zavlažuje. Doteraz prebiehalo zavlažovanie komplikovane, pomocou mobilných čerpadiel na vozíkoch s výkonom približne 130 kubíkov vody za hodinu. Na začiatku leta pomohlo spustenie novej čerpacej stanice, ktorú vybudovali v priestoroch pôvodného a roky nevyužívaného zariadenia.

V lodnom kontajneri postaveného v blízkosti kanála Veľký Meder-Holiare sú umiestnené dve čerpadlá, ktorými dokážu zavlažovať asi 400 hektárov poľnohospodárskej pôdy. Hodinový výkon 800 kubíkov vody znamená, že každú sekundu sa na polia dostane asi 220 litrov vody.

„Momentálne zavlažujeme 720 hektárov poľnohospodárskej pôdy a našim cieľom je rozšíriť túto plochu až na dvetisíc hektárov. Na to budeme potrebovať ešte aspoň dve

Zsolt Domonkos počas prezentácie Dan-Slovakia Agrar na kariérnych dňoch SPU v Nitre.

podobné kontajnerové čerpace stanice. Administratívny proces však nie je jednoduchý, takže sa nám asi nepodarí spustiť ich už v budúcom roku,“ vysvetľuje Zsolt Domonkos.

Tohtoročné prínosy zavlažovania z novej stanice sa zatiaľ nedajú presne zhodnotiť. Kukuricu, ktorú zavlažovali, začínajú zberať na zrno až začiatkom novembra. Končiaci rok, ktorý bol z hľadiska rozloženia letných zrážok vcelku priaznivý, zotrel rozdiely medzi zavlažovanými a nezavlažovanými parcelami.

„Zmenenému podnebiu sa prispôbujeme čiastočne závlahami, ale zavlažovať celú výmeru a všetky plodiny je nereálne. Predviani sme preto začali využívať precízne poľnohospodárstvo, ktoré nám umožňuje budovať udržateľné hospodárenie na základe množstva dát. Tieto informácie dokážeme efektívne využiť pri starostlivosti o pôdu a pri naplnení jej úrodového potenciálu,“ tvrdí Zsolt Domonkos.

Precízne poľnohospodárstvo sa pre Dan-Slovakia Agrar stalo nástrojom systematického plánovania a kontroly. Napriek tomu, že ho začali uplatňovať len pred dvoma rokmi, vďaka lepšiemu prerozdeleniu vstupov a cieľnejšiemu hospodáreniu dosiahli úspory v rastlinnej výrobe asi 15 percent. „Musíme mať dostatok informácií. Ak vieme, že na parcele dosahujeme v desaťročnom priemere štvortonovú úrodu obilnín, nemá zmysel tu plánovať výrobu na osem ton. A platí to aj opačne,“ objasňuje vedúci výskumu a vývoja spoločnosti.

Prvými krokmi, ktoré realizovali pred dvoma rokmi, bol výber jednotlivých riešení a softvéru pre precízne poľnohospodárstvo. Už v minulosti nakupovali také stroje, aby pri prechode na nový systém dokázali pracovať

s aplikačnými mapami a výstupmi z presného poľnohospodárstva. Následne začali so vzorkovaním pôdy, ktoré bolo základom variabilného hnojenia.

„Dôležitým prvkom sú výnosové mapy, ktoré umožňujú porovnávať údaje z jednotlivých polí a kontrolovať, či boli plochy ošetrované správne a efektívne. Používame ich ako kontrolný článok. Vďaka nim vieme sledovať, či systém funguje a kde je priestor na zlepšenie,“ prízvukuje Zsolt Domonkos.

Tento rok nahradili službárov vlastnými kombajnmi, aby mohli stopercentne pracovať s výnosovými dátami. „Obstarali sme šesť nových kombajnov. Ide o veľkú výhodu, keďže vieme porovnať pôdne podmienky s úrodami. Poskytuje nám to údaje o tom, či je tam korelácia medzi dátami,“ informuje vedúci výskumu a vývoja spoločnosti.

Aj pri zavádzaní nových kombajnov išli na zmenu postupne. „Vlani na jeseň sme začali hovoriť o kombajnoch a u kolegov vzbudili zvedavosť. Zrealizovali sme stretnutia, kde sme hovorili o zmenách, ktoré nové stroje prinášu,“ spomína vedúci.

Precízne poľnohospodárstvo sa v Dan-Slovakia Agrare len začína uplatňovať. Údaje zberajú vždy na plochu 10 x 10 metrov. Vzhľadom na obhospodarovanú výmeru pracujú s viac ako jedným miliónom takýchto štvorcov a každý prináša rozdielne podmienky a vyžaduje iné prístupy.

„Preto sa to poľnohospodárstvo volá precízne, lebo musíte poznať čo najviac pôdne podmienky. Vtedy viete presne, kde a koľko hnojiva použiť, ako nastaviť sejbu a kde intervenovať, aby ste využili potenciál pôdy naplno. Podľa skúmaní môže precízne poľnohospodárstvo zvýšiť úrodu o 10 až 30 percent a zároveň znížiť spotrebu hnojív a pesticídov o 20 až 30 percent. Práve preto zbierame údaje z každého poľa, aby sme mohli efektívne plánovať ďalšiu sezónu,“ uzatvára vedúci výskumu a vývoja.

Malý modrý kontajner dokáže presne to isté, ako veľká čerpacia stanica za ním. Môže byť jednou z alternatív, ako relatívne rýchlo a lacno sfunkčniť závlahy na Slovensku.

> KONTAKT

Dan-Slovakia Agrar, a.s.
Nový Dvor
932 01 Veľký Meder
Predseda predstavenstva:
Nicolai Wowk Jepsen
Tel.: +421/ 315/ 903 411
e-mail@dasa.sk

Prvá žatva s novými kombajnmi.

PDP Kežmarok – A2A2 mlieko a mliečne výrobky priamo spod Tatier

Výmera poľnohospodárskej pôdy
Počet stálych pracovníkov

1 802 ha
57

O krom bežného mlieka poznáme aj A2A2 mlieko, ktoré je svojim zložením najbližšie k ľudskému materskému mlieku. Je vhodnejšie pre ľudí s tráviacimi problémami, lepšie ho znášajú alergici na mliečnu bielkovinu a ľudia s miernou intoleranciou na laktózu. V PDP Kežmarok sa po dlhých 9 rokoch podarilo postupne prešľachtiť chov a dnes ich dojnice Slovenského strakatého plemena produkujú A2A2 mlieko. To vo vlastnej mliekarni spracovávajú na výrobky, ktoré ponúkajú v podnikovej predajni a zásobujú tiež viaceré farmárske obchody.

V Kežmarku si poľnohospodárstvo bez živočíšnej výroby nevedia predstaviť. Dobré si uvedomujú, že pestovanie plodín s chovom zvierat tvorí vzájomnú symbiózu. Bez maštalného hnoja len ťažko udržať úrodnosť pôdy a jej optimálnu štruktúru. Ďalšie organické hnojenie dodávajú do pôdy vo forme digestátu z blízkej bioplynovej stanice. „Ibaže je náročne vysvetľovať niektorým sťažujúcim sa, že maštalný hnoj môže aj trochu zapáchať pri vývoze na pole, hoci ho ihneď po rozhodnutí zaorávame. Veď ide o ekologickú výživu pre plodiny a zdravé potraviny,“ zamýšľa sa predseda PDP Kežmarok Vladimír Baran. Spojenie tejto výživy a oševných postupov s odbornými zručnosťami agrónoma im v tomto roku prinieslo v priemere takmer 9-tonové úrody pšenice z hektára. Skvelé výsledky dosahujú aj pri repke, jačmeni, krmovinách. Na miestnych poliach nájdeme tiež lupinu, cennú zložku kŕmnych zmesí.

V družstve chovajú 1 300 kusov dobytku, z toho 400 dojníc. „Úžitkovosť je 9 300 litrov na dojnicu v priemere za rok. Ale netlačíme na maximum za každú cenu, podstatné je, že v posledných rokoch sme v zelených číslach so živočíšnou výrobou,“ chváli predseda prácu zootechnika a ošetrovateľov. „Pre nás sú ekonomické výsledky ešte dôležitejšie ako produkčné. Rozbory, ktoré robí ekonomický úsek, nám umožňuje sledovať, čo môžeme ešte dojniciam vo výžive dopriať, aby sme neprekročili náklady na liter mlieka,“ nezabúda predseda ani na dôležitosť práce ekonomického úseku.

Mliečne A2A2 výrobky priamo z družstevnej mliekarne.

Jalovice sa v Kežmarku pasú na horských lúčkach a vôbec tu dbajú na welfare dobytku, čo sa pozitívne prejavuje v ich dlhovekosti a zdravotnom stave.

Základom dosahovania dobrých výsledkov v ŽV sú kvalitné objemové krmoviny. Dôležitou súčasťou tejto výroby je mechanizácia a dielňa, na čele s mladým vedúcim. Veď nebude agrónom orať ani siať a nebude zootechnik kŕmiť, ak nebudú rýchlo vyriešené problémy pri poruche techniky.

Keď v roku 2016 začali v PDP Kežmarok prirodzene krížiť stádo býkom s A2A2 genetikou, štartovali beh na veľmi dlhú trať a možno si ešte ani neuvedomovali, aké dobré rozhodnutie vtedy urobili. Ovocie, zhmotnené do podoby cenného A2A2 mlieka a mliečnych výrobkov, zberajú až dnes. „V súčasnosti dojme denne 6 500 litrov A2A2 mlieka a množstvo sa postupne zvyšuje, lebo všetky jalovice prichádzajúce do chovu sú už len A2A2, čo je potvrdené certifikovaným laboratóriom. Najviac nás tešia spokojní ľudia, ktorí po kúpe nášho mlieka si pochvalujú, že ich deti mohli konečne ochutnať krpicu alebo sa napiť mlieka,“ hovorí predseda.

O čo ide pri mlieku A2A2? V podstate sa v Kežmarku vrátili k pôvodnému zloženiu mlieka, ktoré mali v minulosti tradičné plemená. Ťažšie stráviteľnú mliečnu aminokyselinu histidín nahradili ľahšie stráviteľným prolínom. „Nechceli sme nakúpiť plemeno Jersey, vybrali sme sa ťažšou cestou. Hlavným dôvodom je, že A2A2 mlieko od Slovenského strakatého plemena je svojim zložením najbližšie k materskému,“ tvrdí predseda. V súčasnosti vyrábajú pasterizované mlieko, acidofilné i jogurtové mlieko, jogurt – to všetko buď čisté, alebo so 6 rôznymi príchuťami, maslo, smotanú, zákvas, kefir, tvaroh, čisté probiotické mlieko. Čoskoro sa pustia aj do výroby syrov a korbáčikov, technológiu už majú pripravenú.

Malí ľudia sa do poľnohospodárstva priľší nehnmú, do živočíšnej výroby ešte menej,

ale to sa netýka Kežmarku. „Pred asi siedmimi rokmi sme hľadali nového zootechnika. Prihlásil sa mladý chlapec, ktorého otec chová ovce na Zamagurí. Celý život vyrastal so zvieratami a má k práci s nimi veľmi dobrý vzťah. Neskôr priviedol aj svoju priateľku, dnes už manželku. Ona časom zase sestru aj kamarátku. A nie je to jediný takýto prípad u nás,“ teší predsedu záujem mladých ľudí o prácu v družstve.

Predseda vysvetľuje ešte zmenu v dojení, ktorá viac vyhovuje ľuďom: „Predtým sme dojili 2-krát denne a mali sme 3 dojičky, ale prešli sme na dojenie 3-krát za deň a teraz pracujú 4 dojičky, ktoré sa striedajú po dvojičkách každé 2 dni. Sú to čestné, slušné, pracovité a inteligentné dievčatá,“ zdôrazňuje a dodáva: „Vôbec, celý kolektív ľudí na našom družstve si nesmierne vážim. U nás sa nerobí rozdiel medzi kanceláriou a výrobou, všetci sme kolegovia na rovnakej úrovni a ťaháme za jeden povraz. Radšej sa poradíme, ako by sme mali prikazovať. Chceme, aby ľudia chodili radi do práce, čo je základ dosahovania dobrých výsledkov. Samozrejme, na udržanie mladých ľudí treba myslieť aj na finančné ohodnotenie a voľný čas.“

Život na družstve v Kežmarku nie je len o práci. „Chodíme pravidelne na výlety, vrátane zahraničia. Naše ženy boli v Ledniciach na Morave, na výstave Flora v Olomouci, na najväčšej levanduľovej farme v Česku, alebo koncom leta mali dámsku jazdu – plavbu loďou s ďalším programom v Bratislave. Pre všetkých zamestnancov zvykneme robiť výlet v jesennom období. Radi spomíname napríklad na Hannover, po ceste sme sa zastavili v Berlíne, so zaujímavou prehliadkou mesta, dlhé roky rozdeleného berlínskym múrom. Navštívili sme aj výstavu v talianskej Bologni, so zastávkou v Benátkach. A tento rok na jeseň sa vyberieme do Českých Budějovic a okolia, kde nevynecháme ani známu obec Hoštice,“ vypočítava predseda spoločné výlety.

Ľudia v PDP Kežmarok svoju prácu vedia robiť a robia ju radi. V krásnom prostredí priamo pod Tatrami produkujú zdravé A2A2 mlieko a v tomto roku začali z neho vyrábať aj rôzne mliečne výrobky vo vlastnej mliekarni. Ľudia si ich môžu kúpiť v podnikovej predajni pri vstupe do družstva v Kežmarku, alebo aj v čoraz väčšom počte obchodov po celom Slovensku, ktorým dodávajú. Mlieko A2A2 s logom PDP Kežmarok chutí, je zdravé a lepšie stráviteľné aj pre ľudí bez tráviacich problémov.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
podielnikov Kežmarok
Nad traťou 1
060 01 Kežmarok
Predseda: Ing. Vladimír Baran
Tel.: +421/ 52/ 4522 781
e-mail: pdpkez@sinet.sk
www.pdpkezmarok.sk

V Kežmarku sa snažia o maximálne pohodlie zvierat.

Georgica – orechy sú kráľovská ovocinárska disciplína

Výmera poľnohospodárskej pôdy	150 ha
Počet pracovníkov	19
Zisk po zdanení	301 800 eur
Fenomén	orechy od A po Z

Hospodárenie na pôde je najuniverzálnejšou a zároveň najšpecifickejšou podnikateľskou činnosťou, lebo sa v nej spájajú nároky na všestrannosť so zmyslom pre detail – povedzme pestovania orechov. Roky sme na Slovensku žili v zajatí falošnej ilúzie, že orechy sa rodia akoby samé od seba. To, že všetko je inak, sme zistili vo chvíli, keď sa z orechov stalo vzácné ovocie.

Ich nedostatok nezapríčinila len vrtivka orechová, ale aj nový životný štýl príznačný pre 21. storočie. Pred sebou máme iný slovenský vidiek, kde v záhradách, poväčšine okrasných, nezostalo miesto pre orechy. Aj staré aleje, o ktoré sme sa náležite nestarali, dozývajú. Nádejou sa stali profesionálni pestovatelia, lenže založiť orechový sad a nájsť orechom cestu k spotrebiteľovi nie je vôbec jednoduché. Svedčí o tom príbeh Ladislava Tótha, jedného z mála úspešných ovocinárov profesionálov, špecialistov na pestovanie orechov.

V jeho pestovateľskej story sa odzrkadľuje veľa problémov, s ktorými zápasí súčasné poľnohospodárstvo. To nie je objav, oveľa dôležitejšie je, ako ich mladý muž, dnes už päťdesiatnik vyriešil. Dozista mu pomohlo to, že je potomkom starej poctivej sedliackej rodiny Kállaiovcov, ktorá po niekoľko generácií hospodárila v okolí Filakova.

Starí rodičia spestrili chlapcovo detstvo a dospievanie prácou na poli. Naučili ho nielen zručnostiam, ktoré dnešným deťom chýbajú, ale aj húževnatosti a zasiali semienko, čo vyklíčilo, keď sa Tóthovi otvárala kariéra žiadaného finančného manažera vo veľkých korporáciách.

Dnes s odstupom 20 rokov vraví, že neľutuje. Za dve dekády, čo sa venuje pestovaniu orechov a dnes už aj spracovaniu s pozoruhodnými finálnymi produktmi a tiež výrobe výpestkov viacerých druhov škrupinového ovocia, získal pozoruhodný nadhľad.

K orechom ho priviedla náhoda. V televízii uvidel príbeh hviezd maďarského šoubiznisu Györgyho Klapku. Zaujalo ho, že nepoľnohospodár vybudoval 40-hektárový dobre rodiaci orechový sad. V Tóthovi sa rozbušilo roľnícke srdce a dal sa do sčelovania starorodičovských pozemkov. Postupne k ním pripúšťal pôdu a dnes hospodári na 150 hektároch. Spočiatku sa usiloval sedieť na dvoch stoličkách, no orechy mu čoskoro ukázali, že ho potrebujú celého pre seba.

Nehľadiac na to, že sa usiloval minimalizovať riziko, zvolil optimálnu odrodovú skladbu, oprieť sa o poznatky maďarských pestovateľov a výskumníkov z VÚ v Érde, dostával od orechov jednu frčku za druhou. Prvá výsadba mu ukázala, že ak je v pôde silná ílová vrstva, stromy sa v nej budú trápiť. Rástli pomaly. Prišiel na to, že treba lôžko

Ing. Ladislav Tóth je úspešný pestovateľ aj spracovateľ orechov.

vybagrovat' a výpestky musia mať pôdu dobre prekypanú so zásobou živín na 5 rokov dopredu.

Potom sa objavil problém s úrodnosťou. Spolu s otcom sa odhodlali na riskantný krok a začali preštiepovať celé pasáže sadov. To, čo sa dalo zvládnuť predtým len v laboratórnych podmienkach dobre vybaveného výskumného ústavu, urobili pod holým nebom. Konečne v treťom roku dosiahli, že sa ujalo 60 percent stromov.

Po rokoch praxe by mohol Ladislav Tóth písať vedecké práce, ako zvládnuť pestovanie orechov. No na chvíľu odbočme. Tóth vybudoval vo Filakove vyhľadávaný agroprenzión. Ľudí priťahuje dobrá kuchyňa, krásna klenbová pivnica, často sa tu robia svadby. Atmosféra zabudnutého strateného času, chuť pôvodných jedál a vín lákajú ľudí do Penziónu Kállai. Má pútače, je na internete, tu dotácie z verejných zdrojov slúžia verejnosti a kultivovaniu gastronomickej kultúry.

Niečo podobné sa podarilo na orechovom poli. Tóth ukazuje, ako zvládnuť pestovateľské riziká v ére klimatickej zmeny, keď sa vegetácia zobudí už vo februári, ale potom na vypučané orechy v apríli udrú mrazy.

Na 150 hektároch ovocinár stromy neochráni parafínovými sviečkami. Tóth vždy vynikal v matematike a fyzike, ako moderný vzdelanec plynne rozpráva anglicky. Sledujúc techniky boja proti mrazom si všimol zariadenie, ktoré dokáže vyrábať zo vzduchu oblaky pary chrániace stromy pred mrazivým objatím. Jeden stroj, ktorý vyvinie 100-tisíc kubických metrov cennej protimrazovej „obalovej hmoty“, stojí 10-tisíc eur. Investícia do troch takých diel sa vyplatila.

Tóth tiež dáva do pozornosti, že orechy sú smädné stromy, nie menej ako hrušky, závlaha je teda podmienkou stabilnej úrody. A hneď pripomenie, že kým jej vybudovanie je otázkou ani nie pol roka, s rôznymi vodoprávnymi a stavebnými povoleniami sa čas môže natiahnuť až na štyri roky. Julio Satinský by povedal, že slovenská ovocinárska realita je na šľak trafenie.

Rovnako kríva predstava, že špeciálna rastlinná výroba, predstavovaná ako spása slovenského poľnohospodárstva, je vecou len odhodlania, dať sa na ňu, je chiméra. Nuž nie, orechová skúsenosť dnes úspešného pestovateľa naznačuje, že orech v troch rokoch, ako to chcú evidovať úradné štatistiky, nerodí. Príroda, konkrétne podmienky v tom či onom sade, predovšetkým však samotná podstata orecha hovorí, že treba rešpektovať jeho biorytmus a najmä vedieť, ako na vec. Tóthová skúsenosť by sa mala premietnuť do zrealnenia očakávaní od špeciálnej rastlinnej výroby.

Napokon nastupuje finále, ako pozberať úrodu a pritom ju neznehodnotiť, naopak, zhodnotiť ju. Tóth postavil na okraji jednej z parcel, ktorú nemal chuť kupovať, závod na spracovanie orechov. Tu plody najprv umyjú, roztriedia podľa veľkosti na päť frakcií, usušia. Časť vylúskajú a zabalia do rôznych spotrebiteľských balení. Iné ponúknu opäť v rôznych baleniach v škrupine.

Na strechách hál sú fotovoltaické panely. Vyrábajú toľko elektriny, koľko skonzumuje prevádzka. Energiu získavajú vo farme aj zo škrupín orechov. Vykurujú nimi fóliovník, kde nájdeme výpestky orechov, liesok, mandlí. Na Slovensku už nemáme ako kedysi funkčný výskumný ústav ovocných a okrasných drevín, zato nám dorástli ľudia, ktorých prax priviedla k objavu uceleného konceptu pestovania škrupinového ovocia.

Neprekvapuje, že Tóth sa pustil aj do výroby orechových likérov, džemov a kompótov. V spolupráci s istou kanadskou farmaceutickou linkou hľadá využitie orechu na liečivé preparáty, lebo orechová šupka obsahuje protirakovinové či protizápalové látky.

Niekedy sa zdá, že s vecami sa nedá pohnúť. Dá, keď napríklad orechový hlavolam začnú riešiť ľudia s talentom a podnikateľskou iskrou, akú nám priniesol starý sedliacký rod Kállaiovcov.

Georgica Filakovo ročne dopestuje 150 ton orechov. Ich produkcia sa medziročne zvyšuje o 25 percent.

> KONTAKT

Georgica, s.r.o.
Hlavná ul. 641/36
986 01 Filakovo
Kontakt: Ing. Ladislav Tóth
Mobil: +421/ 918/ 429 836
e-mail: ladislav.toth@kallai.sk

Výčapy - Opatovce: extrémne dane „odmenou“ pre miestne družstvo

Výmera poľnohospodárskej pôdy
Počet stálych pracovníkov

1 109 ha
13

Ked' si v minulom roku družstvo vo Výčapoch - Opatovciach pripomínalo 75. výročie svojho založenia, zorganizovali Deň otvorených dverí a dostali od návštevníkov mnoho slov chvály. Téma ešte dlho rezonovala medzi obyvateľmi obce aj širokého okolia. Tento rok sa síce žiadne výročie nekonal, napriek tomu si v družstve povedali, že budú pokračovať v započatej tradícii a opäť výrazne obohatia kultúrny život obce.

„Cieľom podujatia je priblížiť poľnohospodárstvo verejnosti. Ukázať moderné technológie, ktorými vyrábame potraviny. Chceme osloviť tiež deti a mladšie generácie, aby videli, akú dôležitú úlohu zohrávajú poľnohospodári,“ hovorí Michal Števec, predseda predstavenstva PPD Výčapy - Opatovce, ktorý vníma pozitívne efekty. Postrehol ich aj v slovách jedného návštevníka po vlnajšom podujatí: „Ja už sa na vás ani tak nehnevám, aj keď prášite.“

Na dvore družstva si mohli ľudia pozrieť množstvo závesnej techniky, ktorú je potrebné dotiahnuť na pole, teda miesto, kde začína príbeh klobás, šunky, zeleniny a ďalších potravín, ešte predtým, ako ich nájdeme v regáloch obchodov. Mimochodom, deti zvyknú navštíviť dvor miestneho družstva aj počas roka. V priebehu exkurzie im ukážu stroje a porozprávajú o práci poľnohospodárov.

Pôvodne plánovali v družstve usporiadať podujatie len vlni pri príležitosti svojho jubilea. Pozitívne ohlasy stáli za zrodom ďalšieho ročníka, opäť v septembrovom termíne. „Odkedy som na družstve, minulý rok na nás prvýkrát nevolali políciu počas repnej kampane. Pritom na jeseň bolo mokro, takže na kolesách strojov sa vynesie blato na blízke cesty. Samozrejme, hneď to čistíme, ale to sme robili aj roky predtým,“ hovorí predseda o pravdepodobne ďalšom efekte Dňa otvorených dverí a pokračuje slovami o budúcnosti: „Ak nám to finančná situácia dovolí, chceme podujatie zorganizovať aj budúci rok, dokonca s viacerými novými atrak-

Predseda Ing. Michal Števec.

ciami. Najlepšie je osobne ľuďom vysvetliť, že so strojami sa musíme nejako dostať na pole a občas sa nevyhneme prašnosti alebo určitým obmedzeniam. Chceme dobre vychádzať s obyvateľmi obce, vzájomne sa rešpektovať a našim podujatím kultúrne obohatiť život obci.“ Peknú myšlienku celého podujatia ešte viac podčiarkuje charitatívny podtón, výťažok z tomboly opäť smeroval deťom z autistického centra v Nitre.

PPD Výčapy - Opatovce organizuje podujatie, ktoré ich stojí nemalé peniaze, ale výrazne prispieva ku kultúrnemu životu obce. Nič obdobné nenájdeme v širokom okolí. A odmena zo strany vedenia obce? Dlhodobé vysoké dane pre družstvo, mnohonásobne prevyšujúce bežný priemer na Slovensku. „V našej obci platíme daň za stavby takmer 40-tisíc eur ročne a vo vedľajšej obci za rovnakú plochu resp. výmeru stavieb zaplatí miestne družstvo tritisíc,“ uvádza príklad Michal Števec. Musíme si pritom uvedomiť, že poľnohospodár môže do výroby investovať maximum, ale výsledok nemá istý, vplyvom faktorov ako počasie, vývoj cien komodít vo svete a podobne. A keď sú už spomínané faktory rovnaké pre poľnohospodárov v regióne, vo Výčapoch - Opatovciach dostávajú poľnohospodárov do nevýhody spomínané extrémne dane. Len poznamenáme, že tunajšia obec je rovnako vybavená ako tie okolité, kde si dokážu poradiť aj pri výbere bežnej výšky daní. Je naozaj náročné pri týchto nerovných podnikateľských podmienkach v porovnaní s okolitými obcami či

obcami celého kraja nevysloviť otázku, či nejde o daňovú šikanu zo strany obce.

Okrem plodín ako mäkká a tvrdá pšenica, repka, kukurica, slnečnica, cukrová repa, môžeme nájsť na miestnych poliach aj mak a zelený hrach. „Už niekoľko rokov nepestujeme sladovnícky jačmeň, lebo často býva pri tejto plodine náročné splniť kvalitatívne parametre, ktoré požadujú sladovne,“ vysvetľuje predseda a pokračuje: „Aktuálne staviame kontajnerovú závlahovú stanicu vo vlastnej réžii, nakoľko sa nám nepodarilo odkúpiť od štátu pôvodné, značne zdevastované závlahy.“ Budúci rok plánujú na zavlažovanej ploche 10 ha pestovať zemiaky a neskôr uvažujú aj nad rozšírením o cibuľu a cesnak.

Zemiaky vysadia v dvojriadkoch a vodu zabezpečia prostredníctvom kvapkovej závlahy. Ak sa pestovanie ekonomicky osvedčí, plochu navýšia a možno zmenia aj systém zavlažovania. Okolie Výčapov - Opatoviec bolo v minulosti známou oblasťou pestovania zeleniny, v družstve tak nadviažu na tradíciu. „Najmä sa však pozeráme na zeleninu ako na niečo, čo môžeme vypestovať na našich poliach a zostane to v našom regióne. Predávať chceme aj menšie balenia priamo pre ľudí z dvora. Hudbou budúcnosti sú sklady, aby sme vedeli dlhobehšie počas roka ponúknuť čerstvú produkciu,“ hovorí Michal Števec. Čoskoro plánujú ponúknuť zemiaky aj stravovacím zariadeniam v blízkom okolí.

Pri téme nedávnych investícií nemôžeme opomenúť vlni postavené nové silá na skladovanie 2x 800 ton. „Takto vieme dlhodobo zabezpečiť kvalitu dopestovaných komodít, bez znehodnotenia škodcami alebo chorobami,“ opisuje predseda skladovaciu technológiu GGS.

Blížšie vysvetlenie práce poľnohospodárov, aj o tom bolo podujatie.

> KONTAKT

Poľnohospodárske podielnícke družstvo Výčapy - Opatovce
Hlavná 39/118
951 44 Výčapy - Opatovce
Predseda predstavenstva:
Ing. Michal Števec
Tel.: +421/ 37/ 7795 125
e-mail: ppdvycapy@gmail.com

Doslova nákazlivá dobrá nálada vládla počas Dňa otvorených dverí na družstve vo Výčapoch - Opatovciach.

AGROCONTRACT plní futuristický mliečny kontrakt

Počet pracovníkov	107
Tržby	15 716 822 eur
Podiel dotácií na celkových tržbách	7,12 %
Fenomén	vysokoproduktívna mliečna farma SR

Príbeh spoločnosti AGROCONTRACT Mikuláš, a.s., je ukážkou toho, ako možno slabinu premeniť na prednosť. V priebehu 30 rokov vznikla na troskách zdevastovaného ŠM Mikuláš jedna z najmodernejších slovenských mliečnych fariem. Svojím výkonom, produktívnosťou a zároveň ohľaduplnosťou voči životnému prostrediu, teda zvieratám, pôde a vode, je porovnateľná s tým najlepším, čo dnes svet ponúka. Ide o skvelú realizáciu projektu šitého na mieru nižšieho podniku, ktorý naznačuje, kde mohlo byť slovenské poľnohospodárstvo, keby nestrácalo čas planými diskusiami o tom, aký typ podnikov má byť jeho kostrou.

Firmu vždy stelesňujú a reprezentujú ľudia, ktorí ju vedú. Marián Záhumenský, konateľ AGROCONTRACT Mikuláš, a.s., si vybudoval rešpekt dielom, ktoré vytvoril s tímom spolupracovníkov v priebehu posledných 30 rokov. V čase založenia firmy v roku 1995 by nik nebol povedal, že raz bude AGROCONTRACT patriť medzi lídrov produkcie mlieka na Slovensku.

Mliečne hospodárstvo ŠM Mikuláš bolo na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov beznádejne najslabším v okrese Nové Zámky. Dielo skazy dokonal výpredaj najsúcejších dojníc. Ani nie 300 kráv, ktoré zostalo z 800-kusového stáda, bolo obrazom biedy a úpadku, ktorý priniesol ponovembrový chaos. V tejto situácii ešte v podmienkach dožívajúceho štátneho majetku začal manažovať živočíšnu výrobu mladý poľnohospodársky inžinier.

Z kolektívu ošetrovateľov vypadli všetci, ktorí mali blízko k pohárikovi. Vzápätí sa zainvestovalo do dojacích zariadení a začalo s postupnou holštajnizáciou stáda dojníc. Oných tridsať rokov vzostupu AGROCONTRACT-u je jedno veľké ľudské aj inžinierske dobrodružstvo. Je spojené so študijnými cestami do Holandska, Francúzska, ale aj do USA či Kanady a nadväzovaním priamych hospodárskych vzťahov.

Najmä Spojené štáty a Kanada otvorili Záhumenskému oči a priviedli ho k tomu, že stavil na špičkovú genetiku a s nimi spojené technológie. Po tom, čo spoznal najlepšie americké mliečne farmy v Kalifornii

Martin Záhumenský pokračuje v diele otca.

a Wisconsinu, kde bežne chovali päťtisícové stáda dojníc, nadobudol presvedčenie, že touto cestou rešpektujúc slovenské, presnejšie mikuláškove podmienky, sa vydá aj AGROCONTRACT.

To, kam smeruje moderná výroba mlieka a vôbec organizácia poľnohospodárskej výroby, najlepšie dokumentuje komplexne budovaná mliečna farma. Nájdeme tu v tejto chvíli najväčšiu slovenskú maštal, ktorá umožňuje pojať až 2 000 dojníc. Je dobre vetrateľná a zabezpečuje zvieratám dostatok vzduchu i pohodlia. Ľudská práca je minimalizovaná, kŕmenie zabezpečujú kŕmne vozy, dojenie prebieha v kruhovej dojárni Boumatic.

Všimnime si niektoré technické detaily budúce k vysokej produktivite práce a energetickej efektívnosti. Celé poľnohospodárstvo funguje na využívaní energie slnka, mlieko je tiež svojrážnou slnečnou konzervou. Ako však využiť potenciál slnka a ním uloženú energiu do rastlín a zvierat v rámci farmy? Dá sa to dosiahnuť kombináciou dnes dobre známych bioplynových staníc a fotovoltiky. Na mikuláškovej farme nachádzame štyri fermentory s celkovým výkonom 1 MW. Energiu získavajú z hnojovice a vedľajších produktov, ktoré prináša živočíšna výroba na ich farme.

Na tom by nebolo nič výnimočné, lenže v spoločnosti veľmi racionálne pracujú s každým medziproduktom. Po fermentácií v bioplynovej stanici z hnojovice odseparujú tuhú časť, vysušia ju a biologickým procesom sa zbavia choroboplodných zárodkov. Ziskavú hmotu použijú ako podstielku. Kravy ležia v suchom, sú čisté, pokojné a spokojné a keďže sú aj dobre kŕmené s optimalizovaným obsahom všetkých živín, denná dojivosť sa pohybuje na úrovni 44 litrov energetickej korigovaného mlieka.

Hnojovicu v spoločnosti nevyvážajú na polia, ako je to zvykom na Slovensku cisternami, ale tlačia ju špeciálnymi hadicami na pozemky a to až do vzdialenosti 8 kilometrov. Tam ju neaplikujú na povrch poľa, ale strojom so špeciálnymi injektormi ju zapravujú hlbšie do pôdy. Eliminujú sa tým straty živín a zápach, na ktorý sú ľudia citliví. Je to efektívne, ekonomické i ekologické.

Bioplynová stanica utiahne produkciu elektrickej energie celú farmu, dielne, mechanizačné stredisko, pozberovú linku a výrobu kŕmnych zmesí. Stihne vykúriť aj administratívnu budovu, kde sedí manažment spoločnosti. Výkon tohto perpetuum mobile najnovšie zvýši fotovoltika – solárne panely pokryjú strechy maštale a vyrobia energiu aj pre výkonné ventilátory, aby udržali počas horúcich letných dní optimálnu teplotu v maštaliach.

Farma v Mikuláši je obrovský projekt, ktorý ráta s jej rozšírením. V priebehu naj-

Marián Záhumenský, konateľ spoločnosti AGROCONTRACT Mikuláš, a.s.

bližšieho desaťročia pribudne maštal pre 3 000 dojníc, dvojmegawatová biometánová stanica. To bude viesť spolu s rozšírením fotovoltických panelov na strechách budov hospodárskeho areálu k ďalšiemu posilneniu energetickej sebestačnosti farmy a k novému zdroju príjmov.

Usporiadanie jednotlivých objektov má prisnú logiku – všetko je takpovediac poruke, vrátane obrích silážnych žlabov. Ten dokončený v lete 2025 má objem neuveriteľných 50-tisíc kubických metrov. Hlavným architektom farmy z hľadiska rozmiestnenia jednotlivých objektov či použitia technológií je Marián Záhumenský, ktorý vhodne organicky implantoval do miestnych podmienok všetko, čo bolo odskúšané a preverené na amerických a kanadských farmách. Vrávi, že farma pripomína puzzle, dobre navrhnutú skladačku, kde každý objekt s druhým a ďalším hrajú farmárovej do noty.

Popri otcovi vyrástol syn Martin, ktorý má na starosti nielen všetko, čo súvisí s technológiami živočíšnej výroby, ale sleduje celý rýchlo sa inovujúci chovateľský proces. Je častým prednášateľom zoznamujúci mliečnych farmárov s novými chovateľskými postupmi a technológiami doma i v zahraničí. Záhumenského starí rodičia boli slovenskí gazdovia. Keby videli dielo, ktoré vybudoval ich vnuk s pravnikom, boli by nepochybne na nich hrdí.

Maštal poskytujúca dojniciam welfare.

> KONTAKT

AGROCONTRACT Mikuláš, a.s.

Mikuláš 631

941 35 Dubník

Konateľ: Ing. Marián Záhumenský

Mobil: +421/ 907/ 890 414

e-mail: agrocontract@agrocontract.sk

KEĽO A SYNOVIA ukázali, ako rozťať ovčiarsky uzol

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 650 ha
Počet pracovníkov	68
Zisk	182 558 eur

Na sklonku roku 2025 potešila komunitu chovateľov oviec dobrá správa. Medziročne sa rozrástlo stádo oviec v celej krajine o 10 500 zvierat, no celkove ich je stále málo, len 294-tisíc. Prírastok prišiel po bezmála pol druhu desaťročnej stagnácii. Impulzom bolo výrazné zvýšenie podpôr zo 150 na 800 eur na dobytčiu jednotku (6,6 oviec). O zmenu sa postarala nová chovateľská generácia, ktorá našla spôsob, ako získať maximum pridanej hodnoty z každého ovčieho produktu.

Šéf zväzu ovčiarov Patrik Keľo a minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Richard Takáč.

Ako pohnúť s ovčiarskym vozom, ktorý nadlho zapadol do trasoviska nemohúcosti, ukazuje rodinná farma KEĽO A SYNOVIA z Veľkých Teriakoviec v okrese Rimavská Sobota. Ide o starú sedliacku rodinu, ktorá sa chopila príležitosti a hneď po novembrovej revolúcii sa otec so štyrmi synmi pustil do budovania rodinného hospodárstva, základom ktorého je chov oviec. Dnes ich chovajú 1 400, nájdeme tu tri šľachtiteľské chovy, plemenné, mliečne aj mäsové.

Keľovci dokážu zo základných produktov získať maximálnu pridanú hodnotu. Robili to s úspechom aj ich predkovia, veď v 19. storočí sa na území okresu Rimavská Sobota vyrábala známy Klenovský syrec, ktorý sa vyvážal až do Viedne a Nemecka. V druhej polovici 20. storočia, keď sa budovali veľké priemyselné mliekare, upadol tento výrobok takmer do zabudnutia.

Keľovci nemienili na svojom salaši robiť len klasickú ovčiu hrudku. Spojili sa s nestorom slovenského mliekarenského výskumu Karolom Herianom, ktorý im pomohol vyrobiť podľa tradičnej receptúry polotvrdý ovčí syr s nádhernou ornamentikou. Klenovský syrec sa zakrátko stal hitom keľovskej mliečnej produkcie. Získal aj chránené zemepisné označenie.

Keľovci podávajú syrec v reštaurácii Pod Magin hradom alebo si ho možno kúpiť vo farmárskej predajni, ktorá je spolu s wellness centrom súčasťou veľkého relaxačného areálu. Otvorený je sedem dní v týždni. Patrik Keľo, ktorý stojí na čele rodinného podniku, ponúkol pulty predajne všetkým miestnym farmárom a remeselníkom. Vďaka tomu sa tu podarilo sústrediť tradičné dobroty z Malohontu a Gemera. Málokde na Slovensku nájdeme príklad takej užitočnej kooperácie.

Keľovská farma ukazuje, ako možno rozvíjať podhorský región pomocou tradičnej produkcie, kostrou ktorej bol a opäť môže byť chov oviec. Nebola to teda náhoda, že slovenskí ovčiari sa pri tridsiatom výročí Zväzu chovateľov oviec a kôz stretli práve pod

Magin hradom. Rodinná farma Keľovcov je nielen špičkový chovateľský podnik, ale aj spracovateľský. V mliekarni spracujú na výrobky, medzi ktorými dominuje Klenovský syrec, polovicu z 220-tisíc litrov ovčieho mlieka. Dnes je Patrik Keľo aj predsedom predstavenstva Zväzu chovateľov oviec a kôz.

Slovensko v súčasnosti premýšľa, ako a na čo zamerať svoje poľnohospodárstvo. Aké by teda malo byť? Jeho podobu na stretnutí ovčiarov načrtnol minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Richard Takáč. „Potrebujeme poľnohospodárstvo viac špecializované premieňajúce suroviny na finálne výrobky. Pokiaľ ide o zušľachtienie produktov ovčiarskej farmy, ale aj kooperácie v predaji rôznych tradičných potravinárskych výrobkov, ukazuje farma Keľovcov, ako sa postaviť k veci. Kloúbok dolu pred dielom, ktoré sa tu podarilo vybudovať,“ zdôraznil minister.

Zootecnika Norbert Kret: budúcnosťou fariem sú vzdelaní profesionáli.

Keľovci budujú agroturistický areál viac než desať rokov. Rodinná farma má krásny príbeh, ktorý pomáha predávať výrobky, jedlo v reštaurácii či wellness služby. Prapradok Keľovcov bol hajtnanom bratrických vojsk, ktoré prenikli na Slovensko počas spanilých husitských jásd. Usadil sa pod Magin hradom a založil rod, ktorý začal sedliačiť. Na Keľovcoch vidno, že sú bojovníci, pri budovaní areálu sa stretli s rôznymi praktikami nadriadených orgánov, ktoré im namiesto pomoci otravovali život.

Na margo podpornej politiky Patrik Keľo povedal, že nestačí len nastaviť podporné schémy a výzvy, ale oveľa dôležitejšie je ich „spracovať“. „Štát musí profesionálne fungovať, zamerať sa na to, čo ponúka Európska únia a neriešiť veci raz sprava, druhý raz zľava. Pokiaľ veci budú fungovať, ako posledný rok-dva, potom sa slovenské poľnohospodárstvo dostane na úroveň, čo dosahovala pred polstoročím, keď krajina bola sebestačná v základných produktoch.“

V súvislosti s podpornou politikou vyslovil Patrik Keľo medzi poľnohospodármi čoraz viac rezonujúci názor, aby dotácie neboli poskytované „zadarmo“, ale za produkciu, teda za kilogram mlieka, mäsa, ovocia, zeleniny. Len tak sa krajina vráti k sebestačnosti.

Na Slovensku rastie dopyt po pravých ovčích mliečnych výrobkoch. No domáca produkcia ovčieho mlieka nestačí a tak bryndziarne siahajú k dovozom z Poľska či Českej republiky. Komu by zišlo na um, že na pasívnej obchodnej bilancii sa môže podieľať aj ovčie mlieko? Je to dôvod navyše, prečo cielene investovať do oživenia ovčiarskeho.

Do konca roku 2025 bude podľa generálneho riaditeľa PPA Mareka Čepka zrealizovaných 60 projektov v celkovej hodnote 12 miliónov eur. Modernizácia ovčiarskej infraštruktúry je základom revitalizácie chovu oviec a súčasne môže pritiahnúť záujem mladých o prácu a podnikanie v tradičnom slovenskom odvetví. Práve vysoký chovateľský štandard, dobrá vybavenosť a zázemie pritiahli na farmu KEĽO A SYNOVIA mladého inžiniera Norberta Kreta, absolventa SPU v Nitre. Vyrástol v sedliackej rodine. „Vedel som do čoho idem, sú tu dobré podmienky na profesionálny i osobný rast. Samozrejme, zvieratá vás musia baviť, potom hľadíte na prácu inak,“ načrtnol, ako sa buduje kontinuita v poľnohospodárstve.

> KONTAKT

KEĽO A SYNOVIA, s.r.o.
Hlavná 137
980 51 Veľké Teriakovce
Konateľ: MVDr. Patrik Keľo
Tel.: + 421/ 42/ 5695 154
e-mail: info@keloasynovia.sk

O.F. SPOL. S.R.O.

Tvrdá pšenica

si poľnohospodárov ziskava čoraz viac

V roku 2025 dosiahli výmery tvrdej pšenice 88-tisíc hektárov, čo je o 10 percent viac ako rok predtým. Nárast pestovateľských plôch cestovinárskej pšenice, ako ju občas niektorí nazývajú, je pritom dlhodobou kontinuálnou. Ešte pred pätnástimi rokmi bolo tvrdou pšenicou osiatych na Slovensku len 8-tisíc hektárov poľnohospodárskej pôdy.

V tomto roku tvrdá pšenica zaberá v Bratislavskom a Trnavskom kraji približne polovicu výmery pšenice mäkkej. Pestovanie cestovinárskej obilniny, ktorá bola pôvodne typická pre južnú Európu, sa v dôsledku klimatických zmien čoraz viac presúva aj do severnejších oblastí. Príležitosť využili najmä slovenskí poľnohospodári, ktorí sa celkovým objemom produkcie zaradili za tradičných pestovateľov z Talianska, Francúzska, Španielska a Grécka.

V južnej Európe spôsobujú vysoké teploty čoraz väčšie problémy, čo znižuje úrody. Štáty ako USA, Kanada, Rusko či Kazachstan síce produkujú tvrdú pšenicu na väčších výmerách, ale skôr extenzívne. Úrody na úrovni 2,5 až 3 tony z hektára sú výrazne nižšie, ako dosahujú pestovatelia na Slovensku.

Tvrdá ozimná pšenica dosiahla v roku 2023, podľa Štatistického úradu SR, priemerné úrody 6,11 tony z hektára a mäkká ozimná pšenica len

Ondrej Fačkovec vidí priestor na to, aby sa na Slovensku pestovala tvrdá pšenica až na výmere 100-tisíc hektárov.

o metrák viac – 6,22 tony z hektára. Rozdiel v úrodách je malý, cenovo si však tvrdá pšenica vedie lepšie.

V roku 2025 sa ceny mäkkej a tvrdej pšenice k sebe o niečo viac priblížili než v minulosti. Hlavným dôvodom bola výborná úroda tvrdej pšenice vo všetkých pestovateľských oblastiach sveta, s výnimkou Mexika. Svetový trh s tvrdou pšenicou je pritom relatívne malý. Kým celková svetová produkcia pšenice dosahuje približne 800 miliónov ton, pri tvrdej pšenici je to len asi 35 miliónov ton. Z toho slovenská produkcia je 500-tisíc ton.

Pre poľnohospodárov je stále výhodné pestovať tvrdú pšenicu. Cenový rozdiel je v posledných mesiacoch približne

50 eur za tonu, no značne to závisí od toho, kedy produkciu predávajú. Tí, čo úrodu zobchodovali na začiatku aktuálneho roka, získali viac.

kvalite. Nižšiu kvalitu ovplyvnili predzberové zrážky, ktoré znížili sklovitosť a niekedy aj obsah proteínov. Tento faktor sa prirodzene premietol do predajných cien.

V budúcich rokoch je stále priestor na rast osevných plôch tvrdej pšenice na Slovensku na približne 100-tisíc hektárov, čo je v súčasnosti z hľadiska klimatických podmienok aj určitý strop.

Naša spoločnosť okrem toho, že vyváža tvrdú pšenicu na trhy, kde ju majú tamojší poľnohospodári čoraz väčší problém dopestovať, tvrdú pšenicu aj spracováva. V tomto roku sme v našom mlyne spracovali 60-tisíc ton tvrdej pšenice na semolinu, čo je krupicová múka z tvrdej pšenice, ktorá sa používa na výrobu cestovín. Semolinu vyvážame na zahraničné trhy, čím sa podieľame na zvyšova-

Historická budova mlynu v Sládkovičove.

Tohtoročná úroda tvrdej pšenice bola z kvalitatívneho pohľadu rozdelená približne na tretiny. Prvá tretina zaznamenala excelentnú kvalitu, druhá časť produkcie bola v priemernej a očakávanej kvalite a posledná tretina bola v nižšej

ní pridanej hodnoty slovenskej produkcie obilnín. Naším cieľom je do budúcnosti zvyšovať podiel spracovanej tvrdej pšenice v našom mlyne v Sládkovičove.

V prípade záujmu o pestovanie tvrdej pšenice či jej predaj nás neváhajte kontaktovať.

> KONTAKT

O.F., spol. s r. o., Košútska 967, 925 21 Sládkovičovo, Slovensko
Kontakt: Ondrej Fačkovec, Tel.: +421 905 711 425
e-mail: ofackovec@of-sro.sk, www.of-sro.sk

Technológia prípravy semoliny z tvrdej pšenice v mlyne O.F. MILL.

Budúcnosť poľnohospodárstva má v rukách generácia Z

Do poľnohospodárstva vstupuje nové pokolenie označované ako generácia Z. Pred zetkármí stojí úloha porovnateľná s obnovou povojnového Slovenska. „Musíme opierajúc sa o skúsenosť predchádzajúcich generácií reštartovať agropotravinárstvo, vidiek a celú spoločnosť v kontexte požiadaviek druhej štvrtiny 21. storočia. Pre SPU v Nitre je to výzva výziev,“ hovorí jej rektorka Klaudia Halászová.

Slová ako zmena, nový štart, oživenie sebestačnosti krajiny v potravinách počuť denne. Z čoho vlastne začať a prečo práve teraz?

Klasik by povedal, že už včera bolo neskoro. Rok 2025 je v mnohom milníkom. Napríklad uplynulo 50 rokov od poľnohospodárskej výstavy Agrokomplex, ktorá de facto tvorí jeden celok s univerzitou. Tu sa odohráva živý dialóg medzi pôdohospodármi, poľnohospodármi, potravinármi, lesníkmi a spoločnosťou. Dostali sme sa do situácie, keď si potrebujeme objasniť na prvý pohľad možno samozrejme veci medzi samými pôdohospodármi a ich inštitúciami – samosprávnymi i štátnymi na jednej strane a k tomu s bruselským centrom, kde sa kreuje nová agrárna politika.

A čo robiť na druhej strane?

Oveľa intenzívnejšie komunikovať s celou spoločnosťou. Tak ako zdravotníctvo či školstvo aj pôdohospodárstvo sa dotýka každého z nás, nielen jedlom, ale aj tým, ako sa hospodári na pôde, v krajine. Udržateľnosť a kvalita života závisí najmä od pôdohospodárov, no aj od interakcie s ostatnými odvetvami ekonomiky a všetkými vrstvami spoločnosti. Stále platí, že život sa odohráva na pôde a pritom vidíme, že všetko je iné, ako bývalo. Na vidiek prišli žiť tisíce ľudí z miest. Dediny i mestá rastú do šírky, dostali sme sa do bodu, keď treba v dôsledku nakopených problémov riešiť množstvo vecí naraz, ktoré sme dlho odkladali, nevnímali, nevideli sme súvislosti. Už niet kam cúvať.

Ako na to musí reagovať univerzita?

Po úspešnej inštitucionálnej akreditácii prechádzame veľkým prerodom. Výrazne sa menia študijné programy. Každá zo šiestich fakúlt mala veľké stretnutia s odborníkmi z praxe, so zväzmi, zamestnávateľmi, a to ruka v ruku s našimi absolventmi. V dialógu sme si upresnili, akého absolventa súčasnosť potrebuje, čo všetko by mal vedieť, vidieť a získať nielen na pôde univerzity, jej pracoviskách, ale aj v slovenských a zahraničných podnikoch – farmách, univerzitách. Znalosť jazykov, prenositeľné spôsobilosti, lepšie prelínanie teórie s praxou, schopnosť zbierať zručnosti od fariem po výskumné a vedecké laboratória – v tomto priesečníku

pripravujeme absolventa schopného realizovať to, čo potrebuje prax. Lebo tam sa napokon realizuje potenciál absolventa. Prerod študijných programov prebieha už viac ako rok. Myslela som si, že prestavba pôjde rýchlejšie, ale mienime ju urobiť dobre, takže to chce ešte nejaký čas. Okrem toho pripravujeme študijné programy s Technickou univerzitou vo Zvolene v rámci konzorcia univerzít AgroForestry.

Slovenská spoločnosť sa veľmi zmenila. Ako by ste opísali súčasných vysokoškolákov?

Sú prirodzene iní, ako boli ich rodičia či starí rodičia, ktorí u nás študovali. Filozofia študovať pre agrosektor bola štátnou a celospoločenskou témou s jasnými víziou, na ktorých vtedy vznikla aj naša vysoká škola. Budovala sa silná sieť stredných odborných škôl s dobre vybaveným zázemím školských majetkov a dielní. Realita je dnes iná, i keď sa konečne rozbehlo duálne vzdelávanie, ktoré doplnia nové Centrá excelentnosti. Preto je aj pre nás spolupráca so strednými školami kľúčová. V tomto smere sme urobili mnoho a začína sa to prejavovať aj na počte prihlášok na štúdium. Pravda, sme len na začiatku cesty. Hádám viac ako polovica našich študentov prichádza na univerzitu s minimálnou živou skúsenosťou a predstavou, ako vyzerať farmy, chovy zvierat, stroje a poľnohospodárske technológie. Je preto na nás, ako im zabezpečíme všetko, čo pre svoj rozvoj a budúcu kariéru potrebujú. Zato táto generácia nepretržite spojená

so svetom cez sociálne siete má výborné technologické zručnosti. To je ich prednosť, na tom musíme stavať.

Ako s nimi pracujete?

Univerzita má moderný nadčasový areál, ktorý navrhol architekt Vladimír Dedeček. Vari každý, kto prechádza cez Nitru, si všimne symbol SPU pod elegantnou elipsou ukrytú aulu. Vnútri 46-hektárového areálu osloví študentov nádherná botanická aj demonštračná záhrada, dokončujeme špeciálny biodom – skleník, pripravujeme inovatívne laboratórium pre poľnohospodársku techniku (Agrion). Veľmi aktívne je výskumné centrum Agrobiotech a jeho dieta Potravinový inkubátor, kde sa vyvíjajú potraviny zodpovedajúce nárokom súčasníka. Ako zelená univerzita sme vytvorili Environcentrum ukazujúce, ako hospodáriť s vodou a žiť v súlade s prírodou. Máme bohatú knižnicu i nové Kreatívne centrum pre dizajn, reklamu a architektúru. Pre mladých ľudí plných energie je k dispozícii športové centrum. Sme univerzitou spojenou s praxou. Ako inovatívne hospodáriť ukazuje Vysokoškolský poľnohospodársky podnik, máme aj vlastný poľovný revír a nezabudli sme ani na chov koní a ich rolu v živote človeka. Vnímame pôdohospodárstvo a všetko, čo s ním súvisí, cez prizmu 21. storočia. Ponúkame mladej generácii témy spojené so zelenou a digitálnou transformáciou. Je to priestor, kde sa musí realizovať aj dnes náležite nevyužívaný potravinový potenciál krajiny a rozvoja vidieka. Skôr ako vojdú prváci do posluchární, cvičební, je dobré, aby uvideli prostredie, ktoré ich obklopuje a uvedomili si celú paletu možností. Napovie im, že stojí za to študovať na univerzite, ktorá môže a musí posunúť Slovensko dopredu.

Aký je záujem o štúdium na SPU?

Prestavba, do ktorej sme sa pustili pred niekoľkými rokmi, aktívnejší dialóg s verejnosťou aj prostredníctvom výstavy Agrokomplex, sa vypláca. Mimo chodom, tohto roku obdivované pavilóny A a B ukazujúce zrod potravín na pôde, farme a ich spracovanie, pripravili absolventky SPU. Stále platí, že Slovensko je vidieckou krajinou, ale realitou tretieho tisícročia je iný vidiek, iné obyvateľstvo a na to musíme reagovať aj novým komunikačným a obrazným jazykom. Agrokomplex je pre mnohé deti a mládež prvým kontaktom s poľnohospodárstvom a potravinárstvom. Ak ich expozície nadchnú, možno sa rozhodnú študovať na univerzite profesie súvisiace s hospodárením na pôde. A tu, zdá sa, prichádza istý prielom. Na fakultu agrobiológie a potravinových zdrojov, kde sa študuje klasické poľnohospodárstvo, sa tohto roku prihlásilo o 120 študentov viac ako vlni a celkove je medziročný

nárast na všetky fakulty o 10 až 20 percent. V čase toľkého horekovania nad pôdohospodárstvom je to signál, že dochádza k obratu tam, kde to potrebujeme najviac. Na univerzitu prichádzajú ľudia motivovaní vyštudovať odbory, ktoré môžu zmeniť krajinu k lepšiemu.

Kritériom úspešnosti školy sú absolventi, ktorí akcelerujú rozvoj fariem, družstiev, potravinárskych podnikov, ak pracujú vo výskume a vývoji prinesú niečo, čo zásadne ovplyvní produkciu, zmení krajinu k lepšiemu. Čo vám dali rozhovory s predstaviteľmi agropotravinárskej praxe?

Pochopili sme, že je dopyt po absolventoch, ktorí sú zorientovaní vo viacerých oblastiach a súčasne dobrí v zvládnutí nových technológií, ktoré sa v poľnohospodárstve uplatňujú rýchlym tempom. Musíme sa, samozrejme, vzájomne počúvať. Zmeny, ktoré robíme, ešte raz posúdime s podnikovou sférou. Súčasne sme sa zapojili do zmeny systému prípravy študentov na stredných odborných školách. Učíme sa od najlepších, podnety zbierame od Švajčiarov. Hoci je to krajina s neprerušenou tradíciou rodinných fariem, aj tam prichádza do poľnohospodárstva 40 percent mladých z nepoľnohospodárskeho prostredia. Veľmi pružne reagujú na skladbu predmetov, vyradujú, čo je vývojom prekonané a zaraďujú to, čo si žiada vývoj, využívanie nových technológií. V tom sú pre nás viac než inšpiratívni. Načo je 400-stranový štátny vzdelávací program, keď život v praxi ho už prekonal?! Preto musia školy, univerzity a prax viesť nepretržitý dialóg, ako za pochodu meniť veci, aby zodpovedali realite. Tento spoločný dialóg musíme ešte zintenzívniť.

Pred rokom sa v Pruskom, jednej zo škôl, kde sa začali pripravovať dnes mimoriadne žiadaní agromechatronici, podpísalo memorandum medzi rezortom pôdohospodárstva, strednými školami, univerzitami (SPU, TUZVO a UVLF) a združením SK-8. Aký je praktický výstup Takáčovho memoranda?

Predpolím spolupráce je konzorcium SPU v Nitre a TU vo Zvolene, kde sme sa pustili do kreovania nových študijných programov pre naše univerzity. Logicky z toho vyplýva aj spolupráca so strednými školami tak, aby sme boli aj im nápomocní pri zdvihnutí ich kvality a zamerania sa na kľúčové ohnivé vzdelávania. Je dôležité zlučovať sily a prostriedky, a to aj spájaním škôl. Memorandum sme sa tiež zaviazali intenzívnejšie spolupracovať so sektorovými radami, čo sa nám rovnako darí. Propagačným výstupom bolo aj testovanie zručností počas výstavy Agrokomplex, zapojených bolo 14 odborných a technických škôl. Naším čerstvým príspevkom je učebnica Agromechatronika pre stredné školy. Klobúk dolu pred združením Agrion, ktoré iniciovalo vznik tejto prepotrebnej učebnice v spolupráci s univerzitou. Aj týmto spôsobom prispievame k tomu, čo potrebuje prax – zrozumiteľnú učebnicu šitú na mieru potrieb podnikov, ktorá zjednoduší prípravu odborníkov rozumejúcich superstrojom.

Ste v predstavenstve Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej

komory. Čo vám to ako predstaviteľke univerzity umožňuje?

Určite je dobré, keď si za horúca vypočujem všetky názory týkajúce sa vzdelávania a požiadaviek praxe. Oveľa ľahšie sa nám tak prepája aj príprava mladej generácie. Súčasťou vzdelávania v poľnohospodárstve sa stalo duálne vzdelávanie, to musíme ešte viac posilniť, bez účasti poľnohospodárskej podnikateľskej sféry ho nedostaneme tam, kam potrebujeme. Najlepšie to zatiaľ robí automotív a musí to v záujme svojho rozvoja robiť aj agropotravinárstvo. Na tom sme sa rýchlo zhodli. Samozrejme, je tu otázka kvality našich absolventov. A opäť je to vec z jednej strany naša, ale z druhej aj samotnej praxe. My dvíhame latku nárokov aj tým, že na prijímacích pohovoroch prihladáme na úroveň, akú dosahujú študenti v stredoškolských výsledkoch. Stanovili sme si hranicu a podľa toho sme v tomto akademickom roku aj prijímali. Na druhej strane potrebujeme prax, ktorá je schopná a ochotná venovať sa študentom a podieľať sa na ich vzdelávaní. Aj v tomto smere musí komora prejsť určitou sebareflexiou a zmenou myslenia a spoluzodpovednosti za profil absolventa, ako o tom hovorí aj zákon o komore. Diskusiami z posledných dní sa ľady pohli a určite sa dočkáme aj zmien v tomto smere.

Áké sú vzťahy s praxou a ako by mali vyzerat'?

Najlepšie sa pracuje s podnikateľmi, ktorí si spomenú na univerzitu nie vo chvíli, keď im odíde do dôchodku dlhoročný pracovník, ale začnú sa zaujímať o študentov ešte počas štúdia. Ponúknu im prax, urobia výberové prednášky. Najlepšie spoznajú študentov, keď musia riešiť praktické úlohy priamo na farme, v poli, overia si, čo sú zač. Ale aj študenti vidia, aký je to podnik. Študenti, ktorí sa osvedčia, majú zamestnanie už počas štúdia. No nejde len o zamestnanie, ide o vzájomnú spätnú väzbu v širšom slova zmysle, dôležitú aj pre kreovanie štúdia daného odboru na univerzite. Pomáha na univerzite, pomáha to praxi. Treba skončiť s prístupom, postavím sa pred univerzitu po promóciách a niekoho si odchytiť. To je hra na slepú babu, vyjde, nevyjde.

Ako univerzita pracuje na zvelaďovaní svojho vzdelávacieho a výskumného potenciálu? Majú absolventi záujem pokračovať na škole ako doktorandi?

Na každej zo šiestich fakúlt máme nadaných a šikovných mladých učiteľov, aj úspešnú strednú generáciu. Naši doktorandi a mladí učители ukazujú, ako sa má správať sebavedomá poľnohospodárska inteligencia. Hovoria dobre anglicky, pobudli na zahraničných univerzitách, neboja sa ísť do nových vecí, nie sú zošňurovaní, hľadajú nové témy na vedu a výskum. Celkovo možno povedať, že sme dobre našartovali internacionalizáciu vzdelávania. Spolupracujeme s mnohými európskymi univerzitami – o. i. v Taliansku, Francúzsku, Fínsku, ale napríklad najnovšie aj v Uzbekistane. Rastie nám počet študentov zo zahraničia, aj z Latinskej Ameriky, Afriky, kde sa rýchlo rozvíja produktívne poľnohospodárstvo.

Na SPU pôsobili takí veľikáni ako akademik Emil Špaldon, vyučovali akademik Ján Plesník, zakladateľ zootecnického výskumu či vynikajúci pôdoznalec Juraj Hraško. Absolventkou SPU je aj známa šľachtiteľka viniča Dorota Pospíšilová. Príde po nich generácia, ktorá vráti Slovensku schopnosť živiť sa najmä svojimi potravinami?

Som optimistka a myslím si, že problémy, s ktorými zápasíme, prekonáme. Verím v schopnosti mladých ľudí, musíme im len dokázať, že v tomto odbore majú perspektívu. Tu treba pripomenúť, že pôdohospodárstvo a jeho rozvoj, závisí nielen od jeho vlastného výkonu, ale aj od súhry s ostatnými rezortmi. Agropolitika, hospodárenie na pôde, v lese sa dotýka všetkých. Pôda, lesy, voda, to je celá krajina, ide o to, aby sme sa vnímali v tom najširšom kontexte a súvislostiach, aby sme hľadali cesty k sebe a nie od seba. Krajina potrebuje viac spolupráce a vzájomného pochopenia. Netvoríme ju od chotára po chotár, od okresu po okres, musíme ju vnímať ako celok, ako jeden veľký domov, bez nadrezortného prístupu to pôjde veľmi ťažko.

Pred sto rokmi sa narodili vizionári poľnohospodárstva. Kde sú dnešní?

Vybíjanie tisícok zvierat počas slintačky a obrovské problémy s ich bezpečnou likvidáciou upriamili pozornosť na poľnohospodárstvo a potravinovú sebestačnosť. S touto existenčnou politicko-hospodárskou otázkou sa vynorilo aj množstvo iných tém. Napríklad, či si vôbec uvedomujeme, čo sa (s nami) stalo už dávno predtým, než vypukla slintačka? Kam smeruje krajina ešte v polovici minulého storočia čisto roľnícka? Ako zvelaďujeme a či vôbec dielo ľudí, ktoré nám zanechali na našej rýchlo sa zmenšujúcej roli dedičnej, kde vyrastá nová, do seba zahľadaná mestská dedina?

V tomto roku si pripomíname sto rokov od narodenia dvoch veľkých postáv slovenského poľnohospodárstva – Jána Janovicu (22. 4. 1925), prvého ministra poľnohospodárstva a výživy v čase Slovenskej socialistickej republiky a Jána Plesníka (23. 4. 1925), vedca, zakladateľa moderného slovenského zoológie a biotechnológií na Výskumnom ústave živočíšnej výroby v Nitre. Mimochodom, ústav oslavuje tiež okrúhle 75. výročie vzniku. Plesník ho viedol vyše 30 rokov.

Obaja nadhlo určili charakter i podobu slovenského poľnohospodárstva aj vidieka. Do povedomia spoločnosti vošli ako projektanti sebestačnosti, ktorých bolo, pravdaže, viacej, šlo o dielo ich generačných druhov a v istom zmysle celého národa. Spomeňme akademika Emila Špaldoňa, rektora Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, šľachtiteľov obilnín Bohumíra Kábrta, Melichera Bartalosa, Štefana Szamáka či pôdoznanca akademika Juraja Hrašku, ktorí sa mohli oprieť o plejádu vynikajúcich manažérov družstiev.

Napospol šlo o potomkov roľníckych rodín, kde sa kladol dôraz na vzdelanie a priam posvätný vzťah k pôde. Ich mená sa postupne vytrácajú z našej pamäte, ale dosah toho, čo vynikli, ešte aj dnes cítia.

Rozbitá výkladná skriňa

Slovensko sa stalo automobilovou veľmocou, ale poľnohospodárstvo, kedysi výkladná skriňa krajiny, na ktorej si minulý režim zakladal, chradne. Vyrovnávajú sa s uplynulým obdobím odmietame nemilosrdne všetko, čo sa narodilo počas tejto éry. Lenže doby a ľudia sa prelínajú,

vzájomne sa nielen duchovne obohacujú, ale aj vykrádajú a popierajú. V skutočnosti kapitalizujeme to, čo vytvorili tí pred nami, z ich diela vzniká naše.

Nie všetko robíme, ako sa má, ako nás učili naši otcovia a mamy, dedovia a babičky. S ľahkosťou sa vzdávame najúrodnejšej pôdy, a to nielen v prospech automobiliek, priemyselných a obchodných parkov, ale aj živeľnej výstavby satelitných vidieckych sídiel, ktoré obkľúčili farmy a vtrhli do najlepších vinogradov, k zákutiam riek i do samého lona hôr, kde nemajú čo robiť.

Generácia narodená po druhej svetovej vojne porovnáva a uvedomuje si zmeny krajiny. Tá narodená po roku 1990 mnohé z nich takmer nevníma, zmeny prišli spolu s nimi. Parametre doby určujú klimatická kríza, globálny obchod s agrokomoditami, neukončená vojna na Ukrajine a aktuálne aj celosvetová colná vojna. V takomto neistom čase by sa krajina mala oprieť o vlastné potravinové zázemie. Od dôb krvopotne budovanej sebestačnosti však kleslo hlboko pod 50 percent.

„Slovenské poľnohospodár-

stvo a potravinárstvo sa ocitlo v nezávideniahodnej situácii. Prekonávame azda najzložitejšie obdobie svojho vývoja od zrušenia poddanstva a socializácie. V mnohých rysoch je úplne originálne a neopakovateľné a z toho pramení aj zložitost' jeho ozdravovania. Prináša so sebou celý rad nových a na prvý pohľad neriešiteľných problémov. Nielen vnútri národnej ekonomiky, ale v kontexte s jeho adaptáciou na náročné podmienky svetového trhu potravín a spoločnej agrárnej politiky Európskeho spoločenstva.“

Na konštatovaní, ktoré Ján Janovic vyslovil pred 33 rokmi v knihe Kam kráčaš agrokomplex?, sa prakticky nič nezmenilo. Ján Plesník v príhovore ku knihe, ktorú Janovic napísal s Alfonzom Markom, vtedy konštatoval: „Všetko naznačuje, že kríza nadobúda charakter chronického stavu.“ Proctvo sa, žiaľ, naplnilo, úpadok sa pretiahol na viac ako tri dlhé desaťročia.

Obeta na oltár vzdelanosti

Obaja Jánovia kráčali zväčša spolu od stredoškolských čias

až do Janovicovej smrti (6. 2. 1995). Výrazne ich sformovali rodičia, maloroľnícke aj kultúrno-osvietenské evanjelické prostredie, v ktorom vyrástli. Plesníka ovplyvnila najviac jeho mama, hrdá Američanka, ktorá s manželom neváhala opustiť chudobnú kopanicu Hlaváč neďaleko Košarísk, kde sa narodil generál Milan Rastislav Štefánik. Doma zanechala dvojročného synčeka Janka v opatere starého otca.

Keď sa po pár rokoch vrátila z USA, obliekla chlapca, čo dovtedy pásol kravy, a krátil si dlhú chvíľu maľovaním, do amerických mestských hábov. Smialo sa mu celé Krajné, pretože deti vtedy chodili do školy v súkenných gatiach a halenách. Katarína Plesníková, za slobodna Vydarená, túžila mať vo syna vzdelanca.

Plesníkovi rodičia urobili na tie časy čosi nevidané. Nechali si len kúsok poľa, prenajali všetku roľičku a z výnosu arendy financovali synove štúdiá. Najprv v Martine na Vyššej roľníckej škole, potom Vyššej hospodárskej škole v Martine a Košiciach a hneď po druhej svetovej vojne na dnešnej Mendelovej univerzite v Brne. Nebola to márna obeta, ktorú priniesli na oltár vzdelanosti. S odstupom času ho zúročilo celé Slovensko.

Keď spolu s otcom v septembri 1939 cestoval Plesník po prvý raz v živote vlakom do Martina, tatko mu vo vlaku okamžite zaspal, „lebo, ako pracovitý roľník buď robil, alebo spal. Pozrel som na jeho urobené mozoľnaté ruky a zrazu ma postihla ľútosť a pocit krivdy, ktorú pácham na svojich rodičoch, nehodný ich dobroty, keď všetko robia len pre náš lepší život.“

Stal sa z neho vynikajúci študent.

Orať, siať, žať a kultúrne žiť

V Turčianskom Svätom Martine sa Plesník po prvý raz stretol s Jánom Janovicom, ktorý tam vtedy tiež študoval. Obaja mali široké záujmy. Priťahovalo ich umenie, divadlo, recitačné súťaže, literárna a výtvarná tvorba, diskusie s Martinom Benkom, Milošom Bazovským, Andrejom Bagarom. Vodcom čulého študentského života bol veselý a zábavný kopaničiar Plesník, predseda Združenia evanjelickej mládeže, blízky kamarát Dušana Rolla, zakladateľa Bienále ilustrácií Bratislava (1963).

Akademik Ján Plesník, keď mal 75 rokov.

Plesník inšpirovaný a podporovaný Rolloom založil na Výskumnom ústave živočíšnej výroby, ktorý sa stal v osemdesiatych rokoch centrom biotechnológií východného bloku, galériu slovenského umenia a spolu s Janovicom Agrofilm (1984), doposiaľ jediný medzinárodný filmový festival o poľnohospodárstve a výžive. Janovic vošiel do dejín aj ako zakladateľ výstavy Agrokomplex (tohto roku oslávi 50. výročie), celonárodných dožínok, z ktorých sa šlo rovno na výstavu. Trvala dva týždne a navštevovalo ju pol milióna ľudí.

Janovic a Plesník udali v šesťdesiatych rokoch tón ekonomickému a zootecnickému výskumu. Keď uchopili do rúk manažérske kormidlo – jeden agrozortu a druhý Výskumného ústavu živočíšnej výroby – rozvíjali poľnohospodárstvo v organickom spojení s kultúrou a tradíciami a súčasne hľadali adekvátne moderné formy komunikácie nielen s pomešťujúcim sa Slovenskom, ale aj so svetom. Obaja sa časom stali vážnymi členmi vplyvných medzinárodných poľnohospodárskych organizácií. Aj vďaka tomu v čase železnej opony malo Slovensko živý kontakt so svetom.

„Siať, orať, mlátiť, to sme vedeli, ale naučiť sa kultúrne žiť a správať, to je ťažšie. Bez kultúrnych ľudí nebudú ani zdravé potraviny, ani dobré medzilidské vzťahy,“ stručne zhrnul svoj celoživotný koncept rozvoja poľnohospodárstva a krajiny Ján Janovic v poslednom rozhovore pre Pravdu (Bol som reformátor, 14. augusta 1992).

Doba, ktorá porodila reformátorov

Ján Janovic sa príliš nezveľoval, čo všetko v živote prežil. Narodil sa vo Vyšnom Bysterci, ktorý je dnes súčasťou Dolného Kubína. Pár rokov po novembri 1989 dostal od novinára z Národnej obrody otázku, čo je pravdy na tom, že pochádza z oravskej veľkostatkárskej rodiny a či sa nechystá reštituovať pôdu. Odvetil, že „otec bol v skutočnosti maloroľník a uplatňovať si nárok na vrátenie pôdy nemieni, lebo zastáva názor, že nosná je družstevná myšlienka.“

Možno otázka „Janovicovej roľníckosti“ vyplynula z manierov a spôsobov, akými sa prezentoval na verejnosti, keď už bol ministrom. Najdlhšie slúžiaci minister poľnohospodárstva (1969 až 1986) sa vymykal z dobového obrazu kolegov z vlády. Elegantne sa obliekal, impozantnú postavu skrášľovala pestovaná briadka a vystupoval ako rodený aristokrat.

Ján Janovic ako veľvyslanec ČSSR v Kanade. Sprava guvernérka Kanady Jeane Saune.

Janovic vyštudoval rovno dve vysoké školy. Medzi rokmi 1945 až 1948 absolvoval v Bratislave Vysokú školu obchodnú – školu komerčného inžinierstva. Ten prívlastok veľa napovedá.

Obdobnú školu len v Prahe vyštudovali aj najslávnejší československí cestovatelia 20. storočia Miroslav Zikmund a Jiří Hanzelka, ktorí so slávnymi tatrovkami prebrádzili celý svet vrátane Sovietskeho zväzu. Keď uvideli, ako sa hospodári v krajine soviетov, poslali vtedajšiemu generálnemu tajomníkovi komunistickej strany Leonidovi Brežnevovi návrh, ako reformovať sovietsku ekonomiku. Dopadlo to pre oboch zle. Stupencov Dubčekovho politického odmäku vylúčili zo strany a po celé obdobie normalizácie akoby sa po nich zľahla zem.

Aj komerčný inžinier Janovic mal bezprostrednú sovietsku skúsenosť, veď študoval aj na VŠ ekonomickej v Leningrade (dnes Petrohrade), kde sa špecializoval na ekonomiku, organizáciu a plánovanie v poľnohospodárstve. Keď sa uprostred päťdesiatych rokov vrátil na Slovensko, komunistická strana práve dokončovala kolektivizáciu vidieka. Roľníkov, ktorí odmietli vstúpiť do družstiev, zatvárali do väzenia alebo celé rodiny vyviezli na druhý koniec republiky. Družstevníci pracovali celé mesiace bez výplaty.

„Oficiálne sa veľmi striktné

presadzoval sovietsky model kolchozov, ktorý som v nijakom prípade nemal chuť transformovať do nášho poľnohospodárstva, lebo som ho zažil v praxi in natura,“ povedal v už spomínanom ponovembrovom rozhovore pre Pravdu Janovic.

Rozporuplné dedičstvo

Trvalo roky, kým sa podarilo postaviť družstvá na nohy. Janovic sa v roku 1963 stal riaditeľom Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, v roku 1967 námestníkom poverenika pre poľnohospodárstvo akademika Kolomana Boďu a so skupinou rovnako zmysľajúcich ekonomov pripravil kľúčové zmeny vo vtedy prevažne družstevnom poľnohospodárstve.

Veľa cestoval. V ére sovietizácie, aký to paradox, bol na študijných pobytoch v USA, Kanade, Francúzsku, Belgicku, Dánsku, Švédsku, jeho kolegovia pobudli v západnom Nemecku (akademii Hraško). Nadobudnuté poznatky premietli do reforiem, ktoré sa začali realizovať uprostred šesťdesiatych rokov.

Ako sa vlastne podarilo rozhybať slovenské poľnohospodárstvo, ktoré malo v janovicovsko-plesníkovskej ére najvyššie medziročné prírastky na svete spolu s izraelským? Tento fakt sa za socializmu nepublikoval. Hovorilo sa o „víťazstve lenin-

skej družstevnej politiky“, ale úspechy evidovalo IAAE – Medzinárodné združenie agrárnych ekonómov, ktorého bol Janovic členom. Je všeobecne známe, že poľnohospodárstvo sa v čase jeho „ministrovania“ tešilo silnej podpore z verejných zdrojov. Dotácie boli porovnateľné s tými, aké dostávali rodinné farmy v starých členských krajinách.

Za akceleráciou odvetvia bolo nastavenie motivujúcich podnikateľských podmienok. Poukazuje na to Janovicov ekonomický námestník Július Medved: „V dvoch tretinách družstiev tvorili 80 až 90 percent zisku pridružené výroby. Pridružená výroba zachraňovala cenovú politiku a zamestnanosť..., ekonomicky stabilizovala hospodárenie podnikov.“

To, čo sa podarilo Janovicovi vybudovať, označil Gejza Blaas, neskorší riaditeľ VÚ ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva za industriálny poľnohospodársko-potravinársky komplex. Pravda, Blaas si všimol aj iný moment, ktorý zreteľne vidíme najmä s odstupom času – rozpad roľníctva ako triedy. Janovic v knihe Kam kráčaš agrokomplex? písal, že cieľom jeho reforiem „bolo prinavrátiť a upevniť stavovskú časť, likvidovať odcudzenie roľníka od pôdy a družstevného vlastníctva a naštartovať podnikateľskú aktivitu podnikov a kolektívov.“

Dnes však vidíme, že z vyše 600 bývalých JRD po revolúcii sa mnohé porozdeľovali a bolo ich vyše 900, zostal len zlomok takých, o ktorých možno hovoriť ako o družstvách pôvodných zakladateľov. Odvetvie, ktoré zamestnávalo vrátane pridružených výrobných 360-tisíc ľudí, poskytuje prácu už len 40 až 50 tisíciam ľuďom. Mnohé družstvá sa premenili na akciové spoločnosti a eseročky, nejedno družstvo ovládol zahraničný kapitál, domáci finanční investori alebo rodinní farmári.

Poľnohospodárska veľkovýroba sa nerozpadla, veľké lány a podniky s koncentrovanou živočíšnou výrobou to najlepšie dokumentujú. Paradoxne, hoci mnohé z podnikov nasledovníkov JRD dosahujú výsledky na úrovni svetovej špičky, poľnohospodárstvo a potravinárstvo ako celok netvorí jednotný dobre vyladený orchester. Prebieha zápas o jeho orientáciu, o to, kto má byť kostrou: či rodinné farmy, alebo nasledovníci družstiev. Blaas s iróniou podotkol „že sa hľadajú nové princípy, ale nové princípy akosi nevidno.“ S istotou možno iba povedať, že sa hľadajú noví vizionári, takí, akí vyviedli poľnohospodárstvo z kolektivizačného úpadku päťdesiatych rokov.

Vtáčia chrípka spôsobila škody, ktoré zatiaľ neboli preplatené

Daniel Molnár: Hoci za posledných desať rokov vzrástla na Slovensku spotreba hydinového mäsa z 20 na 36 kilogramov na obyvateľa, produkcia sa drží dlhodobo na úrovni 75- až 80-tisíc ton mäsa. Zvyšných 16 kilogramov na osobu zabezpečuje dovoz.

Sriaditeľom Únie hydínárov Slovenska Danielom Molnárom sme hovorili o ekonomike výroby hydinového mäsa a vajec. Porovnávali sme situáciu na Slovensku s okolitými štátmi a nevynechali sme ani vtáčiu chrípku, ktorá sa vlni dotkla dvoch veľkých producentov.

V rámci vyhodnotenia súťaže Top Agro Slovensko sa v tomto roku dostalo do prvej stovky viacero chovateľov hydiny – či už producentov slepačích vajec, alebo výkrmových kurčiat. Bol rok 2024 taký úspešný?

My máme dlhodobo stabilizovanú produkciu. Na Slovensku existuje viacero podnikov, ktoré koncentrujú vysoký podiel výroby, a tým zabezpečujú veľkú časť slovenskej spotreby. To môže byť jeden z dôvodov, prečo sa do vyhodnotenia Top Agro dostali. Veľkým pozitívom je, že na rozdiel od producentov červeného mäsa je u nás prepojenosť medzi chovateľmi a spracovateľmi mäsa. Veľmi často spracovateľ vlastní aj hydínové farmy. Rádovo okolo 50 až 70 percent produkcie si zabezpečujú z vlastných chovov. To prináša stabilizáciu výrobných nákladov aj cien a pomáha udržať firmy na trhu. Menej pozitívne je, že hoci za posledných desať rokov vzrástla spotreba hydinového mäsa z dvadsať na tridsaťšesť kilogramov na obyvateľa, produkcia sa drží dlhodobo na úrovni 75- až 80-tisíc ton mäsa na Slovensku. Ten rozdiel vo výške 16 kilogramov na osobu zabezpečuje dovezené hydínové mäso zo zahraničia.

Nie je problém aj vo výrobných nákladoch slovenských chovateľov? V čom to zahraničné farmy robia inak, že dokážu ponúkať mäso na náš trh lacnejšie?

Hlavný dôvod je systém podpory, ktorý

funguje v Európskej únii a na Slovensku. V západnej Európe je podpora realizovaná na farmy, čiže na každé zviera a každú časť pôdy, ktorú daný farmár má. Na Slovensku je tá podpora postavená trochu inak a primárne sú podporované najmä obrobené hektáre a niektoré vybrané druhy zvierat. Hydina však medzi týmito zvieratami chýba. Jej produkciu preto podporujú štáty zo svojich rozpočtov. Problém je, že podpory u nás sú v porovnaní s Poľskom, Českou republikou a Maďarskom výrazne nižšie. V prípade tretích krajín, ako je napríklad Ukrajina, zas nedokážeme konkurovať z hľadiska výrobných nákladov.

Približne dvadsať percent na Slovensku vychovej hydiny smeruje v živom na zahraničné bitúnky. Ak teda vyrábame drahšie, prečo to zahraničie kupuje? Veľké množstvá hydiny končia na bitúnkoch v Poľsku alebo v Maďarsku. Tieto krajiny majú podporu aj na spracovanie, vedia hydinu kúpiť za o niečo vyššiu cenu ako naše bitúnky a aj napriek tomu byť s konečným produktom konkurencieschopné.

Deje sa to aj opačne, že živá hydina zo zahraničia prichádza na slovenské bitúnky?

Áno, funguje to napríklad v Hyze Topolčany, lebo v rámci skupiny Agrofert majú farmy aj na Morave. Z Moravy je potom bližšie doviešť kurčatá na bitúnok do Topolčian než do južných Čiech. Hydina sa tak zabíja u nás, ale následne sa mäso vyváža do Českej republiky, kde sa aj predáva.

Ste riaditeľom Únie hydínárov Slovenska takmer 20 rokov a poznáte situáciu aj v okolitých krajinách. Aká je poľská produkcia hydiny v porovnaní s našou?

Naši agrárni predstavitelia občas Poľsko vykresľujú ako maloroľníkov. Ako v skutočnosti vyzerá súčasná poľská produkcia hydiny?

V Poľsku je to veľmi diferencované. Sú tam obrovské farmy hydiny, ktoré sú väčšie, ako je celá produkcia Slovenska. Zároveň sú tam aj malé farmy, ktoré chovajú niekoľko tisíc kusov zvierat. U nás majú najväčšie farmy 500- až 600-tisíc kusov hydiny, v Poľsku až niekoľko miliónov kusov. Poľsko je iné aj z pohľadu sebestačnosti. Slovensko je sebestačné v produkcii hydínového mäsa zhruba na úrovni okolo 55-percent, Česká republika sa hýbe tesne nad 60 percentami, ale keď sa pozrieme na Poľsko, tam prevyšuje 200 percent.

V čase vstupu Slovenska a Poľska do Európskej únie sa hovorilo, že naši severní susedia majú vyrokované pre hydínársky priemysel iné podmienky. Poukázalo sa napríklad na to, že ako jediný štát v EÚ môže chladiť hydinu vodou, kým ostatné krajiny vzduchom. Sú tie výnimky aktuálne?

Tam majú prevádzky, ktoré boli schválené v rámci európskych pravidiel, čiže splňali rovnaké podmienky ako naše. Zároveň mali aj prevádzky, ktoré produkujú hydinu iba pre poľský vnútroštátny trh, kde mohli chladiť aj vodou. Podobnú výnimku dostali v prípade obohatených klieťok, kde opäť produkciu vajec z klasických klieťkových chovov nemohli vyvážať na európske trhy. Otázne je, či táto hydina skončila iba na poľskom trhu, alebo sa vyvážala aj k nám. Dlhodobo vidíme, že v Poľsku kontrola nie je až taká účinná ako u nás, čo dokazujú viaceré potravinové aféry, ktoré tam zaznamenali.

V minulom roku boli na Slovensku dva veľké chovy zasiahnuté vtáčou chrípkou. Skúsme sa k tejto situácii vrátiť.

Vtáčia chrípka bola pred približne desiatimi rokmi zriedkavá aj v rámci Európy, no v posledných rokoch sa začala postupne objavovať. Primárne v krajinách južnej a západnej Európy, kadiaľ viedli hlavné migračné trasy vtákov. Hovoríme o štátoch ako Francúzsko, Španielsko či Taliansko, no v posledných rokoch boli prvé prípady úhynov u voľne žijúceho vtáctva aj na Slovensku. To viedlo k prijímaniu opatrení na farmách. Obmedzovali prístup a zavádzali prísne podmienky aj pre zamestnancov. Prvý prípad vtáčej chrípky na farme bol u nás zaznamenaný začiatkom roka 2023 pri Galante, vtedy išlo iba o menšiu farmu.

A keď prejdeme k minulému roku?

Vtáčia chrípka sa objavila vo veľkochovoch. V prvom prípade išlo na jar o tri rozmnožovacie chovy a v druhom prípade o producenta vajec, kde prepukla na jeseň. Vtáčia chrípka vlni zasiahla v dosť veľkej miere aj Poľsko, Maďarsko, Českú republiku alebo aj krajiny západnej Európy. To spôsobilo aj zvýšenie cien hydínového mäsa a vajec v rámci celej Európy.

Ako sú na tom naši susedia?

V Poľsku či Maďarsku boli dosť veľké výpadky okrem výkrmu hydiny a chovu nosníc aj v rozmnožovacích chovoch. To výrazne ovplyvnilo ekonomiku výrobcov aj na Slovensku.

Vlani aj tento rok zažilo Slovensko dve veľké epidémie hospodárskych zvierat. Vždy, keď sme článok o tom publikovali, vyrojili sa na Facebooku komentáre a útoky na novinárov, že to nie je pravda a žiadne také ochorenie neexistuje a likvidujú sa zdravé chovy. Skúsme teda popísať, čo sa deje v chove, v ktorom sa objaví vtáčia chrípka.

To, že chov je infikovaný vtáčou chrípkou, zistí chovateľ veľmi rýchlo. Ten nástup je náhly a úhyn obrovský. Bežne v hale, kde je 30-tisíc zvierat, uhynie denne 5 až 6 zvierat. Pri infikovaní vtáčou chrípkou hovoríme o tisícokach zvierat a do 24 hodín od prvého príznaku uhynie väčšina z nich. Do troch dní uhynú všetky zvieratá v postihnutých chovoch. Samozrejme, ochorenie potvrdzuje veterinár a realizujú sa kroky, aby sa zamedzilo expedícií vajec ako aj živej hydiny. Tie smerujú do kafilérie. Usmrcujú sa všetky zvieratá na farme aj z tých hál, kde vírus ešte potvrdený nebol.

Ako sa Slovensko vysporiadalo s touto situáciou, keď na jar teda boli postihnuté tri rozmnožovacie chovy v rôznych regiónoch Slovenska a jeden produkčný na južnom Slovensku.

Vlani na jar nastali problémy s produkciou násadových vajec, čiže produkcia bola podstatne znížená a výpadok trval

niekoľko mesiacov, kým sa chov obnovil. Bolo potrebné vyčistiť haly a dezinfekcia prebiehala viacfázovo. Výpadok pri zasiahnutí chovu trvá štyri až šesť mesiacov. To isté je aj v prípade konzumných vajec. Napríklad v spoločnosti, produkujúcej vajcia, sa vtáčia chrípka objavila v októbri, ale k postupnému obnoveniu chovu došlo až po Veľkej noci. Čiže je to náročný proces, ktorý stojí veľa úsilia a nákladov.

Ako to zvládli štátne orgány z hľadiska koordinácie s chovateľom? Pri slintačke a kriváčke sme videli koordináciu záchranných zložiek. Podľa toho, čo hovoríte, nástup ochorenia pri hydine je ešte rýchlejšie a mimoriadne sú aj objemy uhynutých zvierat.

Na rozdiel od slintačky a kriváčky v prípade hydiny neboli povolané záchranné zložky ako armáda alebo civilná obrana. Všetko to bolo v rukách poľnohospodára a externej firmy, ktorá pomáhala s likvidáciou. Zabíjanie ešte nenačlenených zvierat uskutočňovali veterinári ŠVPS priamo vo svojom mobilnom zariadení na farme.

Ako boli producenti, ktorých sa dotkla vtáčia chrípka buď na jar alebo na jeseň 2024 a dnes už majú chovy obnovené, odškodnení?

Pri odškodnení nastupovali dva základné procesy u každého z tých chovateľov. Prvý proces bolo riešenie poisťnej udalosti, lebo našťastie obidva chovy boli poistené. Nie je to však pravidlom pri všetkých chovoch. Časť škody na hodnote zvierat bola uhradená poisťovňou. Konkrétne firmy boli odškodnené za zvieratá, ktoré uhynuli potom,

ako veterinári rozhodli, že ide o ohnisko vtácej chrípky. Zvieratá, ktoré uhynuli pred vydaním rozhodnutia veterinárov, zatiaľ odškodnené neboli. ŠVPS preplatila ešte likvidáciu zvierat v kafilérii.

Aké sú škody, ktoré napáchala vtáčia chrípka za rok 2024?

Škody sa vyšplhali na 15,1 milióna eur, z toho zhruba 4,7 milióna eur bolo preplatených z poisťovní. Čiže k dnešnému dňu evidujeme škody vo výške 10,4 milióna eur, ktoré neboli uhradené. Sú to škody relatívne vysoké a spôsobujú problémy postihnutým chovateľom z pohľadu finančných prostriedkov, cash flow, možnosti splácania úverov a takisto aj z pohľadu hospodárenia. Je to vlastne čistá strata a aj z tohto dôvodu sa ani jeden z postihnutých chovateľov neobjavil vo vyhodnotení Top Agro Slovensko. Pritom jeden z nich v minulosti v rebríčku nikdy nechýbal.

Pri slintačke a kriváčke bola zverejnená výzva pre chovateľov, ktorých sa ochorenie dotkla. Pre chovateľov hydiny nebola takáto výzva?

Nie, takáto výzva nebola. Tam sa išlo v inom režime, keďže boli prijaté mimoriadne núdzové opatrenia. O situácii v hydinarstve komunikujeme s ministerstvom a tiež prebieha komunikácia na úrovni ministerstva a Európskej komisie o možnostiach úhrady škôd. Zatiaľ žiadny konkrétny výsledok nevidíme a závery z rokovaní nemáme. Veríme, že sa podarí časť finančných nákladov, ktoré mali naši chovatelia v súvislosti s nákazou, preplatiť z európskych zdrojov.

ARIMEX
Export - Import
Est. 1992

storage office

ARIMEX TRADE s.r.o.

Kancelária Praha
Opletalova 6
110 00 Praha 1
Tel.: +420 244 112 355

ARIMEX TRADE s.r.o.

Kancelária Domažlice
Prokopa Velikého 572
344 01 Domažlice
Tel.: +420 379 776 059

ARIMEX TRADE s.r.o.

Kancelária Brno
Londýnské náměstí 886/4
639 00 Brno
Tel.: +420 607 102 627

ARIMEX BRATISLAVA s.r.o.

Kancelária Bratislava
Vajnorská 100/A
831 04 Bratislava
Tel.: +421 2 5477 4982

ARIMEX BRATISLAVA s.r.o.

Kancelária Bánovce n. Bebr.
Trenčianska cesta 887/52
957 01 Bánovce n. Bebr.
Tel.: +421 38 760 13 84

ARIMEX BRATISLAVA s.r.o.

Kancelária Michalovce
Masarykova 84/A
071 01 Michalovce
Tel.: +421 56 6684 298

Slovenskí poľnohospodári na návšteve výrobného závodu PRONAR.

Lietadlom až priamo za brány výrobného závodu PRONAR

Dopravnú techniku PRONAR používajú mnohí slovenskí poľnohospodári. Výrobca sa úspešne presadil aj na trhoch západnej Európy, kde patrí k najpredávanejším a exportuje čoraz viac aj na americký kontinent. Ale PRONAR zďaleka nie je len o doprave. Napríklad väčšina traktorov brázdiačich naše poľia má kolesá s diskami práve od tohto výrobcu. Známe sú tiež stroje pre komunálnu sféru, vrátane početného výrobného programu veľkých separačných liniek na všetky bežné aj menej bežné suroviny.

Návšteva slovenských poľnohospodárov

Spoločnosť Zora-Mimex, ktorá je výhradným zástupcom techniky PRONAR na Slovensku, pozvala v závere augusta niekoľko slovenských poľnohospodárov na návštevu výrobných závodov v severovýchodnej časti Poľska. Spôsob dopravy nebol úplne bežný, lietadlom z Popradu až

priamo do areálu jedného z deviatich závodov PRONAR. Nachádza sa tam súkromná prístavacia dráha a PRONAR vlastní aj súkromnú flotilu lietadiel.

Návštevy tu prijímajú z celého sveta, napríklad aj od známeho výrobcu zelených traktorov so žltými kolesami. PRONAR im dodáva disky, presnejšie kompletnú oceľovú časť kolies, a to nielen pre európ-

sky, ale aj americký trh. Mimochodom, PRONAR je druhým najväčším výrobcom týchto diskov na svete.

História PRONAR

Spoločnosť PRONAR bola založená v roku 1988 v poľskom mestečku Narew, neďaleko Białystoku. „Pro“ znamená Výroba resp. v miestnom jazyku Produkcja a „Nar“ je skratka pre Narew – spomínané sídlo spoločnosti. PRONAR zamestnáva v súčasnosti viac ako 2 500 ľudí. V 9 moderných továrňach, ktoré sa nachádzajú na ploche s rozlohou viac ako 90 futbalových ihrísk, sa mesačne spotrebuje až 10 000 ton ocele. Doplníme, že značný podiel z toho tvorí ocel z košických železiarní.

V popredí PRONAR T669/1, ktorý môžeme vidieť často aj na slovenských poliach.

Rozmetávačlá maštalného hnoja vyrábajú v niekoľkých modelových radoch.

Od začiatku zameranie na poľnohospodárstvo

Od založenia spoločnosti mali majitelia jedinečnú predstavu o rozvoji spoločnosti zameranú predovšetkým na rozmanitosť sortimentu produktov, aby vedeli čo najlepšie vyhovieť požiadavkám svojich zákazníkov.

V súčasnosti je PRONAR jedným z lídrov vo výrobe a predaji strojov a zariadení pre poľnohospodárstvo, komunálne služby a dopravný priemysel s takmer 50 % podielom na poľskom trhu. Ako sme už spomínali, je tiež veľkým svetovým hráčom medzi výrobcami diskov kolies pre poľnohospodárske a komunálne stroje. Ďalej PRONAR vo vlastných závodoch vyrába aj pneumatikové a hydraulické systémy, nápravy pre prívesy, oceľové profily alebo napríklad aj rôzne plastové komponenty. A to nielen pre vlastnú techniku, ale dodáva tiež mnohým známym svetovým výrobcom.

Plynulo rastie úspech značky PRONAR aj na medzinárodných trhoch. Spoločnosť si vybudovala sieť predajcov vo všetkých krajinách Európskej únie, Škandinávií a Rusku. Produkty PRONAR sa vyvážajú do viac ako 80 krajín, vrátane Afriky, Severnej a Južnej Ameriky, ako aj na Nový Zéland a do Austrálie.

Výstavné a inovačné centrum

Výstavné a inovačné centrum PRONAR v Siemiatyczach je jedinečným miestom, kde sa moderný priemysel stretáva s obchodom, vedou a inovačnými technológiami. Od svojho otvorenia v roku 2021 ho navštívilo viac ako 23 000 hostí z viac ako 100 krajín.

Na ploche 15 hektárov ponúka prehliadku kompletného portfólia poľnohospodárskych, komunálnych a recyklačných strojov PRONAR, ako aj jednotlivé komponenty, ktoré vyrába spoločnosť. Od júna 2025 tento moderný komplex ponúka štyri výstavné haly, vonkajšiu výstavnú plochu a testovacie stredisko recyklačných strojov, kde sa vykonávajú dynamické ukážky a testy zariadení v podmienkach blízkejších skutočnej prevádzke.

Čo ponúka centrum?

Výstavy všetkých oddelení PRONAR – od recyklácie, komunálnej techniky, po kompletnú techniku pre agrosektor, nápravy a podvozky, vysokozdvížené vozíky, rôzne výrobky z plastov, pneumatiky,

Voz T900 na tridem podvozku – určený na prepravu veľkých objemov materiálu.

Separácia a recyklácia, oblasť, do ktorej ponúka PRONAR široký sortiment strojov. Na pranie zákazníka dokážu naprojektovať aj veľké a zložité linky.

hydraulické systémy a veľmi rozmanité disky kolies.

- Multimediálne stanice a moderné prezentačné riešenia.
- Konferenčné a školiace priestory pre viac ako 150 účastníkov s možnosťou rozšírenia kapacity publika.
- Vonkajšiu výstavnú plochu s kompletným sortimentom strojov PRONAR.
- Živé ukážky recyklačných strojov na vyhradenom testovacom mieste.

Centrum organizuje medzinárodné konferencie, diskusné panely, školenia o pro-

duktoch, ako aj vzdelávacie podujatia pre študentov a mladých poľnohospodárov. V roku 2021 získalo centrum prestížne ocenenie za prínos v oblasti inovácií priemyslu.

Sériová výroba dopravnej techniky už od roku 2003

Sklápacie prívesy začal PRONAR sériovo vyrábať už v roku 2003, so špecializáciou pre sektory poľnohospodárstva, stavebníctva a komunálnej sféry.

V súčasnosti vedú skonstruovať pre rôznych zákazníkov na mieru jedno, dvoj alebo trojnápravový príves alebo náves, s vyklápaním do jednej, dvoch, prípadne troch strán. V ponuke nechýba ani na našom trhu obľúbený systém vyprázdňovania – pomocou výtlačného štítu, bez nutnosti zdvíhania korby. Taktiež si môže zákazník, za veľmi nízky príplatok, zvoliť inú farbu stroja.

Okrem univerzálnych vyklápacích vozov vyrába PRONAR aj množstvo typov rozmetáviadiel maštalného hnoja, prepravníkov zvierat, prekladacie vozy, hákové nosiče kontajnerov, prepravníky strojov, prepravníky balíkov slamy/sena, a napríklad aj senážne vozy. Dokonca PRONAR vyrába vozy s väčšou šírkou, určené pre americký trh. Napriek vysokej cene ich prepravy, vzhľadom na nemožnosť umiestnenia do lodného kontajnera, záujem za oceánom rastie.

Veľké vozy pre americký trh. Rozchod kolies je väčší, ako umožňuje európska legislatíva.

Jaroslav Maslen investoval značné peniaze z plechového biznisu do obnovy Ábelovej. Obnovené roľnícke domy na Spoločnom dvore.

Ľudmi opustená laznícka Ábelová opäť žije

Ábelová, jedna zo stoviek ľudí opustených dedín, tam kdesi vo vrchoch, kde líšky dávajú dobrú noc, vstáva z mŕtvych. Do viesky len s 200, zväčša dožívajúcimi občanmi, do tla rozkradnutým družstvom, rozpadajúcimi sa chalupami priniesol nádej na lepší život Jaroslav Maslen. Podnikateľ, ktorý sa vrátil na dedovizeň, ponúkol Slovensku to, o čo takmer prišlo: vzácné ticho, citlivo spravovanú opäť kvitnúcu horskú krajinu vracajúcu sa k prirodzenému rytmu života.

Na oživenej farme dal Jaroslav Maslen prácu 30 ľuďom, v blízkej budúcnosti ich však bude potrebovať trojnásobok. Bezperspektívna dedina na severe Novohradu, z ktorej je zhruba rovnako ďaleko (vyše 20 kilometrov) do Detvy i Lučenca, je odrazu studňou pracovných príležitostí najrozmanitejších profesií. Hľadá zručných a sebave-

domých ľudí pre podnik moderného vidieka, ktorý stavia na všetkých príležitostiach, aké ponúka vrchárska krajina.

Kto má najväčšiu šancu? Určite traktoristi, lesní robotníci, stolári, ale aj mladí ľudia s nezvyčajnou kombináciou kovboj v sedle koňa a súčasne organizátor kultúrneho života. Uplatnenie nájdu všetky rozhladené hlavy. Víťan sú tí, čo okúsili život v zahraničí a pochopili, čo najviac chýba súčasnému človeku. Maslen v tom má jasno. Súčasník oceňuje ekologicky obhospodarovanú krajinu, ktorá môže ponúknuť množstvo nielen tradičných aktivít, ale aj nové atraktivity. Podnikateľ obnovujúci Ábelovú vybudoval na lazoch – komu by to zišlo na um – amfiteáter. Ide o centrum ležiace v lone prírody, kde sa usporadúvajú rôzne spoločenské akcie. Či už v réžii firiem, alebo aj samotnej obce. Akési zrkadlo nášho života – minulého i súčasného ponúkajúce víziu budúcnosti. Dedina v zapadákov a s divadlom? Je to možné? Je.

Prakticky zmyšľajúci podnikateľ nazval amfiteáter jednoducho Kultúrne centrum 158. Číslovka nie je kótou v členitom ábelovskom teréne, ale popisným číslom svojráznej nehnuteľnosti. Tu tretieho septembra pod holým nebom odohrala činohra SND v najsilnejšej hereckej zostave hru Deti, inšpirovanú poviedkami Boženy Slančíkovej Timravy. Lístky skúpili firmy, obce, mestá a, pravdaže, miestni. Je to hra o nich, o nás Slovákoch. Timrava v Ábelovej žila a realisticky opísala naše najväčšie neduhy – mľandavosť, nechúť meniť zabehnutý spôsob života, večné nariekanie, aj typické slovenské intrigy.

Maslen svojim podnikaním búra ťapákovčinu prežívajúcu v slovenskej náture. Z ne-možného odrazu robí možné.

Krv nie je voda

Nebola to náhoda, že tento podnikavý muž uprel svoju pozornosť práve na Ábelovú. V každom z nás sa v istom okamihu života ozve volanie krvi. Jaroslav Maslen sa narodil v Banskej Bystrici, vyrástol na Fončorde, ale mestský chalan trávil víkendy a prázdniny na ábelovských lazoch v chalupe starých rodičov. Priviedla ho tam mama, rodená Ábelovčanka. Jej dedo vždy hospodáril na svojom, nevstúpil do družstva, gazdovo až do smrti na svojom a po svojom. O polstoročie neskôr sa k jeho životnej filozofii vrátil pravnuke.

Isté veci dedíme a hlboko v nás prežívajú, prebúdzajú sa po rokoch a vytrysknú so silou neskrtného gejzíru. Maslen vyštudoval Strednú technickú poľnohospodársku školu v Rimavskej Sobote. Po maturite ho zavolali ako každého zdravého mladíka na dva roky do armády a keď sa z nej vrátil, všeličo sa zmenilo – ľudia, kde všetko dirigoval štát, už mohli podnikáť. Bol už začiatok 90-tych rokov. Maslenov otec, šikovný zámočník, si založil firmu a syn mu zháňal všetko, čo od železa potreboval.

Po istom čase spolu s bratom vybudovali prosperujúcu firmu na výrobu strešnej krytiny. Bezmála na dvadsať rokov sa ocitol v inom svete. Na nič nemal čas, firma rástla, podnikanie ho úplne pohltilo. Náhle mu zomrela mama a pozostalosť po nej, pôda predkov, ho priviedli do dediny detstva.

V Ábelovej uvidel zúboženú, vyľudnenú, starnúcu, bezperspektívnu dedinu so skrachovaným družstvom. „Posledný správca družstva rozpredal, čo malo akú takú hodnotu, čo sa dalo odmontovať, bolo odmontované, pôda bola prenajímaná komusi, kto na nej nehospodáril, snažil sa iba brať dotácie, kšeftoval s nájomnými zmluvami.“ Tak vylíčil obraz pred 20 rokmi Maslen. Keď prejavil záujem hospodáriť na starorodičovských lúkach a pasienkoch, oznámil mu predseda družstva v konkurze, že to nejde. To vravel človek manažujúci družstvo, ktoré roky neplatilo nájomné za pôdu vlastníkom pozemkov, ani dane obci.

Lenže narazila kosa na kameň. Maslen skoncentroval pôdu po predkoch, nebolo jej málo, 40 hektárov bol dobrý základ na založenie rodinnej farmy. V tej chvíli mu začali Ábelovčania dávať pôdu nielen do nájmu. Uvideli, že svoj sa vrátil medzi svojich. Považovali ho za seriózneho človeka, za muža, slovo ktorého platí. Niektorí sa ho rovno pýtali, či zem nekúpi. Nemali už silu na nej hospodáriť, deti boli roztratené po širom svete. Maslen pristal, pôda vo vrchoch nebola nikdy najvyššej bonity, ale neváhal do nej investovať. Priebežne s právnikmi rozmatával neprehľadné nájmy medzi predsedom družstva a vlastníkami pôdy. Misky váh sa preklonili na jeho stranu a stál pred otázkou, ako podnikáť tam, kde družstvo v ponovembrovom chaose stroskotalo.

Farma mnohorakých príležitostí

Sever Novohradu pokrýva Krupinská vrchovina v kontakte s majestátnym Podpoľaním. Istú divokosť, nezlomnosť si tento kraj uchoval dodnes. Sú tu krásne lesy s čriedami vysokej zveri, diviaky, ale aj divé mačky, plaché rysy, líšky, vlky i medvede, na počudovanie nepremnožené, neobťažujúce ľudí, vzácne vtáky ako sokol sťahovavý či orol skalný. Pestrá fauna sa uchovala možno aj preto, že osídlenie je riedke.

Nebolo to tak vždy, ešte v prvej polovici

Mliekarka Eva Tagajová.

20. storočia žilo v Ábelovej tisíc ľudí, ktorí odišli do miest po industrializácii a kolektívizácii Slovenska. Jednu „dych berúcu“ premenu striedala druhá a vyvrcholila ponovembrovou chaotickou hospodárskou transformáciou, keď sa začal rozpadávať za socializmu vybudovaný priemysel a družstvá. Až keď kálné vody opadli, začalo sa vyjasnievať.

Maslen sa v obhospodarovaní krajiny vrátil na cestu, ktorú dávno objavili predkovia. Stavil na chov dobytka a popri ňom rozvinul aj množstvo sprievodných hospodárskych aktivít. Od premeny mlieka v malej mliekarni na maslo, syry, jogurty, cez lov zveri v poľovnom revíre, ktorý leží v ábelovskom katastrí, prechádzky v sedle koní panenskou horskou krajinou až po obnovu donedávna spustnutých domov, ktoré zariaďuje nábytkom.

Ten vyrábajú na farme vo vlastnej stolárskej dielni zo stromov vyťažených z pasienkov a lúk. Niektoré doslova v poslednom okamihu vyrvali spod vlády lesa. Robia to citlivo, najkrajšie stromy úchvatné solitéry ponechávajú v krajine, sú jej ozdobou i útočiskom pre stáda pasúceho sa dobytka. Dovedna už obnovili na lúky a pasienky dvesto hektárov. Všetko opísané sa odohráva v réžii spoločnosti AB laz. Názov je skratkou pre ábelovské lazy, ktoré po generácie obhospodarovali roľníci z Ábelovej.

S Jaroslavom Maslenom chodíme po bývalom družstevnom dvore. Areál má desať hektárov a jeho nový majiteľ sa dokázal vysporiadať so stovkami vlastníkov pozemkov, na ktorom sa rozprestiera. Väčšina družstiev dodnes nemá pozemky pod svojimi dvormi vysporiadané, ľudia sú roztratení po niekdajšom Česko-Slovensku či v cudzine. Čistota vlastníckych vzťahov je však základom k suverénnemu a čestnému hospodáreniu, poznamenaná Maslen.

Dvorom sa ožýva rev pásovej píly rozrezávajúcej kmene jaseňov, čerešní, orechov na fošne, aj automatu, ktorý z chorých kmeňov pripravuje palivové drevo. Z dosák zo zdravého dreva vyrábajú poctivý masívny nábytok. Vybavenie stolárskej či dnes skôr už nábytkárskej manufaktúry kúpili v Nemecku. Sú to staršie, ale spoľahlivé funkčné stroje. Medzi stolármi nachádzame aj Ukrajinca Vasila. Priviاليا ho sem vojna, tak ako 50 žien s deťmi, ktoré Maslen na začiatku vojny, keď tisíce ľudí utekalo z bojísk, prichýlil v domoch postupne ožívajúcej dediny.

Sebestačnosť a klimatická zmena

Potravinová sebestačnosť. Tieto dve slová už pomaly nevnímame, naši politici o nej radi rečnia, ale kde sú činy? Za nimi musí stáť racionálna agrárna politika podporujúca čínorodé poľnohospodárske podniky. AB Laz spustil mliekareň, ktorá produkuje pestrú paletu mliečnych výrobkov pod taktovkou Evy Tagajovej. Vyučená syrarka s viacročnou praxou, to je dnes vzácná odborníčka. Pracovala ďaleko od domu a keď zočila ponuku z ábelovskej farmy, neváhala. V ábelovskom chotári je do 500 chalupárov, tí sú spolu s miestnymi obyvateľmi, rekreatantmi a zákazníkami mliekarničky.

Pravda, mlieko nie je nosným programom farmy, tým je chov mäsového dobytka. Na pasienkoch vidno niekoľko plemien, ktoré sa výborne dopĺňajú. Každému hneď do očí padne zriedkavý Škótsky náhorný dobytok. Menšie kravy s dlhou červenohnedou srstou a zakrútenými rohami pomáhajú pri

Močidlá vyslobodené spod nadvlády lesa s rozkvitnutými čerešňami.

dočisťovaní pasienkov. Nerastú tak rýchlo ako Charolais, Angous či Limousine. ktoré sa popásajú na zrekultivovaných plochách, ale bez pracovitých nenáročných „škótiék“ by ušľachtilé francúzske plemená nedávali hory mäsa.

Dovedna AB laz chová 850 zvierat, ktoré živia lúky a pasienky na 1 300 hektároch. Tráva je tu pretkaná desiatkami voňavých bylín, je to najlepšia, najzdravšia paša a najlacnejšia výroba krehkého hovädzieho mäsa. Stádo kráv odдыхuje pod mohutnou vyše dvestoročnou lipou. Pod ňou pred vyše 50 rokmi hľadala záchranu počas divokej zimnej fujavice Maslenova prababička, keď sa vracala z trhu. Nedožila rána. Zmrzla.

Dnes po tuhých zimách niet v Ábelovej ani stopy. Za posledných desať rokov sa oteplilo o 2,5 stupňa Celzia, vody je v chotári čoraz menej. Nechce sa tomu veriť, lebo počas reportážnej cesty leje ako z krhle. Lenže náhle lejaky sú odvrátenou stranou zjavnej klimatickej zmeny. V Ábelovej tak ako inde na Slovensku stoja pred otázkou, ako zadržať na lúkach a pasienkoch čo najviac vody. Majú spracovaný projekt, ktorý bude financovať Brusel priamo z programu Horizont.

Čo spája Rím, Guadeloupe a Močidlá

Močidlá slúžili v minulosti na močenie konôp. Po kolektívizácii meliorácie zmenili celý chotár, konope sa prestali pestovať a terasy, jedno z mála miest, kde Ábelovčania dorábali obilie a zemiaky, zarástli.

„Keď sme ich vyčistili, objavili sme tu statné čerešne, ktoré rástli na pomedzí terás. Záber na rozkvitnuté stromy, ktorý ukázali v Bruseli slovenskí environmentalisti, pripomína veľkolepou oázu čerešní na Brdárke v okrese Revúca. Spolu s kvalitne spracovaným návrhom zadržovania vody rozhodla fotografia o tom, že Ábelová sa ocitla medzi tromi výnimočnými a ocenenými projektmi. Prvý predstavilo mesto Rím, druhý Francúzsko, ktoré zachraňuje prírodu na karibských ostrovoch Guadeloupe, a tretí je slovenský z Ábelovej.

Nuž to, čo neprešlo škrupulóznym posudzovaním slovenského ministerstva životného prostredia, dostalo podporu v priamej konfrontácii s európskymi konkurentmi. Príznačné pre to, ako využívame eurofondy. A ešte čosi, krátko po oznámení výsledkov súťaže nabehlo na účet obce 200-tisíc eur na odštartovanie projektu. Ten je ukázkou dobrej kooperácie obce a podnikateľské-

ho subjektu. Projekt realizujú v spolupráci s SPU Nitra. Už majú pozberané všetky dáta z terénu a na jar prikróčia k realizácii potrebných úprav.

Bokom od hlavných ciest zabudnutá Ábelová oživa. Pre ľudí má čoraz väčšiu hodnotu krajina, kde prírode človek hospodárením neublíži, nespráva sa voči nej koristnícky, ale necháva ju dýchať na prospech seba samého. Čaro horskej krajiny prichádzajú do Ábelovej objavovať ľudia z mesta, niekdajší vystaňovalci z vidieka. Majú kde skloniť hlavu. AB laz obnovuje pôvodné roľnícke domy. Dovedna je tu na prespanie 140 postelí.

Škótsky náhorný dobytok.

Najväčším ťahákom je zašitá ulička Harryho Pottera, ktorú poznajú aj ako Spoločný dvor. Stoja tu úchvatné roľnícke domy z prelomu 19. a 20. storočia s nábytkom, ktorý pochádza zo stromov z ábelovských lúk vyrobený v stolárstve miestnej farmy. Ide o projekt z dnes toľko pretriasanej penziónej výzvy. Pol milióna eur z verejných zdrojov naozaj slúži verejnosti a rozvoju obce.

Dedine, ktorej ešte nie tak dávno zvonilo do hrobu, svitá na lepšie časy. Tie prídu s ľuďmi, pre ktorých pripravuje AB laz bývanie v rekonštruovaných družstevných bytovkách. Kto dnes hodí do plácu 14 bytov s ponukou nájomného bývania a neskoršou možnosťou odkúpenia? Kde sú mladí, tam sú deti. Maslen chystá oživenie materskej školy aj bývalej cirkevnej školy. Ábelová ukazuje, čo je to trvale udržateľný rozvoj a ako ho má vnímať podnikateľ, ktorému sa darí a u ktorého láska k rodnému kraju nie je prázdny gestom.

Farma Zandera Ernsta patrí medzi najlepších pestovateľov avokáda na svete. Nazbierané plody vynášajú vo vreciach na kraji plantáže, kde sa odvážia a mobil automaticky zaznamená, koľko ich pribudlo na zberačovom konte.

Komu horí na juhu Afriky pôda pod nohami

Pieter Vorster, Zander Ernst, Bertie van Zyl, Mark a Yolande Pieterseovci sú bieli juhoafrickí farmári. Ich predkovia dorazili na juh Afriky dávno, niektorí z nich sa tu usadili aj pred tristo rokmi a považujú sa za Juhoafričanov rovnako ako pôvodní čierni obyvatelia. Zapustili tu hlboké korene a urobili z juhoafrického poľnohospodárstva jedno z najproduktívnejších na svete. Teraz im však horí zem pod nohami. Hrozí im, že o ňu prídu.

Cyril Ramaphosa, prezident Juhoafrickej republiky, totiž podpísal zákon o pozemkovej reforme, podstatou ktorého je zjednodušenie rozdeľovania pôdy. Tá je jablkom sváru medzi bielymi a čiernymi obyvateľmi od roku 1994, keď v krajine padol apartheid. Došlo k zrovnoprávneniu obyvateľov bez ohľadu na rasový pôvod a moc do rúk prevzal Africký národný kongres. Ani tridsať rokov od nastolenia rovnoprávnosti sa však zásadne nezmenilo vlastníctvo pôdy. Až 80 percent pozemkov vlastní belosi, najmä potomkovia Holanďanov – Búrov, ale tiež Angličanov či Nemcov, hoci ich podiel na obyvateľstve JAR je iba okolo 8 percent.

Napätie okolo rozdelenia pôdy hustne, lebo biele farmy zabezpečujú krajine sebestačnosť aj obrovský export najmä citrusových plodov, avokáda, banánov, ale aj jablák, stolového hrozna či vína a zeleniny do Európy a Ázie. Krátko po Ramaphosovom prezidentskom dekréte zamiešal kartami americký prezident Donald Trump, ktorý sa

zastal bielych farmárov. Ponúkol im možnosť vystáhnovať sa do Spojených štátov a aby zosilnil tlak na Juhoafrickú republiku, zrušil pomoc, ktorú USA poskytovali tamojšej vláde vo výške 323 miliónov dolárov.

To, čo sa odohráva v jednej z najrozvinutejších krajín Afriky, sa nedá popísať pár slovami. Situáciu možno o čosi lepšie pochopiť, keď sa zoznámime s ľuďmi, ktorí vlastní a manažujú farmy. Nič nie je čierno-biele, všetko je komplikovanejšie, ako sa na prvý pohľad zdá.

Krehké čierno-biele vzťahy

Južnú Afriku sa autorovi týchto riadkov podarilo navštíviť aj v roku 2004 a po 21 rokoch sa navonok zdalo, že sa nič nezmenilo. Dotýkajúc sa reálií roku 2025 však bolo čoskoro zrejmé, že je tu snaha o lepšie vzájomné pochopenie sa na oboch stranách, ale rastie aj nedôvera, pretože niet pomaly dňa, aby niektorých z fariem v noci neprepadli. Pokiaľ si zloději ukradnú ovocie, ktoré potom predávajú v stánkoch popri cestách, skončilo to ešte dobre, ale sú aj prípady, keď polícia na druhý deň nájde na farme už iba nebohých farmárov.

To, samozrejme, vyvoláva napätie. Napriek tomu najmä mladší farmári nehodlajú z krajiny svojich predkov odísť. Vravia, že Afrika je aj ich domovinou a že dielo, ktoré vybudovali ich prastarí rodičia, nemožno len tak hodiť za hlavu. Tvrdohlavo pokračujú

v práci a dosahujú pozoruhodné výsledky. Kto bol na farmách v Holandsku, razom vidí podobnosť. Na juhoafrických farmách sa hospodári s rozumom, využívajú tu najnovšie technológie a v nebyvalej jednote teórie a praxe sa rozvíja napríklad šľachtenie a semenárstvo. Farmy medzi sebou príkladne kooperujú. Green Deal, ktorý v Európskej únii vyvoláva vášne, tu realizujú s rozumom a so srdcom pre zachovanie krajiny. To, že základom prežitia fariem je ich komerčný úspech, schopnosť užiť sa predajom kvalitného chutného ovocia, zeleniny či spoplatnenými návštevami zachovaných kúskov divej prírody, o tom niet najmenej pochybnosti. Juhoafrickí farmári majú obdivuhodný zmysel pre diverzifikáciu podnikania, hľadanie nových a nových príležitostí.

Juhoafrická republika je v porovnaní so Slovenskom obrovská krajina. Rozprestiera sa na ploche 1 221 037 kilometrov štvorcových. Farmy provincie Limpopo ležia na severovýchode krajiny v typickej subtropickej oblasti, o dva stupne južnejšie ako je obratník Kozorožca. Z pohľadu našinca sú to vlastne protinožci, ktorí žijú na južnej pologuli.

Najlepšia avokádová farma sveta

Na Allesbeste Farm hospodári rodina Ernstovcov. Ich prapradok bol Nemeц, ale britský občan, ktorý slúžil v armáde jej veličenstva na Cejlóne – dnes Srí Lanke. Pred vyše

sto rokmi sa Adalbert Henry Ernst zoznámil s Búrmi, ktorých tam Briti odviekli počas britsko-búrkej vojny na začiatku 20. storočia. Ich farmárske osudy zaujali doktora medicíny a na konci kariéry sa vystáhoval do juhoafrickej provincie Limpopo, kde si za vojeniskú penziu kúpil 200 hektárov pôdy.

Tento príbeh rozpráva Zander Ernst, ktorý dnes pokračuje v pradedovom diele. Je štyridsiatnik a má sa čím pochváliť. Patrí medzi najlepších pestovateľov avokáda na svete. Škôlka spoločnosti Allesbeste je lídrom v produkcii kvalitných sadeníc, rozpracúvajú tu nové technológie pestovania. A v čase, keď svet zápasi s nedostatkom kávy, začali sa tu predvídavo pred niekoľkými rokmi venovať aj pestovaniu kávovníkov.

Zander približuje svoj pohľad na farmárčenie v starej hospodárskej budove. Premienil ju na kaviareň, kde návštevníci testujú jeho kávu. Na ošarpanej bielej stene premieňa príbeh rodiny. Tá močaristé územie, kde sa prestalo dariť citrónovníkom, odvodnila eukalyptami a potom rozbehla podnikanie s avokádom. V prítomnej kaviarne defilujú hlavné epizódy vzostupu farmy. Na dvore sú na stolíkoch vystavené plody avokáda, hneď oplotďal sú experimentálne políčka.

Od čias pradeda farma narástla, jej bohatstvo pramení z avokádových sadov (230 hektárov), banánov (26 hektárov), eukalyptových plantáží (70 hektárov) a zo škôlky produkujúcej ročne 120-tisíc avokádových stromčekov. Keď dovedie novinárov, účastníkov kongresu zastupujúcich svet od Brazílie, USA cez Švajčiarsko, Rakúsko a Slovensko až po Nepál, Austráliu, Sierra Leone a Keňu do šľachtiteľského centra, vynorí sa pred nimi skupina čiernych žien a mužov. Genetický výskum, to je aj rozmačkávanie plodov, vyhľadávanie semien, pestovanie sadeníc. Stredné manažérske posty zaujímajú napospol pracovníci čiernej pleti. Zander vraví, že sa za pochodu rýchlo učia, firma dáva talentom šancu, vedie ľudí, aby si všimli detaily. Možno raz z nich budú takí úspešní farmári, ako je on sám.

Potom farmár ukáže produkčný sad. Stovky ľudí tu zberajú avokádo. Na kraji plantáže, kde stojí traktorový vláčik, vynášajú vo vreciach nazbierané plody. Každý má na klope monteriek elektronickej známky, ktorú predáčka zosnímkuje a po vyspaní plodov mobil automaticky zaznamená, koľ-

V spoločnosti Mahela Groupe, ktorá je štvrtým pokračovaním rodu Vorsterovcov, pestujú hlavne citrusy, ale aj avokádo, banány, macadamové orechy, liči a kiwi.

ko ich pribudlo na zberačovom konte. Je to monotónna práca, ale vyhľadávaná. Na zber prichádzajú ľudia z 50-kilometrového okruhu v okolí farmy.

Sú rentabilní aj bez dotácií

Aká je pláca? Zodpovedá ekvivalentu minimálnej mzdy, teda 13 dolárom na deň. Lenže každý druhý obyvateľ provincie Limpopo je nezamestnaný a zárobok oberačov drží nad vodou celé rodiny. Obyvateľstva v Juhoafrickej republike prudko pribúda. Po skončení druhej svetovej vojny tu žilo len 11,5 milióna ľudí, o osemdesiat rokov neskôr ich už musí krajina užiť bezmála 65 miliónov. Okrem toho v JAR žije najmenej päť miliónov prisťahovalcov. Juhoafrické poľnohospodárstvo nemá núdzu o pracovnú silu ako slovenské.

Vidno tu v konzervárni Miami Canners, ktorú vlastní Mark a Yolande Pieterseovci. Súčasťou konzervárne je farma, kde dorábajú zeleninu – uhorky nakladačky, rajčiny a množstvo iných druhov zeleniny. Na Slovensku pestovanie uhoriek-nakladačiek takmer vymizlo, chýbajú totiž ľudia ochotní ohýbať chrbty pri zbere. Na uhorkovom poli Pieterseovcov pracuje rojnica čiernych žien.

Pooblekané sú do pestrofarebných šiat a vôbec sa nesťažujú na drinu, ktorú zber prináša.

Vari dva kilometre od poľa je vzorová dedina pre pracovníkov farmy. Domy nie sú veľké a vôbec sa nemôžu porovnávať s rezidenciou Pieterseovcov s veľkou kvetinovou záhradou, bazénom a parkom s palmami. Farmári však robia ústretové kroky voči svojim zamestnancom. Ešte pred 30 rokmi by nikomu nezišlo na um vybudovať polikliniku pre zamestnancov. Teraz združili prostriedky a otvorili moderné, dobre vybavené zariadenie a pracuje tu personál čiernej pleti. Lady sa naozaj lámu.

Samotná konzerváraň zamestnáva stovky žien. Z papričiek vylupujú jadrá plné semienok, plnia ich syrom a strkajú do pohárikov so sladko-kyslým pikantným nálevom. Sortiment produktov je bohatý a výrobky slávia exportný úspech – vyvážajú ich do Európy aj do USA, na Floridu, možno aj preto firma nesie názov Miami Canners. Podnik má vlastnú dopravu postavenú na flotile kamiónov. Podnikateľský model, ktorý sa tu realizuje, pripomína to, o čo sa v minulosti usiloval zakladateľ čs. agrokombinátov Moravan František Čuba.

Juhoafrické farmy vôbec nie sú malé podniky a naozaj prvovýroba tu sa snúbi so spracovaním, aby farmári dosiahli čo najvyššiu pridanú hodnotu. To vidno aj v spoločnosti Mahela Groupe, ktorá je štvrtým pokračovaním rodu Vorsterovcov. Zamestnávajú 700 ľudí na plný úväzok a v rámci sezónnych prác ďalších 1 100. Hlavnou produkciou sú citrusy, ale aj avokádo, banány, macadamové orechy, liči a kiwi.

Pieter Vorster spája rozmach spoločnosti okrem iného aj s tým, že skupili farmy starších bielych farmárov, ktorí z JAR emigrovali. To je jedna vecná poznámka objasňujúca napäté vnútropolitické pomery, ale aj koncentráciu a špecializáciu fariem v rukách agropodnikateľov, ktorí veria sebe, ako aj tomu, že krajina a jej politici si uchovávajú zdravý rozum. Druhá vysvetľuje, kde sa berie konkurencieschopnosť. „Sme najlepší farmári na svete, pretože sme sa museli zaoberať bez dotácií a preto sme veľmi efektívni.“

Každá kvapka dobrej vôle zaväzuje

V ostatných rokoch z úst viacerých poľnohospodárov, ale aj ekonómov často

V konzervárni Miami Canners, ktorú vlastní Mark a Yolande Pieterseovci.

Troja manažéri spoločnosti ZZ2, ktorú vlastní rodina Van Zylvcov pri soche Nelsona Mandelu. Nechali sa vyfotografovať s mužom, ktorý skoncoval s apartheidom.

zaznieva, že mnohé veci by sa na trhu EÚ rozjasnili, keby sa odstránili dotácie. Ukázala by sa skutočná výkonnosť každého poľnohospodárskeho podniku. V Juhoafrickej republike sa naozaj musia spoliehať výlučne na svoje sily. Ich výhodou je, samozrejme, lacná pracovná sila. Pravda, prostredie v ktorom sa podniká, nie je ani zo strany vlády práve najprívetivejšie. Energetická sieť je nespoľahlivá, časté sú výpadky elektriny, cesty sú rozbité a musia sa o ne starať farmári. Tlak na to, aby si poradili sami, je tu nevídaný.

Napriek tomu farmy žijú a hľadajú cesty, ako von zo zdanlivo neriešiteľnej situácie. Mnohé si uvedomíme v spoločnosti ZZ2, ktorú vlastní rodina Van Zylvcov. Jej prví členovia zakotvili na juhu Afriky pred vyše tristo rokmi. Dnes na svojich farmách pestujú mango, cibuľu, čerešne, jablká, hrušky, mandle a rajčiny. Vytvorili konglomerát firiem, ktorý ukazuje, kam sa uberá moderné kapitalistické poľnohospodárstvo.

Za svojráznym názvom ZZ2 sa skrýva minulosť a búrsko-anglické vzťahy poznačené súperením, vojnou, ale aj racionálnymi rozhodnutiami, ako nadobudnúť prehľad nad hospodárením. Od roku 1902 farmári museli vypaľovať dobytku značky, aby sa vedelo, ktoré stádo komu patrí. Značku ZZ2 dostali Van Zylvcovi a neskôr sa tento kód stal názvom spoločnosti.

V ZZ2 sa podobne ako v iných farmách hlásia k ekologizácii poľnohospodárstva. Pred viac ako dvoma dekadami opustili cestu konvenčného industriálneho poľnohospodárstva smerom k systému, ktorý umožňuje hospodáriť na pôde v súlade s prírodou. Naturboerdery, tak volajú v ZZ2 systém citlivo sa správajúci k meniacim sa prírodným a ľudským podmienkam, naozaj funguje. Pri pohľade do krajiny z kopcov, ktoré ju lemujú, vidno, že intenzívne obrábané polia sú lemované remízkami. Nie je to vidiecka krajina ani rakúska, ani švajčiarska, ale ani veľkovýrob-

ne slovenská. Taká akurát na mieru a veľkosť rozľahlej Afriky.

V ústredí firmy jej manažment zdôrazní, že zdravie pôdy je základom, že každá kvapka vody zaváži, že ľudia sú základom úspechu. Keď sa lúčia s novinárskou výpravou, podídu troja manažéri k soche Nelsona Mandelu a nechajú sa vyfotografovať s mužom, ktorý skoncoval s apartheidom. Teda so systémom, kde bieli mali vyvolené postavenie a čierni mohli iba pracovať. Dnes ide o to, ako sa podeliť o pôdu a hospodársky úspech, ktorý jej múdre obrábanie prináša. Vôbec to nebude jednoduché, je však zrejme, že život v Juhoafrickej republike sa mení.

Južnú Afriku mnohí poznajú najmä ako krajinu zlata a diamantov, je to však aj poľno-

hospodárska veľmoc. Jej ekonomika a obživa veľmi závisí od stability poľnohospodárstva. Zander Ernst vraví, že nakoniec zdravý rozum prinúti vládu, aby nedopustila to, čo sa stalo v Zimbabwe, kde za vlády Roberta Mugabeho vyhnaní bielych farmárov a krajina sa po rozdaní fariem prívržencom diktátora ocitla na pokraji hladu a hyperinflácie.

Juhoafrická republika hľadá modus vivendi, ako prekonať napohľad neprekonateľné rozpory medzi vlastníctvom pôdy a prácou ľudí, ktorí ju obrábajú. Je tu ohromná profesionálna skúsenosť bielych farmárov, ale aj historicky nakopený počet nespravodlivosti čierneho obyvateľstva. Čo všetko bude správdzať cestu vpred, si len ťažko predstaviť, ale zjavne sa nezaobíde bez kompromisov.

Škôlka spoločnosti Allesbeste je lídrom v produkcii kvalitných sadeníc avokáda, rozpracúvajú tu nové technológie pestovania.

ZASTÚPENIE PRE SLOVENSKO

Sieť regionálnych predajcov:

Agritec, 0903 829 105 • JP AGRO-TECH, 0908 313 513 • TagriS, 0905 643 035 • Agropat, 0911 338 810
NGAL, 0940 309 065 • Agrotim, 0905 763 777 • NAJSTROJE, 0905 581 532 • Zora&Mimex východ, 0918 541 221

www.zoramimex.sk

Prezident Medzinárodnej federácie poľnohospodárskych novinárov Steve Werblow: „Je dôležité mať novinárov, ktorí rozumejú poľnohospodárstvu a prinesú farmárom informácie, ktoré potrebujú.“

Rôzne príbehy, rovnaké problémy

Steve Werblow je dlhoročný poľnohospodársky novinár, ktorý žije v Oregone, na severozápade USA. V roku 1988 absolvoval Cornell University's College of Agriculture & Life Sciences a od roku 1995 je novinárom na voľnej nohe. Píše o poľnohospodárstve na šiestich kontinentoch pre množstvo časopisov. Je súčasťou tímu časopisu *The Furrow* (Brázda), ktorý vydáva spoločnosť John Deere a vychádza od roku 1895 ako najstarší časopis pre farmárov. Steve Werblow získal za svoju prácu viaceré ocenenia a minulý rok bol zvolený za prezidenta Medzinárodnej federácie poľnohospodárskych novinárov (IFAJ). Pri príležitosti osobného stretnutia na zasadnutí Výkonného výboru tejto federácie

v Juhoafrickej republike sme využili možnosť porozprávať sa s ním.

Ako vnímate úlohu a postavenie poľnohospodárskych novinárov?

Vo svojej práci sa venujem širokému spektru tém zahŕňajúcich rastlinnú aj živočíšnu výrobu. Jednou zo skvelých vecí, ktoré môžem robiť v rámci mojej práce, je cestovať a tak prinášať domov príbehy pre našich čitateľov z celého sveta. Ukazujem im, čo je odlišné, čo môže prísť k nám do USA, a tiež množstvo vecí, ktoré sú na celom svete rovnaké. Poľnohospodári sa zaoberajú mnohými rovnakými problémami, výzvami i rovnakými príležitosťami. Myslím si, že sa nachádzame v skutočne zaujímavom a aj kritickom bode pre našu

proféziu, pretože vidíme, že médiá na celom svete strácajú dôveryhodnosť. Máme problém zistiť, kto rozpráva aký príbeh, aký je jeho cieľ a čomu môžeme veriť. Aj z tohto dôvodu je ešte dôležitejšie mať novinárov, ktorí rozumejú poľnohospodárstvu, rozumejú vidieckej spoločnosti, vedia presne informovať o tom, čo sa deje na vidieku a vysvetľovať to. A to tak, že prinesú farmárom informácie, ktoré potrebujú, aby boli udržateľní z ekonomického aj environmentálneho hľadiska. Taktiež prinášajú informácie spotrebiteľom, aby aj ľudia v mestách porozumeli, čo sa deje v poľnohospodárstve a politikách, ktoré s ním súvisia.

Prečo je podľa vás dôležité, aby sa poľnohospodárski novinári z rôznych krajín stretávali a komunikovali spolu?

V súčasnosti prechádzame mnohými zmenami: v obchodných opatreniach, v politickom usporiadaní, v poľnohospodárskych technológiách. Preto je teraz možno najdôležitejší čas, aby sa poľnohospodárski novinári mohli medzi sebou rozprávať, učiť sa jeden od druhého, zdieľať informácie a byť aj naďalej tým správnym zdrojom informácií pre naše publikum.

V čom vidíte odlišnosti v poľnohospodárstve a aj poľnohospodárskej žurnalistike v rôznych kútoch sveta?

Hlavný rozdiel je v tom, aké technológie sú dostupné pre farmárov v rôznych krajinách a regiónoch, takisto, aké majú ekonomické príležitosti. Je zaujímavé, či majú farmári prístup ku kapitálu z bánk, či ich podporujú vlády, ako podmienky menia to, čo farmári robia. Napríklad sme hovorili s brazílskymi farmármi, ktorí nemajú žiadnu podporu od vlády na svoju činnosť. Preto veľmi rýchlo prijali bezorbóvé technológie alebo priamu sejbu, okamžite si totiž uvedomili ekonomické výhody. Ušetrí im to peniaze a udrží ich v sektore. V iných krajinách sa tieto rozhodnutia často robia v záujme udržateľnosti, z ekologických dôvodov alebo perspektívy ochrany pôdy. Takže niekedy môžu byť praktiky rovnaké, ale motivácia odlišná.

Na druhej strane, keď porovnáme problémy farmárov v rôznych regiónoch, zistíme, že každý čelí rovnakým výzvam. Napríklad, ako dosiahnuť, aby sa ďalšia generácia zaujímala o poľnohospodárstvo, ako budeme schopní odolať výkyvom cien komodít, ako sa vysporiadať s rôznymi obmedzeniami a nariadeniami? Raz som bol počas dovolenky v Thajsku a dostal som sa do farmárskej dedinky v horách neďaleko mjanmarských hraníc. Sedeli sme s farmármi a rozprávali sa o rôznych nariadeniach a obmedzeniach a o tom, ako ich podnikanie ovplyvní počasie a ceny. Pomyslel som si, že by som mohol byť práve teraz doma v Amerike a farmári by sa rozprávali o tom istom. Máme spoločné témy a práve to robí poľnohospodárstvo výnimočným. Preto si myslím, že rozdiel medzi poľnohospodárskym novinárom a novinárom, ktorý sa zaoberá všeobecnými témami, je v tom, že poľnohospodársky novinár dokáže rozpoznáť detaily, rozpoznáť rozdiely, ktoré môžu byť zaujímavé a užitočné pre jeho publikum. Myslím, že to našej profesii dáva veľký význam.

dôraz na udržiavanie prevádzky fariem, pretože sú to rodinné podniky a práve tento spôsob hospodárenia robí krajinu krásnou. To napríklad ľudia očakávajú, keď prídu do Švajčiarska. Je to dôležité pre kultúru, pre cestovný ruch, pre ekonomiku. V neposlednom rade je to dôležité pre ducha ľudí. A preto nemôžem povedať, že to nie je správne. Niekedy, ak rozmýšľame čisto z pohľadu ekonomiky a efektivity, dostaneme sa do situácie, keď bude potrebné robiť rozhodnutia a stratíme časť kultúry. Stratíme časť vidieckej súdržnosti komunity a strácame ľudí.

Sú teda aj návštevy krajín, ktoré sú v poľnohospodárstve veľmi odlišné od toho, čomu sa venujú vaši čitatelia, pre nich užitočné?

Absolútne. Kedykoľvek sa vrátim domov z novinárskeho kongresu alebo z iného podujatia, kde mám možnosť navštíviť farmu, vždy si pomyslím: ak o tom napíšem článok, čo potrebuje môj čitateľ vedieť? Ale aj to, aký nápad by mohli zväziť pre vlastnú farmu, pre miesto, kde žije alebo pre svoju komunitu? Takže sa môže stať, že aj keď naši čitatelia nepestujú banány a makadamové orechy, niečo si prečítajú a zamyslia sa – počkaj, to by som mohol urobiť na svojej kukuričnej farme. Alebo ak pestujem jablká, toto je niečo, čo by som mohol urobiť tiež. Nejde teda len o zážitky z ďalekej krajiny. Ide aj o nápady, ktoré môžu fungovať aj u nás doma a my, poľnohospodárski novinári, máme tú obrovskú príležitosť podeliť sa o tieto príbehy.

Videli ste rôzne poľnohospodárske systémy aj rôzne formy ich podpory, alebo aj ako fungujú bez akejkoľvek podpory. Myslíte si, že dotácie kazia fungovanie poľnohospodárstva, trh alebo prístup farmárov k ich podnikaniu?

To je naozaj ťažká otázka, nie som ekonóm, aby som na to odpovedal z odborného hľadiska. Poviem to z môjho

pohľadu. Je to skoro ako keby sme chceli hodnotiť, či niekto vychováva svoje deti úplne zle alebo skvele. Nepoznáme celý príbeh, ktorý sa skrýva za tým, čo sa stalo v dome alebo rodine. Takže dotácie sú svojim spôsobom podobné. Myslím si, že trik nespočíva ani tak v tom, či to kazí poľnohospodárstvo, ale v tom, aké sú ciele, prečo sú tie farmy dotované? V Európe som videl, že sa kladie skutočný

SEJACIA KOMBINÁCIA SOLITAIR DT

EFEKTÍVNA, ĽAHKÁ NA ŤAH

Najvyššia možná efektivita pri maximálnej precízności – podľa týchto noriem bola skonštruovaná nová **Solitair DT**. Výsledkom je sejacia kombinácia overená v praxi s výbornými referenciami, šetriaca naftu svojou ľahkosťou v ťahu.

NÁŠ MOTOR: **VÁŠ ÚSPECH!**

Zistite viac na stránke
lemken.com/solitair-dt

 LEMKEN THE AGROVISION COMPANY

Európskych producentov vytlačili z trhu mzdami a klímou

Zber ruží u pestovateľa pri kenskej obci Kajiado.

V tejto chvíli odrezaná ruža vo fóliovníku v Keni sa za 48 hodín dostane letecky do Holandska, ktoré je európskym kvetinovým centrom. Odtiaľ putuje čo najkratšími distribučnými trasami do ďalších štátov Európskej únie, vrátane Slovenska. Prečo Európa nedokáže konkurovať vo výrobných nákladoch východoafrickému štátu, je zrejme po návšteve jedného z tamojších producentov, ktorý ročne vypestuje 32 miliónov stoniek ruží. Farma je súčasťou skupiny Isinya Roses, ktorá kvetiny pestuje na troch miestach a na trh dodáva 80 miliónov rezaných ruží a milióny ďalších kvetov z 350 hektárov fóliovníkov.

Európa platí najviac

Kenský producent má pre každý svetový región iný cenník. Rozdielnu cenu za tú istú ružu platia na Blízkom východe, inú v Rusku či v Austrálii. Najviac zaplatí záujemca z Európy vychádzajúc z vyššej životnej úrovne. Európskych pestovateľov by táto situácia mohla dostať do konkurenčnej výhody, keby sa na ceny importovaných kvetov snažili dotiahnuť. To však nie je jednoduché. Len ťažko dokážu konkurovať mimoriadne nízkym mzdovým nákladom v Keni a stálosti tamojšieho podnebia, ktoré je paradoxne južne od hlavného mesta Nairobi chladnejšie než v horúcich letných dňoch na Slovensku. Ako je to možné, keď Keňa sa nachádza priamo na rovníku?

Priaznivá klíma

Samotné hlavné mesto Nairobi leží v nadmorskej výške 1 800 metrov nad morom. Na Slovensku najvyššie položeným obývaným miestom je Štrbské pleso, ktoré sa nachádza

o takmer 500 metrov nižšie ako africká metropola. Bližšie k nadmorskej výške Nairobi je tak napríklad najvyšší vrch Nízkych Tatier – Dumbier, kde však teploty v lete zvyčajne neprekračujú 20°C. V Keni a konkrétne na kvetinovej farme v obci Kajiado, ktorá sa nachádza 80 kilometrov južne od Nairobi, ani blízkosť rovníka neprináša tropické teploty, aké si v súvislosti s Afrikou predstavujeme.

Teploty cez deň nevystupujú nad 32 stupňov Celzia a v noci neklesajú pod teplotu, ktoré by ružiam škodili. Najväčšou devízou tamojšieho podnebia je jeho stálosť, ktorá umožňuje pestovať ruže 365 dní v roku a tak nepretržite zásobovať trh. Bez dodatočných nákladov na zimné vykurovanie skleníkov alebo fóliovníkov.

Európski pestovatelia ruží, ktorí zostali, no ich výmery sa každoročne znižujú, nedokážu konkurovať ani nákladmi na zimné vykurovanie. V Keni sa ešte v roku 2004 pestovali ruže na výmere 850 hektárov skleníkov či fóliovníkov, v roku 2016 to bolo 238 hektárov a dnes je výmera menšia ako 130 hektárov. Na porovnanie, v Keni je to aktuálne viac ako 4 500 hektárov krytých plôch, kde pestujú ruže či ďalšie kvety.

Komplikovaná logistika

Samozrejme, kenski pestovatelia majú obmedzenia, ktoré si európski poľnohospodári dokážu len ťažko predstaviť. Z farmy Isinya Roses v obci Kajiado sa produkcia odváža len po prашnej a kamenistej ceste. Takáto infraštruktúra nie je výnimočná ani v okolí hlavného mesta a začína výšade tam, kde odbočíte z hlavnej radiály spájajúcej dôležité centrá. Na takejto komunikácii ani sebavedomý kenský šofér, medzi ktorého hlav-

né zručnosti patrí aj niekoľko štýlov trúbenia, nedokáže prekročiť priemernú rýchlosť 15 kilometrov za hodinu.

Autobus značky Mercedes, ktorý by väčšina európskych krajín vyradila najneskôr na začiatku nového milénia, tu stále udržujú v prevádzke. Poskytuje výhľady cez menšie okná v kabíne či cez väčšie či menšie diery v konštrukcii. Pri tamojšom stave ciest je obdivuhodné, že dopravný prostriedok stále slúži a priváza asi tri desiatky agrárnych novinárov, ktorí si návštevu farmy vybrali v rámci kongresu agrárnych novinárov v Keni.

Ukážková farma

Tak, ako všetky väčšie stavby v Keni – hotely, priemyselné podniky, ale čo i len trochu luxusnejšie príbytky či skupiny bytových budov, je aj tento areál obohaný vysokým plotom a chránený ťažkou bránou. Pred vstupom stojí viacero ozbrojených strážcov, ktorí kontrolujú vozidlá.

Po vjazde na hospodársky dvor nevidíte nič z toho, čo pred ním. Kvalita ciest, síce stále nie betónových či asfaltových, sa zásadne zlepšila. Všetky komunikácie lemuje živé ploty a udržiavané trávniky. Fóliovníky sú jedného typu, účelnej kovovej konštrukcie so zelenými plachtami. Rovnaké či veľmi podobné fóliovníky vidieť z okna autobusu aj počas presunu po ďalších kenských firmách.

Ak by sme farmu v Kajiado preniesli na Slovensko či do vyspelejšej západoeurópskej krajiny, nikoho by svojim usporiadaním a čistotou nevyrušovala. Nedá sa porovnať s primitívnymi fóliovníkmi, ktorých stovky hektárov sme ešte pred viac ako desaťročím videli pri pristávaní lietadla v španielskej Almerii a ktoré vtedy pôsobili ako z krajiny tretieho sveta. Pravda, aj v Španielsku sa za posledné roky situácia zmenila a oblasť dnes vyzerá inak.

Spolupráca s Holandskom

Výrazne iná bola v minulosti aj kenská kvetinová produkcia. Marketingový riaditeľ Anantha Kumar hovorí, že Isinya Roses začala pestovať kvety v roku 2001 a na začiatku hospodárenia bol prebytok dreva. Kenská rodina, ktorá farmu doteraz vlastní, prevádzkovala drevársky podnik. Keďže mali prebytok dreva, postavili z neho fóliovníky na zeleninu. Po diskusiách s priateľmi sa dozvedeli, že môžu pestovať aj kvety a dodávať ich do odbytového družstva Royal Flora v Holandsku, ktorého členom sú tisíce pestovateľov, ale aj ďalší dodávatelia. Isinya Roses nadviazala s Európanmi spoluprácu, keď mali ešte len tri hektáre fóliovníkov z drevenou konštrukciou, ktoré už dnes nevyužívajú. Uzke prepojenie s Holanďanmi trvá doteraz. Spolupracujú napríklad s tamojšími šľachtiteľmi kvetov, ktorým platia licenčné poplatky za ich odrody. Keďže vyvážajú do Európy, musia spĺňať tamojšie podmienky. Napríklad z hľadiska využívania chemických ochranných prípravkov. Ich používanie v kvetinovom priemysle Afriky je témou najmä v západnej Európe, čo niekoľko tamojších novinárov hostiteľovi z kenskej farmy aj prizvukuje.

„Vo fóliovníkoch strieka každý aspoň dvakrát týždenne. Nepoužívame žiadne zakáza-

né chemikálie. Od 26. apríla zaviedla Kenská organizácia pre rastliny a zdravie nový systémový prístup. Stanovil určité opatrenia, ktoré sme museli zaviesť na úrovni fariem a dodržiavať ich. Minulý týždeň sme mali auditorov EÚ,“ hovorí Anantha Kumar.

Certifikáty pre svet a Európu

Marketingový riaditeľ upozorňuje, že sú držiteľom viacerých dôležitých certifikátov a podstúpili náročné audity. Za všetky možno spomenúť Fairtrade, ktorý zaručuje spravodlivé pracovné podmienky a GLOBALG.A.P., ktorý poznajú aj slovenskí poľnohospodári spolupracujúci s obchodnými reťazcami.

Do európskych obchodných reťazcov dodáva aj Isinya Roses. V posledných rokoch sú to najmä jednoduché kytice kvetov z chryzantém, karafiátov či gypsomiliiek. Spotrebiteľia naviazané kytice pripravené priamo v Keni vidia pri každom vstupe do supermarketu.

Pestujú aj kvety s vyššou pridanou hodnotou ako delphineum či scobiosa. Základ produkcie farmy tvoria ruže. Stonkové, kde je na stonke jeden kvet, alebo sprejové, ako ich nazýva Anantha Kumar, kde je viacero menších kvetov na jednej stonke.

Technológia prispôbená dopytu

Technológia pestovania sa zdá jednoduchá. Fóliovníky sú postavené priamo na hline, v ktorej v prvom približne päťročnom cykle pestovali aj ruže, kým sa pôda nevyčerpala. Teraz sú ruže vysadené na prvý pohľad stále v pôde, no ide o dovezený sopečný substrát. Cez kvapkovú závlahu sa rastlinám dodáva výživa. Kvetý zberajú každých 55 dní. A už pri ich reze plánujú ďalšiu

Areál pestovateľa.

sezónu. Po vianočnom zbere, ktorý je pre nich dôležitý, prichádza Valentín. V tomto roku distribuovali na konkrétny februárový deň až 15 miliónov ruží.

Úrodu prispôsobujú aj Dňu matiek. Oproti iným „kvetinovým“ sviatkom je výnimočný. Oslavuje sa v európskych krajinách v rozdielnych dátumoch. „Je to dobré pre farmárov, keďže si rozložíme produkciu ruží,“ tvrdí Anantha Kumar.

Rez, chladenie, balenie a transport

Ruže po ručnom odrezaní smerujú do chladničky, kde môžu byť maximálne 24 hodín v teplote od 4 do 8 stupňov. Postupne sa tak po zbere ochladzujú. Po vychladení prichádzajú na stoly, kde ich zamestnanci vytriedia.

Každý trh má svoje špecifiká. Napríklad do Európy exportujú viac uzavreté púčiky

ruží. Blízky východ znesie o niečo otvorenejšie. Rozdiel je síce len pol centimetra, ale pracovníci za triediacimi stolmi si to dobre všimajú, tak ako aj dĺžku samotnej stonky, poškodenia listov chorobami či veľkosť hlávky kvetu. Dôležité je, aby v expedícii bola vyrovnaná produkcia.

Ruže môžu byť na triediacich stoloch maximálne 40 minút a potom sa opäť vrátia vo vedrách do chladiacej miestnosti a odkiaľ čo najrýchlejšie smerujú do sveta. Okrem Severnej a Južnej Ameriky exportujú na všetky kontinenty. Do Ameriky by sa kenská producenti dostali tiež radi, ale náklady na prepravu jedného kilogramu ruží vo výške 9 amerických dolárov sú tak vysoké, že by boli nekonkurencieschopní voči produkcii z Južnej Ameriky, najmä z Kolumbie a Ekvádoru. Podstatne drahšia ako v minulosti je aj logistika do Európy. Anantha Kumar vraví,

Sme tu pre Vás ...

Chemstar

... už od roku 1995

- ✓ Poradenstvo a optimalizácia ochrany pestovania rastlín
- ✓ Flexibilná logistika a promptné dodávky osív, pesticídov a hnojív
- ✓ Prefinancovanie základných vstupov rastlinnej výroby
- ✓ Výkup rastlinných komodít
- ✓ Precízne poľnohospodárstvo

CHEMSTAR SLOVAKIA a.s.
Novosvetská 18, 811 06 BRATISLAVA
tel.: 02 54 41 75 57
www.chemstar.sk

stredisko pre osivá, pesticídy a komodity: **VELKÝ MEDER, Železničná 52, mobil: 0905 948 627**
stredisko pre pesticídy a osivá: **RIMAVSKÁ SOBOTA, Okružná 116, mobil: 0915 953 052**

Marketingový riaditeľ spoločnosti Isinya Roses Anantha Kumar v jednom z fóliovníkov.

Triedenie a zároveň balenie.

Kvety sa na finálny predaj pripravujú už v Keni.

Ukážka rôznorodnej produkcie z kenskej kvetinovej farmy.

že v čase pandémie COVID-19 náklady na dopravu výrazne vzrástli a odvtedy neklesli.

Mzdy

Spoločnosť Isinya Roses zamestnáva na všetkých troch svojich farmách 2 800 ľudí. Ženy aj mužov. V zbere a triedení je to viac žien a v údržbe najmä mužů. K mzdám v kvetinovom sektore sa tamojší marketingový manažér nechcel vyjadrovať, lebo „si nie je istý.“ „Platíme podľa kolektívnych zmlúv Keny,“ dodáva.

Vzhľadom na certifikáciu Fairtrade nie je dôvod tomu neveriť. Normy vyžadujú, aby certifikované farmy neplatili pracovníkom v sektore kvetov pod 2,15 USD za deň, čo je hranica chudoby stanovená Svetovou bankou. Celkovo podľa údajov publikovaných na portáli Star z roku 2023, Keňa má 46 pestovateľov s certifikáciou Fairtrade, ktorí zamestnávajú približne 42 000 pracovníkov.

Podľa Fairtrade Africa sú pracovníci v kvetinárskom sektore najnižšie platení zamestnanci z kenského poľnohospodárstva so základnou mzdou 7 873 kenských šilingov mesačne. Pri prepočte hovoríme o asi 50 eurách. V roku 2022 odhadol výskumný inštitút Anker, že náklady na základný, ale slušný životný štandard v regióne bol 32 488 šilingov (207 eur). To znamená, že väčšina pracujúcich v kenskom kvetinovom priemysle má ťažkosti slušne užiť svoje rodiny.

Krajina obrovských rozdielov

Obraz výrazných rozdielov sa vynára pri každom presune po Keni. Na jednej strane vidieť honosné paláce využívané ako rodinné domy, ktoré na Slovensku nájdete výnimočne, len o niečo viac je štandardných domov, ktoré by sa dali prirovnať k bungalovom stavaným v posledných rokoch u nás, no najvýraznejšie dominujú malé, často plechové stavby či jednoduché murované, neomietnuté príbytky, ktorých rozloha určite neprekračuje 20 metrov štvorcových.

Keňa si napriek tomu vedie lepšie v porovnaní so susednými krajinami ako sú Uganda a Tanzánia, lebo jej pracovníci zarábajú vyššie mzdy, než v susedných krajinách. Fairtrade Africa, podľa portálu Star poznamenáva, že rastúci sektor kvetinárstva v Etiópii a Ugande nemal účinnú ochranu minimálnej mzdy a všeobecnej mzdy sú v oboch krajinách pod medzinárodnou hranicou chudoby.

Produkcia rastie

Konkurovať africkým podmienkam je v európskom systéme poľnohospodárstva nereálne. Príklon k Fairtrade problémy síce zmiernuje, ale chudobu vidieka vo východnej Afrike zásadne nezlepšuje. Samotný kvetinový priemysel tu pritom stále rastie. Zásľuhu na tom má aj rastúci dopyt z Číny. „Aj generácia Z má rada kvety. Nie je to tak, ako sme si mysleli, že sú doménu len starších ľudí. Toto je pre farmárov dobrá správa,“ prizvukuje Anantha Kumar. Generáciou Z odborníci označujú ľudí, ktorí sa narodili v rokoch 1997 až 2012.

Marketingový riaditeľ Isinya Roses na ďalšiu z otázok, aký je podiel ich spoločnosti na produkcii ruží v Keni, odpovedá, že to teraz nevie povedať, lebo v posledných dvoch rokoch pribudlo viacero pestovateľov. Keď mu dávame možnosti, či je to 20, 40 alebo 50 percent, odpovedá: „Nie, nemôže to byť také vysoké. Môže to byť niekde okolo 10 až 12 percent, ak sa nemýlim.“

Ematech[®]

Profesionálna technika pre všetkých

PRE TÝCH, ČO TVORIA HODNOTY NA POLI!

www.ematech.sk

ANNABURGER
Competence in Agriculture

Napriek problémom Keňa chce zdvojnásobiť výrobu mlieka

Ešte pred niekoľkými rokmi chovali na mliečnej farme v obci Naiposha, ktorá sa nachádza sto kilometrov severne od kenského hlavného mesta Nairobi, dvesto kráv. Dnes je moderná a vysoká maštal' poloprázdna. O dôvodoch, prečo farma rapídne znížila produkciu, čím dokázali nahradiť jej výpadok, ale aj o pláne kenskej exekutívy zvýšiť tamojšiu výrobu o 5 miliárd litrov mlieka ročne, s nami hovorila Njeri Gatheca, manažérka Naiposha Dairy farm. „Je to farma môjho otca. Som len človek, ktorého všade posielali,“ informuje s úsmevom. Štyridsiatnikka má tri deti, pričom dve mladšie sú počas celého rozhovoru vedľa nej a počúvajú. Z hľadiska pôrodnosti sa Keňa v posledných desaťročiach výrazne zmenila. Ak ešte na konci osemdesiatych rokov dosahoval počet narodených detí na jednu ženu 6,7 dieťaťa, v súčasnosti je to 3,4. V hlavnom meste je číslo ešte nižšie a pohybuje sa na úrovni 2,6 dieťaťa.

Pizza mení Keňa

Menia sa aj stravovacie návyky Keňanov. Mnohé zvyklosti prevzali od svojich kolonistov z Veľkej Británie, keďže Keňa získala nezávislosť na európskej krajine až v roku 1963. Odtiaľ pramení pravdepodobne zvyk, že Keňania pijú veľa silného čierneho čaju, do ktorého je pridané mlieko.

„Keňa chce do roku 2030 zdvojnásobiť produkciu mlieka, lebo máme čím ďalej vyššiu spotrebu. Syr sa stáva veľmi populárnym a takisto aj zmrzlina. Pijeme veľa čaju s mliekom a začíname jesť veľa pizze,“ hovorí Njeri Gatheca. A keďže na pizzu je treba veľa syra, ktorý Keňa nechce dovážať, hľadá možnosti, ako začať mlieko vyrábať vo väčšom množstve. Nie je to však jednoduché.

Krmivá

Problémom sú krmivá, ktoré dováža. Pri sóji sú závislí najmä od importu z okolitých

Njeri Gatheca s deťmi.

štátov ako sú Uganda, Tanzánia a Zambia. „Zambia zatvorila svoje hranice čo sa týka sóje, a tak za ňu platíme už 120 kenských šilingov (80 centov) za kilogram. Predtým boli ceny polovičné,“ tvrdí Njeri Gatheca.

Pre objemové krmoviny je zas limitujúcim faktorom sucho a malá veľkosť fariem, s čím súvisí vybavenie poľnohospodárskou technikou. Farma v Naiposhe patrí medzi väčšie, no aj tak hospodári len na výmere 60 akrov, čo je 24 hektárov. Na takúto výmeru zakúpenie rezačky či kombajnu neprichádza do úvahy. Kukuricu tak zberajú ručne a následne celé rastliny už mechanizovane režu pre potreby kukuričnej siláže. Už pohľad na krmny stôl prezrádza, že siláž tvoria presušené rastliny a niektoré stebľa sú pridlhé, aby ich dokázali dojnice ľahko stráviť.

Kravy sú všade

V tejto východoafrickej krajine sa zdá, že dobytok chová takmer každý. Pri prechode Keňou vidno osamotené kravy aj menšie stáda, ktoré sa pasú aj tam, kde by ste to nečakali. V diaľničnej smyčke spájajúcej miestnu štvorprúdovú cestu s diaľnicou, pred žirafím centrom v hlavnom meste alebo kdekoľvek pri okraji ciest. Aj vďaka tomu v Keni takmer nevidno zarastenú krajinu. Dobytok je všade a trávnaté plochy sú vypasené do výšky upraveného trávniku. „Mnohé farmy, mnohí ľudia, ktorí produkujú mlieko pre Keňu, sú drobní farmári, ktorí majú 2-3 kravy. Už desať kráv sa považuje za veľa,“ vysvetľuje Njeri Gatheca.

Od pár kráv až k výstavbe nového hospodárstva sa dostal aj otec našej hostiteľky. „Začínal dávno predtým, ako sme postavili túto farmu v roku 2018. Mal päť kráv, potom desať. Rozhodol sa, že to urobí poriadne. Dal dohromady tím ľudí a vytvoril vlastný podnik. Keďže už vtedy pracoval aj v stavebníctve, objekty si stavал sám. Dnes na farme pracuje 19 ľudí,“ vraví Njeri Gatheca.

V Keni sú okrem malých farmárov aj mliečne hospodárstva s viac ako tisíc dojnícami. Ide o profesionálne farmy, ktoré dodávajú mlieko tamojším spracovateľom. Väčšina farmárov predáva produkciu cez odbytové organizácie. Aktuálne dostávajú za liter mlieka asi 45 až 48 kenských šilingov, čo je 30 až 32 centov. Farma v Naiposhe predáva mlieko za 70 až 80 kenských šilingov (47 – 53 centov). Dôvod vyššej ceny je, že pasterizujú mlieko na farme a predávajú ho priamo viacerým ubytovacím zariadeniam z regiónu. Do budúcnosti uvažujú nad výrobou jogurtov, ktoré chcú dodávať taktiež do ubytovní.

Diverzifikácia

Plány sa však dokážu rýchlo zmeniť. V Naiposhe si síce chystajú krmivá tak, aby vedeli zabezpečiť dostatok potravy pre zvieratá na dva roky dopredu, no výraznú krízu zažili v rokoch 2021 – 2022, keď Keňu postihlo sucho. Hostiteľka spomína, že sucho vtedy zasiahlo všetkých farmárov. Dokonca na severe Kene malo uhnúť až 2,5 milióna zvierat. Celkový účet za sucho mal byť 4,5 miliardy dolárov.

V Naiposhe tiež začali postupne vybiť zvieratá, lebo ich nemali čím kŕmiť. V súčasnosti chovajú len 23 dojníc a veria, že po poklese spôsobenom suchom opäť narastú, aj keď pravdepodobne nie až na úroveň spred niekoľkých rokov, keď mali 200 kráv. Dnes chovajú do 40 kusov mladého dobytku. Zvieratá pripúšťajú sexovaným semenom, aby produkovali najmä jalovice využiteľné v chove. Denná produkcia mlieka od jednej kravy je od 20 do 25 litrov a zvieratá chovajú len v maštali bez pasenia.

„Milujeme naše zvieratá, ale dôležitý je výsledok. Museli sme sa rozhodnúť radikálne znížiť ich počet. Ak by sme to neurobili, možno by sme sa dostali do bodu, keď by sme museli zavrieť celú farmu. Je to ako s akýmkoľvek iným podnikaním. Mnohí ľudia sa na farmárčenie pozerajú ako na zábavu, ale stále musíte myslieť na svoje čísla. Prispôbiť sa tomu, čo sa deje, a okolnostiam,

Ideálna pastva? V diaľničnej smyčke.

ktoré prídu. To nás prinútilo diverzifikovať, lebo v tom čase sme mali len kravy," uvádza Njeri Gatheca.

Dnes okrem hovädzieho dobytku chovajú aj 560 oviec plemena dorper, ktoré je určené na mäso a je vhodným typom do suchých oblastí. Ide o juhoafrické plemeno oviec, ktoré sa v tejto oblasti vyskytuje veľmi často. „Ovce predávame na ďalší chov poľnohospodárom. Keď niektorá nespĺňa podmienky na chov, predáme ju na mäso, to však len výnimočne. Vnímali sme to ako príležitosť a medzeru na trhu," hovorí Njeri Gatheca. Takto podľa našej hostiteľky rozmýšľalo viacero poľnohospodárov a v Keni došlo k nárastu chovateľov oviec.

Od posledného sucha začali farmu viac diverzifikovať. Smerom k menej náročným ovciam, ale aj k chovu 4 500 sliepok, ktorých produkciu vajec opäť predávajú priamo do obchodov. V kenskom ponímaní ide o jednoduché jednopodlažné murované stavby rozdelené na viacero malých obchodov.

K vyššej výrobe

Predvlani štát prostredníctvom kenského prezidenta Williama Ruta oznámil cieľ zdvojnásobiť produkciu mlieka v krajine. „Mlieko je jedným z najvplyvnejších faktorov príjmu v Keni a ročne generuje najmenej 200 miliárd šilingov (1,3 miliardy eur)," informoval v roku 2023 William Ruto.

Kenskou cestou, ako zvýšiť produkciu mlieka, má byť modernizácia spracovateľských kapacít a inštalácia stovky chladiacich zariadení mlieka po celej krajine. Z hľadiska podpory poľnohospodárov má ísť aj o zrušenie daní z dovozu krmiva pre zvieratá a zníženie ceny spermii. Hovorí sa aj o odstránení dane z pridanej hodnoty na nákup poľnohospodárskej techniky.

Je potrebné poznamenať, že keď sme sa kenskej farmárky pýtali, aké dotácie dostávajú tamojší poľnohospodári, naša otázka ju veľmi prekvapila. Nedostávajú žiadne pravidelné podpory, no spomenula si na vlašajší zvýhodnený nákup hnojív. Ten bol podporený podľa jej slov prvý raz. Mal zabezpečiť lepšiu úrodnosť pôdy a tým aj lepšiu ochranu pred suchom. Poľnohospodár s ohľadom na výmeru, ktorú obhospodaruje, mohol získať vo zvýhodnenej cene určité množstvo hnojív.

„Zdvojnásobenie produkcie mlieka je príležitosť pre všetky farmy, pretože nemôže ignorovať malé hospodárstva. Veľkí producenti síce produkujú veľké množstvo mlieka, ale len veľmi nízke percento kenskej produkcie. Malí farmári produkujú viac ako 90 percent mlieka v krajine. Takže intervencie musia zodpovedať aj malým farmárom," myslí si Njeri Gatheca.

Pred dvomi rokmi pri ohlásení programu bola kenská produkcia mlieka asi 5,2 miliardy litrov mlieka, čo je asi šesťnásobok slovenskej výroby. Podľa údajov, ktoré boli prezentované počas kongresu poľnohospodárskych novinárov v Keni, je dnešná výroba na úrovni 5,6 miliardy litrov mlieka. Do roku 2030 má produkcia narásť na 10 miliárd litrov. Program zvyšovania výroby mlieka financuje podľa našej hostiteľky aj Svetová banka s tým, že kenský agrorozort prichádza s rámcom, čo je z hľadiska investícií súkromného sektora potrebné realizovať.

„Úrokové sadzby v Keni sú veľmi vysoké. Momentálne je to okolo 18 percent. Realizovať investície z bankových zdrojov bolo pre nás v minulosti veľmi ťažké," uvádza farmárka.

Farma dojnic v obci Naiposha.

V tej istej maštali sa okrem hovädzieho dobytku nachádzajú aj ovce.

Na začiatku kravína v Naiposhe je umiestnená dojareň. Zvieratá doja tri razy denne. O 3:00 ráno, o 10:00 doobeda o 15:00 poobede.

Slovenská vydavateľská skupina pre vás pripravuje:

- Vydávanie časopisov

- Prognózy cien komodít

- Propagácia a oceňovanie NAJlepších

- Súťaže NAJkrajšie zviera, NAJ inovatívnejší stroj

- Organizovanie konferencií a diskusných fór

WE WILL FIND A WAY.

**...pretože myslíme regionálne -
po celom svete.**

HORSCH Pronto DC kombinuje prípravu osivového lôžka, konsolidáciu a sejbu v jednom prejazde - s pracovnou rýchlosťou až 20 km/h. Flexibilné delenie zásobníka umožňuje aplikovať tri komponenty súčasne.

► Naskenujte kód pre viac informácií

Oficiálny zástupca pre Slovensko:
Oto Bize
oto.bize@horsch.com
+421 901 708 015

 HORSCH

rolnícke noviny®

ODBORNÝ TÝŽDENÍK • VYCHÁDZA OD ROKU 1930 • WWW.RNO.SK

PP
ROFI PRESS s.r.o.

- PRINTOVÉ MÉDIÁ
- ELEKTRONICKÁ VERZIA
- TV ROLNÍCKE NOVINY
- ON-LINE KONFERENCIE
- NEWSLETTER

SLEDUJTE NÁS AJ NA

Celoslovenské
dni poľa
poľnohospodárska výstava

Najčítanejšie články portálu poľnoinfo.sk od októbra 2024 do októbra 2025

34 604 čítaní

Richard Takáč sľubuje trestné oznámenie za informovanie o situácii v RVPS

Juraj Huba

30 084 čítaní

Mäsový problém zasiahol celú vertikálu. Chovatelia hrozia, že prerastené ošípané vypustia na dvor

Juraj Huba

19 685 čítaní

Minister vyznamenal osobnosti poľnohospodárstva, medzi inými aj svoju blízku rodinu

Juraj Huba

19 094 čítaní

Druhá najväčšia slovenská farma dojníc v ohrození

Juraj Huba

14 236 čítaní

Za zlým správaním k zvieratám nebol zamestnanec družstva

ČTK

13 791 čítaní

Regionálne veterinárne a potravinové správy sú v štrajkovej pohotovosti! Zamestnanci upozorňujú...

Juraj Huba

13 536 čítaní

So znížením dotácií pre veľkých to v EÚ myslia vážne. Slovenska sa dotkne najviac

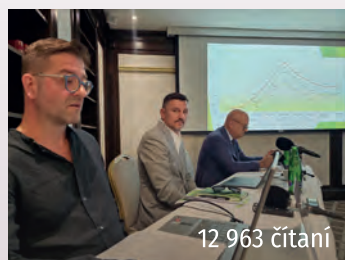
Kludia Lászlóová

13 215 čítaní

Aktualizované 12:12 – Slintačka a krívačka je na juhu Slovenska potvrdená!

Juraj Huba

12 963 čítaní

Úrody prepisujú päťročné rekordy. Odhad SPPK zo začiatku žatvy sa zdá nesprávny

Juraj Huba

12 688 čítaní

Žatva na juhu Slovenska viazne. Poľnohospodári „kradnú“ úrodu medzi prehánkami

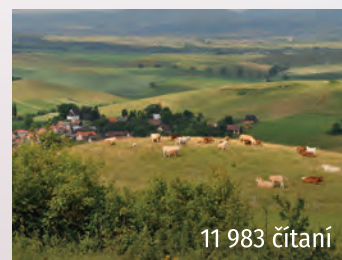
Ivana Kaliská

12 264 čítaní

Nový zákon o poľovníctve. Väčšina pripomienok nebola akceptovaná

Ivana Kaliská

11 983 čítaní

O poľnohospodársku pôdu prichádzame obrovským tempom

Ivana Kaliská

poľnoinfo.sk

UŽ 17 ROKOV POMÁHAME VIDIEĽ

ČO INÍ NEVIDIA

Ocenenia

30. ročníka Top Agro Slovensko

Stalo sa už tradíciou súťaže Top Agro Slovensko, že absolútny víťaz z rebrička TOP AGRO a najlepšie firmy v jednotlivých kategóriách dostávajú diplomy a ocenenia.

Aj v tomto roku to budú umelecké plastiky, ktoré sú dielom trnavskej výtvarníčky Laury Dokovej. Vďaka partnerským podnikom, ochotným prispieť do súťaže aj finančnou podporou či praktickými vecnými cenami alebo produktami, získavajú v posledných rokoch osobitné ocenenia nielen víťazi kategórií, ale aj ďalšie súťažiacie firmy.

	Ocenení	Venuje
ABSOLÚTNY VÍŤAZ 2024	GRANELAM, a.s., Ostrov	VÚB banka, a.s., Bratislava
Top Agro – poľnohospodárske družstvá – produkčné oblasti 2024	Agrocoop-poľnohospodársko-výrobné družstvo Hul	ASRA, s.r.o., Ivanka pri Dunaji
Top Agro – poľnohospodárske družstvá – znevýhodnené oblasti 2024	Nová Bodva, družstvo, Turnianska Nová Ves	COOP Jednota Slovensko, spotrebné družstvo
Top Agro – obchodné spoločnosti – produkčné oblasti 2024	GRANELAM, a.s., Ostrov	VÚB banka, a.s., Bratislava
Top Agro – obchodné spoločnosti – znevýhodnené oblasti 2024	JANEK, s.r.o., Dolný Moštenec	SPPK

Osobitné ocenenia

Cena za dosiahnuté výsledky v živočišnej výrobe za rok 2024	Podielnícke roľnícko-obchodné družstvo Bobrov	Národný salón vín, OSIVO, a.s., Zvolen
Cena za dosiahnuté výsledky v rastlinnej výrobe za rok 2024	LÚČNICA, spol. s r.o., Lúčnica nad Žitavou	Agropoistenie, s.r.o., Bratislava
Cena Otcova roľa	AGROCONTRACT Mikuláš, a.s., Dubník	BASF Slovensko, s.r.o., Bratislava
Podnikateľský čin roka	FirstFarms Gabčíkovo, s.r.o.	Corteva Agriscience Slovakia, s.r.o., Bratislava

Vydavateľstvo Slovenský CHOV, s.r.o., Nitra venovalo ročné predplatné mesačníka Agromagazín.
Vydavateľstvo Profi Press SK, s.r.o., Nitra ročné predplatné týždenníka Roľnícke noviny
a všetkým oceneným knihy z produkcie vydavateľstva.

GENERÁLNI ODBORNÍ PARTNERI

GENERÁLNI PARTNERI PODUJATIA

PARTNERI PODUJATIA

GASTRO PARTNERI

My sme tu doma

coop
JEDNOTA

Najlepšie domáce potraviny

Už 150 rokov ctíme tradície poctivého slovenského maloobchodu s potravinami. COOP Jednota je miesto, kde sa stretáva tradícia a dlhoročné skúsenosti, na ktoré sa môžete spoliehať.

Pretože my sme tu doma.

Dávame zelenú udržateľnej *budúcnosti*

Spájame inovácie, prírodu a zodpovedné
riešenia pre budúcnosť.

www.vub.sk

Všetko, čo stojí za to

VÚB BANKA
Intesa Sanpaolo Group